

БІЛА КНИГА-2

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ
В ІННОВАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ
УКРАЇНИ

Київ
2008

УДК 347.77:330.341.1](477)
ББК 67.9(4Укр)404.3
Б61

Б61 **Біла книга-2 Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України.** / Дем'яненко О.В., Доровських А.В., Кулаков С.А., Лі А., (упорядкування). — К.: Парламентське вид-во, 2008, — с. 246.
ISBN 978-966-611-662-1

Редакційна колегія:

Булавін Л.А., академік НАН України, **Євсєнко В.М.**, голова правління Спілки дизайнерів України; **Злотник О.Й.**, голова об'єднання громадських організацій «Всеукраїнське агентство авторів», народний артист України, професор; **Зайка П.В.**, перший заступник голови Національної всеукраїнської музичної спілки, заслужений діяч мистецтв України; **Ілленко М.Г.**, заступник голови Національної спілки кінематографістів України, заслужений діяч мистецтв України, член-кор. Академії мистецтв України; **Кулаков С.А.**, голова виконавчого Комітету Союзу авторів і виконавців «Українські митці»; **Кришталь О.О.**, академік НАН України; **Крайнев П. П.**, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності, канд. екон. наук, проф., Лауреат премії ім. Ярослава Мудрого; **Кунгурцев В.С.**, віце-президент Українського національного Комітету міжнародної торговельної палати; **Левченко О.О.**, член національних Спілок художників і кінематографістів, заслужений діяч мистецтв України; **Литовченко В.Г.**, член-кор. НАН України, президент Фізичного товариства України; **Лі А.**, президент Всеукраїнської професійної спілки «Гільдія акторів кіно»; **Савченко Б.І.**, голова Національної творчої спілки кінорежисерів України, професор, народний артист України; **Стеценко К.В.**, заслужений артист України, член Національної ради культури і духовності при Президенті України; **Ступка О.М.**, президент Спілки звукорежисерів України; **Омельченко М.Г.**, голова правління Дніпропетровської обласної організації працедавців; **Різун В.Ф.**, президент Всеукраїнської асоціації патентних повірених у 1995—2006 рр.; **Тараненко І.І.**, секретар правління Національної Спілки композиторів України, Лауреат премії ім. Л.Ревуцького; **Танюк Л.С.**, голова Національної спілки театральних діячів України, народний артист України, професор; **Храпачов В.Ю.**, композитор, заслужений діяч мистецтв України; **Шищенко П.Г.**, президент Географічного товариства України, член-кор. АПН України.

ISBN 978-966-611-662-1

© Упорядкування: Дем'яненко О.В., Доровських А.В.,
Кулаков С.А., Лі А.
© Дизайн, макет «Парламентське видавництво»

ЗМІСТ

Слово до читача	5
Розділ I. Хто боїться «Білої книги»?	7
Розділ II. Інтелектуальний капітал нації: 17 років деградації	29
Розділ III. «Прихватація» інтелектуальних ресурсів країни: реалії та наслідки	81
Розділ IV. «Тінізація» та корупція в сфері інтелектуальної власності як загроза економічній безпеці	91
Розділ V. Охорона та захист інтелектуальної власності: система чи хаос?	125
Розділ VI. Авторське право та суміжні права - поглиблення кризи	157
Розділ VII. Система органів колективного управління як український феномен (аналітична довідка)	183
Розділ VIII. Чому система охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності потребує негайного реформування?	209
Додаток	239

«Біла книга-2. Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України» — це SOS-повідомлення для суспільства, політиків та владних структур щодо гостро критичних проблем у сфері інтелектуальної власності та інноваційної діяльності в Україні, нагального вирішення яких вимагають вітчизняні творці і науковці.

**Голова Комітету з питань освіти і науки
Верховної Ради України
В. ПОЛОХАЛО**

З виступу на парламентському
телеканалі «Рада»,
листопад, 2008 р.

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

Сучасний стан в сферах управління і регулювання інноваційної діяльності та охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні є катастрофічним, який стає особливо виразним в контексті світової фінансової та економічної кризи.

Стратегічні кроки та невідкладні заходи, які варто давно було б зробити в цих сферах, містяться, зокрема, в Білій книзі «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України», виданій парламентським видавництвом у кінці серпня цього року.

Це видання, що було підготовлене Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти за участю провідних наукових інституцій і знаних вчених, отримали всі народні депутати, міністри, найвищі посадовці держави. В книзі наводилися факти тотального порушення прав творців в Україні. Вказуючи причини катастрофічного зменшення їх кількості, наводилися свідчення своєрідного «інтелектуалоциду» нації, що й призвело до неспроможності вітчизняної економіки бути інноваційною та конкурентоспроможною на світовій арені.

В той час, коли більшість розвинених країн зробили пріоритетом інноваційний розвиток економіки через створення цивілізованого інституту інтелектуальної власності, в Україні, яка посідає провідне місце в Європі за кількістю науковців, державна влада не використовувала і не використовує цей потужний потенціал, що наразі посилює негативний вплив світової економічної кризи на країну.

«Біла книга» мала б стати дороговказом для органів державної влади, зокрема для Міністерства освіти і науки, якому підпорядкований Державний департамент інтелектуальної власності, які і повинні опікуватися творцями, винахідниками та вирішувати проблеми, пов'язані з їх діяльністю. Книга показала реальні механізми виведення країни з кризи у сфері інтелектуальної власності та інноваційної діяльності, яка в Україні останнім часом набула майже незворотного характеру.

Однак, очікування творців та користувачів об'єктів права інтелектуальної власності, всієї наукової громадськості, що після виходу цієї книги розпочнеться невідкладне і докорінне реформування цієї сфери, виявилися марними.

Оскільки можновладці не реагують на офіційно задокументовані факти, свідомо не помічають зловживання ті, хто має передовсім це робити за своїми повноваженнями, ми творці і науковці підготували «Білу книгу-2». В ній оприлюднюються як офіційні документи правоохоронних та інших державних органів, так і документи громадських організацій, а також наводяться коментарі фахівців, які чітко вказують на те, хто «кришує» зловживання та корупційні схеми в сфері інтелектуальної власності, хто саботує виконання рішень парламентських і комітетських слухань, хто блокує виконання відповідних доручень Прем'єр-міністра України.

«Біла книга-2» є реакцією на цілковите ігнорування з боку органів державної влади тих кризових явищ, які саме сьогодні так гостро постали в самій системі інтелектуальної власності, її управлінні, та «професіоналізмі» її керманців. У книзі показано конкретні шляхи подолання цих негативних явищ.

Редакційна колегія висловлює подяку Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти і особисто його голові Полохало В. І., іншим державним органам, за надані документи і матеріали, які на наш погляд, мають бути оприлюднені і доведені до широкої громадськості.

Редакційна колегія

Розділ I

Хто боїться «Білої книги»?

З виступу на комітетських слуханнях 3 вересня 2008 року

«...дуже вчасним і корисним є вихід Білої книги. Це унікальне видання знайомить з первинними документами, що репрезентують реальний стан законодавчого і регуляторного забезпечення розвитку та господарського обігу об'єктів інтелектуальної власності в Україні. Оприлюднення її є тим моментом істини, коли і законодавець, і управлінець, і автор зможуть осмислити, яким шляхом має піти Україна, інерційно хаотичним, що веде до втрат і поразок, чи інноваційного інвестиційним, який реалізує стратегію лідерства».

К. СТЕЦЕНКО,
зав. кафедрою менеджменту
Київського національного університету
культури і мистецтва,
заслужений артист України

Від редакції

Сьогодні важко бути поміченим в потоці економічної літератури, автори якої змагаються в різноманітності жанрів — від наукових трактатів до економічних казок. Але, виявляється, що книга може бути просто збіркою цифр, фактів, витягів з офіційних доповідей, при цьому своєю фундаментальністю і багатосторонністю висвітлених проблем не поступатися науковим працям, а по силі справленого на читача враження — перевершити найстрашнішу казку.

Поняття «Біла книга» прийшло із Заходу. Білі книги — це жанр офіційного документа для широкої громадськості і платників податків.

Існує безліч різного виду «кольорових книг».

«Кольорові книги» — загальна назва деяких публікацій політичних документів, які видаються в різних країнах у вигляді тематичних збірок. Як правило, таку назву мають збірки офіційних документів. Назва збірки або серії збірок дається по кольору обкладинки (для серії — постійному). Не завжди ця назва є офіційною. Вперше, традиція таких публікацій з'явилась у Великобританії. Офіційні «кольорові книги» можуть бути цінним історичним джерелом.

- ◆ Сині книги (англ. Blue Books) з'явилися в Англії в XVII столітті. Вони являють собою збірки дипломатичних документів або інших матеріалів, які видаються урядом для представлення парламенту, а також різними парламентськими комісіями. Кожна синя книга має особливий заголовок. Назва «синя книга» не є офіційною, а лише загально прийнятою повсякденною назвою.
- ◆ Білі книги (англ. White Books) з'явилися у Великобританії пізніше. Англійські видання мають найбільш внутрішньополітичне значення із усіх «кольорових книг».
- ◆ У 1860-х роках систематична публікація «кольорових книг» почалась і в інших країнах.
- ◆ «Жовті книги» (фр. livres jaunes) друкувались в Франції із 1861 р.
- ◆ «Зелені книги» із 1861 року в Італії.
- ◆ «Червоні книги» в Австро-Угорщині із 1868 р.
- ◆ «Коричневі книги» в Австро-Угорщині з питань зовнішньої торгівлі.
- ◆ «Білі книги» з 1870 року в Німеччині, друкувались головним чином з колоніальних питань. Взагалі ж Німецькі збірки такого виду не мали особливого кольору і називались просто «Парламентські видання» (нім. Parlamentarische Drucksachen).

В кінці 19 — на початку 20 століття «кольорові книги» почали публікувати і в багатьох інших країнах.

- ◆ «Червоні книги» — в Туреччині та Іспанії

- ◆ «Зелені книги» — в Болгарії, Румунії, Мексиці, Бразилії.
- ◆ «Сірі книги» — в Бельгії, Данії, Японії.
- ◆ «Білі книги» — в Португалії, Греції, Польщі, Чехословаччині.
- ◆ «Оранжеві книги» — в Нідерландах.
- ◆ «Сині книги» — в Сербії, Швеції.
- ◆ «Малинові книги» — збірка цінних документів про переговори з Японією в 1903–1904 рр. і про походження російсько-японської війни.

Після Першої світової війни практика видання «кольорових книг» з різноманітних питань остаточно затвердилась і отримала широке розповсюдження.

- ◆ «Червоні книги» видавались в РСФСР в 1920–1922 рр.
- ◆ «Білою книгою» називалась збірка документів про придушення повстання у 1956 р., видана урядом ВНР в 1956–1957 рр.
- ◆ «Білі книги» видавались урядом НДР (наприклад, «Біла книга. Німецька Демократична Республіка і Організація Об'єднаних націй», 1969 р.).

До «кольорових книг» відносять також деякі збірки документів неурядових організацій.

- ◆ «Коричнева книга про підпал рейхстагу і гітлерівський терор» опублікована 1933 році інтернаціональним комітетом допомоги жертвам гітлерівського фашизму.
- ◆ «Білі книги» публікувались громадськими організаціями НДР і ФРГ в 1950-х роках.
- ◆ «Білі книги» публікувались громадськими організаціями В'єтнаму в 1960–1970-х роках.

В Росії традиція «білих книг» розвивалась в дисидентському русі, починаючи з «Білої книги по справі А. Синявського і Ю. Данієля», складеної в 1966 році Олександром Гінзбургом. За нею послідувала, зокрема, «Біла книга по судовому процесу Ільї Габая і Мустафи Джемілева» (Нью-Йорк: Фонд «Крим», 1980 р.) і інші.

«Білими книгами» називають видання, які видаються для того, щоб викласти достовірні відомості про важливі громадські події і процеси. Замовчування або викривлення фактичних даних, робить їх важко досяжними для суспільства.

Наприклад, в Англії лейбористи видали «Білу книгу про реформи Тетчер» — і міф про благодійний вплив приватизації державних підприємств розвалився. А в книзі всього лише були зібрані фактичні дані, які і раніше публікувались, але розрізнено. Людина не може тримати в пам'яті багато фактів, і якщо їх їй представляють в сукупності, вона бачить стан набагато реалістичніше.

Приклад «Білої книги» виданої в Росії

Белая книга: история и проблемы кодификации законодательства об интеллектуальной собственности. Сборник документов, материалов и научных статей // под редакцией доктора юридических наук Лопатина В. Н. М., Издание Совета Федерации, 2007, 208 с.

В рамках I Всероссийского Форума «Интеллектуальная собственность России-2007» 23 апреля 2007 г. в Малом зале Совета Федерации с участием Председателя Комитета Совета Федерации по науке, культуре, образованию, здравоохранению и экологии д. ф.-м. н., профессора В. Е. Шудегова, заведующего кафедрой ЮНЕСКО по авторскому праву и другим отраслям права интеллектуальной собственности д. ю. н., профессора М. А. Федотова, директора РНИИИС д. ю. н., профессора В. Н. Лопатина, главного научного сотрудника РНИИИС д. э. н., профессора А. Н. Козырева и др. состоялась презентация Белой книги (История и проблемы кодификации законодательства об интеллектуальной собственности).

Книга подготовлена в Комитете Совета Федерации по науке, культуре, образованию, здравоохранению и экологии совместно с РНИИИС.

В сборнике собраны официальные документы органов государственной власти, научных и общественных организаций, материалы конференций, круглых столов и семинаров, письма Президенту России и в Правительство России по вопросам подготовки и принятия части четвертой Гражданского Кодекса Российской Федерации. В заключительной части книги представлены научные статьи и комментарии известных ученых к принятому закону и его отдельным главам.

Російська Біла книга, втім як і Біла книга-2 «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України», призначені для законодавчої і виконавчої влади, спеціалістів, як теоретиків, так і практиків, в сфері інтелектуальної власності. Вони цікаві як правовласникам, так і широкому колу читачів, оскільки без розуміння процесів і норм їх регулювання у сфері інтелектуальної власності, не можна бути успішним і ефективним в сучасних умовах, в тому числі і при переході до інноваційної економіки.

*<http://rniis.ru>
<http://ru.wikipedia.org>*

«БІЛА КНИГА» ВИЙШЛА У СВІТ*

19 серпня 2008 року Комітет з питань науки та освіти Верховної Ради України видав «Білу Книгу» з питань інтелектуальної власності України.

Система державного управління у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні перебуває у повному занепаді. Негативні явища у сфері інноваційної діяльності, правової охорони та захисту інтелектуальної власності потребують невідкладного реформування. Для захисту авторського та суміжних прав необхідне формування нової інфраструктури, систематизації державних управлінських функцій в цій сфері, створення єдиного центрального органу, який буде підпорядкований безпосередньо Уряду, як це є у інших країнах.

На сьогодні в Україні склалась ситуація, коли зусилля Комітету з питань науки та освіти по виправленню ситуації у сфері реформування, систематизації та створення ринку інтелектуальної власності наштовхується на опір окремих народних депутатів (Дмитра Табачника, Анатолія Толстоухова (Партія Регіонів), Віктора Шарова (блок Литвина). Слід зазначити, що ці ж депутати, а також окремі заступники міністрів при активній підтримці Секретаріату Президента намагаються зберегти такий атавізм, як Державний департамент інтелектуальної власності при Міністерстві освіти. Під час планових перевірок цієї структури Рахунковою палатою та Головним Контрольно-ревізійним управлінням, були виявлені серйозні фінансові зловживання.

З огляду на нагальну потребу реформування зазначеної галузі, та на основі парламентських та комітетських слухань, парламентським видавництвом було підготовлено та надруковано книгу під назвою: «Біла книга» інтелектуальна власність в інноваційній економіці». Керівником авторського колективу є член фракції БЮТ у Верховній Раді України, Голова Комітету з питань науки та освіти – професор Володимир Полохало. До авторського колективу входять відомі українські академіки Валерій Геєць, Юрій Пахомов, Анатолій Шпак, Олег Кришталь, Володимир Сторіжко та інші знані вчені. У книзі, вперше за 17 років зібрані документи та аналітичні матеріали, які повністю відображають критичну ситуацію з захистом авторського права та суміжних прав в Україні і є своєрідним дороговказом для високопосадовців, як необхідно реформувати галузь і формувати ринок інтелектуальної власності.

www.byut.com.ua

* Йдеться про першу Білу книгу

*З передмови до Білої книги
«Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України»*

«Книга «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України» містить матеріали обговорення проблем охорони інтелектуальної власності та інноваційної діяльності під час парламентських слухань у

Верховній Раді України та в Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти, а також аналітичні матеріали з проблем формування та розвитку ринку інтелектуальної власності, інноваційної діяльності в Україні.

Сподіваюсь, що ці матеріали будуть корисні при розбудові в Україні сучасної інноваційної системи, основою якої є результати творчої діяльності — інтелектуальна власність.»

**Президент
Національної академії наук України
академік НАН України
Б. Є. ПАТОН**

*З виступу на круглому столі на тему
«Про виклики для вітчизняної науки
та освіти в контексті світової фінансової та економічної кризи»
10 листопада 2008 року:*

«...Следующий вопрос просто пунктиром. Защита прав интеллектуальной собственности. Вот наработана книжка, я в очередной раз вижу Белую книгу, которая лежит на столе. Надо сделать так, чтобы она была возведена в ранг государственной политики, все те наработки. Мы поговорили, книгу выпустили, но, как говорится, система существует, Васька слушает да ест, интеллектуальная собственность, извините за выражение, не работает как производительная сила.»

**Голова Рахункової палати України
СИМОНЕНКО В. К.**

З повідомлення прес-служби МОН України від 24 листопада 2008 р.

«...Принагідно хочу повідомити Полохала, що маю вже чотири грубенькі за обсягом (448 сторінок!) примірники «Білої книги», які переді мною кладуть на стіл на кожному з засідань під егідою очолюваного ним Комітету. Примірників, надрукованих, між іншим, і на кошти сумлінних платників податків. Надрукованих у той час, коли на видання університетських підручників жодної гривні держава поточного року так і не виділила...»

**Заступник Міністра
М. СТІХА**

*Витяг з веб-конференції Голови Департаменту
інтелектуальної власності України Паладія М. В.*

06.11.2008 р.

«Журналіст: Как Вы можете прокомментировать выводы КРУ и Счетной палаты о миллионных хищениях бюджетных средств в Вашей структуре. Материалы были опубликованы в Белой книге изданой Верховной Радой Украины?

Паладій М. В.: На запит народного депутата пана Кармазіна вирішується питання про те, як надрукована ця Біла книга. Нам відомо, що рішення Комітету з питань освіти і науки не було по цьому питанню. Цим нашим виданням очорнили серйозне видання в Європі. Біла книга — це трактати у європейських країнах, які передбачають аналітику, де виважені усі позиції різних органів влади, бізнесових кіл і т. д. Тому вона і називається Біла.

Те, що ми побачили в Білій книзі України — переписка з центральними органами виконавчої влади, пасквілі політиків на систему, про яку я щойно говорив.»

www.conf.oboz.ua/conference

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

25.09.2008 № 08/01-зп

*Голові Верховної Ради України
ЯЦЕНЮКУ А. П.*

ДЕПУТАТСЬКИЙ ЗАПИТ

**Про нецільове використання коштів Верховної Ради України
та недопущення подібних випадків у майбутньому**

Шановний Арсенію Петровичу!

Нещодавно під егідою народного депутата Полохала В. і. було презентовано «Білу книгу. інтелектуальна власність в інноваційній економіці України».

Зазначена книга була розроблена на виконання рекомендацій парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» від 21 березня 2007 року (далі — Рекомендації).

За поширеною точкою зору багатьох фахівців зазначена «Біла книга» не містить ані чіткого аналізу стану правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності в Україні, ані опису методики розвитку внутрішнього правового поля з питань інтелектуальної власності, як того вимагали Рекомендації. Більш того, переважну кількість матеріалів книги було раніше опубліковано в офіційних джерелах.

Зазначимо також, що видану книгу у розумінні Закону України «Про авторське право і суміжні права» (далі — Закон) слід вважати збірником творів. Згідно ст. 8 Закону об'єктами авторського права є твори у галузі науки, літератури і мистецтва, а саме: збірники творів, інші складені твори за умови, що вони є результатом творчої праці за добором, координацією або упорядкуванням змісту без порушення авторських прав на твори, що входять до них як складові частини. Вказана книга містить виступи різних осіб, які у розумінні ст. 8 Закону вважаються самостійними об'єктами авторського права. При цьому слід розуміти, що включення вказаних творів до збірника можливе лише за згодою суб'єктів авторського права, яким належить авторське право на такі виступи, промови тощо. Так, згідно ст. 15 Закону виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання

За наявною у нас інформацією певна частина авторів, твори яких включені до збірника, не надавала згоди на використання їх творів та/або частин таких творів та включення їх до збірника.

За таких обставин, включення без згоди авторів таких творів до збірника та його оприлюднення, за приписами Закону слід кваліфікува-

ти як брутальне порушення авторського права у формі використання без згоди автора його твору.

По суті «Біла книга. інтелектуальна власність в інноваційній економіці України» є піаром та малообґрунтованою особистою думкою pana Полохало В. і. з приводу ситуації, яка склалась в сфері захисту прав інтелектуальної власності.

Виходячи з вищенаведеного, на нашу думку, шановний Арсенію Петровичу, вважаємо публікацію за кошти Державного бюджету Видавництвом Верховної Ради України зазначеної книги неефективною. Просимо порушити питання про нецільове використання державних коштів народним депутатом Полохалом В. І.

Відповідно до статті 15 Закону України «Про статус народного депутата України» просимо розглянути наведену інформацію та вжити відповідних заходів. Про результати просимо поінформувати у відповідний строк.

Додаток:

1. Публікація «Журналистов втягивают в грязные разборки» на 2 арк.
2. Публікація «Комитет по вопросам науки и образования Верховной Рады Украины издал «Белую книгу» без содержания» на 2 арк.

З повагою, Народні депутати України
Ю. КАРМАЗІН
К. САМОЙЛИК
Д. В. ТАБАЧНИК,
І. Ф. ШАРОВ
А. ТОЛСТОУХОВ

Від редакції

Згідно з пунктом 3 статті 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права» (далі — Закон):

«Виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти:

- 1) відтворення творів;
- 2) публічне виконання і публічне сповіщення творів;
- 3) публічну демонстрацію і публічний показ;
- 4) будь-яке повторне оприлюднення творів, якщо воно здійснюється іншою організацією, ніж та, що здійснила перше оприлюднення;
- 5) переклади творів;
- 6) переробки, адаптації, аранжування та інші подібні зміни творів;
- 7) включення творів як складових частин до збірників, антологій, енциклопедій тощо;
- 8) розповсюдження творів шляхом першого продажу, відчуження іншим способом або шляхом здавання в майновий найм чи у прокат та шляхом іншої передачі до першого продажу примірників твору;
- 9) подання своїх творів до загального відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до творів з будь-якого місця і у будь-який час за їх власним вибором;
- 10) здавання в майновий найм і (або) комерційний прокат після першого продажу, відчуження іншим способом оригіналу або примірників аудіовізуальних творів, комп'ютерних програм, баз даних, музичних творів у нотній формі, а також творів, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі або у формі, яку зчитує комп'ютер;
- 11) імпорт примірників творів.

Цей перелік не є вичерпним.»

Використання твору автора іншими особами допускається не інакше як за згодою автора або його правонаступників та з виплатою винагороди. Але в інтересах суспільства, зокрема для забезпечення доступу до знань і розповсюдження інформації про поточні події, Закон встановлює випадки так званого вільного використання твору. Подібні винятки із авторського права відомі законодавству всіх країн світу та прямо допускаються міжнародними конвенціями з авторського права.

Так, наприклад, Бернська конвенція вводить визначення вилучення з виключних прав правовласника. Їх, зазвичай, визначають поняттям «вільне використання творів». Можливими умовами у формуванні політики створення виключень є:

- 1) мала цінність конкретного твору, про використання якого йдеться, і висока ціна процесу отримання дозволу на використання;

2) позитивна суспільна думка по відношенню до використання твору, незважаючи на майнові інтереси правовласника.

Бернська конвенція передбачає цілий ряд типових видів вільного використання:

«**Стаття 10** Конвенції:

(1) Допускаються цитати з твору, який вже було правомірно оприлюднено, за умов дотримання добрих звичаїв і у обсязі, виправданому поставленою метою..

(2) Законодавством країн Союзу та спеціальними угодами, які підписані або будуть підписані між нами, може бути дозволено використання літературних або художніх творів у обсязі, виправданому поставленою метою, як ілюстрацій у виданнях.. за умов, що таке використання здійснюється при дотриманні добрих звичаїв.

(3) При використанні твору згідно з наведеними вище пунктами цієї статті вказується джерело та ім'я автора, якщо воно зазначено на тому джерелі.»

Згідно Закону:

«**Стаття 21.** Вільне використання твору із зазначенням імені автора.

Без згоди автора (чи іншої особи, яка має авторське право), але з обов'язковим зазначенням імені автора і джерела запозичення, допускається:

1) використання цитат (коротких уривків) з опублікованих творів в обсязі, виправданому поставленою метою.., якщо воно зумовлено критичним, полемічним, науковим або інформаційним характером твору, до якого цитати включаються; вільне використання цитат у формі коротких уривків з виступів...».

Основним завданням (метою) Білої книги «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України» є інформування суспільства завдяки наданню матеріалів обговорення проблем охорони об'єктів права інтелектуальної власності та інноваційної діяльності під час парламентських слухань у Верховній Раді України та в Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти, а також аналітичних матеріалів з проблем формування та розвитку ринку інтелектуальної власності, інноваційної діяльності в Україні. Таким чином, Біла книга має інформаційний характер. Всі виступи та доповіді використано з обов'язковим зазначенням ім'я автора та джерела запозичання, у вигляді цитат (коротких уривків).

Тобто дії, пов'язанні з використанням частин виступів та доповідей з парламентських і комітетських слухань цілком підпадають під статтю 21 Закону та статтю 10 Бернської конвенції, норми яких дозволяють без згоди автора та без виплати винагороди вільно використовувати цитати (короткі уривки) з опублікованих письмових творів, у даному

випадку із стенограми. Всі виступи та доповіді розміщено у розділі 1. Офіційні документи Верховної Ради України (рекомендації парламентських слухань, рішень комітетів ВР, виступи, листи і запити народних депутатів України) та зазначено не тільки ім'я автора, але і його офіційну посаду, що в свою чергу підкреслює їх офіційний характер.

Об'єкти, які мають офіційний або державний характер, володіють однією загальною особливістю — вони повинні широко та безперешкодно розповсюджуватись. З точки зору авторського права; об'єм та характер використання визначають не їх автори, а потреби суспільства. Ось чому вони не користуються авторсько-правовою охороною.

**ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ**

07.10.2008 № 04-22/12-1235

*Голові Верховної Ради України
ЯЦЕНЮКУ А. П.*

Шановний Арсенію Петровичу!

У зв'язку з надісланим на Ваше ім'я депутатським запитом групи народних депутатів України (Ю. Кармазіна, К. Самойлик, Д. Табачника, І. Шарова, А. Толстоухова) щодо так званого нецільового використання коштів Верховної Ради України повідомляю таке.

1. Відповідно до частини першої Статті 119 Бюджетного кодексу України «Нецільове використання бюджетних коштів, тобто витрачання їх на цілі, що не відповідають бюджетним призначенням, встановленим законом про Державний бюджет України чи рішенням про місцевий бюджет, виділеним бюджетним асигнуванням чи кошторису, має наслідком зменшення асигнувань розпорядникам бюджетних коштів на суму коштів, що витрачені не за цільовим призначенням, і притягнення відповідних посадових осіб до дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності у порядку, визначеному законами України».

Як відомо, відкритість і гласність є головними принципами роботи Верховної Ради України, а згідно ст. 9 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» «комітети інформують громадськість про свою діяльність.» Видання Біла книга «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України» підготовлене Комітетом з питань науки і

освіти та видане в Парламентському видавництві у встановленому порядку, в контексті виконання рекомендацій парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» (21 березня 2007 р.), слухань у Комітеті з питань науки і освіти «Інноваційна діяльність в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення» (29 листопада 2006 р.), парламентських слухань «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації» (20 червня 2007 р.) з метою відкритого і гласного вироблення державної політики у сфері інтелектуальної власності в інноваційній економіці.

З огляду на вищезазначене говорити про нецільове використання коштів не має жодних підстав, а доручення керівництва Верховної Ради України про її видання, на виконання рекомендацій парламентських слухань, було цілком правомірним і своєчасним.

2. У підготовці Білої книги «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України» взяли участь всесвітньо відомі вчені-академіки НАН України, а також провідні фахівці у сфері економіко-правових проблем інтелектуальної власності державних наукових установ України, вона рекомендована до друку Вченою радою Інституту економіки та прогнозування НАН України.

Вперше за роки незалежності України громадськість ознайомилась з офіційними документами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, НАН України, Держкомстату України, інших державних інституцій, правоохоронних, контролюючих органів і одержала реальну картину стану справ у сфері відносин інтелектуальної власності в інноваційній економіці, який за висновком Комітету з питань національної безпеки і оборони, що міститься в Білій книзі, становить загрозу технологічній і економічній безпеці України, що потребує вжиття невідкладних заходів.»

Видання отримали всі народні депутати України, центральні та місцеві органи виконавчої влади, міністерства і відомства, вона мала значний громадський резонанс, широко обговорювалась в академічних, наукових, та освітянських колах.

Таким чином, судження, що «Біла книга «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України» є піаром та малообґрунтованою особистою думкою пана Полохало В. І. з приводу ситуації, яка склалась в сфері захисту прав інтелектуальної власності», а її « публікацію не ефективною» є упередженим і водночас його можна розцінювати як спробу дискредитації рішень центральних і виконавчих органів влади, рекомендацій парламентських слухань та рішень Верховної Ради України, її Комітетів, численних звернень творчих спілок і громадських організацій, які містяться у книзі. Точка зору ініціатора депутатського запи-

ту Ю. Кармазіна (оскільки інші депутати, на мою думку, скоріше за все підписали запит, не вникнувши в суть проблеми) свідчить про правовий нігілізм, неповагу до Конституції України, чинного законодавства, конституційного права громадян на інформацію.

3. Всі документи Верховної Ради України, центральних та місцевих органів виконавчої влади, правоохоронних і судових органів, наукових і громадських організацій, аналітичні та довідкові матеріали, статистична інформація, що розміщені в Білій книзі «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України», більшість яких опубліковано вперше, мають офіційний характер і тому, відповідно до пункту «в» частини першої ст. 10 Закону України «Про авторське право і суміжні права», не є об'єктом авторського права. А право на інформацію всіх громадян України, юридичних осіб і органів державної влади гарантуються Конституцією

України, Законом України «Про інформацію» та іншими законодавчими актами.

4. На мій погляд, справжні мотиви ініціатора депутатського запиту Ю. Кармазіна стають зрозумілими із стенограми виступу останнього на комітетських слуханнях «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав», що відбулися 3 вересня цього року — «І давайте не будемо паплюжити нашу роботу, наших органів влади, і законодавства, бо це немає попадати взагалі в пресу», а також його листів, в яких подається неправдива та спотворена інформація, на ім'я членів Комітету.

Зауважу, що в Білій книзі «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України» міститься інформація Рахункової палати України, Головного контрольно-ревізійного управління та інших контролюючих органів про серйозні порушення у сфері правової охорони інтелектуальної власності. Наразі ці численні порушення є предметом розгляду правоохоронних органів і є всі підстави стверджувати, що найближчим часом матеріали перевірки будуть передані до суду, а винні будуть притягнені до відповідальності, попри намагання окремих депутатів приховати ці порушення від громадськості, ЗМІ та правоохоронних органів.

З повагою,
Голова Комітету В. І. ПОЛОХАЛО

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО
«УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ»

09.09.2008 № 263/01

*Голові Комітету з питань науки і освіти
Верховної Ради України
ПОЛОХАЛУ Володимирі Івановичу*

ВІДКРИТЕ ЗВЕРНЕННЯ

Державного підприємства «Український інститут промислової власності»
до Голови Верховної Ради України,
членів Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України

***Шановний Голово Верховної Ради України!
Шановні члени Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України!***

Від імені Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України видана і розповсюджується збірка текстів документів під назвою «Біла книга. Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України» (далі — Біла книга) за загальною редакцією професора В. І. Полохала.

Натомість Парламентськими слуханнями «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування», що відбулися 21 березня 2007 року, Верховній Раді України рекомендовано «розглянути питання про можливість створення консультативної ради з питань інтелектуальної власності, що на постійній основі здійснюватиме.. підготовку щорічної Білої книги щодо стану забезпечення правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності в Україні».

Ці рекомендації повністю відповідають традиціям Європейського Союзу, де так звана «біла книга» є процедурним документом, що схвалюється Європейською Комісією. В ній деталізовано та аргументовано висвітлюється офіційна політика в певній сфері суспільних відносин та ВИЗНАЧАЮТЬСЯ шляхи її реалізації, які потім відображуються в законодавчих актах. «Біла книга» видається лише після багатьох консультацій на національному та європейському рівнях.

Рекомендації парламентських слухань схвалено Постановою Верховної Ради України від 27 червня 2007 року № 1243-V. Отже, вони є обов'язковими для виконання, у тому числі й Комітетом з питань науки і освіти Верховної Ради України.

Однак, зазначена вище консультативна рада з питань інтелектуальної власності Верховною Радою України не створена. А її повноваження щодо підготовки Білої книги привласнила очолювана Головою Коміте-

ту з питань науки і освіти Верховної Ради України В. І. Полохало організована група упорядників, які навіть не є членами Комітету.

За змістом критикована Біла книга є лише збіркою текстів документів різних органів, в тому числі листування між ними.

Як вірно висловились в прес-релізі агентству «Інтерфакс-Україна» заслужені діячі мистецтв поет Юрій Рибчинський та письменник Анатолій Крим «Біла книга. Інтелектуальна власність в

Як вірно висловились в прес-релізі агентству «Інтерфакс-Україна» заслужені діячі мистецтв поет Юрій Рибчинський та письменник Анатолій Крим «Біла книга. Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України» не є «білою книгою» за визначенням, не відображає думку творців і не дає відповіді на жодну з існуючих в охороні прав інтелектуальної власності проблем».

Відтак, видана від імені Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України Біла книга є спотворенням духу і змісту дійсної Білої книги, яку мала схвалювати щорічно Верховна Рада України.

Дійсні ж цілі упорядників так званої Білої книги розкриваються з добору її документів.

Так у розділі III цієї збірки наведено тексти документів Рахункової палати, Головного контрольно-ревізійного управління України та правоохоронних і судових органів.

Однак, їх упорядковано упереджено, що призвело до викривлення дійсних обставин. Про це свідчать такі факти.

1. У пункті 3.4 Білої книги опубліковано текст Звіту про результати ефективності діяльності Міністерства освіти і науки України з охорони інтелектуальної власності, затверджений постановою Колегії Рахункової палати України від 11.12.2007 № 30-2.

Проте, Окружний адміністративний суд міста Києва ухвалою № 1/51 від 11.03.2008 зупинив дію висновку Колегії Рахункової палати до зазначеного Звіту та постанови Колегії Рахункової палати від 11.12.2007 № 30 в частині затвердження висновку Колегії до Звіту. Ця ухвала суду є чинною.

Отже, у Білій книзі опубліковано недійсний Звіт Рахункової палати. Натомість, чинна ухвала суду не опублікована.

2. Листом від 21.01.2008 № 05-111 Рахункова палата звернулася до Генерального прокурора України, в якому обвинувачує Державний департамент інтелектуальної власності та Державне підприємство «Український інститут промислової власності» у допущенні низки порушень законодавства і вимагає вжити заходів прокурорського реагування.

2 квітня 2008 року у відповідь на цей лист прокурор Генеральної прокуратури України О. Козлова видала постанову про відмову у порушенні кримінальної справи, оскільки «перевіркою не встановлено в діяльності Державного департаменту інтелектуальної власності та Державного підприємства «Український інститут промислової власності» порушень бюджетного законодавства».

Листом від 28.05.2008 № 05-1132 Голова Рахункової палати В. К. Симоненко звернувся до Генерального прокурора України О. І. Медведька з проханням скасувати постанову прокурора О. Козлової.

У листі від 20.06.2008 № 7/3-18634-08 Генеральний прокурор України О. І. Медведько зазначив, що «проведеною Генеральною прокуратурою України перевіркою не встановлено об'єктивних даних, які б свідчили про незаконну діяльність Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства та Державного підприємства «Український інститут промислової власності» та «рішення про відмову у порушенні кримінальної справи прийнято у відповідності з чинним законодавством».

На повторне звернення Голови Рахункової палати В. К. Симоненка щодо скасування постанови про відмову у порушенні кримінальної справи Генеральний прокурор України О. І. Медведько відповів, що рішення про відмову у порушенні кримінальної справи «прийнято обґрунтовано, підстав для його скасування не вбачається» (лист від 29.07.2008 № 7/3-18684-08).

Ні постанову прокурора О. Козлової, ні жоден з цих офіційних листів Генеральної прокуратури України, що по суті спростовують результати діяльності Рахункової палати, у Білій книзі не опубліковано.

3. У пункті 3.5 Білої книги викладено текст постанови Окружного адміністративного суду міста Києва за позовом Державного підприємства «Український інститут промислової власності» до Рахункової палати про визнання протиправними та скасування висновку та постанови її Колегії.

Однак, цей текст не має статусу офіційного документа, оскільки опублікований з порушенням приписів статті 5 Закону України «Про доступ до судових рішень».

Крім того, ця постанова не набула чинності, оскільки оскаржена підприємством до Київського апеляційного адміністративного суду в установленому законом порядку.

Отже, опублікування її без зазначення того факту, що вона не набула чинності, спрямоване на дезінформацію читачів Білої книги.

Зазначені вище факти свідчать про те, що Біла книга не може вважатися науково-практичним виданням з назвою «Біла книга», а її упорядники свідомо вдалися до стороннього (упередженого) формування змісту книги.

В цілому Біла книга підготовлена і видана з порушенням принципів діяльності комітетів, проголошених статтею 3 Закону України «Про комітети Верховної Ради України», таких як законність, гласність, доцільність, наукова обґрунтованість, колегіальність, вільне обговорення і вирішення питань.

З огляду на викладене, Державне підприємство «Український інститут промислової власності» вважає це видання протиправним та таким, що завдає шкоди діловій репутації підприємства та національним інтересам України.

Просимо:

провести службове розслідування за фактом неправомірної підготовки і розповсюдження від імені Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України видання «Біла книга. Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України» та притягнути до відповідальності причетних до цього службових осіб;

офіційно та публічно відмежуватися від видання «Біла книга. Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України»;

заборонити розповсюдження зазначеної книги та посилання на неї службовими особами;

вилучити з веб-сайту Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України всі публікації, пов'язані з вказаною книгою.

**Директор Державного підприємства
«Український інститут
промислової власності»
А. Г. ЖАРІНОВА**

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

14.11.2008 № 04-22/13-1257

*Голові Комітету з питань Регламенту,
депутатської етики
та забезпечення діяльності
Верховної Ради України О. С. ЄФРЕМОВУ*

У зв'язку з надісланим Вами 1 жовтня 2008 р. № 04-32/ 8-698 до Комітету з питань науки і освіти листом директора Державного підприємства «Український інститут промислової власності» А. Г. Жарінової, змушений зазначити, що її вимоги «публічно відмежуватися від видання Біла книга «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України,» «заборонити розповсюдження зазначеної книги та посилання на неї службовими особами», «вилучити з веб-сайту Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України всі публікації, пов'язані з вказаною книгою» грубо суперечать нормам Конституції України, Закону України «Про комітети Верховної Ради України,» Закону України «Про інформацію», Регламенту Верховної Ради України, принципам інформаційних відносин, прозорості, відкритості і гласності роботи Верховної Ради України.

Сам факт розгляду цих «вимог» в Комітетах Верховної Ради України можна кваліфікувати як заохочення автора листа, яка очолює важливе державне підприємство, до абсолютного правового нігілізму чи правового невігластва. Адже Україна не є авторитарною чи тоталітарною державою з відповідними органами цензури і т. п., а відповідно до Статті 1 Конституції України «є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.»

Цим можна було б і обмежитись. Але з огляду на Ваш лист та депутатську етику вважаю за необхідне додати ще таке.

1. Відповідно до ст. 9 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» «Комітети інформують громадськість про свою діяльність. Комітети мають право поширювати у встановленому порядку інформацію про свою діяльність через свої веб-сторінки на офіційному веб-сайті Верховної Ради України у глобальній інформаційній мережі Інтернет та через інші засоби масової інформації.» Практика видання Білих книг в Україні є досить поширеною. Видання Біла книга «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України» підготовлене Комітетом з питань науки і освіти та видане в Парламентському видавництві у встановленому порядку, в контексті виконання рекомендацій парламент-

ських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» (21 березня 2007 р.), слухань у Комітеті з питань науки і освіти «Інноваційна діяльність в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення», (29 листопада 2006 р.), парламентських слухань «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації» (20 червня 2007 р.) з метою вироблення державної політики регулювання відносин інтелектуальної власності в інноваційній економіці. Її отримали всі народні депутати України, центральні та місцеві органи виконавчої влади, міністерства і відомства.

2. У підготовці Білої книги «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України» взяли участь всесвітньо відомі вчені-академіки НАН України, а також провідні фахівці у сфері економіко-правових проблем інтелектуальної власності державних наукових установ України, вона рекомендована до друку Вченою радою Інституту економіки та прогнозування НАН України.

3. Всі документи Верховної Ради України, центральних та місцевих органів виконавчої влади, правоохоронних і судових органів, наукових і громадських організацій, аналітичні та довідкові матеріали, статистична інформація, що розміщені в Білій книзі «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України», більшість яких опубліковано вперше, мають офіційний характер і тому, відповідно до пункту «в» частини першої ст. 10 Закону України «Про авторське право і суміжні права», не є об'єктом авторського права, вони не містять відомостей, що належать до державної таємниці або інформації з обмеженим доступом. А право на інформацію всіх громадян України, юридичних осіб і органів державної влади гарантуються Конституцією України, Законом України «Про інформацію» та іншими законодавчими актами.

4. Мотиви автора та її безпрецедентні, з правової точки зору, вимоги заборонити Білу книгу «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України» є очевидними, оскільки в ній міститься інформація Рахункової палати України, Головного контрольно-ревізійного управління та інших контролюючих органів про серйозні порушення у сфері правової охорони інтелектуальної власності. В даний час ці численні порушення є предметом розгляду правоохоронних органів. Є всі підстави стверджувати, що найближчим часом матеріали перевірки будуть передані до суду, а винні будуть притягнені до відповідальності.

З повагою,
Голова Комітету В. І. ПОЛОХАЛО

Розділ II

Інтелектуальний капітал нації: 17 років деградації

*З доповіді на парламентських слуханнях у Верховній Раді України
21 березня 2007 року «Захист прав інтелектуальної власності в Україні:
проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування»*

«Шкода, що тільки на 17-му році незалежності України ми говоримо про проблему, про яку треба було говорити ще років десять тому.

...якщо суспільство не усвідомить вагу або цінність інтелектуальної власності для розвитку економіки, поступу, жоден закон, ніяка діяльність державних структур, чиновників не буде ефективною.»

В. ПОЛОХАЛО,
Голова підкомітету
з питань інтелектуальної власності
Комітету Верховної Ради України
з питань науки і освіти V скликання

*З передмови до «Білої книги»
Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України*

«Сьогодні проблеми в сфері інтелектуальної власності сприймаються винахідниками, науковцями дуже болісно. І це зрозуміло. Кількість винахідників та раціоналізаторів в Україні з 1991 р. скоротилася більш ніж у 20 разів. Щорічно зростає кількість підприємств і наукових організацій, в яких повністю припинилася винахідницька та раціоналізаторська діяльність. Обсяг продукції, що виробляється підприємствами України на основі об'єктів інтелектуальної власності, не перевищує 3 відсотків.»

**Б. Є. ПАТОН,
Президент
Національної академії наук України
академік НАН України**

Пр о е к т

**РЕКОМЕНДАЦІЇ
слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти
«Ефективність застосування законодавства України
у сфері авторського права і суміжних прав»**

Учасники слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти, які відбулися 3 вересня 2008 р., відзначають, що діяльність державних органів у сфері авторського права і суміжних прав в Україні є вкрай неефективною, перешкоджає формуванню цивілізованого ринку інтелектуальної власності.

Незважаючи на вимоги Цивільного кодексу України та Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами у 2003 р. привести законодавство, зокрема, з питань охорони авторського права і суміжних прав у відповідність до кодексу та законодавства ЄС, виконавчою владою до цього часу до Верховної Ради України відповідних проектів законодавчих актів не внесено.

Відсутність контролю щодо збору, розподілу та виплати авторської винагороди з боку Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України (МОН України), своєчасних змін до законодавства призвели до негативних наслідків стосовно збору, розподілу та виплати авторської винагороди, зумовили становлення в Україні ринку об'єктів авторського права та суміжних прав, який знач-

ною мірою порушує законодавство, що у свою чергу, гальмує становлення національної індустрії культури в цілому.

Не збирається винагорода за репрографічне відтворення творів літератури та образотворчих, фотографічних творів, за право слідування; не сплачуються в належному обсязі авторська винагорода за використання мелодій мобільних телефонів (рінгтонів), відрахування підприємствами, що випускають або імпортують чисті лазерні носії тощо. Не здійснюється виплата винагороди авторам, виконавцям, виробникам фонограм державними телерадіокомпаніями, які навіть не сплачують авторську винагороду з комерційних надходжень за розміщення реклами.

Представники творчих спілок України у своєму зверненні до вищого керівництва держави висловили недовіру керівникам Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України (Паладію М. В., Чеботарьову В. П., Дмитришину В. С.), Українського агентства з авторських і суміжних прав (Пашковському Л. Б.).

25 квітня 2008 р. Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти на вимогу громадськості звернувся до керівництва Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Міністерства освіти і науки України з цих питань та про перевірку інформації, оприлюдненої інформаційними агентствами, про те, що новий керівник Українського агентства з авторських і суміжних прав Л. Б. Пашковський дав вказівку перерахувати авторську винагороду, зібрану в Україні для авторів і правовласників у сумі 10,5 млн грн та 290 тис. доларів США на депозитні та поточні рахунки сумнівного Європейського банку розвитку та заощаджень, який згодом став банкрутом, а гроші зникли. За результатами ревізії Головного контрольно-ревізійного управління України не має гарантії повернення цих коштів авторам. Слід зазначити, що такі дії вже стали «доброю традицією». Аналогічна ситуація мала місце у 2000 р. коли в Українському агентстві з авторського та суміжних прав зникло понад 400 тис. доларів США авторської винагороди. Це ще раз переконує, що в державі неприховано діють корупційні схеми.

Відповіді Міністерства освіти і науки України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України свідчать про формально-бюрократичний, поверховий підхід до перевірки зазначених фактів, не дають відповіді на питання щодо винних осіб, притягнення їх до відповідальності та термінів повернення коштів авторам. Ці факти вперто замовчуються й ігноруються керівництвом Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України, не стали предметом обговорення на колегії Міністерства освіти і науки України. Лише у відповідь на депутатський запит Генеральна прокуратура України повідомила про скасування рішення Шевченківського РУ ГУ МВС України про відмову в пору-

шенні кримінальної справи за цим фактом як незаконного, та направлення матеріалів до прокуратури м. Києва для додаткової перевірки. Справу взято Генеральною прокуратурою України на контроль.

Відсутність контролю за правомірним використанням об'єктів авторського права і суміжних прав спричинила становлення в Україні рекордингового ринку, який значною мірою порушує законодавство у сфері інтелектуальної власності. Не здійснюються перевірки рекордингових компаній (в Україні їх близько 400), зокрема державними інспекторами з питань інтелектуальної власності, що підпорядковуються Державному департаменту інтелектуальної власності МОН України.

На поліграфічних вкладках компакт-дисків часто розміщується недостовірна інформація щодо майнових прав на твори, виконання та фонограми: рекордингові компанії зазначають себе як особу, якій належать майнові права. Використання компакт-дисків з недостовірною інформацією підприємствами телерадіомовлення, громадського харчування, торгівлі, транспорту тощо, є підставою для сплати неналежної винагороди організаціям колективного управління та, відповідно, рекординговим компаніям.

Не виконується спільний наказ органів центральної виконавчої влади від 21.05.2003 р. № 310/527/193/240/7/1/2-103 вих./271/62/343 щодо Програми скоординованих дій правоохоронних і контролюючих органів у сфері забезпечення захисту прав інтелектуальної власності.

Незважаючи на доручення Кабінету Міністрів України, Міністерством освіти і науки України, Державним департаментом інтелектуальної власності МОН України не здійснюються належні заходи щодо перевірки діяльності організацій колективного управління. Указані органи фактично проігнорували доручення Кабінету Міністрів України від 23.04.2007 р. № 14668/3/1-07 щодо перевірки правомірності дій, пов'язаних із збиранням та розподілом винагороди і правильності сплати податків з винагороди організаціями колективного управління, засновниками яких є юридичні особи.

Недосконалим і непрозорим є порядок видачі контрольних марок, що дозволяє певною мірою «легалізувати» піратство. Зацікавлені творці не мають змоги отримати інформацію про видачу марок підприємцям, що публікують (тиражують і продають) їхні твори та виконання. При видачі марок для опублікування аудіовізуальних творів не вимагаються договори з авторами цих творів та з виробниками фонограм і відеограм.

Це надає змогу видавати марки неналежним особам. Як наслідок, встановлена законом винагорода творцям не виплачується.

Незважаючи на розпорядження Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України від 01.03.2005 р. № 24 щодо реоргані-

зації ДП Українське агентство з авторських і суміжних прав у громадську організацію, за три з половиною роки не здійснено реальних кроків стосовно такої реорганізації. Замість цього Департаментом на облік прийнято три нові організації колективного управління із схожими назвами, що може бути підставою, враховуючи неодноразове зникнення коштів творців з рахунків ДП УАСП, для рейдерського захоплення цього підприємства.

Зазначені приклади свідчать про відсутність належних дій та їх координацію з боку правоохоронних і контролюючих органів (Міністерства освіти і науки України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Генеральної прокуратури України, Державної податкової адміністрації України, Антимонопольного комітету України, Державної митної служби України тощо) у сфері захисту прав інтелектуальної власності. Це призводить до суттєвого зростання рівня правопорушень, контрафакції та піратства.

Проблеми діяльності організацій колективного управління майновими правами творців

Як відзначалося на парламентських слуханнях «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» (21 березня 2007 р.), недосконалість законодавства, неналежний контроль за його виконанням призводить до суттєвих недоліків у діяльності організацій колективного управління правами авторів, виконавців, виробників фонограм, що включає, зокрема, збір винагороди без належної звітності користувачів, розподіл та виплату винагороди неналежним особам, запровадження низьких договірних ставок виплати винагороди.

Так, до одного й того ж платника зборів можуть звертатися декілька організацій, пропонуючи меншу договірну ставку виплати винагороди. Не укладаються належні договори між організаціями колективного управління згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права», а в разі укладання таких договорів, відсутнє належне виконання їх умов. Деякими організаціями довільно визначаються ставки винагороди, що сплачуються користувачами об'єктів авторського права і суміжних прав без витребування звітності.

Низку організацій колективного управління створено не суб'єктами авторського права і суміжних прав, як вимагає законодавство, а ліцензіатами.

Відповідно до Рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 16 квітня 2008 р. в Україні не створено ефективної системи збору та виплати винагороди авторам, виконавцям, виробникам фонограм, що негативно впливає на розвиток ринку авторського

права та суміжних прав. Унаслідок недосконалого законодавства та відсутності належного державного контролю мають місце серйозні порушення у діяльності організацій колективного управління, уповноважених охороняти авторські і суміжні права.

За даними Рахункової палати України, в державі щороку збирається лише близько 30 млн грн винагороди, що за оцінками експертів складає тільки 3 % потенційної суми надходжень. Тривалий час до Верховної Ради України не вносяться в цьому напрямку необхідні проекти законодавчих актів.

Рівень збору винагороди за використання творів, виконань, фонограм, відеограм організаціями колективного управління в країні є показником тіньового використання об'єктів авторського права і суміжних прав.

В Україні у 2007 р. організаціями колективного управління було зібрано лише близько 3,4 млн євро винагороди. У той же час країни, які в один період з Україною прийняли оновлене законодавство з авторського права, тільки у сфері музики збирають: Польща — 67 млн євро (населення 38,1 млн), Угорщина — 38 (населення 10,1 млн), Чехія — 27 (населення 10,3 млн), Словаччина — 24 (населення 5,4 млн), Литва — 3,7 (населення 3,4 млн), Латвія — 2,5 млн євро (населення 2,3 млн).

Таким чином, в Україні збирається винагороди менше, ніж у Литві з населенням 3,4 млн.

За оцінкою фахівців, в Україні збори сплачують лише 7 % користувачів. Зокрема телерадіокомпанії та кабельні оператори, відмовляються визнавати механізм колективного управління правами та виконувати покладені на них чинним законодавством зобов'язання щодо сплати винагороди за використання об'єктів авторського права і суміжних прав. Відмова мотивується наявністю на українському ринку різних організацій колективного управління, які збирають винагороди для одних і тих же суб'єктів авторського права і суміжних прав.

Закон України «Про авторське право і суміжні права» не передбачає здійснення контролю за діяльністю організацій колективного управління, порядок створення та ліквідації, критерії постановки організацій на облік, принципи їх фінансування, організаційно-правові форми їх утворення.

Вищезазначене призвело до постановки Державним департаментом інтелектуальної власності МОН України на облік 14 організацій колективного управління (ОКУ), серед яких є одне державне підприємство, чотири організації, створені суб'єктами підприємницької діяльності, одна приватна організація, інші — об'єднання громадян. Організації запроваджують різну договірну практику, різні принципи розподілу коштів, звітності користувачів (платників винагороди).

Наслідком зазначеного є утворення штучної конкуренції, ведення «тарифних війн» між організаціями колективного управління, поглиблення конфлікту інтересів між первинними суб'єктами авторського права і суміжних прав: авторами, виконавцями, студіями звуко-, відео-запису та їх працівниками з одного боку, та видавцями, продюсерами, ліцензіатами, тиражувальниками та продавцями аудіо-, відеопродукції — з іншого, побудова корупційних схем.

Зокрема, три організації колективного управління, створені суб'єктами підприємницької діяльності, розподіляють і виплачують винагороду виключно господарюючим суб'єктам — посередникам (за винятком двох іноземних організацій колективного управління). Слід зазначити, що кількість отримувачів винагороди в цих організаціях не перевищує 12 осіб, тоді як в інших організаціях — отримувачів сотні і тисячі. Власниками чи співвласниками зазначених господарюючих суб'єктів є лише п'ять фізичних осіб — співзасновників. Набула практика не брати з користувачів звітів за використані твори, виконання, фонограми, відеограми, що дає можливість розподіляти левову частину зібраної винагороди такими організаціями між своїми членами — юридичними особами.

На невідповідність законодавству статутів організацій колективного управління «Український музичний альянс» та «Українська ліга музичних творів» звертало увагу Міністерство юстиції України (лист від 30.04.2003 № 30-9-3521). Однак саме ці організації Державним департаментом інтелектуальної власності МОН України визначено уповноваженими та наділено додатковими повноваженнями, що надає їм значні переваги перед організаціями колективного управління, створеними авторами та виконавцями.

Причини негативного стану справ, як неодноразово підкреслювалося на конференціях, круглих столах, а також у Рекомендаціях парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування», затверджених Постановою Верховної Ради України від 27 червня 2007 року, криються зокрема, у суттєвих недоліках законодавства, а також у відсутності контролю органів державної влади за його реалізацією.

Піратство у сфері авторського права і суміжних прав

За даними щорічного глобального дослідження піратства у галузі програмного забезпечення, яке було оприлюднене Асоціацією виробників програмного забезпечення (BSA), Україна залишається серед країн з найвищим рівнем комп'ютерного піратства у світі, поряд із такими дер-

жавами, як Зімбабве, Венесуела, Іран тощо. Рівень використання неліцензійного програмного забезпечення в Україні у 2007 р. становив 84 %, що є одним із найвищих у Європі, а втрати національної економіки від комп'ютерного піратства склали більше ніж 400 млн доларів США на рік.

Незважаючи на Рекомендації парламентських слухань від 27 червня 2007 р. та рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 16 квітня 2008 р., не здійснюється аналіз рівня піратства щодо використання різних об'єктів права інтелектуальної власності в Україні. Не затверджено методики оцінки рівня піратства.

Проведений Міністерством внутрішніх справ України аналіз криміногенної ситуації свідчить про появу нових форм злочинів у сфері інтелектуальної власності. Широкого поширення набули факти незаконного розповсюдження творів у мережі Інтернет, а також їх публічне сповіщення у громадських місцях, закладах торгівлі, харчування тощо.

Однією з причин високого рівня піратства в Україні є неефективне застосування покарань, передбачених чинним законодавством, за вчинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності.

Вивчення результатів судового розгляду кримінальних справ та адміністративних протоколів свідчить про суспільну небезпеку цих порушень і застосування судами неадекватних завданям матеріальним збиткам покарань. Так, середній розмір штрафів, які застосовуються судами за вчинення адміністративних правопорушень у цій сфері складає лише 230 грн, хоча санкціями відповідних статей Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачені штрафи до 3,4 тис. грн. Середній розмір штрафів, які застосовуються у вигляді покарання за вчинення злочинів, пов'язаних з незаконним обігом компакт-дисків, складає 6300 грн, хоча законодавчо передбачені штрафи у розмірі від 3,4 до 85 тис. грн. Таким чином, склалася ситуація, коли розміри штрафних санкцій, що застосовуються судами, є неадекватними розмірам завданих матеріальних збитків та не виконують функцію покарання.

На сьогодні значно ускладнена процедура вилучення у правопорушників контрафактної та фальсифікованої продукції. Згідно з Законом України «Про міліцію» працівники міліції мають право вилучати зазначену продукцію лише після отримання відповідного дозволу суду, що не дає можливості оперативно реагувати на виявлені факти виробництва та розповсюдження підробок.

Потребує змін передбачений Законом України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» механізм обов'язкового маркування голографічними контрольними марками аудіо-відеокасет і компакт-дисків перед їх випуском у товарний обіг.

Проблеми охорони та використання програмного забезпечення

За даними Держкомстату, у 2007 р. офіційний експорт програмного забезпечення складав лише 4,7 тис. дол. США (0,1 %) від загального обсягу доходів, отриманих за розробку програмного забезпечення. За експертними оцінками, Україна надає іноземним суб'єктам господарювання послуги з розроблення програмного забезпечення на суму від 38,5 до 200 млн дол. США. При цьому не враховані доходи від розробки комп'ютерних ігор, які оцінюються в 48 млн дол. США і переважно знаходяться в тіні. Таким чином, з урахуванням «тіньової складової» загальний обсяг українського сегменту ринку, пов'язаного з розробкою програмного забезпечення, оцінюється в 2,6–3,5 млрд. грн. Тобто, від 15 до 37 % ринку з розроблення програмного забезпечення знаходиться в тіні.

Сьогодні за різними оцінками в тіньовому сегменті ринку з розробки програмного забезпечення та комп'ютерних ігор працюють від 20 до 35 тис. спеціалістів. Переважна більшість з них (від 80 до 90 %) об'єднані в неформальні групи чисельністю 10–30 осіб. Інша частина, а це за оцінками учасників ринку близько 300 компаній з чисельністю більше 100 осіб кожна,— укладають з суб'єктами підприємницької діяльності договори та працюють за схемою оподаткування єдиним податком. Це призводить до втрат Державного бюджету.

Аналіз викритих протягом 2002–2008 року злочинів свідчить, що серед 1798 виявлених злочинів 52 % складають злочини, пов'язані з незаконним використанням комп'ютерного програмного забезпечення. У 2002 р. виявлено 73 таких злочинів, у 2003 р.— 120, у 2004 р.— 188, у 2005 р.— 152, у 2006 р.— 175, у 2007 р.— 171, за три місяці 2008 р.— 60.

У результаті вжитих протягом 2007 р. заходів викрито 656 злочинів у сфері комп'ютерних технологій, з яких 205 — у сфері електронних платежів, 162 — у сфері комп'ютерних та Інтернет-технологій, 72 — у сфері телекомунікації. До суду направлено 451 кримінальну справу. За 4 місяці 2008 р. у сфері комп'ютерних технологій викрито 401 злочин у сфері інформаційно-телекомунікаційних технологій, з яких 113 — у сфері комп'ютерних і Інтернет-технологій, 83-у сфері електронних платежів, 27 — у сфері телекомунікацій.

У теперішній час в Україні юридичними та фізичними особами використовується близько 6,5 млн комп'ютерів, тільки в центральних органах виконавчої влади використовується близько 14 тис. сучасних персональних комп'ютерів та близько 6,3 тис. серверів, більшість з яких була закуплена з ліцензійним програмним забезпеченням.

За результатами узагальненої органами виконавчої влади інформації, в результаті заходів з легалізації програмного забезпечення частка

ліцензійних примірників операційних систем персональних комп'ютерів і локальних мереж, що використовуються органами виконавчої влади досягла рівня 50,9 % (51,3 %) центральні та 47,7 % місцеві органи виконавчої влади) та 38,6 % (38,0 %) центральні та 51,7 %» місцеві органи виконавчої влади) відповідно.

Комп'ютерне піратство, як правило, набуває форми незаконного відтворення та розповсюдження комп'ютерних програм на носіях інформації (компакт-дисках); незаконної інсталяції програмного забезпечення на комп'ютерну техніку, яка в подальшому реалізується у торговельній мережі; використання неліцензійного комп'ютерного програмного забезпечення при здійсненні господарської діяльності — у бухгалтерському обліку, виробничій діяльності, при наданні комп'ютерних послуг населенню.

Судовий захист авторського права і суміжних прав

В Україні склалася певна судова практика щодо розгляду справ за ст. 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення та ст. 176 Кримінального кодексу України. Проте аналіз судових рішень, прийнятих у справах про порушення авторських прав, свідчить про різноманітні підходи судів щодо застосування матеріальних і процесуальних норм при їх розгляді, що призводить до прийняття неправосудних рішень і формування неправильної судової практики.

На початку 2006 р. Верховний Суд України провів узагальнення застосування судами законодавства у справах про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності. Однак, результати розгляду судами відповідних кримінальних справ досі не узагальнені. Засобом вирішення цієї проблеми було б прийняття відповідної Постанови Пленуму Верховного Суду України про практику розгляду судами законодавства про кримінальну відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав із рекомендаціями вищої судової інстанції щодо проблемних питань.

Таким чином, поглиблення негативних явищ у сфері правової охорони та захисту авторського права і суміжних прав потребують системних заходів як з боку вищого політичного керівництва держави, так і органів державної влади на всіх рівнях.

Той факт, що Міністерство освіти і науки України разом з Державним департаментом інтелектуальної власності МОН України не лише не забезпечили дієвої реалізації норм авторського права і суміжних прав, але й виявили неспроможність контролювати діяльність підприємств, є свідченням системної кризи державного управління у сфері авторського права і суміжних прав.

З метою докорінних змін у цій сфері, забезпечення застосування законодавства України щодо авторських і суміжних прав, створення дієвої системи охорони та захисту майнових прав творців, виконавців, виробників фонограм, відеограм учасники слухань рекомендують:

1. Верховній Раді України:

1.1. Голові Верховної Ради України, керівникам фракцій, Голові Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України прискорити прийняття Постанови Верховної Ради України щодо утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України для перевірки діяльності Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України, підпорядкованих міністерству державних підприємств, що збирають авторську винагороду та видають контрольні марки, діяльності організацій колективного управління, які знаходяться на обліку в Державному департаменті інтелектуальної власності МОН України.

1.2. За результатами слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав» Парламентському видавництву видати збірник матеріалів. Рекомендувати Управлінню справами апарату Верховної Ради України в установленому порядку профінансувати витрати, пов'язані з виданням збірника.

2. Кабінету Міністрів України:

2.1. Визначити систему охорони і захисту інтелектуальної власності як один з найважливіших пріоритетів діяльності Уряду.

2.2. Прискорити розгляд звернення народних депутатів України, НАН України, наукових і громадських організацій та творчих спілок щодо створення окремого центрального органу виконавчої влади з питань охорони інтелектуальної власності.

2.3. Звернути увагу на незадовільне виконання міністерствами і відомствами доручення першого віце-прем'єра О. В. Турчинова щодо реалізації Рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 16 квітня 2008 р. № 14.

2.4. Притягнути до адміністративної відповідальності керівників підвідомчих Міністерству освіти і науки України, Міністерству культури і туризму України підрозділів за факти порушень, наведених у Звіті Рахункової палати України про результати аудиту ефективності діяльності Міністерства освіти і науки України з охорони інтелектуальної власності, матеріалах Головного контрольно-ревізійного управління України та поданні Генеральної прокуратури України.

2.5. З метою налагодження координації роботи міністерств і відомств, Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій з боротьби з пра-

вопорушеннями у сфері авторського права і суміжних прав створити при Кабінеті Міністрів України, Раді Міністрів Автономної Республіки Крим, обласних адміністраціях та міськдержадміністраціях м. Києва та Севастополя координаційні ради з питань інтелектуальної власності.

2.6. Звернути увагу на невиконання Рекомендацій парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» від 21 березня 2007 р., схвалених Постановою Верховної Ради України від 27 червня 2007 р. щодо приведення законодавства у відповідність до Цивільного кодексу України, законодавства Європейського Союзу (це мало бути здійснено ще у 2003 р.)

2.7. Передбачити в бюджетах державних телерадіокомпаній, законах України про Державний бюджет України на 2009 та наступні роки видатки на виплату винагороди за використання об'єктів авторського права і суміжних прав. Передбачити видатки на легалізацію комп'ютерних програм у бюджетах органів виконавчої влади у 2009 р. та відповідні кошти при формуванні бюджетів на наступні роки.

2.8. Внести зміни до законодавства щодо підвищення відповідальності інтернет-провайдерів за незаконне розповсюдження об'єктів авторського права і суміжних прав.

2.9. Внести зміни та доповнення до Постанов Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 р. № 71, 72 з визначенням мінімальних ставок винагороди, деталізованих за способами використання об'єктів авторського права і суміжних прав, передбачивши неможливість їх зменшення у договірному порядку.

2.10. Передбачити законодавче врегулювання питання посилення адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення авторського права і суміжних прав в Україні.

2.11. Звернути увагу на невиконання Міністерством освіти і науки України Рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 16 квітня 2008 р. № 14 щодо здійснення дослідження впливу на економіку України виробництв, які базуються на використанні об'єктів авторського права і суміжних прав, а також щодо розробки та прийняття методики оцінки рівня піратства з використання різних об'єктів авторського права і суміжних прав.

3. Міністерству освіти і науки України:

3.1. Привести Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.05.2003 р. № 311 «Про затвердження Порядку обліку організацій колективного управління та здійснення нагляду за їх діяльністю» до вимог чинного законодавства, зокрема постановки на облік організацій колективного управління, які створено виключно авторами або інши-

ми суб'єктами авторського права і суміжних прав згідно з частиною 2 статті 47 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

4. Державному комітету телебачення і радіомовлення України, Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення:

4.1. До 1 січня 2009 р. розробити комплекс заходів щодо врегулювання механізму сплати та визначення розмірів авторської винагороди за використання телерадіоорганізаціями об'єктів авторського права і суміжних прав.

5. Міністерству культури і туризму України:

5.1. Привести до вимог чинного законодавства Постанову Кабінету Міністрів України від 28 березня 2001 р. № 294 «Про внесення змін до Положення про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів» з урахуванням вимог ст. 15, ч. 2 ст. 17, ст. 32, ст. 47 Закону України «Про авторське право і суміжні права» та інтересів бюджету щодо отримання податку з винагороди суб'єктів авторського права і суміжних прав.

6. Державному комітету статистики України:

6.1. Для реалізації вимог ч. 5 ст. 15, ч. 2 ст. 17, ч. 4 ст. 47 Закону України «Про авторське право і суміжні права» та Постанов Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 р. № 71, 72 розробити первинні документи статистичної звітності для обліку об'єктів авторського права і (або) суміжних прав та запровадити відповідну статистичну звітність щодо використання таких об'єктів установами, організаціями та підприємствами.

7. Міністерству економіки України, Міністерству освіти і науки України, Державному комітету інформатизації України:

7.1. З метою виведення з тіньового сегменту ринку з розробки програмного забезпечення до 1 січня 2009 р. розробити Державну цільову програму розвитку інформаційних технологій, індустрії програмної продукції України та підтримки розробників програмного забезпечення.

8. Міністерству внутрішніх справ України, Державній податковій адміністрації України, Генеральній Прокуратурі України, Міністерству юстиції України у частині здійснення своїх повноважень:

8.1. Здійснити контрольну перевірку діяльності організацій колективного управління, взятих на облік Державним департаментом інтелектуальної власності МОН України, стосовно збору, розподілу, нарахуванням та виплати винагороди особам визначеним законодавством, та оподаткування виплачених цими організаціями винагород.

8.2. Розробити інструкцію для особового складу щодо встановлення факту використання об'єктів авторського права і суміжних прав суб'єктами підприємницької діяльності, наявністю договорів з організаціями колективного управління та дотримання ними вимог бухгалтерського

та податкового обліку та звітності стосовно нарахування, виплати винагороди за використання об'єктів авторського права і суміжних прав та забезпечити контроль діяльності таких суб'єктів.

8.3. Забезпечити з боку контролюючих органів контроль за суб'єктами господарювання, які у своїй господарській діяльності використовують твори, виконання, фонограми, відеограми та за наявності відповідних договорів з організаціями колективного управління, виплатою винагороди за використання об'єктів авторського права і суміжних прав.

9. Верховному Суду України:

9.1. Узагальнити практику застосування судами цивільного та кримінального законодавства у справах про порушення у сфері авторського права і суміжних прав та рекомендувати прийняти відповідну Постанову Пленуму Верховного Суду України із зазначених питань.

10. Генеральній прокуратурі України:

10.1. Невідкладно розглянути факти порушення законодавства, наведені у Звіті Рахункової палати України про результати аудиту ефективності діяльності Міністерства освіти і науки України з охорони інтелектуальної власності, результати перевірки Головного контрольно-ревізійного управління України, а також інші факти порушень, зазначені в Білій книзі «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України».

11. Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти:

11.1. Створити робочу групу з метою аналізу узгодженості нормативних актів України у сфері авторського права і суміжних прав, підготовки пропозицій щодо його вдосконалення, розробки науково-практичного коментаря до Закону України «Про авторське право і суміжні права».

11.2. Контроль за виконанням рекомендацій цих слухань покласти на заступника голови Комітету Давимуку С. А., голів підкомітетів з питань інтелектуальної власності та інноваційної діяльності Жванію Д. В., з питань науки Зубця М. В.

Голова Комітету В. І. ПОЛОХАЛО

**ВИТЯГИ ІЗ СТЕНОГРАМИ КОМІТЕТСЬКИХ СЛУХАНЬ:
«Ефективність застосування законодавства України
у сфері авторського права і суміжних прав»**

03.09.2008

**З доповіді Голови Комітету з питань науки і освіти
В. І. ПОЛОХАЛО**

«Сьогодні в цій залі присутні ті, кому не просто не байдужа доля нашої науки, мистецтва, культури, а ті, хто доклав дуже багато зусиль і таланту для їх збереження, розвитку. Тут присутні письменники, поети, художники, науковці, композитори, архітектори, програмісти, видавці, народні депутати України, керівники центральних і місцевих органів виконавчої влади, голови профільних комісій обласних рад, представники управління освіти і науки обласних і міських державних адміністрацій, судових і правоохоронних органів, ректори, проректори вищих навчальних закладів, тобто кращі представники нашої наукової, науково-технічної, творчої, духовної еліти і ті, кому належить на державній службі відповідати за стан справ в цій царині.

Шановні колеги, шановні народні депутати, ви при реєстрації, отримали Білу книгу «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України», яка підготовлена Комітетом з питань науки і освіти на виконання рекомендацій парламентських слухань, що відбувалися із цієї проблематики у березні минулого року. Комітет виконав ці рекомендації, підготував цю Білу книгу, яка вийшла в парламентському видавництві, на жаль, невеликим накладом — в дві тисячі примірників, але уже вона широко обговорюється, з нею знайомляться. Це, насамперед, офіційні документи Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Національної академії наук України, галузевих академій наук України, Держкомстату, інших державних інституцій, правоохоронних, судових органів, але і дуже широке коло громадських, наукових інституцій. Інформаційно-аналітичні матеріали. Це довідкові матеріали Держкомстату, а також аналітичні матеріали, підготовлені Інститутами Академії наук, і ми намагалися, щоб це були найсвіжіші документи, і тут десь третина цієї Білої книги присвячена проблематиці авторських і суміжних прав. ...Я думаю, що тут Комітет виконав свою функцію з точки зору виконання парламентських слухань, прозорості і відкритості цих документів. Практично всі вони вперше опубліковані.

І хотілось би сказати, що також отримали, проект рішення комітетських слухань. Що торкається проекту рішення, то наші комітетські

слухання проводяться на виконання рішення Комітету з питань науки і освіти від 16 квітня цього року. Комітет ухвалив аби в третьому кварталі такі комітетські слухання підготувати. Комітетом була сформована робоча група, деє близько 50 чоловік фахівців, експертів, не ангажованих насамперед, які не працюють на державній службі, безперечно це позаштатні консультанти нашого Комітету, це громадська рада експертів, члени консультативної ради з питань інформатизації при Верховній Раді України, представники творчих спілок, наукових інституцій, які наполегливо працювали близько 2,5 місяців запропонували для обговорення проект рішення. Цього року відбулися десятки різних круглих столів, конференцій. Деє близько 4 тисяч осіб взяли участь в обговоренні проблематики, яка склалася в царині інтелектуальної власності загалом і в сфері авторських і суміжних прав, зокрема.

Сьогодні є можливість внести пропозиції до чинного законодавства, нормативно-правових актів, до проекту Рекомендацій — це для того, щоб ми могли все ж таки вийти на системний підхід і, скажімо так, мінімізували, а краще скажімо, підготували підґрунтя, щоб ми ліквідували ті негативні явища, які існують сьогодні у цій царині.

Але водночас декілька загальних тез, звичайно, хотілось би з цього приводу розпочати і сказати. Банальна річ, але вона ще не усвідомлена на рівні культури, на рівні свідомості, на рівні правової культури. Те, що з розвитком суспільства і підвищення значимості інформації інтелектуальна власність і, зокрема, авторське право і суміжні права стали затверджуватися як один із найбільш важливих інтелектуальних ресурсів економіки інформаційного суспільства.

На початку цього тисячоліття у світовій економіці частка галузей промисловості, заснованих на авторському праві, складала більше 7 відсотків. Це деє 2,2 трильйона доларів. При цьому економічне зростання цих галузей становить у середньому 5 відсотків на рік — це більше, ніж середній ріст економіки всієї планети.

Загалом, це частина проблематики використання інтелектуальної власності, і тут я абсолютно згоден з Борисом Євгеновичем Патонем, який у своїй передмові до «Білої книги» почав з того, що саме створення належних умов для використання інтелектуальної власності, запровадження дієвої охорони є державним пріоритетом провідних країн світу. І якраз подальша еволюція світової економіки — це, безперечно, але це ще не усвідомлено, на жаль, в Україні, пов'язана з широким використанням інтелектуального ресурсу, в якому інтелектуальна власність, інтелектуальний капітал будуть основною рушійною силою.

І разом з тим Україна, як свідчать офіційні документи, довідкові, аналітичні документи, є одна із небагатьох країн світу, у всякому разі, коли йдеться про Європу, де несформована єдина цілісна державна політика у сфері охорони інтелектуальної власності, а система управління, що склалася у цій царині, не спроможна адекватно реагувати на виклики часу і виробити комплекс нагальних інституційних, правових та економічних заходів щодо розвитку цивілізованого ринку інтелектуальної власності. Внаслідок цього вітчизняна економіка не може бути інноваційною та конкурентоспроможною. Зробити це можна за допомогою лише вагомого резерву інтелектуальної власності, яка нині перебуває, на жаль, на задвірках вітчизняної економіки.

І хочу вам сказати, що якраз цей аспект, економічний аспект, він якраз є найслабкішим місцем в нашій з вами діяльності. Я впевнений, що ми ще тут маємо шанси, ми не є абсолютно приречені сьогодні на задвірки. Але ж треба сказати, що, звичайно має дуже велике значення законодавче забезпечення в сфері авторського і суміжного права.

І начебто і є відповідне законодавство щодо охорони права суб'єктів авторського і суміжного права. Але ж йдеться не тільки про закони, а про те, щоб вони встигали за життям, по-перше. А, по-друге, щоб вони працювали.

Начебто і є у нас практика застосування у сфері авторського права і суміжних прав, але вона якраз і виявляє серйозні недоліки при правозастосуванні, які призводять не просто до неефективності механізму забезпечення охорони авторського права суміжних прав і зловживань, а просто унеможливають створення цивілізованого ринку цих об'єктів. Як наслідок, викликають справедливі нарікання з боку творчих спілок, творців інтелектуальної власності. Інакше кажучи, творці інтелектуальної власності сьогодні — це науковці, це митці, інтелектуали, вони і знаходяться сьогодні в найгіршому стані.

Тому, як і відзначалося у рішенні комітету 16 квітня, в державі не створено ефективної системи збору та виплати винагороди авторам, виконавцям, виробникам фонограм, що суттєво ускладнює розвиток ринку авторського права і суміжних прав. Внаслідок недосконалого законодавства та відсутності належного державного контролю мають місце порушення в діяльності організацій колективного управління, уповноважені охороняти авторські і суміжні права. От за даними Рахункової палати України, в державі щороку збирається лише тридцять мільйонів гривень винагород, що за оцінками експертів складає лише три відсотки потенційної суми надходжень. І там же говориться, що суб'єкти тіньової індустрії, численних казино, нічних клубів, студій звукозапису фактично перебувають у не правових відносинах з авторами і державними інституціями. Таким чином, вони зневажають інтереси

вітчизняної культури, що викликає справедливі нарікання з боку авторів і виконавців.

З часу реалізації закону України про авторські і суміжні права в Україні щороку організаціями колективного управління збираються лише 3,4 мільйонів євро винагороди. У той же час країни, які водночас з Україною прийняли законодавство з авторського права, тільки у сфері музики збирають: Польща — 67 мільйонів євро, Угорщина — 38, а Латвія — 2,8 мільйона євро, а населення — на 2,3. А саме найголовніше, що в Україні за використання авторського права сплачують лише 7 відсотків користувачів, зокрема, телерадіокомпанії та кабельні оператори, взагалі відмовляються визнавати механізм колективного управління правами та виконувати покладені на них чинним законодавством зобов'язання щодо сплати винагороди за використання об'єктів авторського права суміжних прав. І свою відмову вони мотивують наявністю на українському ринку різних ОКУ, які збирають винагороди для одних і тих же первинних суб'єктів авторського і суміжних прав.

Я не хотів би більше на цьому, зупинятися, для нас було важливо — це дуже важливо, зробити відповідні пропозиції законопроектні, зробити відповідні оцінки, детально можна почитати звіт Рахункової палати, який опублікований в Білій книзі з цього приводу, а також всі ті звернення до найвищих посадовців держав — Президента, Прем'єр-міністра, від десятків авторів і творчих організацій з цього приводу тільки в цьому році. І ця кількість звернень збільшується, з одного боку, — це свідчення, значить, громадянського суспільства і автори хочуть захистити свої права, хочуть жити в тих умовах, а з іншого боку, ми бачимо абсолютну байдужість відповідних структур, владних і державних інституцій до цих звернень.

Сьогодні треба говорити про сферу науки. І якраз на це і звертають увагу і галузеві академії науки, і академія наук. Якщо говорити, наприклад, про ринок інформаційних технологій, програмного забезпечення, то Україна сьогодні витратила близько 2,8 мільярдів доларів на інформаційні технології. Це складає більш, ніж 2 відсотки ВВП. Уже загальний обсяг доходів у минулому році, отриманих на ІТ-ринку, склав майже 30 мільярдів гривень. Але ж річ не в цім. Йдеться про те, що сегмент вітчизняного ринку з розроблення програмного забезпечення значною мірою переходить в тінь. За даними асоціації ІТ-технології, за даними, які є в Кабінеті Міністрів, сьогодні в тіньовому сегменті ринку з розробки програмного забезпечення та комп'ютерних ігор працюють від 20 до 35 тисяч спеціалістів.

А те, що знаходиться в тіні, якщо взяти по загальному обсягу українського асортименту ринку, пов'язаного з розробкою програмного забезпечення, то це десь від 15 до 40 відсотків.

В Україні за інформацією Служби безпеки України запроваджено механізм вимивання державних коштів шляхом використання системи захисту інтелектуальної власності. Так окремо, керівникам окремих державних установ, організацій та підприємств укладається угода з приватними структурами, які декларують за останніми виключно право на комп'ютерні програми, виготовлені за державні кошти.

Надалі державні органи перераховують кошти на користь приватних структур розробників цих програм в якості роялті. Зниження рівня комп'ютерного піратства протягом наступних 4 років на 10 відсотків дало б можливість додатково створити близько тисячі робочих місць і збільшити оборот українського ІТ-сектора десь приблизно 1 мільярд доларів. Я взагалі хотів би, щоб ми говорили про економічні аспекти, називали цифри, тому що раніше начебто було в такій спосіб, ми говоримо про творчі спілки і інше, а про ринок інтелектуальної власності, як інститут ми говоримо все менше і менше.

Захист інтелектуальної власності у сфері інформатизації — це надзвичайно важлива на сьогодні проблема. За даними щорічного глобального дослідження, ви знаєте, піратство в галузі програмного забезпечення, яке було оприлюднено асоціацією виробників програмного забезпечення, Україна залишається серед країн із найвищим рівнем комп'ютерного піратства у світі, поряд з такими державами як Зімбабве, Венесуела, Іран, тощо.

Рівень ліцензійного програмного забезпечення України в 2007 році становив більше 80 відсотків, що одним з найвищим в Європі. А втрати національної економіки від комп'ютерного піратства склали більше ніж 400 мільярдів доларів США. Так, злочини розкриваються. В 2007 році викрито 60–50 злочинів у сфері комп'ютерних технологій, 205 у сфері електронних платежів, 162 у сфері комп'ютерних та Інтернет технологій, 72 у сфері телекомунікацій, але ж важко сьогодні сказати, як працюють наші правоохоронні органи, як вони відповідають на листи авторів, забагато чи мало — статистика збільшується, тобто з кожним роком. А наскільки це ефективно, наскільки це адекватно?

Проведений МВС України аналіз кримінальної ситуації говорить сьогодні взагалі про появу нових форм злочинів у сфері інтелектуальної власності, про які не знає широкий загал. Широкого поширення набули факти незаконного розповсюдження творів в мережі Інтернет. Про це вже зверталися багато і до комітету, і до Кабінету Міністрів.

Ключовими проблемами правового врегулювання суспільних відносин, що уникають зв'язку з використанням мережі Інтернет, є юрисдикція відносин у мережі Інтернет, відповідальність інформаційних провайдерів, посередників, розробка, реалізація ініціатив у сфері самореалізації відносин у мережі Інтернет.

Звичайно потрібно аналіз судових рішень, які приймаються. Про що вони свідчать? Так, ми випустили своєрідні зелені книги на підставі парламентських слухань, які були проведені в березні 2007 року. І там уже був аналіз практики правозастосування. Але ж цей аналіз судових рішень, прийнятих у справах про порушення авторських прав показує доволі різноманітні підходи суддів щодо застосування матеріальних та процесуальних норм при їх розгляді. І це призводить до прийняття неправосудних рішень неправильної судової практики. Тому безперечно, треба продовжити цю роботу. Знаєте, ми, коли говоримо про наше законодавство і говоримо про якісь нові тенденції, часто не враховуємо те, що ж відбувається у світі. 16 липня, Європейська комісія виступила з такими двома ініціативами щодо врегулювання правил інтелектуальної власності і видала своєрідну «зелену книгу». А це початок громадських дискусій Європейської комісії, щодо того, як норми інтелектуальної власності можуть сприяти ефективнішому руху визнання в Європейському Союзі. Тобто йдеться про так звану п'яту свободу, що додається до чотирьох сьогодні свобод ЄС — вільний рух людей, послуг капіталу та товарів. І сьогодні це предмет обговорення європейської комісії.

Так от, якщо тенденція XXI століття і говоримо про те, що і чим займається Європейський Союз, і говоримо про знання, які набуті в галузі наукових досліджень, і навчання, які можуть бути розповсюджені за допомогою електронних засобів передачі інформації, і які мають бути документи, норми, пов'язані з авторськими правами в галузі економіки на основі знань, це сьогодні той напрям, який в Україні абсолютно не розглядається ні законодавцем, ні іншими структурами влади.

У нас термін «економіка знань» спрощується. Основним принципом економіки на основі знань є те, що знання і навчальна інформація, так званий людський капітал, розглядається як комерційні активи або як інтелектуальні або навчальні продукти і послуги, які можуть розповсюджуватися з метою одержання прибутку.

Очевидно, що для України економіка на основі знань має бути пріоритетом держави, уряду, пріоритетом нашої держави. У нас немає таких природних ресурсів, які є в Росії. Тому я хотів би, щоб наші ми не тільки сьогодні говорили про ті вже давно відомі проблеми, які є, щоб ми говорили про авторські і суміжні права як правовий інститут, як економічний інститут. Якщо ми хочемо перейти до інноваційної економіки, то

тільки завдяки ефективному використанню нашого інтелектуального потенціалу. Тільки завдяки розвитку інтелектуальної власності. Тільки завдяки тому, що це є основою нашої діяльності. Якщо ми перейдемо від декларації, від слів до справи, тоді можна говорити про якийсь досягнутий рівень.

І останнє. Поки у нас не буде як в інших країнах єдиного центрального органу виконавчої влади, що має бути або самостійним, або підпорядкованим Кабінету Міністрів, поки у нас буде оця розпорошеність, декоординованість, коли три структури державні як мінімум сьогодні відповідають за цю царину, до того часу, поки не буде створена така єдина центральна політика, ми не зможемо говорити про розробку реалізації єдиної державної політики у сфері охорони інтелектуальної власності, ми не зможемо вирішити комплекс назрілих інституційних, правових та економічних заходів щодо розвитку цивілізованого ринку інтелектуальної власності. Тому я підтримав цю ідею, яка висловлювалася на парламентських слуханнях, коли йдеться не про реформування, щоб вирішували таким шляхом як мінімум як в Росії це існує або як у Польщі, або як в Чехії, або як в Угорщині чи в інших посткомуністичних країнах в цьому сенсі.

Я впевнений в тому, що і на рівні уряду, на рівні Верховної Ради є розуміння, що робити і як робити, ми не займаємося пошуком винних, але залишати все в тому стані, в якому воно знаходиться, звичайно, це не по-державному. Дякую за увагу.»

З доповіді заступника міністра освіти і науки СТРІХИ М. В.

Вельмишановний Володимире Івановичу! Шановні народні депутати України! Шановні учасники слухань! Насамперед, дозвольте висловити глибоку вдячність за ту увагу, яку комітет постійно приділяє питанням вдосконалення системи охорони інтелектуальної власності в Україні, а також попросити вибачення від імені міністра, професора Івана Олександровича Вакарчука, який ретельно готувався до цих слухань, але, на жаль, відомі політичні обставини останньої доби завадили йому зараз бути тут. Відтак моя функція: озвучити основні положення доповіді, яку він готував до цих слухань.

Я опускаю констатуючі речі з аналізом законів, які були ухвалені останнім часом кількісним і якісним. Очевидно, в довідкових матеріалах ви маєте. Я б хотів би зупинитися на одному, що за оцінкою міжнародних експертів, що, зокрема, пролунали з парламентської трибуни під час слухань торік у березні, наше національне законодавство у сфері авторського права і суміжних прав загалом відповідає міжнародним нор-

мам. Свідченням цього є, бодай, прийняття України до СОТ. Якби було б інакше, ми в Світовій організації торгівлі не були б. Однак, головні проблеми, безумовно, лежать у сфері права застосування, у сфері конкретного виконання вимог цього законодавства. Одним із дієвих міжнародновизнаних інструментів захисту авторського права є державна реєстрація авторського права на твір. В Україні цю реєстрацію розпочато 95 року, у відповідності до закону. На сьогодні здійснено понад 26 тисяч актів реєстрацій. Дані щорічної динаміки реєстрації від 59-ти 95 року до 4861 торік демонструють яке зростання.

Водночас, як, очевидно, справедливо цілком наголошував Володимир Іванович у своїй доповіді, мабуть, найбільш проблемним є питання колективного управління правами, яке, що є цілком логічним, оскільки це є питанням цілком новим для України. В світі такі системи розвивалися значно довше. І хоча є певна позитивна тенденція, так само з часом зібраної винагороди організаціями колективного управління з 2003 року зросла понад у 5 разів, але аналіз прихованих резервів свідчить, що ситуація дуже далека від бажаної. Найприкріше, що телекомпанії, і я наголошую, насамперед державні, не спішать сплачувати винагороду. І тут дуже важливо було б, справді, щоб державні телерадіокомпанії цього року нарешті передбачили в своїх бюджетах відповідні кошти, бо, зрозуміло, що коли такий приклад показує держава, дуже тяжко вимагати законслухняності від інших. Очевидно, що це питання можуть вирішити народні депутати при розгляді проекту бюджету на наступний рік.

Державний департамент інтелектуальної власності здійснює моніторинг телерадіокомпаній. На підставі цього моніторингу було складено 150 актів про порушення телерадіокомпаніями авторського права. Подано 8 позовів до суду. При цьому важливо усвідомлювати, що авторські і суміжні права — це приватні права і за законодавством саме право володарів можуть звертатися до суду про захист прав, а держава має створити для цього умови.

Слушно наголошувалося на проблемі тій, що держава чи законодавство, на жаль, не обмежує кількості організацій колективного управління, що можуть звертатися декілька організацій, демпінгувати, влаштувати несумлінну конкуренцію. Це все абсолютна правда. Це потребує удосконалення саме на законодавчому рівні. Міністерство підготувало відповідний проект наказу де, принаймні, намагається відповісти на питання, що робити з несумлінними організаціями колективного управління. На цей момент його не підписано через те, що мені б хотілося аби тут я просто цю ситуацію зупинив, бо на цей момент не було

погоджено з усіма організаціями колективного управління. Надійшли зауваження, зокрема, від асоціації «Оберіг». Мені хотілося, щоби цей закон відображав, щоби цей наказ на момент підписання відображав думку, консенсусну думку організації колективного управління.

Водночас ми, безумовно, мусимо брати до уваги світовий досвід і я, європейський досвід, і я вдячний присутньому тут доктору Міхелю Фічару, який, очевидно, багато ділиться з нами корисною інформацією щодо того, що здійснено в сусідніх центральних європейських країнах.

Маркування. За рахунок запровадження механізму маркуванню у відповідності до законодавства частка ліцензійної продукції на українському ринку збільшилася. Рівень піратства в Україні знизився з 1995 роком у 2000 році до 65 відсотків. Нині тенденція позитивна, але цифра, звичайно, радувати теж остаточно не може.

Легалізація програмного забезпечення. Було запроваджено ряд заходів з легалізацією. Творено реєстр виробників та розповсюджувачів програмного забезпечення. Інформаційну додаткову систему з питань правомірного розповсюдження і використання програмного забезпечення. Інформація, я підкреслюю, є відкритою. Дозволяє споживачам отримувати інформацію про постачальників ліцензійного продукту. Всього до реєстру віднесено сьогодні 971 відповідний суб'єкт господарювання. Затверджено постановою Кабінету Міністрів порядок легалізації комп'ютерних програм в органах виконавчої влади. Створено відповідну міжвідомчу групу, проведено щорічної інвентаризації комп'ютерних програм. За результатами зазначеної діяльності ми отримали зменшення приблизно на п'ять відсотків щорічно рівня використання неліцензійного програмного забезпечення, але, на жаль, лишень в органах виконавчої влади загалом ситуація залишається серйозною. Міністерство тут зробило багато, зокрема було укладено угоду з компанією «Майкрософт», що дозволило отримувати протягом трьох років знижку в розмірі 60 відсотків на усі види закупівлі програмного забезпечення. Підготовлено відповідні угоди з низкою інших компаній.

Міністерство так само усвідомлює, що регламентації, значно більшого імпульсу потребує діяльність в галузі вільного програмового забезпечення, яка може бути альтернативним шляхом вирішення багатьох питань, і міністерство зробило перші кроки в цьому напрямку і далі їх робитиме.

Діяльність державних інспекторів. Запровадження їх з 2002 року було важливим кроком. На цей момент вдалося принаймні припинити промислове виробництво, я підкреслюю, промислове виробництво піратських дисків. Зрозуміло, що багато зусиллями 20 інспекторів на всю

Україні здійснити було не можна, але за наслідками все-таки за оцінкою Міжнародної федерації фонографічної промисловості протягом останніх років рівень піратства в Україні, в тому числі в музичному секторі, потрошку, але все-таки зменшувався. І результатом запровадження заходів, я знову підкреслюю, що це є не внутрішня, а міжнародна оцінка, стало виключення України зі списку країн пріоритетного спостереження і переведення її в групу країн для спостереження — в ту групу, в якій перебувають благополучні по наших мірках країни, такі як Канада, Чехія, Угорщина, Італія тощо.

Підсумок. Державній системі охорони інтелектуальної власності в Україні виповнилося 15 років. Це незначний проміжок часу порівняно з функціонуванням відповідних систем в розвинутих країнах. Є здобутки, є дуже великі проблеми. В рекомендаціях парламентських слухань в Україні в березні 2007 року зазначалося, що в Україні створено сучасну нормативно-правову базу в сфері інтелектуальної власності, яка, звичайно ж, потребує вдосконалення, як і всяка система.

Сформовано інфраструктуру для забезпечення реалізації державної політики. Існує низка гострих проблем, більшість яких виникає саме в сфері права застосування. Це той напрямок, над яким потрібно працювати, на думку міністерства насамперед, і це той напрямок, в якому міністерство постійно працює і працюватиме.

І, насамкінець, останнє речення. Моє особисто, вже не з доповіді міністра. Я абсолютно згідний з тим, що кардинальною проблемою для України є підвищення частки галузей економіки, заснованих на авторському праві. В Україні ця частка низька не тільки через зазначені вище проблеми, а й через загальну застарілу структуру економіки, в основі якої лежать, на жаль, не наукомісткі сфери, які часто не готові сприймати те, що може запропонувати їм українська наука. Проблемою є також не сформованість практично національної інноваційної системи в силу причин, далеких від об'єктивних, м'яко кажучи, і ці питання так само потребують першочергового розгляду і вирішення.

З доповіді заступника міністра культури і туризму КОРНІЄНКА В. В.

Представляючи Міністерство культури і туризму України, перш за все, я хотів сказати, що міністерство в межах своїх повноважень, в межах своєї компетенції сьогодні здійснює кроки, я їх буквально назву напрями, але в принципі я хотів би зупинитися на ключових проблемах. Що ми сьогодні маємо? А ми сьогодні маємо законодавство, ми маємо нормативно-правову базу, яка, фактично, не працює. Не зважаючи на активізацію зусиль із забезпечення захисту прав інтелектуальної власності загальний рівень правопорушень в цій сфері залишається дуже високим. І це є

підставою для звинувачення України в низьких стандартах забезпечення захисту прав інтелектуальної власності.

Я зупинюсь на основних ключових напрямках, але, говорячи простими словами, сьогодні ми абсолютно стоїмо перед проблемою: не збирається винагорода за відтворення творів в галузі літератури, образотворчого, музичного мистецтва, фотографічні твори, не сплачується в належному обсязі авторська винагорода за використання музичних творів, не сплачується авторська винагорода з комерційних надходжень розміщення реклами, тощо.

Я хотів би якось так поступово по деяких напрямках назвати кроки і дії, що сьогодні здійснює міністерство. І перш за все, я хотів розпочати з аудіовізуальної продукції. Тобто сьогодні сформований пакет необхідних законодавчих актів для інших норма... та інших нормативно-правових документів, які дозволяють реалізувати захист інтелектуальної власності і протидіяти організованому піратству, поширенню продукції порнографічного характеру, насильства, жорстокості пропагування і інших обмежень, які містяться сьогодні в, саме в аудіовізуальному просторі.

Закон України про кінематографію статтею 15 передбачено прийняття положення і міністерством розроблена і прийнята урядом положення про державне посвідчення на право розповсюдження демонстрування фільмів. Міністерство видає державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування, видача цих посвідчень запроваджена з метою недопущення порушення авторських прав при використанні фільмів та з метою недопущення розповсюдження і демонстрування в Україні фільмів, які містять пропаганду насильства, жорстокості.

Відповідно до пункту 6-го цього положення для одержання посвідчення власник відповідних прав надає міністерству нотаріально засвідчені копії документів, це є угоди, контракти, договори, інші документи, які підтверджують право даної особи на розповсюдження і демонстрування фільму, починаючи з першого власника майнових прав.

Разом з тим, не зважаючи на вищевказане, слід констатувати, що сьогодні все ще дуже актуальними залишаються проблеми саме пов'язані із захистом авторських і суміжних прав в аудіовізуальній сфері. І це обумовлюється як відповідними прогалинами в законодавстві, так і неефективним застосуванням діючих норм законодавства.

Я хотів би виділити такі основні проблеми у сфері охорони і захисту авторських суміжних прав, які торкають прямо або опосередковано аудіовізуальну сферу, музичну індустрію. Це перш за все, проблема піратства у сфері інтелектуальної власності, яка особливо проявляється у сфері аудіо- та відеопродукції; проблема вдосконалення правового ре-

гулювання діяльності організації колективного управління авторськими і суміжними правами.

Потрібно... необхідно все ж таки звернути увагу і зазначити, що вказані проблеми є комплексними, тобто такі вирішення, які залежать не тільки від вдосконалення, з одного боку, нормативно-правової бази в цій сфері, ще і з інших відповідних дій органів державної влади, спрямованих на вдосконалення системи правової охорони, захисту авторського права, суміжних прав, але і також від дій, самих громадян, які споживають інтелектуальний продукт.

Отже, проблема піратства у сфері авторського права і суміжних прав обумовлюються такими чинниками: перш за все, обмежена платоспроможність більшості громадян України, які не мають реальної можливості купувати ліцензійну музичну та аудіо продукцію; низький рівень загальної правової культури населення; недостатньо ефективних контроль з боку уповноважених органів державної влади за діяльністю суб'єктів господарювання, які займаються розповсюдженням музичної аудіовізуальної продукції; невисокі юридичні санкції, в тому числі, штрафні санкції за виготовлення контрактної музичної аудіовізуальної продукції у порівнянні з тими високими і надвисокими прибутками, які отримують, ну, скажімо, ті, хто користуються прогалинами у законодавстві, так звані «пірати».

Суперечливість законодавства у цій сфері. Таким чином для здійснення належної протидії піратству необхідно застосувати комплексний системний підхід, який би впливав на всі вищезазначені причини існування цієї проблеми.

Якщо ж казати, дії, проводити окремо одне від одного не узгоджено, то бажаних позитивних наслідків їх здійснення це не дасть. І це є, мені здається, однією з причин, чому сьогодні при наявності законодавчої нормативно-правової бази, при наявності структур, які відповідають за виконання, виконавчі органи влади, державні, силові структури, це законодавство не працює.

Щодо проблем вдосконалення правового регулювання діяльності організації колективного управління майновими правами, авторськими та суміжними правами. То, насамперед, слід належним чином на законодавчому рівні виписати контроль за діяльністю таких організацій, дієвий на практиці механізм його забезпечення, а також встановити відповідні штрафні санкції, про що я говорив, за грубе порушення такими організаціями законодавства у сфері авторського і суміжних прав. Особливо, якщо такі порушення стосуються прав та законних інтересів авторів та інших суб'єктів, які вони представляють.

Все сказане обумовлюється, зокрема, тим, що сьогодні в Україні взагалі відсутній нормативно закріплений механізм контролю за випла-

тою авторської винагороди через організацію колективного управління. Особливо, якщо це стосується іноземних суб'єктів авторського права і суміжних прав. Це в свою чергу створює відповідні передумови для зловживання організаціями колективного управління своїми правами.

Враховуючи наведене, хочу зазначити, що сьогодні ми потребуємо послідовного виваженого і паралельного, з урахуванням особливостей розвитку національної правової системи, застосування і вирішення цієї проблеми.

Представляючи Міністерство культури і в межах своєї компетенції хочу сказати, що міністерство робить все для того, щоб правова охорона і захист авторських прав відбувався. Сьогодні ми працюємо з громадськими організаціями. І ще раз, хотів би завершити свій короткий виступ з того, з чого розпочав, що сьогодні в залі присутні представники національних творчих спілок і ви знаєте, що от в цій книзі, яку сьогодні роздали, ще раз завдячуючи комітету, який зібрав і підготував цей матеріал, власне, більшість проблем, які сьогодні є невирішеними, вони якраз зосереджені, зібрані у цій книжці.

Я хотів би, щоб результатом і протокольними рішеннями, які ми сьогодні приймемо, власне, і було те, щоб ми визначили все ж таки конкретні напрями розв'язання проблеми захисту наших майстрів мистецтва, літератури, культури. І я дякую ще раз за організацію сьогоднішніх слухань.

З виступу першого заступника голови Національної всеукраїнської музичної спілки ЗАІКИ П.В.

До Держдепартаменту звернулися голови Національної всеукраїнської музичної спілки та Національної спілки театральних діячів України з пропозицією залучити ці творчі спілки до формування таких організацій, тобто спілки, які є представниками саме зацікавлених виконавців, до процесу прийняття остаточного рішення стосовно визначення уповноважених організацій.

У відповіді Держдепартаменту на це звернення зазначено, що положеннями закону не передбачено залучення громадських організацій у вирішення питання визначених уповноважених організацій колективного управління. Таким чином, відхиливши незаборонену законом громадську ініціативу, Держдепартамент свідомо взяв на себе всю правову і моральну відповідальність за сьогоднішній стан національного інституту колективного управління майновими правами авторів, виконавців, виробників фонограм, виробників відеограм.

Два інших доручення Кабміну України від 6 та 25 грудня 2006 року вказували, що Держдепартамент та міністерство мають здійснити перевірку діяльності і організації колективного управління, що знаходяться на обліку Держдепартаменту. Але до сьогодні таких перевірок не було здійснено.

Питання щодо правомірності дій пов'язаних з збиранням та розподілом винагород. І знову Міністерство освіти і науки, фактично, проігнорували і це доручення, оскільки не було ні перевірок практики виплати винагород, ні надано в уряд передбачених, узгоджених пропозицій щодо удосконалення належних нормативно-правових актів. Тому сьогоднішня державна система захисту авторського права і суміжних прав фундаментом якої є Міністерство освіти і науки та державний департамент не виправдала покладеної на неї місії і остаточно себе дискредитувала в очах творчої інтелігенції.

***З виступу проректора Київського національного університету
ім. Т.Шевченка БАЗИЛЕВИЧА В.Д.***

Я хотів би звернути вашу увагу шановні колеги, що сама проблема складна. Інтелектуальна власність — це надзвичайно складна інституція, а серцевиною є авторське право, суміжні права. І сама категорія авторських прав і суміжних вона двоїста. Там є і особистість, де невідчужені права, де невід'ємні його повноваження і матеріальний аспект, де уже комерціалізація цієї діяльності відбувається. І тому тут якраз і виникають проблеми. Концептуально мені здається, що в законодавстві треба буде передбачати що можна і треба матеріалізувати, а що фактично і не треба досягати до такої безпосередньої уже тонкості. Бо мова у даному випадку йде про те, що і в науці надзвичайно великі проблеми пов'язані з авторським правом і суміжними правами. І, наголошуючи на тому, що треба комерціалізацію інтелектуальної діяльності поставити на належний рівень, а в контексті того, що немає механізму економічного визначення ефекту втрат автора або результативності від впровадження того, що було зроблено творцем так іще є питання для науковців, це особисте не матеріальне, не майнове право, право на ім'я, на першість. І я хотів би звернути увагу, що в сучасних умовах науковці досить в складному становищі, бо Інтернет, електронні бібліотеки фактично не дають можливості зреалізувати своє комерційне право на авторство і, разом з тим, оцей особистісний компонент первинності не дає також це забезпечити.

Тому, я думаю, що комітету в процесі розробки концептуальної моделі в вимірі забезпечення інтелектуалізації, інтелектуальної власнос-

ті авторських прав і суміжних прав особливу увагу треба звернути на ці аспекти.

І ще один момент. Я хочу також підкреслити, що в науці елемент суміжних прав зараз надзвичайної ваги досягається. Це і те, що пов'язано з енциклопедіями, з рецензіями, з анотаціями, там дуже є цікаві авторитетні первинно висунуті думки, які також потребують захисту і поваги.

З виступу ТАРАНЕНКО І. І.

На відміну від діяльності організації колективного управління, створеної згідно частини другої статті 47 закону, авторами чи іншими суб'єктами авторського права і суміжних прав, закон не врегулював діяльність такого підприємства як Українське агентство з авторських суміжних прав. Фактично через безвихідь МОН видав наказ від 12.09.2000 року номер 444, яким УААСП видачі на правонаступником Державного агентства України з авторських суміжних прав, що ліквідується.

Цей наказ, вочевидь, суперечить відповідним указам Президента України від 3.03.1999 року та від 15.12 того ж року, за якими ДААСП не лише було ліквідовано без визначення правонаступника, але створено МОН на базі певних органів виконавчої влади, серед яких ДААСП вже не були і не могло бути.

Задекларовані Державним департаментом інтелектуальної власності процеси реорганізації ДП УАС або роздержавлення ДП УАС не спостерігаються. Скоріше, бачимо правове підґрунтя для рейдерського захоплення зазначеного підприємства.

І останнє ще, такий момент, що за останні три роки якась така дивна цифра нараховується УАСПом в даному випадку мені, хоча начебто я такий композитор, що мої твори виконуються за кордоном і в Україні, але я отримав так от якісь дивні такі — 32 гривні в місяць.

З виступу члена-кореспондента НАН України АНДОНА П. І.

Оцінюючи стан справ в цілому щодо Закону України про авторські права та суміжні права стосовно програмного забезпечення слід відмітити певний прогрес в цьому напрямі, спостерігається певне зниження, рівня використання неліцензійного програмного забезпечення, і хоча цей рівень ще досить високий — 84 відсотки, а у Європі, зокрема, 35 відсотків, маємо надію на те, що спостерігається певна тенденція. В порівнянні з минулим роком цей відсоток знизився на 1 відсоток, тобто від 85 до 84. Але тим не менш в зв'язку з цим за даними Міжнародної організації асоціації виробників програмного забезпечення втрати національної економіки в 2007 році склали 403 мільйони доларів США.

Що треба робити, на наш погляд, для того, щоб знизити рівень використання піратського програмного забезпечення? Безумовно, треба продовжити розвиток та удосконалення законодавчої бази нашої з тим, щоб надалі сприяти тому, щоб рівень піратства знизився для нас.

Але головним, як нам представляється, потрібно зробити концепцію державної політики щодо побудови в Україні індустрії програмного забезпечення і єдиного комплексного підходу до вирішення питань, які відносяться до всіх складових індустрії програмного забезпечення, кадрового, стандартів наукових, податкової, митної політики тощо.

З виступу Голови об'єднання громадських організацій «Всеукраїнське агентство авторів», народного артиста України ЗЛОТНИКА О. Й.

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань авторського права і суміжних прав», що був оприлюднений на веб-сайті Держдепартаменту інтелектуальної власності 23.06.2008 року, свідчить про спробу з боку керівництва департаменту передусім досягти власних відомчих інтересів, як то максимум прав для себе при мінімумі обов'язків та відповідальності.

Що стосується прав виробників фонограм. На практиці стосовно національних фонограм і відеограм вказується переважно неналежні особи. Дані, які надаються Державним департаментом інтелектуальної власності з приводу викривлення інформації про виробників фонограм і виробників відеограм, останнім ігноруються.

Висвітлені дії і бездіяльність департаменту є нічим іншим, як саботажом у розбудові законодавства у сфері авторського права і суміжних прав, яка б відповідала вимогам часу та прикладом легалізації піратської продукції всупереч інтересам національних виробників фонограм і виконавців радянського періоду.

З виступу ректора Вінницького національного технічного університету МОКІНА Б. І.

Наше ж вітчизняне законодавство категорично забороняє університетам створювати спільні підприємства зі своїми працівниками. У нас це вважається корупцією і розбазарюванням державного майна. І якщо керівник наукової організації ризикне на такий крок піти, то дуже швидко у нього в кабінеті з'являться працівники КРУ і прокуратури, які ініціюватимуть порушення кримінальної справи навіть у випадку, коли надходження від реалізації винаходу у десятки разів перевищить понесені цією організацією витрати на стадії доробки цього винаходу.

Висновком із мого виступу є така теза: для підвищення ефективності винахідницької діяльності в Україні необхідно терміново приводити

чинне українське законодавство в цей царині у відповідність до норм, прийнятих у провідних країнах Західної Європи, наприклад, у ФРН.

З виступу Голови Спілки театральних діячів України ТАНЮКА Л.С.

Звернення від 26 травня до Президента, Прем'єр-міністра України, Голови ВР, де було висловлено, по суті, недовіру керівництву ДДІВ та поставлено питання про створення у Верховній Раді слідчої комісії з перевірки держсистеми охорони авторського права і суміжних прав і підтримано пропозицію утворення центрального органу виконавчої влади і підтримаю проект Закону «Про колективне управління правами на твори, виконання, фонограми, відеограми» від 07.05.2008 року.

***З виступу директора науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України
КРАЙНЄВА П.П.***

На початку століття у складі МОН України утворено держдепартамент інтелектуальної власності. Як відзначив Голова Комітету з питань науки і освіти, це було першою помилкою щодо побудови системи управління охорони інтелектуальної власності. Другою помилкою, на моє переконання, стало те, що на керівні посади системи було призначено людей, які тільки з розмов чули про інтелектуальну власність. Що ми отримали? Популізм, замилювання очей і звіти, що Україна майже вже попереду всієї Європи. Чого тільки були варті деклараційні патенти (*від. ред.* Дія цих патентів поширюється до 2010 року і продовжує вводити в оману науковців і все суспільство), які тривалий час видавалися Держдепартаментом, що вводили в оману не тільки винахідників і науковців, а й усе суспільство, і тільки під тиском громадськості були відмінені. Зухвало нехтуються норми законів. Так, органи колективного управління з авторського та суміжних прав реєструються держдепартаментом за принципом «що хочу, те й творю». Міністерство освіти і науки мало б дати належну оцінку діям своїх підлеглих. Але, на превеликий жаль, воно зайняло позицію очікування.

З виступу доктора юридичних наук КУЗНЕЦОВОЇ Н. С.

Виміром істинності будь-якого закону, правової норми є практика її застосування, чи вона відповідає потреба тих, на кого вона зорієнтована, чи вона не відповідає. І от коли ми дивимося на цю практику, то безумовно авторські і суміжні права опинилися в найгіршому стані, тому що питання про їх порушення, а відтак і про захист, і відновлення вирішується місцевими судами. Це в районі, в місті, який не має районного

поділу в місцевому суді і там, хто, як на свій розум читає цей закон, як що він взагалі його має і бачив колись до цього.

З виступу народного депутата України, секретаря Комітету Верховної Ради України з питань фінансів і банківської діяльності ПОЛУНЄЄВА Ю. В.

Сфера, яка сьогодні розглядається на слуханнях, є надзвичайно важливою, але і надзвичайно запущеною. Ми бачимо сьогодні, що фундаментальна цінність ринкової економіки — це захист права приватної власності в сфері авторських і суміжних прав практично не виконується, не зважаючи на те, що законодавство є, як говорили учасники слухань, законодавство є досить добрим. А чому? Тому що суспільству штучно нав'язується така модель, в якій автором не є творець твору, а є власник підприємця, продюсер, видавець тощо. І це є, в цьому мені здається є порушення, і в тому числі положень Конституції України про те, що автором твору первісно є виключно фізична особа.

Тому, перше. Треба обов'язково підтримати ті пропозиції, що має бути створена ефективна система управління, а це означає — єдиний орган, центральний орган виконавчої влади. І цю ініціативу треба обов'язково підтримати. В рамках цього органу має бути створено автономну структуру — це українське агентство з авторських і суміжних прав для того, щоб забезпечити дійсно ефективне регулювання і управління цією сферою.

З виступу завідувача кафедри менеджменту Київського національного університету культури і мистецтва, заслуженого артиста України СТЕЦЕНКО К. В.

Найбільші проблеми — це невизначеність організаційної структури, правової охорони авторського права і суміжних прав та відсутність критеріїв щодо створення і діяльності організацій колективного управління (або ОКУ). З матеріалів парламентських слухань від 21.03.07 та звіту Рахункової палати від 11.12.07 випливає, що крім громадської колегії та апеляційної палати при Держдепартаменті інтелектуальної власності створено Консультативну раду з представників творчих спілок України та відомих творчих діячів України і також до неї включено Асоціацію «Всеукраїнський альянс авторських суміжних прав». Насправді жодної консультативної ради з представників творчих спілок ніколи не існувало. В той же час зазначена асоціація існує де-юре і її засновниками є об'єднання підприємств «Український музичний альянс» та об'єднання підприємств «Українська ліга музичних прав». Які функції в організаційній структурі правової охорони авторського права і суміжних прав покладено на цю асоціацію невідомо, тому громадська складова зазна-

ченої структури залишається не прозорою. Дуже вчасним і корисним є вихід білої книги. Це унікальне видання знайомить з первинними документами, що репрезентують реальний стан законодавчого і регуляторного забезпечення розвитку та господарського обігу об'єктів інтелектуальної власності в Україні. Оприлюднення її є тим моментом істини, коли і законодавець, і управлінець, і автор зможуть осмислити, яким шляхом має піти Україна, інерційно хаотичним, що веде до втрат і поразок, чи інноваційно-інвестиційним, який реалізує стратегію лідерства.

З виступу БАРАНОВА О. А.

Что такое программное обеспечение? В большом смысле программное обеспечение — это средство производства. И результат использования программного обеспечения — это добавочный продукт, то есть это, фактически, то, что мы понимаем под патентами. И в этом случае совершенно другая правовая основа и механизмы защиты и реализации прав тех, кто производит программный продукт. Мне кажется, в нашем законодательстве уже необходимо переходить к новой парадигме защиты и программного обеспечения.

Вы сказали, что нет государственной политики в области охраны прав автора. Отсутствие политики — это уже есть политика. Поэтому мне кажется наши рекомендации должны начаться с рекомендаций Кабинета Министров, определится с государственной политикой в области охраны авторских прав и интеллектуальной собственности.

З виступу народного артиста України, професора кафедри культурології Національного аграрного університету КРИЩЕНКА В. Д.

Насамперед, з'явилося багато організацій, які опікуються авторським правом. Я особисто одержую багато отаких великих бандеролей, які приходять і кажуть, що відмовтеся там, ідіть до нас, ми вас приголубимо, ми вас зігріємо, а ті вас обкрадуть і ви знаєте, автору, який скажемо пише пісні, важко досліджувати хто тебе обкраде, а хто тебе приголубить, отут треба якийсь направлення чи законодавство, чи департамент має зорієнтувати автора куди йому горнутися, куди йому не горнутися. Автор незахищений.

З виступу генерального директора ІТ-консалтінгу, кандидата фізичних наук БЕРНАТОВИЧА О. С.

Я коротко зупинюсь на проблемах програмного забезпечення в Україні за матеріалами судової експертизи, які ми проводимо вже 10 років.

Перша проблема. Реальна практична проблема. Як це недивно, але ПЗ в Україні (програмне забезпечення) часто використовується як механізм відмивання, вивозу грошей за кордон, та вкривання від податків. Схеми дуже прості.

Перше. Гроші витрачаються на розробку фіктивного ПЗ і це найбільш розповсюджене правопорушення.

Друге. Розроблене ПЗ сумнівної якості продається за кордон з метою компенсації ПДВ. До речі, при експертній оцінці ціни такого продукту виявляється значна корупційність експертів як таких.

Третя схема. Купується легальне ПЗ, іноді на мільйони гривень, а держава отримує податки не з мільйонів, а тільки з невеликої вартості наданих посередні постачання послуг, а легальне ПЗ завозиться в Україну контрабандою.

Друга проблема. Контрольні марки на диски з програмним забезпеченням. Значна частина дисків з програмним забезпеченням, що продаються на ринках України і на яких нанесені контрольні марки — є абсолютно контрафактними.

З виступу директора Центру інтелектуальної власності та передачі технологій НАН України, кандидата юридичних наук КАПІЦИ Ю. М.

Есть проблема — увидеть за этим законодательством деньги, которые могут быть потенциально получены и увидеть: то ли эти деньги будут направлены в интересах авторов и государства, то ли эти деньги уйдут в теневой рынок. В Украине они ушли в теневой рынок.

Как бы то ни было данный вопрос это свидетельство абсолютной беспомощности, бесконтрольности в государственной системе, когда и на уровне Кабинета Министров, и на уровне подведомственных организаций Министерство образования и науки и департамента проблема известна, она не решается и в результате деньги уходят в тень.

Сейчас ситуация какая, департамент за все годы серьезно не проверил организации коллективного управления. Ряд организаций коллективного управления вообще запрещает ему проверять их, исходя из Закона «О коммерческой тайне». Перед нами 5 лет разыгрываются просто театральные действия, в котором участвуют: один слой — это уровень государственных чиновников, министерств и департамент; второй слой — это уровень государственный чиновников Кабинета Министров Украины и цель это действия показать, что что-то делается. Ничего общего в Украине с становлением сбора и распределения вознаграждений, становления института коллективной организации не имеет с европейским опытом, с европейскими странами и с опытом ведущих

стран СНГ. Это крупная ошибка нашего ведомства и это результат бесконтрольности со стороны со стороны Кабинета Министров.

З виступу композитора, члена Національної спілки кінематографістів України ХРАПАЧОВА В. Ю.

Я написав музику до 91-го художнього фільму. Тут є тільки Губа, в якого більше зроблено. Так от Тараненко казав, що в нього на рахунок агентства 32 гривні. Я кожного року туди дзвоню раз на рік, у мене там все ще 8 гривень.

Коли ми кажемо про створення єдиної агенції, то досвід всіх європейських країн говорить про те, що не може бути єдиної агенції. Може бути єдина керуюча структура. А потім агенції. По одній агенції в галузі.

З виступу академіка Національної академії наук України ЯЦКІВА Я. С.

Основна біда, що всі наші закони не виконуються, як у цій царині, так і в інших царинах. Маємо результат, що українська наука деградує з кожним роком, я вам кажу це відповідально, як ще працюючий активний науковець.

З виступу президента Всеукраїнської професійної спілки, Гільдія акторів кіно АРТУРА ЛІ

Але звертаю всіх увагу присутніх, що всі нормативні відомчі акти у сфері авторського права і суміжних прав, видані Міністерством освіти і науки, Міністерством культури та туризму, Державним департаментом інтелектуальної власності не узгоджуються з вимогами Закону України «Про авторське право і суміжні права» і прямо порушують їх. А деякі норми цих документів просто порушують норми Конституції.

Держдепартамент, на який покладено функції забезпечити виконання актів законодавства у цій сфері, цих порушень просто не помічає. Контроль за реалізацією вимог Закону України «Про авторське право і суміжні права» Держдепартаментом не проводиться. Все це підтверджується не голосливими заявами, а неприкритими фактами та документами «Білої книги». Жодна держана телекомпанія, всі знаєте, не виконує вимоги частини четвертої статті 47 Закону України «Про авторське право і суміжні права», постанову Кабінету Міністрів 72.

Економічний результат бездіяльності Держдепартаменту у забезпеченні вимог закону сьогодні такий. За період з 2000 по 2008 рік без урахування 2008 втрати авторів і виконавців аудіо-відео творів 14 мільярдів 878 мільйонів 777 тисяч гривень. Втрати авторів комп'ютерного програмного забезпечення 9 мільярдів 623 мільйони 216 тисяч гри-

вень. Втрати авторів архітекторів 4 мільярди 110 мільйонів 366 тисяч гривень. Загальна сума втрат від невиконання норм законодавства України складає 28 мільярдів 611 мільйонів 359 тисяч гривень з яких державний бюджет України не отримав один мільярд 719 мільйонів і так далі. Ми просимо привести всі нормативні відомчі акти у сфері авторського права, суміжних прав до вимог Конституції, Цивільного кодексу та Закону України «Про авторське право і суміжні права». Створити діючий центральний орган виконавчої влади у сфері інтелектуальної власності, який буде виконувати функції, встановлені законами України, самостійно, а не буде передавати їх суб'єктам господарювання як метр Державного кордону на відкуп гендлярам.

З виступу народного депутата України КАРМАЗІНА Ю. А.

Значить, я вивчив всі матеріали, от, я не просто так прийшов. Я прийшов, до мене звернулися з листам з тим, що багато, безліч слухань і так далі — це листи і колишніх народних депутатів, нинішніх всіх, хто мають відношення до цієї теми.

Я глянув ці рекомендації, я закликаю вас, люди, не треба їх ставити за основу.

І давайте не будемо паплюжити нашу роботу, наших органів влади, і законодавства, бо це не має попадати взагалі в пресу

Бо нас тоді ще більше закинуть далі не на восьму сходинку, куди, де ми опинилися. І слава Богу, що на восьмій, а не на другій, як були, по інтелектуальній охороні інтелектуальної власності.

Так, що спасибі за увагу, я свою пропозиції надам в установленому Регламентом порядку.

ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ

12.09.2008 № 07/2/1-16656-08

*Верховна Рада України
Голові Комітету з питань науки і освіти
ПОЛОХАЛУ В. І.*

Надісланий Вами проект рекомендацій розширених слухань у Комітет Верховної Ради з питань науки і освіти «Ефективність застосувань законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав», як відбулися 3 вересня 2008 року, розглянуто.

Повідомляємо, що зміст проекту рекомендацій в цілому підтримується Генеральною прокуратурою України, у той же час окремі його положення, на нашу думку, потребують корегування. Зокрема здійснення передбачених п. 8.1 проекту заходів не відноситься до компетенції органів прокуратури, а том) доцільно виключити Генеральну прокуратуру України зі складу їх виконавців.

Ми завжди ради з Вами співпрацювати.

З повагою і шаную,
**Заступник
Генерального прокурора України
Т. КОРНЯКОВА**

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

12.09.2008 № 16025/132

*Верховна Рада України
Голові Комітету з питань науки і освіти
ПОЛОХАЛУ В. І.*

У Міністерстві внутрішніх справ опрацьовано проект рекомендацій розширених слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права та суміжних прав», які відбулися 3 вересня 2008 року.

Пропонуємо основним виконавцем п. 8.1. зазначеного проекту рекомендацій визначити Міністерство освіти і науки України, яке відповідно до Закону України «Про авторське право та суміжні права» здійснює облік та контроль за діяльністю організацій колективного управління.

Пропонуємо також пункт 8.2. викласти в наступній редакції: «Розробити методичні рекомендації щодо викриття правопорушень, пов'язаних з порушенням авторського права та суміжних прав під час публічного сповіщення та публічного виконання творів. Дотримання організаціями колективного управління вимог бухгалтерського та податкового обліку, звітності стосовно нарахування, виплати винагороди за використання об'єктів авторського права та суміжних прав».

Інших зауважень та пропозицій не маємо.

З повагою,
**Заступник Міністра
генерал-лейтенант міліції
М. Г. ВЕРБЕНСЬКИЙ**

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

15.09.2008 № 9-131

*Голові комітету з питань науки і освіти
ПОЛОХАЛУ В. І.*

У Верховному Суді України розглянуто Вашого листа щодо надання зауважень та пропозицій до проекту Рекомендацій розширених слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права та суміжних прав» та у межах своєї компетенції пропонуємо викласти п. 9 Рекомендацій у наступній редакції: «Верховному Суду України: 9.1. Здійснити узагальнення практики розгляду судами цивільних

справ щодо захисту авторських та суміжних прав, а також узагальнення практики розгляду судами кримінальних справ про злочини у сфері авторських та суміжних прав, на основі вивченої проблематики надати судам відповідні роз'яснення з зазначених питань».

З повагою,
**Заступник Голови
Верховного Суду України
ЯРЕМА А. Г.**

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ

15.09.2008 № 36512/11-0110

*Комітет Верховної Ради України
з питань науки і освіти*

Щодо розгляду проекту рекомендацій

Державна податкова адміністрація України розглянула проект рекомендацій розширених слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права та суміжних прав», наданий листом Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 05.09.2008 № 04-22/5-1071 та в межах компетенції повідомляє про відсутність пропозицій та зауважень до нього.

Заступник Голови С. І. ЛЕКАРЬ

ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ

01.08.2008 № 05/2/3-11128-08

*Верховна Рада України
Голові Комітету з питань науки і освіти
ПОЛОХАЛУ В. І.*

Ваш лист з приводу надання інформації щодо нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у сфері авторського права і суміжних прав розглянуто.

Інформуємо, що після опублікування 28.08.2003 набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Законів України «Про державну виконавчу службу» та «Про виконавче провадження», яким зі ст. 8 Закону України «Про виконавче провадження» виключено положення частини другої щодо здійснення нагляду за законністю виконавчого провадження органами прокуратури. Натомість, передбачено контроль з боку органів юстиції та визначено коло посадових осіб, які мають право проводити перевірку виконавчого провадження. Законом також визначено (ст. 85), що дії (бездіяльність) державного виконавця та інших посадових осіб державної виконавчої служби оскаржуються до начальника відповідного відділу державної виконавчої служби, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, або до суду.

Таким чином, повноваження прокуратури при виконанні судових рішень, у т. ч. у сфері авторського права і суміжних прав, поширюються на проведення перевірок в порядку ст. 97 КПК України за заявами і повідомленнями про злочини, вчинені службовими особами органів державної виконавчої служби чи учасників виконавчого провадження.

Випадки розслідування кримінальних справ у сфері невиконання судових рішень зазначеної категорії поодинокі. За результатами перевірок з цих питань протягом 2007-го та першого півріччя 2008 років органами прокуратури, зокрема міста Києва, порушено дві кримінальні справи.

Так, прокуратурою Солом'янського району м. Києва у 2007 році розслідувано кримінальну справу за ознаками злочину, передбаченого ч. 1 ст. 382 КК України, стосовно директора ГШ «Корлайн» Корнієнка О. В., який умисно не виконав судову ухвалу про заборону здійснювати дії, пов'язані з введенням в цивільний оборот книги «Велич Дулібії Рось. Таємниці Волинської Землі». Кримінальну справу направлено до Солом'янського районного суду, постановою якого від 12.02.2008 Корнієнка О. В. звільнено від кримінальної відповідальності на підставі ст. 48 КК України.

Прокуратурою Шевченківського району м. Києва розслідується кримінальна справа за ч. 2 ст. 176, ч. 1 ст. 201, ч. 2 ст. 382 КК України стосовно службових осіб ПП «Славія-ТВ», які без відповідної ліцензії, умисно не виконуючи рішення суду, здійснювали фіксацію, відтворення та публічне сповіщення шляхом трансляції програм супутникового мовлення АТ «Євроспорт», чим порушили суміжні права підприємства на суму 311 474 грн.

Одночасно інформуємо, що безпосередньо до Генеральної прокуратури України та інших підпорядкованих прокуратур звернення з питань виконання судових рішень у сфері авторського права і суміжних прав упродовж 2007 та першого півріччя 2008 року не надходили, перевірки з цих питань не проводились, документи реагування не вносились.

З огляду на викладене, підстав для надання відповідних пропозицій, а також визначення виступаючого від прокуратури на комітетських слуханнях з питань ефективності застосування законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав немає.

З повагою,
**Заступник
Генерального прокурора України
В. КУДРЯВЦЕВ**

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

15.09.2008 № 57-21/4584-03

Верховна Рада України

**Щодо слухань у Комітеті Верховної Ради України
з питань науки і освіти «Ефективність застосування законодавства України
у сфері авторських прав і суміжних прав»**

Мінекономіки, розглянувши проект рекомендацій розширених слухань у Комітеті Верховної Ради України, доповідає.

На сьогодні, одним із напрямів стратегічного курсу розвитку національної економіки України є реалізація державної політики у сфері європейської і євроатлантичної інтеграції, забезпечення всебічного входження України у європейський політичний, економічний і правовий простір та створення передумов для набуття Україною членства у Європейському Союзі.

Слід зазначити, що підвищення ефективності діяльності центральних органів виконавчої влади у сфері авторського права і суміжних прав є необхідною умовою для формування цивілізованого ринку інтелектуальної власності та виконання Україною зобов'язань взятих перед міжнародною спільнотою.

Щодо конкретних рекомендацій учасників слухань повідомляємо:
до підпункту 2.2 пункту 2

Мінекономіки підтримало звернення народних депутатів України щодо створення окремого центрального органу влади з питань охорони інтелектуальної власності та свою позицію виклало у листі до Міністерства юстиції України від 08.05.2008 № 57-24/149.

до підпункту 7.1 пункту 7

Відповідно до доручення Кабінету Міністрів України від 05.02.2008 № 5781/1/1-08 головним розробником Державної цільової програми розвитку інформаційних технологій, індустрії програмної продукції України визначено Міністерство освіти і науки України.

На даний час, проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової науково-економічної програми розвитку індустрії програмної продукції України на 2009–2012 роки» знаходиться на погодженні у Мінекономіки.

Ураховуючи наведене, наполягаємо на визначенні головним виконавцем підпункту 7.1 пункту 7 рекомендацій учасників слухань Міністерство освіти і науки України.

**Міністр економіки України
Б. М. ДАНИЛИШИН**

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ ТЕЛЕБАЧЕННЯ ТА РАДІОМОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

16.09.2008 № 5185/20/12

*Голові Комітету Верховної Ради України
з питань науки і освіти
ПОЛОХАЛУ В. І.*

На Ваше звернення від 5.09.08 № 04-22/5-1071 Державний комітет телебачення та радіомовлення розглянув проект рекомендацій розширених слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав» і повідомляє.

Як свідчить аналіз діяльності державних телерадіокомпаній у сфері інтелектуальної власності, на сьогодні необхідними є розробка механізму реалізації діяльності державних телерадіомовників у сфері прав інтелектуальної власності, внесення змін до нормативно-правових актів з урахуванням специфіки діяльності державних телерадіоорганізацій.

Так, законодавством України чітко не визначено порядок формування фондів на сплату роялті (винагороди) за використання у мовленні об'єктів авторського права і суміжних прав. Наприклад, в постановові Кабінету Міністрів України №№ 71 і 72 від 18.01.2003 р. «Про затвердження розміру винагороди (роялті) за використання опублікованих з комерційною метою фонограм і відеограм та порядку її виплати» і «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» не враховані умови діяльності бюджетних телерадіоорганізацій, як це було передбачено у скасованій постанові Кабінету Міністрів України № 784 від 18.11.1994 р. «Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літератури і мистецтва».

Зазначені постанови Кабінету Міністрів України поділяють мовників на дві категорії — «ефірних» та «кабельно-інтернетівських», визначаючи кожній різні відсотки відрахування на сплату роялті. Мовникам, які належать до першої категорії, слід сплачувати, відповідно до вищезазначених постанов 2 % від «доходів, одержаних з того виду діяльності, у процесі якої відбувається публічне сповіщення зазначених передач або творів», а представникам другої — 5 %. При цьому незрозуміло, який відсоток має відраховувати Національна радіокомпанія України, яка використовує усі згадані способи поширення сигналу.

Залишається законодавчо неврегульованим правонаступництво державних телерадіокомпаній у сфері авторського права і суміжних прав на власний творчий набуток — твори (передачі), виконання, фонограми, відеограми, які було створено до набуття чинності постанови Кабінету Міністрів України від 20.02.1995 р. № 129 «Питання Державного комітету телебачення і радіомовлення. Це зробило практично безкарним піратування аудіо та відеопродукції державних телерадіокомпаній. Наприклад, відеофонд Першого Національного каналу має неоціненну інформацію, зокрема, про події світового значення і масштабу. Фактично архівні відеозйомки, що проводилися до 1995 року, перебувають на балансі Національної телерадіокомпанії України (НТКУ).

Крім того, на сьогодні відсутній порядок оцінки та способів об'єктів інтелектуальної власності, що знаходяться на балансі НТКУ.

В 2005 році Наказом Держкомархіву та Фонду державного майна № 34/683 затверджено Методику грошової оцінки документів Націо-

нального архівного фонду в залежності від рівня органу державної влади, що його видав, значення документів (світовий, державний, місцевий) та інших критеріїв.

Однак, зазначений нормативно-правовий акт не може застосовуватися до відеодокументів НТКУ. З метою виправлення існуючої ситуації необхідно розробити методику, яка б застосовувалася до відеограм та аудіограм державних телерадіокомпаній.

Слід також зазначити, що відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» збір та розподіл винагороди за використання об'єктів авторського права і суміжних прав покладається на організації колективного управління цими правами. Проте жодна з існуючих організацій (ДП УААСП та 11 недержавних) не здійснюють управління усім комплексом прав. Тобто, державні мовники не можуть укласти у повному обсязі угоди, що надають авторські і суміжні права на використання творів з виплатою винагороди.

Враховуючи викладене та з метою підготовки узгоджених проектів рішень з окреслених проблем, пропонуємо залучити до виконання завдання п. 4 проекту рекомендацій Міністерство освіти і науки, Міністерство фінансів, Міністерство культури і туризму, Державну податкову адміністрацію.

З повагою,
Т. в. о. Голови Комітету
Анатолій МУРАХОВСЬКИЙ

Витяг з протоколу від 8 жовтня 2008 року

Засідання Вищої Ради САВ «УМ»

П р и с у т н і:

Голова Національної спілки кінематографістів України — Б. САВЧЕНКО
Голова Національної спілки письменників України — В. ЯВОРІВСЬКИЙ
Голова Національної спілки художників України — В. ЧЕПЛАК
Голова Національної спілки композиторів України — А. АВДІЄВСЬКИЙ
Голова Національної спілки архітекторів України — І. ШНАРА
Директор ВГО «Гільдія кінорежисерів 24/1» — С. КУЛАКОВ
Директор ВГО «Автор» — С. ЗАГОРОДНІЙ

В и р і ш и л и:

Підтримати проект рекомендацій слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав», які відбулися 3 вересня 2008 р.

Голова засідання Б. САВЧЕНКО

*До слухань у Комітеті Верховної Ради України
з питань науки і освіти
«Ефективність застосування законодавства України
у сфері авторського права і суміжних прав*

03.09.2008

ПРОПОЗИЦІЇ

щодо деталізації норм кримінального законодавства, яке встановлює відповідальність за порушення авторських прав на комп'ютерні програми

Кримінальна відповідальність за порушення авторського права настає в разі незаконного відтворення, розповсюдження творів науки, літератури і мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних, незаконного відтворення, розповсюдження виконань, фонограм, відеограм і програм мовлення, їх незаконного тиражування та розповсюдження на аудіо- та відеокасетах, дискетах, інших носіях інформації, або іншого

умисного порушення авторського права і суміжних прав, якщо це завдало матеріальної шкоди у значному, великому або особливо великому розмірі.

У відповідності до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право від 1996 року (до якого Україна приєдналася згідно із Законом від 20.09.2001), відтворенням комп'ютерної програми визнається, в тому числі, зберігання її копії в цифровій формі у пам'яті комп'ютера.

Тобто, умисне зберігання користувачем незаконної (неліцензійної) копії комп'ютерної програми в пам'яті є її відтворенням в розумінні цієї міжнародної угоди.

В той же час, чинне законодавство України (зокрема, Закон України «Про авторське право та суміжні права») не містить відповідного значення терміну «відтворення комп'ютерної програми», що призводить до ухилення користувачів неліцензійних копій комп'ютерних програм від відповідальності за таке порушення авторського права. Тим самим, чинний Закон фактично унеможливує притягнення до відповідальності користувачів неліцензійних (контрафактних) примірників комп'ютерних програм, при тому, що такий вид порушень авторського права на програмне забезпечення є найпоширенішим.

Згідно із практикою застосування статті 176 КК України, до кримінальної відповідальності наразі притягаються лише особи, які незаконно тиражують, розповсюджують контрафактні примірники комп'ютерних програм, або які здають їх в оренду/комерційний прокат.

Отже, склалася ситуація, коли норми кримінального законодавства не забезпечують необхідного рівня захисту прав інтелектуальної власності у відповідності до вимог багатосторонньої Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС).

У зв'язку з цим пропонується внести зміни до Кримінального кодексу України, та у його статті 176 в абзаці першому частини першої слова «комп'ютерних програм і баз даних» замінити словами «незаконне відтворення копій комп'ютерних програм і баз даних (в тому числі, їх незаконне зберігання в цифровій формі у пам'яті комп'ютера) або їх розповсюдження».

Прийняття даного законопроекту, який вносить зміни до Кримінального кодексу України, дозволить забезпечити надійний правовий механізм захисту прав інтелектуальної власності відповідно до вимог Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право від 1996 року та багатосторонньої Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС) СОР.

Вказані законодавчі пропозиції належать до сфери інтелектуальної власності, яка відповідно до Закону України «Про Загальнодержавну

програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року № 1629-IV належить до пріоритетних сфер, в яких здійснюється адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

У Європейському Союзі загальні принципи кримінальної відповідальності за порушення авторського права встановлено у статті 61 Угоди про торгові аспекти прав інтелектуальної власності, яка є частиною *acquis communautaire* відповідно до Рішення Ради 94/800/ЄС від 22 грудня 1994 року про укладення від імені Європейського Співтовариства, в межах його компетенції, угод, досягнутих під час уругвайського раунду багатосторонніх переговорів (ОВ L 336, 23/12/1994, С. 0001-0002). Так, відповідно до зазначеної статті члени СОТ передбачають кримінальні процедури та покарання, які застосовуються принаймні у випадках навмисного порушення авторського права, вчиненого у комерційних масштабах. Заходи припинення включають тюремне ув'язнення, грошові штрафи, достатні у порівнянні з іншими злочинами подібної тяжкості, аби запобігти порушенню прав. У належних випадках заходи припинення включають накладення арешту, конфіскацію та знищення контрафактних товарів та будь-яких матеріалів та засобів виробництва, які використовувались при вчиненні правопорушень. Члени СОТ можуть передбачити кримінальні процедури та покарання з метою застосування в інших випадках порушення прав інтелектуальної власності, зокрема, коли їх вчинено навмисно та в комерційних масштабах.

Таким чином, проект змін до Кримінального кодексу України, яким пропонується деталізувати диспозицію статті 176 (порушення авторського права та суміжних прав), не суперечитиме *acquis communautaire*.

Слід вказати, що прийняття запропонованого проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України» не потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету України.

**Юридичний представник
BSA в Україні
В. В. ШАПОВАЛ**

*З виступу на круглому столі на тему «Про виклики для вітчизняної науки та освіти в контексті світової фінансової та економічної кризи»
10 листопада 2008 року:*

«Прежде всего, я хочу поблагодарить комитет, который понимает, что сегодня такое положение в экономической и в финансовой сфере. На мой взгляд, главной задачей является сегодня то, что нам необходимо изменить стратегию развития экономики нашей страны. И прежде всего надо не на словах, а на деле, начать переход к инновационному пути развития нашей экономики.

И надо признать следующее. Что на протяжении 17 лет экономического развития нашей экономики, в Украине, мы находились в шторах сохранения экономики. Нас постоянно убеждали в том, что «вот растет ВВП», «вот растет промышленное производство». И характеризовали нашу экономику как удивительную, как экономику, которая находится в стадии Ренессанса. Нам говорили о том, что растут инвестиции, но никто никогда не задумывался, что инвестиции работают только тогда, когда они завязаны на конкретных инновациях.

Что нужно делать? На мой взгляд, прежде всего, надо законодательно, и это в силах комитета, который проводит сегодняшний круглый стол, вовлечь в процесс формирования и реализации всего экономического развития инновационные программы. Ввести инновационные программы в систему приоритетов политики государства, начиная от государственного бюджета. В этот процесс нужно вовлечь, прежде всего, те государственные программы, которые финансируются через систему государственных финансов. А для этого, немного-немало, нужно элементарно проанализировать, как действует у нас закон о государственных целевых программах. Общегосударственные целевые программы экономического, научного, социального, национально-культурного развития должны утверждаться согласно закона Верховным Советом.»

**Голова Рахункової палати України
СИМОНЕНКО В. К.**

*З довідки на засідання Ради національної безпеки і оборони України
21.11.2008*

*«Про право і захист інтелектуальної власності та посилення
її ролі у формуванні інтелектуальної власності та посилення її ролі
у формуванні національного багатства України»*

За своїми нинішніми показниками — наукоємності ВВП, рівня інноваційної діяльності підприємств, частки високотехнологічної продукції у структурі експорту та на світовому ринку — Україна не вписується в сучасні тенденції економічного розвитку.

Зусилля органів державної влади щодо забезпечення законодавчо-організаційних умов формування цивілізованого ринку інтелектуальної власності несистемні та непослідовні. Автори, як головні творці інтелектуальної власності та підприємства, які є економічними центрами формування інтелектуального капіталу, не зацікавлені у активізації цього процесу. Як наслідок, наявні механізми охорони та уведення у господарський обіг об'єктів права інтелектуальної власності не спроможні забезпечити належний рівень технологічної безпеки держави, суттєво вплинути на її конкурентоспроможність. Ринок інтелектуальної власності розвивається повільно та все більше набуває спотворених форм. Україна продовжує відставати від світових лідерів технологічного розвитку.

Наслідки недооцінки ролі інтелектуальної власності для розвитку національної економіки.

Наукоємна складова ВВП України в останні два роки набула тенденції до зниження і у 2007 році не перевищила 1 %, в той час, як у розвинених країнах до 90 % приросту валового продукту забезпечується за рахунок впровадження нових технологій. На світовому ринку високотехнологічної продукції частка України складає 1,45 млрд дол. або 0,05 %, що на порядок нижче потенційних можливостей України.

Процеси набуття та охорони прав на ОПВ, як засобів нарощування запасів технологічних знань, характеризуються низьким рівнем винахідницької активності. Позиції національного патентування слабкі і недостатньо впливають на розвиток товарно-грошових відносин між учасниками науково-технічного і технологічного обміну.

За показником загального росту кількості виданих в Україні охоронних документів та поданих заявок, яка станом на 01.04.2008 склала відповідно 87,1 тис. охоронних документів та 410,9 тис. заявок на них, спостерігаються негативні тенденції, які свідчать про зниження якісних характеристик інтелектуальної діяльності.

За останні десять років чисельність творців (винахідників, авторів промислових зразків і раціоналізаторських пропозицій) скоротилася майже у 1,6 рази, зокрема у 2006 році вона зменшилася у порівнянні з попереднім роком на 2,81 % і склала 41,1 тис. осіб.

Кількість поданих заявок на видачу охоронних документів за період з 1993–2007 років скоротилася майже у 2 рази. У 2007 році видано патентів на винаходи у 2,6 рази менше, ніж у 2001 році.

В результаті послаблення позицій національного патентування, національним заявникам належить, не більше половини із загальної кількості 20-річних діючих патентів 20 728 шт. станом на 01.01.08, або приблизно 210–220 патентів на 1,0 млн населення. З 2004 року кількість поданих заявок на винаходи зросла на 7 %, але за цей період кількість щорічно поданих заявок від національних заявників зменшилася на 13 %, в той час, як питома вага заявок від іноземних заявників зросла за останні 2 роки на 4 %.

Після відміни у 2004 році деклараційних патентів (5-річних), спостерігається зростання заявок на патентування корисних моделей, за результатами формальної експертизи з терміном захисту 10 років, що обмежує можливості до їх впровадження. Поряд із цим знижуються темпи подання заявок національними заявниками на 20-річне патентування винаходів.

У 2007 році кількість поданих заявок на винаходи у порівнянні із 2005 роком скоротилася на 3 %, в той час, як на корисні моделі зросла на 18 %.

Оскільки вважається, що патентна активність національних творців вказує на існуючі і перспективні можливості країни в експорті високотехнологічної продукції, розрахунки науковців свідчать про те, що в останні 2 роки патентна активність в Україні удвічі нижча, ніж у Росії, а у порівнянні із розвиненими країнами відстає ще значніше.

*З виступу на круглому столі на тему
«Про виклики для вітчизняної науки та освіти
в контексті світової фінансової та економічної кризи»
10 листопада 2008 року:*

«Якби ті законопроекти і ті ідеї, які пропонувалися Комітетом з питань науки і освіти ВР третього, другого і четвертого скликання, були реалізовані, ми б мали сьогодні значно менші наслідки, і якби ті інновації, ті пропозиції науковців, ті технології, ноу-хау, які пропонувалися деякими академічними інститутами, були реалізовані, то ми б мали менші ризики. Це бумерангом б'є по нашій сьогоднішній економіці.»

**Голова Комітету Верховної Ради України
з питань науки і освіти
ПОЛОХАЛО В. І.**

Розділ III

«Прихвати́зація» інтелектуальних ресурсів країни: реалії та наслідки

З довідки на засідання Ради національної безпеки і оборони України 21.11.2008 «Про право і захист інтелектуальної власності та посилення її ролі у формуванні національного багатства України»

«До значних втрат інтелектуальних ресурсів призвела приватизація об'єктів науково-технічної сфери та майнових комплексів, яка здійснюється без урахування інтелектуальної складової... Фондом державного майна України наказом від 13.12.05. № 3162 рекомендовано оцінювати інтелектуальну власність підприємств, майнових комплексів в **1 гривню.**»

*З рекомендацій парламентських слухань у Верховній Раді України
20 червня 2007 року*

Недоліки у правозастосуванні законодавчої бази в частині захисту прав інтелектуальної власності призвели до суттєвих втрат державою науково-технічного потенціалу, зокрема спеціальної наукової, проектно-конструкторської, проектно-дослідної документації під час приватизаційних процесів.

Не врегульовано питання оцінки об'єктів інтелектуальної власності. Незважаючи на неодноразові доручення Кабінету Міністрів України, Фонд державного майна України не затвердив методичку оцінки нематеріальних активів...

Недостатньо законодавче врегульовано і питання... вартісної оцінки майнових прав інтелектуальної власності, їх відображення в бухгалтерському обліку.»

*З листа Союзу хіміків України від 21.03.2008 № 84/1
голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти*

«...необхідно усунути негативні тенденції в приватизації галузевих науково-дослідних інститутів, які сьогодні практично реалізуються на ринку без урахування нематеріальних активів втрачаються наукові школи. В Україні не працює концепція розвитку національної інноваційної системи.

*З рішення № 14 від 16 квітня 2008 року
Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України*

Тривають негативні тенденції у приватизації об'єктів науково-технічної сфери, які продаються практично за безцінь, без врахування вартості нематеріальних активів, що суперечить ст. 7 Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні». Так, за даними Фонду державного майна України у 2005–2007 роках було приватизовано шість об'єктів науково-технічної сфери, три з них продано за ціною, що в кілька разів нижча їх номінальної вартості. Це, зокрема Спеціальне конструкторське бюро мікроелектроніки в приладобудуванні, Український НДІ сільськогосподарського машинобудування, Проектно-вишукувальний інститут «Кіровоградагропроект».

Всупереч чинному законодавству продовжується практика необґрунтованого включення до переліку підприємств, що підлягають приватизації, стратегічно важливих для економіки і безпеки держави

науково-дослідних установ. Так до об'єктів, що підлягають приватизації у 2008 році, включено Науково-дослідний інститут електромеханічних приладів, який є єдиним провідним підприємством в Україні та СНД по створенню унікальної високотехнологічної апаратури реєстрації, обробки і передачі інформації. Поширюється практика рейдерських атак та спроби перепрофілювання високотехнологічних науково-виробничих комплексів. Характерним прикладом цього є одне з кращих підприємств електронної галузі Науково-виробниче підприємство «Сатурн», яке володіє унікальними технологіями у галузі радіометрії та телекомунікації.

Приватизація багатьох об'єктів науково-технічної сфери призводить до втрати унікальних напрацювань та наукових шкіл, що формувалися десятиліттями, і фактично в повному обсязі вже ніколи не зможуть бути відтворені.

Взагалі частка нематеріальних активів у балансі промислових підприємств та в цілому по економіці України знижується і за звітністю є меншою за 1 %. Водночас в Державному реєстрі суб'єктів оціночної діяльності, який веде Фонд державного майна України, зареєстровано більше шестисот оцінювачів за спеціалізацією 2.2 «Оцінка прав на об'єкти інтелектуальної власності».

Кабінету Міністрів України

2.10. Зобов'язати Фонд державного майна України проводити обов'язкову оцінку нематеріальних активів (об'єктів права інтелектуальної власності) при приватизації та продажу об'єктів державної власності.

*З листа Інституту проблем ринку
та економіко-екологічних досліджень НАН України від 15.04.2008 № 2/135
до голови Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України*

Забезпечити заходи щодо проведення загальнодержавного науково-технічного аудиту державних наукових і науково-дослідних установ та організацій з метою компенсаційної оцінки їх інтелектуального капіталу, досвіду та знань, які мають комерційний потенціал, та підготувати і винести на розгляд Верховної Ради України відповідні зміни та доповнення до діючого законодавства щодо обов'язкового врахування інтелектуального капіталу, досвіду та знань як нематеріальних активів у процедурах зміни форм власності (у тому числі продажу) об'єктів науково-технічної сфери.

Б. БУРКИНСЬКИЙ,
директор, академік НАН України

*З довідки на засідання Ради національної безпеки і оборони України
від 21.11.2008 р.*

*«Про право і захист інтелектуальної власності та посилення
її ролі у формуванні інтелектуальної власності та посилення її ролі
у формуванні національного багатства України»*

Інтелектуальна власність не виконує роль ресурсу в системі формування національного багатства і не впливає суттєво на рівень технологічної безпеки держави, її конкурентоспроможність.

При середньому показнику в країнах ЄС де обсяги нематеріальних активів складають 50-80 % від балансової вартості підприємств і організацій, в Україні вони не перевищують 1,5 % вартості основних засобів, в той час, як за підрахунками експертів реальна вартість таких активів становить не менше 15 млрд. грн, а потенційно можливі обсяги таких активів досягають 200 млрд. дол. США.

За результатами рейтингу глобального індексу конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index of the World Economic Forum), Україна за останні два роки втратила дев'ять позицій, і займає 77-е місце серед 125 ранжованих країн. Одним із основних чинників зниження конкурентоспроможності країни стали невідповідність економіки критеріям інноваційності.

Низька роль інтелектуальної складової у вітчизняній економіці стримує розвиток інноваційних процесів. Незважаючи на те, що протягом останніх 7 років обсяги бюджетних ресурсів на впровадження тех-

нологічних інновацій зросли в 15 разів, показники інноваційної діяльності підприємств з року в рік знижуються.

Нормативно-правова база сфери інтелектуальної власності залишається нерозвиненою, в основному спрямованою на забезпечення охорони прав в процесі набуття та реєстрації прав на об'єкти права інтелектуальної власності (далі — ОПІВ). Питання комерціалізації, уведення в господарський обіг інтелектуальних продуктів, передачі майнових прав на них із урахуванням інтересів авторів, бізнесу і держави залишаються неврегульованими. Замість норм прямої дії, вказані процеси регулюються відомчими листами та інструкціями, навіть додатками до листів. Не розроблено жодного національного стандарту з обліку ОШВ в бюджетних організаціях.

Міжнародна практика бухгалтерського обліку в бюджетних установах регулюється 21 стандартом. В Україні працює одна інструкція з обліку нематеріальних активів у бюджетних установах, затверджена Наказом Державного казначейства від 17.07.2000 р. № 64.

Додатком до листа Державного казначейства України від 17.09.07 № 3.4-04/2055-10882 дозволяється витрати на створення науково-технічної продукції, за певних умов, списувати на фактичні видатки бюджетної установи, чим встановлюється схема неефективного витрачання державних коштів.

У нормативно-правовій базі відсутнє визначення процедури обліку та прийняття на баланс підприємства вартості нематеріального активу, який належить юридичній та фізичній(им) особам одночасно (змішана вартість), з визначенням частки кожного учасника інтелектуальної діяльності. Співвласники не завжди вдаються до врегулювання цього питання на договірній основі, що визначено Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» і, як наслідок, для підприємств державної форми власності або з часткою такої власності інтерес держави не враховується.

Авторські права на елементи та технології використання станції | радіотехнічної розвідки «Кольчуга», створення якої здійснювалося в і рамках державного оборонного замовлення ВАТ «Топаз» ДАХК «Топаз» були впродовж: 2003-2007 років зареєстровані виключно на фізичних осіб (11).

Позитивним фактором є те, що на підприємстві об'єкти права інтелектуальної власності обліковуються, уведені в господарський обіг, винахідники отримують визначену їм винагороду. Однак, частка державного підприємства, яке як юридична особа є суб'єктом права інтелектуальної власності і приймало безпосередню участь у створенні і інтелектуального продукту, не врахована.

Навіть при зростанні обсягів промислового виробництва гострою залишається проблема ідентифікації інтелектуального капіталу та його оцінки.

В Україні нематеріальні активи фактично не задіяні у підвищенні ринкової вартості підприємств. Умови податкового законодавства не дозволяють вітчизняним підприємствам здійснювати перетворення витратної вартості нематеріальних активів у їх ринкову вартість, що прогресивно у-поглинає економіку висококонкурентних компаній світу. Наявність чинних патентів дозволяє іноземним підприємствам без перешкод встановлювати ринкову вартість об'єктів права інтелектуальної власності, зміцнювати позиції на ринку та вигравати у конкурентів, посилюючи вартість самих підприємств за рахунок інтелектуальної власності.

Приміром, відношення ринкової оцінки до балансової у лідера біотехнологій Qiigen становить 47:1.

Перешкодою до формування ринку інтелектуальної власності є відсутність ефективних механізмів обліку та запровадження у виробництво результатів інтелектуальної діяльності, стимулюючих чинників зростання інтелектуального капіталу. Приймаючи участь у виробництві, інтелектуальні продукти належним чином не виявлені, юридичне не оформлені та не поставлені на бухгалтерський облік підприємств.

Через неврахування інтелектуальної власності вартість промислових підприємств України практично занижена на 50–80 %. Приміром, вартість технологій, які використовуються при добуванні сировини у 2–10 разів перевищує вартість основних фондів таких підприємств.

Частка нематеріальних активів у собівартості продукції не перевищує 0,5–1,5 %, що у 10–15 разів менше, в порівнянні з розвинутими цивілізованими країнами.

Приміром, із 40 досліджених підприємств Львівської області на 17 нематеріальні активи у 2006 році були рівні нулю, а для ВАТ «Львівський автомобільний завод» склали 0,05 % від вартості необоротних засобів.

Не створено належних умов та ефективних механізмів, які б стимулювали підприємства та організації, особливо бюджетні, до обліку та уведення в господарський обіг об'єктів інтелектуальної власності.

В Україні працює лише одна інструкція з обліку нематеріальних активів у бюджетних установах, затверджена Наказом Державного казначейства від 17.07.2000 р. № 64, в той час, як міжнародна практика бухгалтерського обліку в бюджетних установах регулюється 21 стандартом.

Додатком до листа Державного казначейства України від 17.09.07 № 3.4-04/2055-10882 встановлюється схема безрезультатного витрачання державних коштів.

Для виправлення ситуації необхідно внести ряд суттєвих змін до Національного стандарту № 8 «Нематеріальні активи», Закону України «Про оприбуткування прибутку підприємств».

Не впливають на ринкові процеси інтелектуальні ресурси державних підприємств і організацій. В системі управління державним майном фактично відсутня інтелектуальна складова.

У Фонді державного майна України робота з обліку ОПІВ лише розпочинається, тобто у складі державного майна відсутні нематеріальні активи у вигляді ОПІВ. При цьому кількість оцінювачів нематеріальних активів досягає близько 2000 чол.

Розроблена і затверджена ФДМУ Методика оцінки майнових прав інтелектуальної власності, за оцінками науковців, не може ефективно використовуватися на практиці і потребує додаткових регулятивних актів.

До значних втрат інтелектуальних ресурсів призвела приватизація об'єктів науково-технологічної сфери та майнових комплексів, яка здійснюється без урахування інтелектуальної складової.

В Єдиному реєстрі об'єктів державної власності обліковується 1527 науково-дослідних та проектно-конструкторських установ. Державну форму власності змінили 279 об'єктів галузі науково-дослідної діяльності, з яких 233 приватизовані на 100 % і лише у статутних фондах 46 господарських товариств ще залишилася державна частка. Зокрема, внаслідок приватизації наукових організацій, підпорядкованих Мінпромполітики, припинили діяльність 16 наукових організацій, серед яких унікальні та провідні в галузях. Втрачена наукова і технологічна база заводу «Квазар», високотехнологічного підприємства у галузі мікроелектроніки, НДі електроатомної мікроскопії ВАТ «Селмі» та інших.

Фондом державного майна України наказом від 13.12.05 № 3162, рекомендовано оцінювати інтелектуальну власність підприємств, майнових комплексів в 1 гривню. При встановленні її ринкової ціни для продажу різко зростає податковий платіж, що створює умови для неврахування інтелектуальної власності в процесі приватизації.

Приміром, до приватизації КГДМК «Криворіжсталь» володіло понад 200 патентами на винаходи і корисні моделі, розробками, на які витрачено близько 10 млн грн. Водночас, 95 % провідних розробок підприємства за результатами оцінки в процесі приватизації не були виокремлені та відповідно не оцінені, увійшли до цілісного майнового комплексу ВАТ «Міла Стіл Кривий Ріг». Нині ВАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг» активно використовує вказані об'єкти інтелектуальної власності, які мають довгострокову перспективу.

Власники приватизованих підприємств отримали відповідну додаткову вартість за рахунок ОПІВ на невраховану інтелектуальну складову, яка була створена колективом вчених та інженерів, праця яких в процесі приватизації була знецінена.

На підставі цього можна запропонувати ввести одноразово або протягом декількох років доплатити за невраховану при приватизації інте-

лектуальну V власність в розмірі не менше 10 % вартості підприємства на час придбання. Цю «інтелектуальну ренту» можна диференціювати в залежності від наукоємності підприємств чи готової продукції — від 10 % до 50 %. Для цього потрібно розробити відповідну правову базу.

Втрати в науково-технологічному потенціалі від приватизації вимагають вжиття невідкладних заходів. Допоки Законом України «Про приватизацію державного майна» не буде визначено особливості приватизації об'єктів науково-технічної сфери, а Фондом державного майна України не проведена процедура виявлення, оцінки та постановки на облік ОШВ, доцільно було б увести мораторій на приватизацію наукових установ, організацій та науково-виробничих об'єднань.

* * *

**Обсяг незареєстрованих нематеріальних активів
на підприємствах України (експертна оцінка)**

№ з/п	Підприємство	Потенційна вартість нематеріальних активів (млрд. дол.США)
1.	НАК «Нафтогаз України» у тому числі:	26–33
1.1	АТ «Укртрансгаз»	10–12
1.2	ДК «Укргаздобыча»	6–8
1.3	АТ «УКРНАФТА»	2–3
1.4	Інші підприємства НАК «Нафтогаз України»	8–10
2	Одеський нафтотермінал і нафтопровід «Одеса-Броди»	1,5–2,5
3	Нафтопереробка	8–10
4	Космічний комплекс, який включає Южмаш, КБЮ	20–25
5	Авіація	3,5–5
6	Виробництво зброї і військової техніки	15–18
7	Укртелеком	4–5
8	Електроніка, мікро-, нано-електроніка	18–20
9	Телерадіо, телефонні комунікації	30–35
10	Біотехнологія	7–10
11	Гідро, тепло, атомна енергетика	25–30
12	Залізничний і автомобільний транспорт	25–30
13	Річковий і морський транспорт	10–15
14	Вугле- та нафтохімія	10–12
15	Сільське господарство (сорти рослин, агротехнології та ін.)	8–10
16	Переробна харчова промисловість	5–7
17	Легка промисловість	3–4
	УСЬОГО:	210–250

Розділ IV

«Тінізація» та корупція в сфері інтелектуальної власності як загроза економічній безпеці

*З листа Комітету з питань національної безпеки і оборони
Верховної Ради України від 25.03.2008 № 04-23/9-282
до Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України*

«.. окремі негативні явища у зазначених вище сферах* набули незворотного характеру і становлять загрозу технологічній і економічній безпеці України, що потребує вжити невідкладних дієвих заходів як з боку вищого політичного керівництва держави, так і органів виконавчої влади на всіх рівнях.»

А. ГРИЦЕНКО, голова комітету

* *Від ред.* Йдеться про сфери правової охорони і захисту інтелектуальної власності та інноваційної діяльності.

ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ
ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ

24.07.2008 № 07/1/1-14927-08

Верховна Рада України
Народному депутату України
ПОЛОХАЛУ В. І.

За Вашим депутатським запитом щодо зловживань керівництва державного підприємства «Українське агентство з авторських та суміжних прав» при здійсненні діяльності, пов'язаної зі збором та розподілом авторської винагороди, проведено перевірку.

За її результатами Шевченківським РУ ГУ МВС України в м. Києві 18.07.2008 на підставі п. 2 ст. 6 КПК України відмовлено в порушенні кримінальної справи за фактами перерахування керівництвом вказаного суб'єкта господарювання 2,5 млн грн доларів США авторської винагороди Європейському банку розвитку та заощаджень, подальшого зникнення вказаних коштів.

Зазначене рішення 22.07.2008 Генеральною прокуратурою України скасовано як незаконне, матеріали скеровано до прокуратури міста Києва для організації додаткової перевірки. її хід Генеральною прокуратурою України взято на контроль.

З повагою,
Заступник
Генерального прокурора України
В. КУДРЯВЦЕВ

З рекомендацій парламентських слухань у Верховній Раді України
20 червня 2007 року

«За даними Служби безпеки України, український ринок високих технологій фактично знаходиться під контролем іноземних фондів і неурядових організацій, які представляють інтереси передусім військових відомств і транснаціональних компаній. При цьому наукові розробки переходять у власність іноземної сторони і комерціалізуються без будь-якого відшкодування українській державі.»

*З виступу на парламентських слуханнях у Верховній Раді України
21 березня 2007 року*

«...отримані в процесі контррозвідувальної діяльності матеріали демонструють недосконалість механізмів закріплення за державою прав на результати здійснених за бюджетні кошти наукових досліджень, що створює передумови до безконтрольного витоку та привласнення пріоритетної науково-технічної інформації.»

**Г. МОСКАЛЬ,
Заступник
Голови Служби безпеки України**

*Зі звіту про результати аудиту ефективності діяльності
Міністерства освіти і науки України з охорони інтелектуальної власності*

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постановою Колегії
Рахункової палати
від 11.12.2007 № 30-2

«...на заходи з розвитку системи охорони інтелектуальної власності Укрпатентом спрямовано лише четверту частину коштів, отриманих від зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності (Голова Держдепартаменту Паладій М. В., директор Укрпатенту Жарінова А. Г.).

Як встановлено аудитом, на веб-сайті Департаменту та в бюлетені його офіційного видання «Річний звіт за 2006 рік» витрати на функціонування та розвиток державної системи правової охорони інтелектуальної власності становили 38 835,8 тис. грн при фактично здійснених видатках у сумі 81 406,4 тис. грн, що свідчить про оприлюднення Держдепартаментом недостовірної інформації.

Крім цього, зустрічна перевірка в ДП «Укрпатент» показала, що дані «фактичного кошторису» (звіт про виконання кошторису) не відповідають даним бухгалтерського обліку за 2006 рік та I півріччя 2007 року на суму 4182,6 тис. грн (2006 рік — на 2464,7 тис. грн, 2007 рік — на 1717,9 тис. грн) які є видатками, здійсненими за рахунок доходів від господарської діяльності Укрпатенту не пов'язаної з охороною прав інтелектуальної власності.

Таким чином, непрозоре планування, відсутність належного контролю за використанням коштів з боку Держдепартаменту мали наслідком подання недостовірних звітних даних (Голова Держдепартаменту Паладій М. В., нач. фінансово-адміністративного відділу ДДІВ Удовичка Н. М.).

Висновки

1. Міністерство освіти і науки України не забезпечило належного виконання покладених на нього завдань стосовно реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності з урахуванням визначеної інноваційної моделі розвитку держави та її національної безпеки.

Державний департамент інтелектуальної власності, як урядовий орган, що діє у складі Міністерства і йому підпорядковується, виконував покладені на нього функції та обов'язки неефективно.

За бездіяльності Міністерства освіти і науки та Державного департаменту інтелектуальної власності понад шість років з часу прийняття Бюджетного кодексу України відсутнє наповнення бюджету від здійснення охоронних заходів та прозоре використання отриманих зборів. Як наслідок, кошти на виконання заходів, пов'язаних з охороною інтелектуальної власності, використовувалися з порушеннями та незаконно.

7. Державним департаментом інтелектуальної власності не створено систему дотримання і виконання нормативних актів держави у сфері авторського і суміжного права, через що втрачаються кошти для мистецького сегменту українського суспільства. Державний нагляд не забезпечує головне — справедливу і повну виплату винагороди авторам і виконавцям та, відповідно, отримання бюджетом доходів у вигляді податків.»

ОКРУЖНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД МІСТА КИЄВА ПОСТАНОВА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

19.05.2008 № 1/51

За позовом Державного підприємства «Український інститут промислової власності»

До Рахункової палати України

Про визнання протиправними та скасування висновку та постанови

Суддя О. В. Бачун

Секретар О. В. Саратова

Представники:

Від позивача: Дубинський М. І., Сопільняк В. Ю.— п/к (дов. від 05.03.08 р.)

Від відповідача: Хабіна Л. О.— нач. від., Полякова Ю. Г.— голов. спец. (дов. від 21.03.0-8 р. № 10-646) Обставини справи:

Позовні вимоги заявлені про визнання протиправними та скасування висновку Колегії Рахункової палати України до Звіту про результати

аудиту ефективності діяльності Міністерства освіти і науки України з охорони інтелектуальної власності від 11.12.07 р. № 76/30-2 та постанову Колегії Рахункової палати України від 11.12.07 р. № 30 в частині затвердження висновку Колегії до Звіту про результати аудиту ефективності діяльності Міністерства освіти і науки України з охорони інтелектуальної власності від 11.12.07 р. № 76/30-2.

В судовому засіданні 19.05.08 р. представником позивача уточнено позовні вимоги, а саме: позивач просить суд визнати протиправними та скасувати окремі положення оскаржуваних висновку та постанови. В судовому засіданні 19.05.08 р. оголошено резолютивну частину постанови про відмову в задоволенні позовних вимог.

Ознайомившись з матеріалами справи, заслухавши пояснення представників сторін, суд,—

ВСТАНОВИВ:

11.12.07 р. Колегією Рахункової палати України прийнято висновок № 76/30-2 до Звіту про результати аудиту ефективності діяльності Міністерства освіти і науки України з охорони інтелектуальної власності. Також 11.12.07 р. Колегією Рахункової палати прийнято постанову № 30, якою затверджено оскаржуваний висновок.

Позивач — Державне підприємство «Український інститут промислової власності» — вважає оскаржуваний висновок та постанову такими, що прийняті не на підставі, не у межах та не у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, з таких підстав.

...Якщо позивач вважає, що у висновку та постанові міститься інформація, що не відповідає дійсності, він може звернутися за захистом своїх прав в порядку ст. 277 ЦК України з позовом про спростування недостовірної інформації, яка завдає шкоди діловій репутації позивача, у відповідний суд. На підставі вищенаведеного, ст. 160-163, 186 України, суд,—

ПОСТАНОВИВ:

1. В задоволенні позовних вимог відмовити.
2. Скасувати заходи до забезпечення позову, вжиті згідно ухвали суду від 11.03.08 р.
3. Постанова може бути оскаржена в порядку ст. 186 КАС України.

Суддя О. В. БАЧУН

*З інформаційного листа,
розповсюдженого прес-службою МОН України
24 листопада 2008 року:*

«...Всі висловлені звинувачення ретельно перевірялися контролюючими органами, і ні КРУ, ні прокуратура не визнали їх доведеними. Щоправда, ці документи прокуратури і КРУ до «Білої книги» не потрапили...»

**Заступник Міністра МОН України
СТРІХА М. В.**

*З довідки на засідання Ради національної безпеки і оборони України
21.11.2008*

«Про право і захист інтелектуальної власності та посилення її ролі у формуванні інтелектуальної власності та посилення її ролі у формуванні національного багатства України»

Внаслідок недостатніх дій Уряду щодо створення повноцінної системи регулювання трансферу технологій, як сукупності інтелектуальних продуктів, процес передачі майнових прав у цій сфері набув хаотичного характеру, в результаті чого новітні розробки українських вчених, які створені за державні кошти, у «тіньовому режимі» за безцінь передаються за кордон.

Офіційно, підприємствами України за 2007 рік передано за кордон 4 технології, 1 ноу-хау, 2 одиниці устаткування, придбано за кордоном 297 складових технологій. Поряд із цим, за підрахунками фахівців річні обсяги вивезених, так званих «нічийних» інтелектуальних продуктів обраховуються **десятками мільярдів гривень**. Це наукові звіти, науково-технічна документація підприємств, яка була придбана без врахування ринкових цін тощо.

Найбільш поширеними каналами витоку незапатентованих ідей і технологій є проекти УНТЦ (Український науково-технічний центр). За час його діяльності на території України профінансовано понад 800 проєктів, результати яких передано іноземній стороні. Подібні іноземні корпорації та фонди, як правило, фінансують лише останній етап досліджень, значно скорочуючи свої витрати та отримуючи переважне право на використання кінцевого продукту. Діяльність іноземних інноваційних компаній та венчурних фондів реалізує концепцію ринку технологій, а у зв'язку із нерозвинутістю внутрішнього ринку) скуповує їх за безцінь.

Негативним процесам витоку вітчизняних інтелектуальних ресурсів за кордон без врахування державного інтересу сприяє недостатнє законодавче врегулювання проблем створення, охорони та використання

інтелектуальної власності, створеної за державні кошти, особливо у сфері оборони.

Поряд із цим, відсутність державної системи контролю за імпортом технологій, сприяє насиченню технологічного потенціалу країни застарілими, енерговитратними, екологічно небезпечними технологіями, що загрожує перетворити Україну на ринок застарілого обладнання.

Створені в останні 5–6 років окремі посередницькі структури, які займаються трансфером технологій, не відповідають сучасним потребам економіки. Лише створення **національної мережі комерціалізації та трансферу технологій** на основі регіональних центрів зможе активізувати процес трансферу технологій.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
Комітет з питань науки і освіти
15.10.2008 № 04-22/8-1265

*Голові Служби
зовнішньої розвідки України
МАЛОМУЖУ М. Г.*

Шановний Миколо Григоровичу !

У доповіді Голови Комітету з питань науки і освіти, виступах учасників, рекомендаціях парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» (21 березня 2007 р.), Рішенні Комітету з питань науки і освіти «Про стан державного регулювання і управління у сфері розвитку, правової охорони і захисту інтелектуальної власності та інноваційної діяльності в Україні» від 16 квітня 2008 р., комітетських слуханнях «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав» (3 вересня 2008 р.) відзначались серйозні стратегічні прорахунки що допускаються на державному рівні в питаннях охорони прав інтелектуальної власності.

Повністю поділяємо висновок Комітету з питань національної безпеки і оборони, що міститься у листі від 25.03.2008 № 04-23/9-282, про те, «що негативні явища у зазначених сферах набули незворотного характеру і становлять загрозу технологічній і економічній безпеці України, що потребує вжиття невідкладних заходів як збоку вищого політичного керівництва держави так і органів виконавчої влади на всіх рівнях» («Біла книга «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України», стор. 85)

Це стосується діяльності, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, Державного департаменту інтелектуальної власності, Українського інституту промислової власності (Укрпатент), Українського агентства з авторських і суміжних прав, зокрема таких фактів:

- ◆ спроба підписання Угоди про створення Українського науково-технологічного центру, статут якого суперечив чинному законодавству України і передбачав для країн-донорів безоплатну, безвідзивну ліцензію з правом на субліцензію в усіх країнах світу (практично відток інтелектуального потенціалу);
- ◆ спільний з Росією проект виробництва літака АН-70, що передбачає розподіл прав інтелектуальної власності 50×50, хоча сам літак і двигун до нього сконструйовані в Україні;
- ◆ міжнародна реєстрація французьким громадянином Роменом Антоновим, з поширенням на Україну, торгової марки ANTONOV, що могло поставити під загрозу експорт літаків цієї марки за кордон та участь у міжнародних авіасалонах;
- ◆ неодноразові випадки незаконної реєстрації патентів на винаходи. На замовлення Міністерства оборони України державними КБ, НДІ за бюджетні кошти здійснюється розробка секретного озброєння та військової техніки. Однак реєстрацію патентів на винаходи Укрпатент здійснює не на юридичні особи-проектно-конструкторські організації, а на фізичних осіб (розробка модернізованого автомата «Вепр», радіокерованого снаряду «ПТУРС», спроба запатентувати розробку «Кольчуги» і т. п.);
- ◆ в супереч вимог Закону України «Про захист інформації в телекомунікаційних системах» в Укрпатенті не створено комплексну систему захисту інформації (КСЗІ) в результаті чого витік наукових розробок може відбуватись шляхом незаконного втручання в автоматизовані системи та викрадення з патентного відомства реєстрів, що містять матеріали заявок на патентування винаходів, корисних моделей та промислових зразків;
- ◆ діяльність окремих представників у справах інтелектуальної власності-патентних повірених, які вже давно виїхали за кордон, мають там свій бізнес, однак і досі вважаються патентними повіреними України;
- ◆ в установах, організаціях, підприємствах не проведено інвентаризацію винаходів колишнього СРСР із грифами «Для службового користування» («ДСК») і таємних (близько 250 тис), що належать українським заявникам, не визначені особливості їх розсекречуван-

ня, зняття грифу «ДСК». Це вагомий резерв для інноваційного розвитку держави. А вже сьогодні в Україні є чинними лише 20,7 тис. 20-річних патентів на винаходи, з яких 40 % належать іноземним заявникам;

- ◆ несанкціоноване використання незареєстрованих трансгенних сортів рослин;
- ◆ неконтрольована передача наукових і конструкторських розробок за кордон, виток з України вітчизняних заявок на перспективні винаходи. За останні роки більше 100 важливих українських розробок було запатентовано в США без подання попередньої заявки в Україні, ще більше подано в Росію, Німеччину та інші країни;
- ◆ тривають негативні тенденції у приватизації об'єктів науково-технічної сфери, які продаються практично за безцінь, без врахування вартості нематеріальних активів. Так у 2005–2007 рр. було приватизовано шість об'єктів науково-технічної сфери, три з них продано за ціною, що в кілька разів нижча їх номінальної вартості. Це, зокрема Спеціальне конструкторське бюро мікроелектроніки в приладобудуванні, Український НДІ сільськогосподарського машинобудування, Проектно-вишукувальний інститут «Кіровоградпроєкт». До об'єктів, що підлягають приватизації у 2008 р. було включено Науково-дослідний інститут електромеханічних приладів, який є єдиним провідним підприємством в Україні та СНД по створенню унікальної високотехнологічної апаратури реєстрації, обробки і передачі інформації. Поширюється практика рейдерських атак та спроби перепрофілювання високотехнологічних науково-виробничих комплексів. Характерним прикладом цього є одне з кращих підприємств електронної галузі Науково-виробниче підприємство «Сатурн», яке володіє унікальними технологіями у галузі радіометрії та телекомунікації.

Можна зробити висновок, що за цим важливим напрямом економічної безпеки держави відсутній будь-який контроль і реагування з боку спецслужб.

До Комітету з питань науки і освіти, Верховної Ради України продовжують надходити звернення громадських організацій, творчих спілок, НАН України, інших наукових інституцій, в яких акцентується увага на серйозні порушення чинного законодавства з охорони інтелектуальної власності, наявність корупції у цій сфері, зловживання з боку керівництва Державного департаменту інтелектуальної власності, що діє у складі Міністерства освіти і науки України. Творчу, наукову, художню

еліту обурює відсутність будь-якої реакції на це з боку Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України та інших правоохоронних органів.

Зокрема, перевіркою Головного контрольно-ревізійного управління України, проведеною у січні-березні 2006 р. за період діяльності Державного департаменту інтелектуальної власності з 01.01.04 по 31.12.05, виявлено порушення вимог пункту 5 статті 51 Бюджетного кодексу України, в частині використання коштів зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності. Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.04.02 № 191-р «Про розміщення деяких державних органів» Держдепартамент 03.09.03. уклав з ДП «Укрпатент» договір-доручення на проведення капітального ремонту приміщень, орендованих в Антимонопольного комітету України. Проте, не отримавши бюджетних асигнувань на ці цілі, він не відшкодував фактичні витрати ДП «Укрпатент» на суму 3,5 млн грн, а натомість своїм розпорядженням зобов'язав підприємство списати зазначені витрати за рахунок коштів зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, які за своїм цільовим призначенням мають спрямовуватись виключно на забезпечення розвитку та функціонування державної системи охорони інтелектуальної власності. До цього часу зазначені кошти не відшкодовано.

Як зазначено у звіті Рахункової палати України «За бездіяльності Міністерства освіти і науки та Державного департаменту інтелектуальної власності понад шість років з часу прийняття Бюджетного кодексу України відсутнє наповнення бюджету від здійснення охоронних заходів та прозоре використання отриманих зборів. Як наслідок, кошти на виконання заходів, пов'язаних з охороною інтелектуальної власності, використовувалися з порушеннями та незаконно.

Проведення видатків поза рахунками Державного казначейства України, відсутність контролю з боку Міністерства освіти і науки України та Державного департаменту інтелектуальної власності призвело до використання Укрпатентом коштів, передбачених на забезпечення державної охорони об'єктів промислової власності, на свій розсуд. Так за 2006 р. і 6 міс. 2007 р. поза межами Державного казначейства України підприємством отримано зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, у сумі 115,2 млн гривень.»

«З ринку обігу авторських і суміжних прав, який фахівцями оцінюється, щонайменше, на суму 1,0 млрд грн на рік, фактично збирається у вигляді винагороди лише близько 30,0 млн гривень.»

Рівень збору винагороди за використання об'єктів авторського права і суміжних прав є показником тіньового використання об'єктів інтелектуальної власності. Зокрема, більше третини ринку з розробки програмного забезпечення знаходиться в тіні. Натомість рівень використання неліцензійного програмного забезпечення є найвищим у Європі і становив у 2007 році 84 %, а втрати національної економіки від комп'ютерного піратства склали понад 400 млн доларів США. Водночас десятки мільйонів гривень, як встановлено контролюючими органами, використано на заходи, не пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Підпорядковане Державному департаменту інтелектуальної власності Українське агентство з авторських і суміжних прав свідомо перерахувало авторську винагороду, зібрану для авторів і правовласників у сумі 10,5 млн грн та 290 тис., доларів США на депозитні та поточні рахунки сумнівного Європейського банку розвитку та заощаджень, який став банкрутом, а гроші зникли. Гарантії повернення цих коштів авторам, за результатами ревізії Головного контрольно-ревізійного управління України, немає. Зараз відбувається рейдерська атака на це підприємство, спроба приватизувати його чиновниками з Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України. Це ще раз підтверджує, що в державі неприховано діють корупційні схеми.

Генеральна прокуратура України, Служба безпеки України не реагують на численні зловживання у зазначеній сфері, не здійснюють необхідних перевірок, не передають матеріали до суду, не притягують винних до відповідальності. Як це неодноразово повідомлялось у засобах масової інформації, має місце політичне «кришування» цієї сфери окремими народними депутатами України відповідальними працівниками Секретаріату Президента України, Кабінету Міністрів України, окремими міністрами та заступниками міністрів.

Через це ігноруються рекомендації парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» від 21 березня 2007 р., Рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 16 квітня 2008 р. № 14, рішення інших Комітетів Верховної Ради України. Все це дає підстави для громадськості та мас-медіа говорити про масштабну корупцію в цій сфері у всіх гілках влади, що загрожує національній безпеці країни.

Представники творчих спілок України у своєму зверненні до вищого керівництва держави висловили недовіру керівникам, підпорядкова-

них Міністерству освіти і науки України, Державного департаменту інтелектуальної власності (М. В. Паладію, В. П. Чеботарьову, В. С. Дмитришину) та Державного підприємства «Українське агентство з авторських і суміжних прав» (Л. Б. Пашковському).

З огляду на вищевикладене, розмір збитків, нанесених діями та бездіяльністю конкретних відповідальних посадовців нашої державі, а також з урахуванням рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти «Про стан державного регулювання і управління у сфері розвитку, правової охорони і захисту інтелектуальної власності та інноваційної діяльності в Україні» від 16 квітня 2008 р., слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав», що відбулися 3 вересня 2008 р., матеріалів Білої книги «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України», відповідно до Закону України «Про комітети Верховної Ради України» прошу в межах визначеної Законом України «Про Службу зовнішньої розвідки України» компетенції очолюваної Вами Служби здійснити перевірку зазначених фактів і вжити заходів, відповідно до чинного законодавства, провести інвентаризацію та визначити які українські винаходи зареєстровані зокрема в США, Росії, Німеччині, Японії без подання попередньої заявки в Україні, хто є власниками патентів на винаходи, створені під час розробок, що були профінансовані за бюджетні кошти та здійснювались на замовлення держави (МО, ГУР МО, СЗР, СБУ, МВС).

Додатки:

1. Рекомендації парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» від 21 березня 2007 р. (Біла книга «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України,» стр. 13);

2. Рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти «Про стан державного регулювання і управління у сфері розвитку, правової охорони і захисту інтелектуальної власності та інноваційної діяльності в Україні» від 16 квітня 2008 р. (Біла книга «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України,» стр. 33);

3. Звіт Рахункової палати України про результати аудиту ефективності діяльності Міністерства освіти і науки України з охорони інтелектуальної власності (Біла книга «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України,» стр. 187);

4. Лист Голови Головного контрольно-ревізійного управління України М. І. Сивульського про результати ревізії ДП «Українське агентство з

авторських і суміжних прав» (Біла книга «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України,» стр. 266);

5. Копія довідки про результати перевірки інформації, викладеної у листі Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України від 08.09.08 № 04-22/6-1074 на виконання доручень Прем'єр-міністра України від 13.09.08.

6. Проект Рекомендацій комітетських слухань «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав» — на 12 арк.

7. Перелік українських винаходів, зареєстрованих в США без подання попередньо заявки в Україні — на 10 арк.

З повагою,
Голова Комітету
В. ПОЛОХАЛО

Від редакції:

Листи аналогічного змісту направлено:

- ◆ Голові Комітету з питань національної безпеки і оборони Верховної Ради України Гриценку А. С.
- ◆ Начальнику Головного управління розвідки Міністерства оборони України Гвоздь В. І.
- ◆ В. о. Голови Служби безпеки України Наливайченку В. О.

З листа Служби зовнішньої розвідки України
20.11.2008 № 2/2/5714-П

*Голові Комітету Верховної Ради України
з питань науки і освіти*

Службою зовнішньої розвідки України опрацьовано лист Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України щодо окремих негативних чинників, які становлять небезпеку в сфері охорони та захисту інтелектуальної власності.

Аналіз наявної у СЗР України інформації свідчить про актуальність питання протидії негативним тенденціям у зазначеній сфері.

За оцінкою експертів, питання протидії негативним тенденціям у сфері інтелектуальної власності потребують глибокого аналізу з правової та економічної точок зору, з метою подальшого вдосконалення механізмів охорони та захисту інтелектуальної власності, створеної за кошти держави.

З урахуванням масштабності та комплексності порушених питань, для вжиття упереджувальних заходів із протидії негативним тенденціям у сфері інтелектуальної власності, вважаємо за доцільне опрацювати можливість створення міжвідомчої робочої групи із представників Міністерства освіти і науки України, Служби безпеки України, органів Прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної митної служби України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та інших зацікавлених відомств України.

**ТВО Голови Служби
А. ПШЕНИЧНИЙ**

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

12.11.2008 № 19978/Ев

*Верховна Рада України Комітет
з питань науки і освіти*

**Про розгляд звернення щодо порушень чинного законодавства
з охорони інтелектуальної власності**

У Міністерстві внутрішніх справ розглянуто лист Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти про неналежний розгляд листа Комітету Верховної Ради з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності від 22.09.2008 № 04-19/8-2223 щодо порушень чинного законодавства з охорони інтелектуальної власності та зловживань з боку керівництва Державного департаменту інтелектуальної власності, що діє у складі Міністерства освіти і науки України.

На даний час, відповідно до вказівок прокуратури м. Києва, проводяться заходи зі встановлення авторів і правовласників, кошти яких було використано службовими особами ДП УААСП шляхом розміщення на депозитний рахунок АКБ «Європейський банк розвитку та заощаджень», що збанкрутів.

Про результати вжитих заходів та прийняте процесуальне рішення Комітет Верховної Ради України з питань освіти і науки буде повідомлено додатково.

**Заступник Міністра
В. М. ЄВДОКИМОВ**

*З листа Головного управління розвідки Міністерства оборони України
24.11.2008 р. № 222*

*Голові Комітету з питань науки і освіти
Верховної Ради України,
народному депутату України*

Вашого листа як Голови Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України та Ваше звернення як народного депутата України уважно розглянуто у Головному управлінні розвідки Міністерства оборони України (далі — ГУР МО України) та повідомляється таке.

На розвідувальні органи України, до яких належить і ГУР МО України, згідно із вимогами абзацу другого статті 4 Закону України від 22 березня 2001 року № 2331-Пі «Про розвідувальні органи України» (зі змінами), покладено здійснення спеціальних заходів, спрямованих на підтримку національних інтересів і державної політики України в еконо-

мічній, військовій, військово-технічній, екологічній та інформаційних сферах, зміцнення обороноздатності, економічного і науково-технічного розвитку, захисту та охорони державного кордону тощо.

Викладені Вами факти та стурбованість щодо витоку інтелектуальної власності за межі України є слушними, цілком підтримуються та взяті мною до уваги.

Поставлені Вами загальні питання, які віднесені до компетенції ГУР МО України, за моїм дорученням вивчаються на предмет можливості отримання за кордоном інформації щодо науково-технічних розробок, замовником яких виступала наша держава, із зазначенням досягнутих результатів від запатентованих за кордоном українських винаходів. Але, як зазначалося у листі-відповіді за підписом генерал-майора Тарана А. В., ГУР МО України здійснить більш якісну пошукову роботу за кордоном, якщо отримає конкретну необхідну інформацію від державних органів України щодо науково-технічних (технологічних) розробок, замовником яких виступала держава, із зазначенням досягнутих за ними результатів, які, на їх думку, незаконно опинилися в інших країнах світу.

Здійснення перевірки викладених Вами у зверненні фактів, віднесених до компетенції ГУР МО України, потребує більшого часу, ніж час на перевірку та надання відповіді народному депутату України, який встановлений Законом України «Про статус народного депутата України».

Відповідно до вимог ст. 10 Закону України «Про розвідувальні органи України» та у відповідності з вимогами пункту 1 Положення, затвердженого Указом Президента України від 3 серпня 2007 року № 679-27 т/2007, ГУР МО України обов'язково надасть розвідувальну інформацію щодо порушених Вами питань відповідному споживачу.

**Начальник
Головного управління розвідки
Міністерства оборони України
генерал-майор В. І. ГВОЗДЬ**

З листа Служби безпеки України

№ 04-22/8-1265 15.10.2008

*Голові Комітету з питань науки і освіти
Верховної Ради України
ПОЛОХАЛУ В. І.*

Службою ретельно опрацьовано інформацію, викладену у Вашому зверненні від 15 жовтня 2008 року № 04-22/8-1265 щодо існування проблемних питань у сфері захисту прав інтелектуальної власності в Україні.

Порушені Вами питання є актуальними та відносяться до пріоритетних завдань діяльності Служби безпеки України у контексті забезпечення національної безпеки.

За окремими фактами, викладеними у матеріалах звернення, Служба інформувала Верховну Раду, Кабінет міністрів, Раду національної безпеки і оборони, Генеральну прокуратуру України. Надана Вами інформація використовувалась під час підготовки матеріалів на засідання Ради національної безпеки і оборони України з питань удосконалення системи управління інтелектуальною власністю, які проводилися на виконання доручення Президента України від 11.03.2008 р. № 02/16149-1, та запровадження перевірки діяльності організацій колективного управління, на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 17.09.2008 р. № 46224/0/1-08.

З повагою
Т. в. о. Голови
М. ГЕРАСИМЕНКО

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

16.09.2008 № 23/6

*Президенту України
ЮЩЕНКУ В. А.*

ДЕПУТАТСЬКИЙ ЗАПИТ
про ігнорування Генеральною прокуратурою України
та іншими правоохоронними органами фактів корупції,
зловживань та суттєвих порушень чинного законодавства
керівниками, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України
Державного департаменту інтелектуальної власності
(М. В. Паладія, В. П. Чеботарьова, В. С. Дмитришина
та Державного підприємства
«Українське агентство з авторських і суміжних прав» (Л. Б. Пашковського)

Шановний Вікторе Андрійовичу!

У червні 2008 р. я направив депутатське звернення Генеральній прокуратурі України, Міністерству внутрішніх справ України, Службі безпеки України, Міністерству освіти і науки України стосовно суттєвих порушень у діяльності організацій колективного управління правами, системі збору та виплати винагороди авторам, виконавцям, виробникам фонограм.

Відповіді одержані від зазначених правоохоронних органів Міністерства освіти і науки України свідчать про формально-бюрократичний, поверховий підхід до зазначених проблем, не дають відповіді на питання щодо винних осіб, притягнення їх до відповідальності та строків повернення коштів.

До Верховної Ради України, а також до Кабінету Міністрів України продовжують надходити численні звернення громадських організацій, творчих спілок, НАН України, інших наукових інституцій, в яких звертається увага на серйозні порушення чинного законодавства з охорони інтелектуальної власності, наявність корупції у цій сфері, зловживання з боку керівництва Державного департаменту інтелектуальної власності, що діє у складі Міністерства освіти і науки України. Творчу, наукову, художню еліту обурює відсутність будь-якої реакції на це з боку Міністерства освіти і науки України, правоохоронних органів.

Це дискредитує Президента України, Уряд, оскільки одним з пріоритетів держави є захист прав інтелектуальної власності.

Як зазначено у звіті Рахункової палати України «За бездіяльності Міністерства освіти і науки та Державного департаменту інтелектуальної власності понад шість років з часу прийняття Бюджетного кодексу

України відсутнє наповнення бюджету від здійснення охоронних заходів та прозоре використання отриманих зборів. Як наслідок, кошти на виконання заходів, пов'язаних з охороною інтелектуальної власності, використовувалися з порушеннями та незаконно.

Проведення видатків поза рахунками Державного казначейства України, відсутність контролю з боку Міністерства освіти і науки України та Державного департаменту інтелектуальної власності призвело до використання Укрпатентом коштів, передбачених на забезпечення державної охорони об'єктів промислової власності, на свій розсуд. Так за 2006 рік і 6 міс. 2007 р. поза межами Державного казначейства України підприємством отримано зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, у сумі 115,2 млн гривень.»

«З ринку обігу авторських і суміжних прав, який фахівцями оцінюється, щонайменше, на суму 1,0 млрд грн на рік, фактично збирається у вигляді винагороди лише близько 30,0 млн гривень.

Рівень збору винагороди за використання об'єктів авторського права і суміжних прав є показником тіньового використання об'єктів інтелектуальної власності. Зокрема, більше третини ринку з розробки програмного забезпечення знаходиться в тіні. Натомість рівень використання неліцензійного програмного забезпечення є найвищим у Європі і становив у 2007 році 84 %, а втрати національної економіки від комп'ютерного піратства склали понад 400 млн доларів США. Водночас десятки мільйонів гривень, як встановлено контролюючими органами, використано на заходи, не пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Підпорядковане Державному департаменту інтелектуальної власності Українське агентство з авторських і суміжних прав свідомо перерахувало авторську винагороду, зібрану для авторів і правовласників у сумі 10,5 млн грн та 290 тис. доларів США на депозитні та поточні рахунки сумнівного Європейського банку розвитку та заощаджень, який став банкрутом, а гроші зникли. Гарантії повернення цих коштів авторам, за результатами ревізії Головного контрольно-ревізійного управління України, немає. Зараз відбувається рейдерська атака на це підприємство, спроба приватизувати його чиновниками з Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України. Це ще раз підтверджує, що в державі неприховано діють корупційні схеми.

Генеральна прокуратура України, правоохоронні органи практичне ігнорують численні зловживання у зазначеній сфері, не передають матеріали до суду, не притягують винних до адміністративної та кримінальної відповідальності.

Через це Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, пов'язані із змінами у цій сфері, ігноруються, як ігноруються

тако» звернення народних депутатів Полунєєва, Павловського, Полохало та інших Повністю проігноровано Рекомендації парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» від 21 березня 2007 р., Рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 16 квітня 2008 р. № 14, рішення інших Комітетів Верховної Ради України. Все це дає підстави для громадськості і мас-медіа говорити про масштабну корупцію в цій сфері у всіх гілках влади.

Представники творчих спілок України у своєму зверненні до вищого керівництва держави висловили недовіру керівникам Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України.

З огляду на вищевикладене, масштаби збитків, нанесених діями конкретних відповідальних посадовців нашої державі, а також з урахуванням слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав», що відбулися 3 вересня 2008 р., матеріалів Білої книги «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України», прошу невідкладно розглянути питання про ігнорування Генеральною прокуратурою України та іншими правоохоронними органами фактів корупції, зловживань та суттєвих порушень чинного законодавства керівниками, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України Державного департаменту інтелектуальної власності (М. В. Паладія, В. П. Чеботарьова, В. С. Дмитришина та Державного підприємства «Українське агентство з авторських і суміжних прав» (Л. Б. Пашковського).

Додатки:

- копія депутатського запиту від 04.06.08 р. за № 22/6 на 2 арк.;
- копії відповідей на 2 арк.;
- проект Рекомендацій комітетських слухань від 3 вересня 2008 р.,
- Біла книга «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України.»

**З повагою, народний депутат України
В. ПОЛОХАЛО**

Від редакції: під час голосування у Верховній Раді за цей запит, його підтримала лише фракція БЮТ.

ЛИГА. Новости

19.09.2008

...парламент не смог направить запрос Президенту Украины народного депутата Владимира Полохало относительно игнорирования Генеральной прокуратурой Украины и другими правоохранительными органами фактов коррупции, злоупотреблений и существенных нарушений действующего законодательства руководителями подчиненных Министерству образования и науки Государственного департамента интеллектуальной собственности и государственного предприятия «Украинское агентство по авторским и смежным правам». Этот запрос парламент поддержал 151 голосом (при необходимых 150), Однако у него не хватило 226 голосов для того, чтобы направить его главе государства — народные депутаты при таком голосовании дали всего 151 голос.

ЛІГАБізнесІнформ
Информационное агентство
www.liga.net

*З доповіді на парламентських слуханнях у Верховній Раді України
21 березня 2007 року*

«...величезний обсяг інтелектуальної власності взагалі не залучений в цивільний обіг українського ринку. Ось резерв для економіки! Показник використання об'єктів інтелектуальної власності в українській економіці просто мізерний порівняно з іншими країнами. Тому поняття «ринок інтелектуальної власності» є абсолютно абстрактним сьогодні для України, його немає, він віртуальний.»

В. ПОЛОХАЛО,
Голова підкомітету
з питань інтелектуальної власності
Комітету Верховної Ради України
з питань науки і освіти V скликання

*З рішення Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України
16 квітня 2008 року*

Суттєвих змін потребує система фінансування діяльності у сфері охорони інтелектуальної власності. Відповідно до звіту Рахункової палати України про результати аудиту ефективності діяльності МОН України з охорони інтелектуальної власності від 11 грудня 2007 р. № 6/30-2 кошти на виконання заходів, пов'язаних з охороною інтелектуальної власності, використовувалися з серйозними порушеннями. Причина зазначеного у непрозорій системі фінансування у сфері інтелектуальної власності в Україні та відсутності належного контролю з боку відповідних органів державної влади, зокрема, МОН України, Державного департаменту інтелектуальної власності.

*З листа Українського національного Комітету
міжнародної торгової палати від 24.03.2008 № 318
голови Комітету Верховної Ради України з питань науки та освіти*

«...Для розвитку та укріплення системи державного управління у сфері інтелектуальної власності, законодавчим актом забезпечити введення прозорої схеми фінансування та державного контролю за витраченням коштів.»

**В. ЩЕЛКУНОВ,
президент, д. е. н., професор**

*З листа Об'єднання громадських організацій від 08.05.2008 № 56/4
голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти*

«...Просимо Комітет притягнути до відповідальності винних посадових осіб та вплинути на ДДІВ, щоб цей орган виконавчої влади забезпечив повернення українським та закордонним авторам їхньої законної винагороди.»

**Голова Об'єднання громадських організацій
«Всеукраїнське агентство авторів»
кавалер Великої золотої медалі
Всесвітньої організації
інтелектуальної власності
народний артист України,
професор Олександр ЗЛОТНИК**

*З колективного звернення творчих спілок
до Президента України Віктора Ющенка,
Прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко,
Голови Верховної Ради України Арсенія Яценюка
від 26 травня 2008 року*

«...бездіяльність Департаменту призвела до негативних наслідків стосовно збору, розподілу та виплати авторської винагороди, спричинила становлення в Україні рекордингового ринку, який значною мірою порушує авторське право і суміжні права, що, у свою чергу, істотно гальмує становлення всієї національної індустрії культури.

Висловлюємо недовіру керівництву Державного департаменту інтелектуальної власності, державного підприємства «Українське агентство з авторських і суміжних прав», державного підприємства «Інтелзахист» у зв'язку з нестворенням в Україні ефективної системи збору, розподілу та виплат винагороди авторам, виконавцям, виробникам фонограм, виробникам відеограм, недостатнім контролем за дотриманням авторського права і суміжних прав при видачі контрольних марок для примірників фонограм та відеограм.»

Голова Національної спілки
кінематографістів України
Б. І. САВЧЕНКО
Голова об'єднання
громадської організації
«Всеукраїнське агентство авторів»
О. Й. ЗЛОТНИК
Віце-президент Національної спілки
архітекторів України
Ю. Ф. ХУДЯКОВ
Секретар правління
Національної Спілки
композиторів України
І. І. ТАРАНЕНКО
Голова Спілки
дизайнерів України
В. М. ЄВСЕЄНКО
Директор центру
інтелектуальної власності
та передачі технологій
Національна академія наук України
Ю. М. КАПЦА
Заступник голови об'єднання драматургів
Національної спілки письменників України
В. В. НЕВОЛОВ

Заступник голови Національної спілки
художників України
І. М. ВОЛОЩУК
Перший заступник
голови Національної всеукраїнської
музичної спілки
П. В. ЗАЙКА
Заступник голови Національної спілки
театральних діячів України
Є. Т. КОЛГАНОВ
Голова Спілки
звукорежисерів України
В. О. РІЗНИК

Голова Спілки
фотохудожників України
М. М. ІВАЩЕНКО
Директор Науково-дослідного центру
судової експертизи
з питань інтелектуальної власності.
Міністерство юстиції України
П. П. КРАЙНЄВ

*З листа Головного контрольно-ревізійного управління України
від 16.07.2008 № 03-11/575
Голові Комітету з питань науки і освіти*

Про результати ревізії

«...ДП УААСП було незаконно витрачено державні кошти на сплату орендної плати за частину приміщення, що займало ДП «Інтел-захист» та на оплату спожитих ним комунальних послуг на загальну суму 208,6 тис. гривень.»

М. СИВУЛЬСЬКИЙ, голова

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
Комітет з питань науки і освіти
19.09.2008 № 04-22/13-1140 (185627)

*Голові Комітету
з питань законодавчого забезпечення
правоохоронної діяльності
В. Д. ШВЕЦЮ*

До Комітету з питань науки і освіти, Верховної Ради України надходять численні звернення громадських організацій, творчих спілок, НАН України, інших наукових інституцій, в яких звертається увага на серйозні порушення чинного законодавства з охорони інтелектуальної власності, наявність корупції у цій сфері, зловживання з боку керівництва Державного департаменту інтелектуальної власності, що діє у складі Міністерства освіти і науки України. Творчу, наукову, художню еліту обурює відсутність будь-якої реакції на це з боку Генеральної прокуратури України та правоохоронних органів.

Як зазначено у звіті Рахункової палати України «За бездіяльності Міністерства освіти і науки та Державного департаменту інтелектуальної власності понад шість років з часу прийняття Бюджетного кодексу України відсутнє наповнення бюджету від здійснення охоронних заходів та прозоре використання отриманих зборів. Як наслідок, кошти на виконання заходів, пов'язаних з охороною інтелектуальної власності, використовувалися з порушеннями та незаконно.

Проведення видатків поза рахунками Державного казначейства України, відсутність контролю з боку Міністерства освіти і науки України та Державного департаменту інтелектуальної власності призвело до використання Укрпатентом коштів, передбачених на забезпечення дер-

жавної охорони об'єктів промислової власності, на свій розсуд. Так за 2006 р. і 6 міс. 2007 р. поза межами Державного казначейства України підприємством отримано зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкта інтелектуальної власності, у сумі 115,2 млн гривень.»

«З ринку обігу авторських і суміжних прав, який фахівцями оцінюється, щонайменше, на суму 1.0 млрд грн на рік, фактично збирається у вигляді винагороди лише близько 30,0 млн гривень. «

Рівень збору винагороди за використання об'єктів авторського права і суміжних прав є показником тіньового використання об'єктів інтелектуальної власності. Зокрема, більше третини ринку з розробки програмного забезпечення знаходиться в тіні. Натомість рівень використання неліцензійного програмного забезпечення є найвищим у Європі і становив у 2007 році 84 %, а втрати національної економіки від комп'ютерного піратства склали понад 400 млн доларів США. Водночас десятки мільйонів гривень, як встановлено контролюючими органами, використано на заходи, не пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Підпорядковане Державному департаменту інтелектуальної власності Українське агентство з авторських і суміжних прав свідомо перерахувало авторську винагороду, зібрану для авторів і правовласників у сумі 10,5 млн грн та 290 тис. доларів США на депозитні та поточні рахунки сумнівного Європейського банку розвитку та заощаджень, який став банкрутом, а гроші зникли. Гарантії повернення цих коштів авторам, за результатами ревізії Головного контрольно-ревізійного управління України, немає. Зараз відбувається рейдерська атака на це підприємство, спроба приватизувати його чиновниками з Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України. Це ще раз підтверджує, що в державі неприховано діють корупційні схеми.

Генеральна прокуратура України, правоохоронні органи практично ігнорують численні зловживання у зазначеній сфері, не здійснюють необхідних перевірок, не передають матеріали до суду, не притягують винних до адміністративної та кримінальної відповідальності.

Як це неодноразово повідомлялось у засобах масової інформації, має місце політичне «кришування» цієї сфери окремими народними депутатами України.

Через це ігноруються звернення народних депутатів Ю. Полунєєва, А. Павловського, В. Полохало та інших. Проігноровано також Рекомендації парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» від 21 березня 2007 р., Рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 16 квітня 2008 р. № 14, рішення інших Комітетів

Верховної Ради України. Все це дає підстави для громадськості та мас-медіа говорити про масштабну корупцію в цій сфері у всіх гілках влади.

Представники творчих спілок України у своєму зверненні до вищого керівництва держави висловили недовіру керівникам підпорядкованих Міністерству освіти і науки України Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України (М. В. Паладію, В. П. Чеботарьову, В. С. Дмитришину) та Державного підприємства «Українське агентство з авторських і суміжних прав» (Л. Б. Пашковському).

З огляду на вищевикладене, розмір збитків, нанесених діями конкретних відповідальних посадовців нашої державі, а також з урахуванням слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав», що відбулися 3 вересня 2008 р., матеріалів Білої книги «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України», прошу в межах компетенції очолюваного Вами Комітету та в порядку парламентського контролю за діяльністю органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів, дати відповідні доручення керівникам цих органів провести невідкладну перевірку зазначених фактів та притягнути винних осіб до відповідальності.

Додатки:

1. Звіт Рахункової палати України про результати аудиту ефективності діяльності Міністерства освіти і науки України з охорони інтелектуальної власності (Біла книга «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України,» стр. 187);

2. Лист Голови Головного контрольно-ревізійного управління України М. І. Сивульського про результати ревізії ДП «Українське агентство з авторських і суміжних прав» (Біла книга «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України,» стр. 266);

3. Копії відповідей правоохоронних органів на 6 арк.

4. Проект Рекомендацій комітетських слухань на 12 арк.

З повагою,

Голова Комітету В. ПОЛОХАЛО

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності
22.09.2008 № 04-19/8-2224 (187230)

*Голові Комітету Верховної Ради України
з питань науки і освіти
ПОЛОХАЛУ В. І.*

Комітетом Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Ваше звернення щодо порушень чинного законодавства з охорони інтелектуальної власності, наявність корупції у цій сфері, зловживання з боку керівництва Державного департаменту інтелектуальної власності, що діє у складі Міністерства освіти і науки України розглянуто.

Перевірку викладених у зверненні, рекомендаціях комітетських слухань фактів Комітетом доручено Генеральному прокурору України, Міністру внутрішніх справ України, Голові Державної податкової адміністрації України, яких також зобов'язано ґрунтовно поінформувати Вас про результати та вжиті заходи реагування.

Одночасно повідомляю, що розгляд Вашого звернення взято Комітетом на контроль.

З повагою,
Голова Комітету В. ШВЕЦЬ

ГОЛОВНЕ КОНТРОЛЬНО-РЕВІЗІЙНЕ УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ
16.07.2008 № 03-11/575

*Голові Комітету з питань науки і освіти
Верховної Ради України
ПОЛОХАЛУ В. І.*

Про результати ревізії

Головне контрольно-ревізійне управління України на Ваше звернення від 25.04.2008 № 04-22/8-561 щодо перевірки фактів перерахування керівництвом ДП «Українське агентство з авторських та суміжних прав» коштів, зібраних в Україні для авторів і правовласників, в одну з філій Європейського банку розвитку і заощаджень, який потім став банкрутом, повідомляє.

Відповідно до Плану контрольно-ревізійної роботи на II квартал 2008 року ГоловКРУ проведено ревізію фінансово-господарської діяль-

ності ДП «Українське агентство з авторських та суміжних прав» (далі — ДП УААСП) за період з 01.01.2007 по 01.04.2008.

Протягом II півріччя 2007 року з депозитних та поточних рахунків ДП УААСП в АКБ «Правекс-Банку», «Укресімбанку», «Альфа-Банку» було перераховано 10,5 млн грн та 290 тис. дол. США на депозитні та поточні рахунки Європейського банку розвитку та заощаджень (далі — ЄБРЗ), у якого з 25.02.2008 Національним банком України було відкликано банківську ліцензію й ініційовано процедуру його ліквідації.

Станом на 01.04.2008 залишки коштів ДП УААСП на рахунках в ЄБРЗ загалом склали 12,8 млн грн, які фактично втрачені.

Слід зазначити, що згідно умов депозитних договорів, укладених ДП УААСП, ставка депозиту в Європейському банку розвитку та заощаджень становила 8 %, проти депозитних ставок в ВАТ «Міжнародний комерційний банк», ЗАТ «Альфа-Банк», ТОВ Комерційний банк «АРМА» 10 %, 8,94 % та 9 % річних відповідно, у зв'язку з чим значно зменшились доходи підприємства.

За інформацією Національного банку України, надісланої на запит Головкиру, ВАТ ЄБРЗ протягом червня-грудня 2007 року подавав недостовірну статистичну звітність.

Враховуючи норми статті 96 Закону про банки, ліквідатором ВАТ ЄБРЗ було включено ДП УААСП до 7 черги кредиторів, що не дає гарантії повернення вкладів.

В порушення підпункту «д» пункту 4 Порядку обліку організацій колективного управління та здійснення нагляду за їх діяльністю, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 21.05.2003 № 311 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України червня 2003 року за № 436/7757, Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України ДП УААСП було взято на облік організацій колективного управління, що призвело до появи формальних підстав для визначення ДП УААСП уповноваженою організацією, що здійснювала збирання і розподіл між суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав коштів від відрахувань (відсотків) виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах (згідно підпункту «а» пункту 3 Порядку визначення уповноважених організацій, які здійснюватимуть збирання і розподіл між суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав коштів від відрахувань (відсотків) виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 25.07.2003 № 503, організація

може бути визначена уповноваженою, якщо вона перебуває на обліку організацій колективного управління).

Ревізією встановлено, що після виключення ДП УААСП з реєстру уповноважених організацій, згідно з Рішенням Державного департаменту інтелектуальної власності від 19.12.2007 № 2, станом на 01.04.2008 залишок нерозподіленої авторської винагороди, що надійшла до ДП УААСП від виробників або імпортерів матеріальних носіїв за 2005, 2006, 2007 роки загалом склав 528,1 тис. гривень.

Крім того, ДП УААСП було незаконно витрачено державні кошти на сплату орендної плати за частину приміщення, що займало ДП «Інтелзахист» та на оплату спожитих ним комунальних послуг на загальну суму 208,6 тис. гривень.

У 2007 році, згідно договору від 12.02.2007 № 8/2007 Державним департаментом інтелектуальної власності делеговано ДП УААСП окремі функції центрального органу виконавчої влади щодо державної реєстрації авторського права. Бюджетних повноважень (асигнувань) щодо проведення видатків на виконання вищевказаних функцій визначено не було. Виконання цих функцій у договорі від 12.02.2007 № 8/2007 визначено як платні послуги, за які ДП УААСП протягом 2007 року отримано 376,1 тис. гривень.

За результатами контрольного заходу до ДП УААСП направлено вимоги щодо усунення порушень та поінформовано Міністерство освіти і науки України.

З повагою,
Голова М. І. СИВУЛЬСЬКИЙ

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

05.11.2008 № 04-22/13-1355

Міністру фінансів України
ПИНЗЕНИКУ В. М.

Комітет Верховної Ради України з питань науки та освіти звертає Вашу увагу на результати проведеного Рахунковою палатою аудиту, яким встановлено, що Підприємство Укрпатент за 2006 рік та 6 місяців 2007 року з порушенням законодавства витратило понад 47 млн гривень. Лише на консалтингові послуги інших суб'єктів це спеціалізоване підприємство витратило близько 5 млн грн, з них близько 1 млн грн за послуги не пов'язані з захистом інтелектуальної власності.

Зазначеному сприяло існування різних механізмів збору коштів за дії, пов'язані з охороною інтелектуальної власності, та фінансуванням відповідних заходів в ідентичних сферах діяльності:

- охороні об'єктів авторського права та суміжних прав;
- охороні прав на об'єкти інтелектуальної власності у промисловості.

У сфері авторських та суміжних прав, де збори становлять до 0,4 млн гривень на рік, вони є доходами державного бюджету, витрати підпадають під норми Бюджетного кодексу і контролювані державою, тобто, з позиції реалізації функції держави вони є прозорими.

Зовсім інша ситуація щодо зборів у промисловій власності, які становлять понад 80 млн гривень на рік (з введенням в дію постанови Кабінету Міністрів України від 19.08.2007 р. № 1148 ця сума збільшиться майже у 32 рази). Внаслідок створеної у свій час не узгодженості норм спеціальних законів у цій сфері з Бюджетним кодексом, такі ж за походженням кошти виведено із бюджету з відповідними наслідками щодо регламенту їх витрачання.

Так, статтею 36 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» у редакції від 01.06.2000 р. встановлено, що кошти, одержані від зборів та за надані послуги, зараховуються до Державного бюджету України і використовуються для розвитку державної системи правової охорони промислової власності. Перед введенням в дію Бюджетного кодексу (2001 рік) з вказана вище норма Закону була вилучена, і встановлено перерахування коштів на рахунки уповноважених Установою закладів, тобто збори проведено у статус небюджетних коштів.

Проте, як встановлено перевіркою, державною податковою адміністрацією у Печерському районі м. Києва Укрпатенту були надані пільги

зі сплати ПДВ, керуючись пп. 3.2.6 п. 3.2 ст. 3 Закону України «Про податок на додану вартість» з підстав, що «не є об'єктом оподаткування операції з оплати вартості послуг, які надаються фізичним або юридичним особам органами виконавчої влади і місцевого самоврядування та обов'язковість отримання (поставки) яких встановлюється законодавством, включаючи плату за реєстрацію, отримання ліцензії (дозволу), сертифікатів у вигляді зборів, державного мита тощо». Тим самим було визнано їх адміністративний характер і належність до неподаткових платежів.

Разом з тим, відповідно до Бюджетного кодексу України, доходами бюджету є неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (ст. 2). Статтею 9 до неподаткових надходжень віднесено адміністративні збори та платежі.

Відповідно до ст. 50 Бюджетного кодексу України, податки, збори (обов'язкові платежі) та інші доходи державного бюджету повинні зараховуватися безпосередньо на єдиний казначейський рахунок Державного бюджету України і не можуть акумулюватися на рахунках органів стягнення, у даному випадку — Міністерства освіти та науки України. Кошти бюджету, які отримують фізичні особи та юридичні особи, що не мають статусу бюджетної установи (одержувачі бюджетних коштів), надаються їм лише через розпорядника бюджетних коштів (ст. 21).

Наказом Міністерства фінансів України від 27.12.2001 р. № 604 «Про бюджетну класифікацію та її запровадження» у розділі 1 «Класифікація доходів бюджету» затверджено код 24060200 «Збори та послуги, пов'язані з охороною прав на інтелектуальну власність» без їх розподілу за видами надходжень, тобто, в усіх сферах. Контроль за наповненням бюджету та справлянням (стягнення) цього виду платежу покладено виключно на Міністерство освіти і науки (додаток № 8 до законів про Державний бюджет України на відповідних рік).

Таким чином, норми спеціальних законів («Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» (ст. 36), «Про охорону прав на зазначення походження товарів» (ст. 26), «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» (ст. 23), «Про охорону прав на промислові зразки» (ст. 28) та «Про охорону прав від зборів та за наді послуги у сфері промислової власності не відповідають Бюджетному кодексу України, бюджетній класифікації та законам про Державний бюджет України на відповідний рік про обов'язки Міністерства освіти і науки України, як центрального органу виконавчої влади, щодо відповідальності за наповнення

бюджету за рахунок зборів за послуги, пов'язані з охороною прав на інтелектуальну власність.

Зважаючи на вищевикладене, Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти пропонує доповнити пункт 13 статті 6 Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» текстом такого змісту «та збори за видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності», що дозволить створити прозорим процес використання коштів на виконання відповідної державної функції.

Відповідно пропонуємо збільшити доходи і видатки спеціального фонду державного бюджету на суму не менше 120,0 млн гривень.

З повагою,
**Голова Комітету
з питань науки і освіти
В. І. ПОЛОХАЛО**

Розділ V

Охорона та захист інтелектуальної власності: система чи хаос?

*З виступу на парламентських слуханнях у Верховній Раді України
21 березня 2007 року «Захист прав інтелектуальної власності в Україні:
проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування»*

«У сфері інтелектуальної власності — повний хаос і,
не побоюсь цього слова, бандитизм.»

С. ВАКАРЧУК,
громадський діяч, співак, композитор

З ВИСТУПІВ ТА ДОПОВІДЕЙ
на парламентських слуханнях у Верховній Раді України
21 березня 2007 року

«...за даними Асоціації боротьби з підробками і піратством, Україна посідає дев'яте місце в рейтингу країн, що виробляють контрафактну продукцію.

Міжнародний альянс захисту інтелектуальної власності включив Україну до списку країн, за якими потрібно пильно слідкувати у плані виробництва контрафактної продукції. У 2006 році збитки від діяльності українських піратів оцінювалися в 320 мільйонів доларів. Це сума збитків лише від контрафактних програмного забезпечення та музичних дисків. 316 країн у цій категорії Україна посіла шосте місце.

Ще одна цифра: наприкінці січня 2007 року Міжнародна торгова палата назвала Україну дев'ятою країною з виробництва контрафактної продукції та піратства.»

М. ТОМЕНКО,
Заступник Голови Верховної Ради України
V скликання

«...Актуальність проблем захисту прав інтелектуальної власності. За рівнем забезпечення прав власності за підсумками 2006 року Україна посідає 58-ме місце. Про це свідчать результати дослідження «Міжнародний індекс прав власності», проведеного американською асоціацією «Альянс за права власності».

САМОЙЛИК Н. С.,
голова Комітету Верховної Ради України
з питань науки і освіти V скликання

«...Вважаю, що Департамент інтелектуальної власності на сьогодні не справляється зі своїми обов'язками...»

Б. САВЧЕНКО,
Глава Національної спілки
кінематографістів України

«...Державний департамент інтелектуальної власності видає контрольні марки на тиражування CD, DVD-дисків без дотримання вимог частини четвертої статті 47 Закону України «Про авторське право і суміжні права», хоча згідно із статтею 4 цього закону зобов'язаний здійснювати контроль за його виконанням.»

**Лі АРТУР,
президент
Всеукраїнської професійної спілки
«Гільдія акторів кіно»**

«...Останнім часом особливого поширення набула практика так званої «легалізації» використання чужих відомих торговельних марок шляхом патентування візуально тотожного зображення як промислового зразка...

...поточний стан справ у сфері інтелектуальної власності — не на користь законних власників торговельних марок. Треті особи можуть вільно паразитувати на іміджі торговельної марки, залишаючись безкарними. Для цього достатньо отримати патент на промисловий зразок, що відтворює зображення торговельної марки.»

**Д. ГРИЩЕНКО,
директор юридичної та патентної фірми
«Грищенко та партнери»**

«...Неефективна діяльність системи органів управління у сфері інтелектуальної власності...»

**С. ДОМБРОВСЬКИЙ,
начальник Головного управління
нагляду за додержанням загонів
щодо прав і свобод та захисту інтересів держави
Генеральної прокуратури України**

«...За оцінками фахівців, патентне законодавство України не визнає права держави на інтелектуальну власність, навіть на ту, що створена за кошти державного бюджету, несправедливо врегульовує питання розподілу прав на об'єкти інтелектуальної власності між замовником, виконавцем робіт та авторами створених об'єктів...»

ФЕДУЛОВА Л. І.,
завідувач відділу технологічного прогнозування
та інноваційної політики Інституту економіки
та прогнозування НАН України, д. е. н.

*З листа Одеської обласної Ради від 15.04.2008 № 1/р-27-1169/1140
голови Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України*

«...Несформованість національної інноваційної системи, недостатня ефективність системи охорони та захисту прав інтелектуальної власності перешкоджає розвитку інноваційної діяльності, утворенню в Україні цивілізованого ринку інтелектуальної власності.»

М. ТІНДЮК,
заступник голови обласної ради

*Із звернення творчих спілок до Президента України Віктора Ющенка,
Прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко,
Голови Верховної Ради України Арсенія Яценюка
від 26 травня 2008 року*

«Ми, представники керівних органів творчих спілок України за участю зацікавлених громадських та державних організацій, а також засобів масової інформації, провели обговорення питання про стан охорони авторського права і суміжних прав в Україні та державного управління в цій сфері.

...Відзначаємо, що в Україні тотально порушуються авторське право і суміжні права, система державного управління в цій сфері є неефективною.»

*З листа від Гільдії Винахідників
до Полохало В. І., Гриценка А. С.
(30.05.2008)*

«...діяльність (некомпетентна бездіяльність) керівників ДДІВ за весь період існування цього органу створила загрозу економічній безпеці України.»

Є. РУДНИЦЬКИЙ, президент

*Із звіту Рахункової палати України
«Про результати аудиту ефективності діяльності
Міністерства освіти і науки України
з охорони інтелектуальної власності»*

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постановою Колегії Рахункової палати
від 11.12.2007 № 30-2

«...державна система управління у сфері інтелектуальної власності є триступеневою (МОН, ДДІВ та держпідприємства) і взаємодіє з дорадчими органами (громадськими радами) й громадськими організаціями. Проте, переважну частину функцій органу виконавчої влади у цій сфері здійснюють державні підприємства Укрпатент та УААСП.

...при створенні державних підприємств порушено низку законодавчих актів, а делегуванням цим підприємствам повноважень у сфері охорони інтелектуальної власності МОН України та Держдепартамент фактично самоусунулися від виконання своїх безпосередніх функцій, що стало підґрунтям неефективності державної системи охорони інтелектуальної власності (Міністри: Кремінь В. Г., Ніколаєнко С. М., Перший заступник Міністра МОН Гуржій А. М., Голова Державного департаменту інтелектуальної власності Паладій М. В.)»

*З рішення Комітету з питань науки і освіти
Верховної Ради України
від 16 квітня 2008 року*

«...через недостатню ефективність системи державного регулювання і управління у сферах інноваційної діяльності, правової охорони інтелектуальної власності, забезпечення необхідних умов для реалізації прав інтелектуальної власності, що склалась в країні, суттєвих позитивних змін у цій сфері не відбувається. Навпаки, проблеми, на які звертали увагу учасники зазначених слухань, ще більше загострилися.

Несформованість національної інноваційної системи, недостатня ефективність системи охорони та захисту прав інтелектуальної власності перешкоджає розвитку інноваційної діяльності, утворенню в Україні цивілізованого ринку інтелектуальної власності.

Забезпечення реалізації політики у сфері охорони інтелектуальної власності в Україні характеризується відсутністю належної координації та недостатньою ефективністю у діяльності структур, які мають опікуватися питаннями розвитку інституту інтелектуальної власності, охороною і захистом її прав. Відповідні функції сьогодні частково виконують Міністерство освіти і науки України, Державний департамент інтелектуальної власності як його невід'ємна складова, Український інститут промислової власності...

...негативні явища у сфері інноваційної діяльності, правової охорони та захисту інтелектуальної власності потребують вжиття невідкладних заходів як з боку вищого політичного керівництва держави, так і органів виконавчої влади на всіх рівнях.»

*З листа Національної спілки архітекторів України від 08.05.2008 № 80
до Прем'єр-міністра України Тимошенко Ю. В.*

«...Підтримуємо цілеспрямовані дії Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти відносно наведення необхідного порядку у цій важливій справі.»

І. ШПАРА, президент

*З рішення Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України
від 16 квітня 2008 року*

«...Набуло поширення отримання охоронних документів на корисні моделі, промислові зразки для патентування відомих технічних рішень, форм, позначень з метою обмеження діяльності інших осіб на застосування таких об'єктів, реєстрація в якості промислових зразків, торговельних марок відомих у світі брендів, що фактично призводить до легалізації піратства. Внаслідок не прийняття протягом багатьох років підзаконних актів щодо охорони прав на зазначення походження товарів, відбулася монополізація (шляхом отримання свідоцтв на торговельні марки) окремими приватними підприємствами назв відомих мінеральних вод, вин.»

**ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ**

08.09.2008 № 04-22/6-1074

*Прем'єр-міністру України
Ю. В. ТИМОШЕНКО*

Шановна Юліє Володимирівно!

До Верховної Ради України, а також до Кабінету Міністрів України надходять численні звернення громадських організацій, творчих спілок, НАН України, інших наукових інституцій, в яких звертається увага на серйозні порушення чинного законодавства з охорони інтелектуальної власності, наявність корупції у цій сфері, зловживання з боку керівництва Державного департаменту інтелектуальної власності, що діє у складі Міністерства освіти і науки України. Творчу, наукову, художню еліту обурює відсутність будь-якої реакції на це з боку Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, правоохоронних органів.

Це дискредитує Уряд, Прем'єр-міністра України, оскільки одним з пріоритетів нинішнього Уряду є захист прав інтелектуальної власності.

Як зазначено у звіті Рахункової палати України «За бездіяльності Міністерства освіти і науки та Державного департаменту інтелектуальної власності понад шість років з часу прийняття Бюджетного кодексу України відсутнє наповнення бюджету від здійснення охоронних заходів та прозоре використання отриманих зборів. Як наслідок, кошти на виконання заходів, пов'язаних з охороною інтелектуальної власності, використовувалися з порушеннями та незаконно.

Проведення видатків поза рахунками Державного казначейства України, відсутність контролю з боку Міністерства освіти і науки України та Державного департаменту інтелектуальної власності призвело до використання Укрпатентом коштів, передбачених на забезпечення державної охорони об'єктів промислової власності, на свій розсуд. Так за 2006 рік і 6 міс. 2007 р. поза межами Державного казначейства України підприємством отримано зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, у сумі 115,2 млн гривень.»

«З ринку обігу авторських і суміжних прав, який фахівцями оцінюється, щонайменше, на суму 1,0 млрд грн на рік, фактично збирається у вигляді винагороди лише близько 30,0 млн гривень. «

Рівень збору винагороди за використання об'єктів авторського права і суміжних прав є показником тіньового використання об'єктів інтелектуальної власності. Зокрема, більше третини ринку з розробки програмного забезпечення знаходиться в тіні. Натомість рівень використання неліцензійного програмного забезпечення є найвищим у Європі і становив у 2007 році 84 %, а втрати національної економіки від комп'ютерного піратства склали понад 400 млн доларів США. Водночас десятки мільйонів гривень, як встановлено контролюючими органами, використано на заходи, не пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Підпорядковане Державному департаменту інтелектуальної власності Українське агентство з авторських і суміжних прав свідомо перерахувало авторську винагороду, зібрану для авторів і правовласників у сумі 10,5 млн грн та 290 тис. доларів США на депозитні та поточні рахунки сумнівного Європейського банку розвитку та заощаджень, який став банкрутом, а гроші зникли. Гарантії повернення цих коштів авторам, за результатами ревізії Головного контрольно-ревізійного управління України, немає. Зараз відбувається рейдерська атака на це підприємство, спроба приватизувати його чиновниками з Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України. Це ще раз підтверджує, що в державі неприховано діють корупційні схеми.

Генеральна прокуратура України, правоохоронні органи практично ігнорують численні зловживання у зазначеній сфері, не передають матеріали до суду, не притягують винних до адміністративної та кримінальної відповідальності.

Через це, як Ваші доручення, так і доручення першого віце-прем'єра міністра О. В. Турчинова, пов'язані із змінами у цій сфері, також ігноруються, як це мало місце із зверненнями народних депутатів Полунєєва, каховського, Полохало та інших. Повністю проігноровано Рекомендації парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» від 21 березня 2007 р., Рішення Комітету Верховної Ради України з пи-

тань науки і освіти від 16 квітня 2008 р. № 14, рішення інших Комітетів Верховної Ради України. Все це дає підстави для громадськості і масмедіа говорити про масштабну корупцію в цій сфері у всіх гілках влади.

Представники творчих спілок України у своєму зверненні до вищого керівництва держави висловили недовіру керівникам Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України.

Мені, як Голові Комітету з питань науки і освіти, важко пояснити трьом мільйонам наукової, науково-технічної та творчої інтелігенції України відсутність будь-якого реагування на злочинну діяльність керівництва Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України та інших відповідальних працівників державних органів управління.

З огляду на вищевикладене, розмір збитків, нанесених діями конкретних відповідальних посадовців нашої державі, а також з урахуванням слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав», що відбулися 3 вересня 2008 р., матеріалів Білої книги «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України», прошу невідкладно розглянути питання про притягнення до адміністративної відповідальності та звільнення із займаних посад керівників, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України Державного департаменту інтелектуальної власності (М. В. Паладія, В. П. Чеботарьова, В. С. Дмитришина) та Державного підприємства «Українське агентство з авторських і суміжних прав» (Л. Б. Пашковського).

Проект Рекомендацій комітетських слухань додається.

З повагою,
Голова Комітету
В. ПОЛОХАЛО

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПРЕМ'ЄР-МІНІСТР
13.09.2008

МОТРЕНКУ Т. В. — скликання
ВАКАРЧУКУ І. О.
ОШЦУКУ М. В.
ЛУЦЕНКУ Ю. В.
ПИНЗЕНИКУ В. М.
СИВУЛЬСЬКОМУ М. І.
БУРЯКУ С. В.

Прошу особисто ретельно розібратися у ситуації, що склалася, провести перевірку наведених фактів та доповісти разом з проектом відповіді Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України.

ТУРЧИНОВУ О. В.
ВАСЮНИКУ І. В.

МЕДВЕДЬКУ О. І.

ПОЛОХАЛУ В. І. (Верховна Рада України)

Юлія ТИМОШЕНКО

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
11.09.2008 № 11686/0/2-08

Народному депутатові України
В. І. ПОЛОХАЛУ

На Ваше звернення щодо утворення Державного комітету (агентства) України з питань інтелектуальної власності повідомляємо.

Згідно з резолюцією Кабінету Міністрів від 30 серпня 2008 р. № 43030/1/1-08 порушене Вами питання опрацьовується відповідними центральними органами виконавчої влади.

У зв'язку з тим, що опрацювання питання стосовно доцільності утворення нового державного комітету вимагає, зокрема, проведення комплексного аналізу діяльності Державного департаменту інтелектуальної власності, визначення достатності та ефективності здійснюваних ним заходів, пов'язаних із забезпеченням охорони прав інтелекту-

альної власності в державі, розглянути Ваше звернення у десятиденний строк, передбачений для цього законодавством, та прийняти щодо нього виважене рішення вбачається неможливим.

Враховуючи зазначене, повідомляємо, що згідно із законодавством строк розгляду Вашого звернення буде продовжений до 29 вересня цього року.

З повагою,
Прем'єр-міністр України
Юлія ТИМОШЕНКО

ДОВІДКА
про результати перевірки інформації,
викладеної у листі Комітету з питань науки і освіти
Верховної Ради України
від 08.09.08 № 04-22/6-1074

03.10.08

м. Київ

На виконання доручень Прем'єр-міністра України від 13.09.08 № 44614/1/1-08 та Кабінету Міністрів України від 25.09.08 № 44614/3/1-08, відповідно до підпункту 19 пункту 4 Положення про Головне управління державної служби України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.09.07 № 1180, робочою групою у складі представників Голодержслужби, МОН, МВС, ГоловКРУ, ДГТА та Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України, в межах повноважень, проведено перевірку інформації, викладеної у листі Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України від 08.09.08 № 04-22/6-1074.

За результатами перевірки встановлено.

- Щодо нецільового використання коштів посадовими особами Державного департаменту інтелектуальної власності за результатами ревізій фінансово-господарської діяльності Державного департаменту інтелектуальної власності.

Останній контрольний захід в Державному департаменті інтелектуальної власності МОН було проведено ГоловКРУ України відповідно до підпункту 2.1 Плану контрольно-ревізійної роботи Головного контрольно-ревізійного управління України на I квартал 2006 року в січні — березні 2006 року. Проведеною ревізією охоплено період діяль-

ності Державного департаменту інтелектуальної власності з 01.01.04 по 31.12.05, в якому відповідальними посадовими особами були:

- ♦ з правом першого підпису банківських та фінансових документів:

Паладій Микола Васильович — Голова Державного департаменту інтелектуальної власності (весь період, призначений на посаду постановою Кабінету Міністрів України від 17.05.2000 № 814 та наказом від 18.05.2000 № 1-к);

Жаров Володимир Олександрович — перший заступник Голови Державного департаменту інтелектуальної власності (весь період, призначений на посаду постановою Кабінету Міністрів України від 17.05.2000 № 815 та наказом від 07.07.2000 № 6-к),

- ♦ без права підпису банківських та фінансових документів:

Чеботарьов Валентин Павлович — заступник Голови Державного департаменту інтелектуальної власності (весь період, призначений на посаду постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.2000 № 1134 та наказом від 19.07.2000 № 4-к);

Дмитришин Володимир Степанович — заступник Голови Державного департаменту інтелектуальної власності (весь період, призначений на посаду постановою Кабінету Міністрів України від 03.09.02 № 1324 та наказом від 09.09.02 № 165-к).

За результатами зазначеної перевірки складено Акт планової ревізії використання бюджетних коштів, виділених Державному департаменту інтелектуальної власності від 01.03.06 № 03-21/02, який підписано керівником підконтрольного об'єкту із запереченнями, які листом від 14.03.06 № 16-07/1032 Державний департамент інтелектуальної власності направив до ГоловкиРУ України.

За результатами розгляду матеріалів ревізії та заперечень до них ГоловкиРУ вважає, що Державний департамент інтелектуальної власності, порушуючи вимоги пункту 5 статті 51 Бюджетного кодексу України, взяв бюджетне зобов'язання щодо відшкодування фактичних витрат по ремонту орендованих ним приміщень на суму 3,5 млн гривень.

Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.04.02 № 191-р «Про розміщення деяких державних органів» Державний департамент інтелектуальної власності у 03.09.03 уклав з ДП «Укрпатент» договір-доручення на проведення капітального ремонту приміщень, орендованих в Антимонопольного комітету України. Проте, не отримавши бюджетних асигнувань на ці цілі, він не відшкодував фактичні витрати ДП «Укрпатент» на суму 3,5 млн грн, а натомість своїм розпорядженням зобов'язав підприємство списати зазначені витрати за рахунок коштів зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, які за своїм цільовим призначенням мають спрямовуватись виключно на забезпечення розвитку та функціонуван-

ня державної системи охорони інтелектуальної власності. За результатами зазначеної перевірки вказані витрати були відновлені в ДП «Укрпатент».

Державним департаментом інтелектуальної власності вносились пропозиції до Бюджетних запитів щодо відшкодування затрат на суму 3,5 млн грн по капітальному ремонту.

До цього часу зазначені кошти не відшкодовано.

- Щодо спроб рейдерського захоплення посадовими особами Державного департаменту інтелектуальної власності Державного підприємства «Українське агентство з авторських і суміжних прав».

Державне підприємство «Українське агентство з авторських і суміжних прав» (далі — ДП УААСП) створено у 2003 році наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2000 № 177 на базі Державного агентства України з авторських і суміжних прав і є його правонаступником, засноване на державній формі власності і належить до сфери управління Міністерства освіти і науки України та підпорядковане Державному департаменту інтелектуальної власності.

Державним департаментом інтелектуальної власності ДП УААСП взято на облік організацій колективного управління та видано відповідне свідоцтво № 3/2003 від 22.08.03. Рішенням Державного департаменту інтелектуальної власності від 15.09.03 № 1/У ДП УААСП визнано організацією колективного управління, уповноваженою на збір, і розподіл між суб'єктами авторського права та суміжних прав коштів від відрахувань (відсотків) виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах.

21.02.07 Генеральною прокуратурою України винесено протест на рішення Державного департаменту інтелектуальної власності про видачу ДП УААСП свідоцтв № 3/2203 від 22.08.03 та № 1/У від 15.09.03.

Підставою для зазначеного протесту Генеральної прокуратури України є невідповідність юридичного статусу ДП УААСП вимогам Закону України «Про авторське право та суміжні права».

Статтею 1 Закону визначено, що організація колективного управління це організація, що управляє на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права та суміжних прав і не має на меті одержання прибутку.

У той же час ДП УААСП є самостійним суб'єктом господарювання, створеним, відповідно до установчих документів, для здійснення господарської діяльності та отримання прибутку. Таким чином, ДП УААСП не може бути взято на облік як організація колективного управління та не може бути уповноваженою організацією колективного управління.

На виконання протесту Генеральної прокуратури України Державним департаментом інтелектуальної власності 19.12.07 прийнято рішення про виключення ДП УААСП з реєстру уповноважених організацій колективного управління.

З метою вирішення питання про невідповідність статусу ДП УААСП організації колективного управління, авторська-видавнича рада ДП УААСП здійснила ряд заходів по створенню нової всеукраїнської організації колективного управління в сфері авторського права, зокрема розроблено статут зазначеної організації, досягнуті домовленості з керівництвом Міжнародної конфедерації авторських та композиторських товариств (CISAC) щодо членства нової всеукраїнської неприбуткової недержавної організації колективного управління у CISAC.

21.07.08 Державним департаментом інтелектуальної власності поставлено на облік створену авторами всеукраїнську неприбуткову недержавну організацію колективного управління — приватну організацію «Українське агентство з авторських прав» (свідоцтво № 13/2008 від 21.07.08).

Вказана організація, поряд з іншими аналогічними, зможе управляти правами авторів ДП УААСП тільки за умови відповідної передачі цій(цим) організації(ям) прав кожного з авторів, які мають договірні стосунки з ДП УААСП.

На теперішній час ДП УААСП є діючим державним підприємством, реорганізацію якого Державний департамент інтелектуальної власності планує здійснити на виконання протесту Генеральної прокуратури України на рішення Державного департаменту інтелектуальної власності про видачу ДП УААСП свідоцтв № 3/2203 від 22.08.03 та про визнання ДП УААСП організацією колективного управління, уповноваженою на збір і розподіл між суб'єктами авторського права та суміжних прав коштів від відрахувань (відсотків) виробниками та імпортерами № 1/У від 15.09.03.

- Щодо дотримання вимог законодавства при перерахуванні Українським агентством з авторських і суміжних прав коштів на суму 10,5 млн грн та 290 тис. доларів США на депозитні та поточні рахунки Європейського банку розвитку та заощаджень.

Головним контрольно-ревізійним управлінням України на звернення Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України (лист від 25.04.08 № 04-22/8-561) щодо перевірки фактів перерахування керівництвом ДП УААСП коштів, зібраних в Україні для авторів і правовласників, в одну з філій Європейського банку розвитку і заощаджень, який потім став банкрутом, та відповідно до Плану контрольно-ревізійної роботи на II квартал 2008 року проведено ревізію фінансово-господарської діяльності ДП «Українське агентство з авторських та суміжних прав» (далі — ДП УААСП) за період з 01.01.07 по 01.04.08.

Зазначеним контрольним заходом встановлено, що протягом II півріччя 2007 року з депозитних та поточних рахунків ДП УААСП в АКБ «Правекс-Банку», «Укрексімбанку», «Альфа-Банку» було перераховано 10,5 млн грн та 290 тис. дол. США на депозитні та поточні рахунки Європейського банку розвитку та заощаджень (далі — ЄБРЗ), у якого з 25.02.08 Національним банком України було відкликано банківську ліцензію та ініційовано процедуру його ліквідації.

Станом на 01.04.08 залишки коштів ДП УААСП на рахунках в ЄБРЗ загалом становили 12,8 млн грн, які фактично втрачені.

Згідно з умовами депозитних договорів, укладених ДП УААСП, ставка депозиту у Європейському банку розвитку та заощаджень становила 8 %, проти депозитних ставок у ВАТ «Міжнародний комерційний банк» — 10 %, ЗАТ «Альфа-Банк» — 8,94 %, ТОВ Комерційний банк «АРМА» — 9 % річних, у зв'язку з чим значно зменшились доходи підприємства. За інформацією Національного банку України, надісланої на запит ГоловокРУ, ВАТ ЄБРЗ протягом червня — грудня 2007 року подавав недостовірну статистичну звітність.

Ураховуючи норми статті 96 Закону України «Про банки та банківську діяльність», ліквідатором ВАТ ЄБРЗ було включено ДП УААСП до 7 черги кредиторів, що не дає гарантії повернення вкладів.

В порушення підпункту «д» пункту 4 Порядку обліку організацій колективного управління та здійснення нагляду за їх діяльністю, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 21.05.03 № 311 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04.06.03 за № 436/7757, Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України ДП УААСП було взято на облік організацій колективного управління, що призвело до появи формальних підстав для визначення ДП УААСП уповноваженою організацією, що здійснювала збирання та розподіл між суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав коштів від відрахувань (відсотків) виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах (згідно підпункту «а» пункту 3 Порядку визначення уповноважених організацій, які здійснюватимуть збирання і розподіл між суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав коштів від відрахувань (відсотків) виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 25.07.03 № 503, організація може бути визначена уповноваженою, якщо вона перебуває на обліку організацій колективного управління).

Ревізією встановлено, що після виключення ДП УААСП з реєстру уповноважених організацій, згідно з рішенням Державного департаменту інтелектуальної власності від 19.12.07 № 2, станом на 01.04.08 залишок нерозподіленої авторської винагороди, що надійшла до ДП УААСП від виробників або імпортерів матеріальних носіїв за 2005 — 2007 роки загалом становив 528,1 тис. гривень.

Крім того, ДП УААСП незаконно витрачено державні кошти на сплату орендної плати за частину приміщення, що займало ДП «Інтелзахист» та на оплату спожитих ним комунальних послуг на загальну суму 208,6 тис. гривень.

У 2007 році, згідно з договором від 12.02.07 № 8/2007 Державним департаментом інтелектуальної власності делеговано ДП УААСП окремі функції центрального органу виконавчої влади щодо державної реєстрації авторського права. Бюджетних повноважень (асигнувань) щодо проведення видатків на виконання вказаних функцій визначено не було. Виконання цих функцій у договорі від 12.02.07 № 8/2007 визначено як платні послуги, за які ДП УААСП протягом 2007 року отримано 376,1 тис. гривень.

Державним департаментом інтелектуальної власності порушено вимоги підпункту «д» пункту 4 Порядку обліку організацій колективного управління та здійснення нагляду за їх діяльністю, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 21.05.03 № 311 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04.06.03 за № 436/7757, при взятті ДП УААСП на облік організацій колективного управління, що призвело до появи формальних підстав для визначення ДП УААСП уповноваженою організацією, що здійснювала збирання та розподіл між суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав коштів від відрахувань (відсотків) виробниками та імпортерами.

За результатами ревізії матеріали передано до Генеральної прокуратури України.

Заходи впливу до директора ДП УААСП Пашковського Л. Б. з боку посадових осіб Державного департаменту інтелектуальної власності та МОН не вживались.

- Щодо ігнорування посадовими особами Державного департаменту інтелектуальної власності доручень Прем'єр-міністра України та Першого віце-прем'єр-міністра України, звернень народних депутатів України (Полунєєва Ю. В., Павловського А. М., Полохала В. І.) пов'язаних із змінами у сфері інтелектуальної власності, а також Рекомендацій парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» від 21.03.07, рішення Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України від 16.04.08 № 14, рішення інших комітетів Верховної Ради.

Дорученням Кабінету Міністрів України від 30.08.08 № 43030/1/1-08 до листа народних депутатів України Полунєєва Ю. В. та Полохала В. І. від 22.08.08 № 04-22/6-1049 щодо утворення Державного комітету (агентства) України з питань інтелектуальної власності Мін'юсту (скликання), МОН, Мінфіну, Мінекономіки, Головдержслужбі визначено: «Прошу спільно розглянути по суті з урахуванням результатів виконання доручення Прем'єр-міністра України від 22.04.08 № 22884/1/1-08 та відповідних резолюцій Уряду з порушеного питання, визначити рівень виконання Державним департаментом інтелектуальної власності кожного функціонального завдання, що покладені на нього законами України з питань інтелектуальної власності та Положенням про департамент. Здійснити вичерпну юридичну оцінку наданих народними депутатами рекомендацій та визначитись щодо них.

Відповідь народним депутатам надати в порядку і строки, визначені Законом України «Про статус народного депутата України», та поінформувати Кабінет Міністрів». Згідно з реєстраційно-контрольною картою МОН вказане доручення Кабінету Міністрів України надіслано для виконання Державному департаменту інтелектуальної власності (вх. № 10622 від 08.09.08), термін виконання — 08.09.08.

Листом від 03.09.08 № 7983-0-4-08 Мін'юст звернувся до Кабінету Міністрів України з проханням визначити головним виконавцем вказаного доручення МОН.

Дорученням Кабінету Міністрів України від 08.09.08 № 43030/3/1-08 до листа Мін'юсту від 03.09.08 № 7983-0-4-08 вказану пропозицію погоджено, співвиконавцями цього доручення визначено Мін'юст, Мінфін, Мінекономіки, Головдержслужбу.

Відповідно до реєстраційно-контрольної картки МОН зазначене доручення Кабінету Міністрів України надіслано для виконання Державному департаменту інтелектуальної власності (вх. № 10723 від 10.09.08), термін виконання — 10.09.08.

Листом від 11.09.08 № 1/10-2357 МОН (за підписом заступника Міністра Стріхи М. В., проект листа готував Державний департамент інтелектуальної власності) звернувся до Кабінету Міністрів України з пропозицією продовжити строк розгляду звернення народних депутатів України Полунєєва Ю. В. та Полохала В. І. на 2 тижні.

Відповідно до статті 16 Закону України «Про статус народного депутата України» орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, керівники підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян, яким адресовано депутатське звернення, зобов'язані протягом 10 днів з моменту його одержання розглянути і дати письмову відповідь. У разі неможливості розгляду звернення народного депу-

тата у визначений строк його повідомляють про це офіційним листом з викладенням причин продовження строку розгляду. Строк розгляду депутатського звернення, з урахуванням продовження, не може перевищувати 30 днів з моменту його одержання.

Таким чином, Міністерство освіти і науки України у ході виконання доручень Кабінету Міністрів України від 30.08.08 № 43030/1/1-08 та від 08.09.08 № 43030/3/1-08, у порушення вимог статті 16 Закону України «Про статус народного депутата України» не повідомило народних депутатів України Полунеєва Ю. В. та Полохала В. І. у 10-денний термін щодо неможливості розгляду звернення у визначений строк з викладенням причин продовження строку розгляду.

Погодження Кабінету Міністрів України щодо перенесення терміну виконання доручень Кабінету Міністрів України від 30.08.08 № 43030/1/1-08 та від 08.09.08 № 43030/3/1-08 до МОН та Державного департаменту інтелектуальної власності не надходило.

Листами від 25.09.08 № 1/13-572 та від 25.09.08 № 1/10-2476 МОН поінформував відповідно народних депутатів України Полунеєва Ю. В., Полохала В. І. та Кабінет Міністрів України про результати розгляду зазначеного депутатського звернення.

До рішення Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України від 16.04.08 (протокол № 14) «Про стан державного регулювання і управління у сфері розвитку, правової охорони і захисту інтелектуальної власності та інноваційної діяльності в Україні» (в контексті парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» від 21.03.08, слухань у Комітеті з питань науки і освіти «Інноваційна діяльність в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення» від 29.11.06, парламентських слухань «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації» від 20.06.07) (лист Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України від 18.04.08 № 04-22/6-532) Кабінет Міністрів України надав доручення від 26.04.08 № 23093/1/1-08. Одним з виконавців вказаного доручення є МОН.

Згідно з реєстраційно-контрольною карткою МОН вказане доручення Кабінету Міністрів України надіслано для виконання Державному департаменту інтелектуальної власності (вх. № 5299 від 13.05.08).

Відповідно до доручення заступника Міністра освіти і науки України Стріхи М. В. (без зазначення дати) виконавцем пункту 2, другої частини пункту 4, пункту 5, другої частини пункту 11 визначено Державний департамент інтелектуальної власності (вх. № 5874 від 22.05.08).

На виконання доручення Кабінету Міністрів України від 26.04.08 № 23093/1/1-08, розпорядженням Державного департаменту інтелекту-

альної власності від 19.05.08 № 44 визначено виконавців та терміни підготовки проектів відповідей, а саме:

- ⌚ підпункти 2.1, 2.2, 2.3 (за виключенням абзацу третього) — до 31.12.08;
- ⌚ підпункт 2.6 — до 26.05.08;
- ⌚ підпункт 3.2- до 30.11.08;
- ⌚ підпункт 2.5 — до 31.12.08;
- ⌚ підпункт 2.18 — до 01.08.08;
- ⌚ абзац 2 пункту 4 — 30.09.08;
- ⌚ підпунктів 2.14, 2.17 — до 30.11.08;
- ⌚ абзац другого підпункту 2.2 — до 01.07.08;
- ⌚ підпункт 2.16 — до 31.12.08;
- ⌚ підпункт 2.8 — до 01.08.08;
- ⌚ підпункт 2.19 — до 01.10.08;
- ⌚ підпунктів 2.13, 3.12 — до 01.10.08;
- ⌚ підпункт 2.20 — до 01.11.08.

МОН поінформувало Кабінет Міністрів України та Комітет з питань науки і освіти Верховної Ради України про заходи, здійснені на виконання рішення Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України від 16.04.08 відповідними листами, а саме:

- ⌚ від 20.06.08 № 1/10-1554 та від 20.06.08 № 1/10-1554 (про заходи, здійснені на виконання підпунктів 2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 2.6, 2.8, 2.11, 2.13, 2.14, 2.15, 2.16, 2.17, 2.18, 2.19, 2.20, 3.12, 3.2, абзац 2 пункту 4);
- ⌚ від 24.07.08 № 1/10-1879 та 24.07.08 № 1/10-1878 (про заходи, здійснені на виконання підпунктів 2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 2.6, 2.8, 2.11, 2.13, 2.14, 2.16, 2.17, 2.18, 2.19, 2.20, 3.12, 3.2, абзаци 2, 3 пункту 4);
- ⌚ від 21.08.08 № 1/10-2184 та від 21.08.08 № 1/10-2183 (про заходи, здійснені на виконання підпунктів 2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 2.6, 2.8, 2.11, 2.13, 2.14, 2.16, 2.17, 2.18, 2.19, 2.20, 3.12, 3.2, абзаци 2, 3 пункту 4);
- ⌚ від 23.09.08 № 1/10-2456 поінформовано Кабінет Міністрів України (про заходи, здійснені на виконання підпункту 2.14);
- ⌚ від 25.09.08 № 1/10-2475 та 25.09.08 № 1/10-2475 (про заходи, здійснені на виконання підпунктів 2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 2.8, 2.11, 2.13, 2.14, 2.16, 2.17, 2.18, 2.19, 2.20, 3.12, 3.2, абзаци 2, 3 пункту 4).

Відповідно до підпункту 3.3.4 Примірної інструкції з діловодства у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.97 № 1153, основним принципом реєстрації документів є однократність. Кожний документ реєструється в даній установі лише один раз: вхідні — у день надходження або не пізніше наступного дня, якщо документ надійшов у неробочий час, створювані — у день підписання або

затвердження. У разі передачі зареєстрованого документа з одного структурного підрозділу в інший він повторно не реєструється.

Таким чином, посадовими особами Міністерства освіти і науки України у порушення вимог підпункту 3.3.4 Примірної інструкції з діловодства у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.97 № 1153, за одним номером (№ 1/10-1554 від 20.06.08) зареєстровано два листи до Кабінету Міністрів України та Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України, також зазначене порушення допущено під час реєстрації листів до Кабінету Міністрів України та Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України від 25.09.08 № 1/10-2475.

У ході перевірки встановлено, що МОН України та Державний департамент інтелектуальної власності у визначені терміни надавались відповіді:

- ⊙ на лист народного депутата України Полохала В. І. від 27.05.08 № 04-22/9-675 (вх. № 3008 від 29.05.08) — лист від 09.06.08 № 1/10-1430;
- ⊙ на лист народного депутата України Полохала В. І. від 09.06.08 № 04-22/8-726 (вх. № 3331 від 12.06.08) — лист від 20.06.08 № 1/10-1538;
- ⊙ на лист народного депутата України Полохала В. І. від 28.08.08 № 04-22/9-1055 (вх. № 4734 від 01.09.08) — лист від 01.09.08 № 16-04/5197;
- ⊙ на лист народного депутата України Полохала В. І. від 05.09.08 № 04-22/5-1071 (вх. № 4842 від 08.09.08) — лист від 15.09.08 № 1/10-2398.

Висновки

1. Перевіркою Головки КРУ України проведеною у січні — березні 2006 року за період діяльності Державного департаменту інтелектуальної власності з 01.01.04 по 31.12.05, виявлено порушення вимог пункту 5 статті 51 Бюджетного кодексу України, в частині використання коштів зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, на суму 3,5 млн гривень не за цільовим призначенням.

До цього часу зазначені кошти не відшкодовано.

2. На теперішній час ДП УААСП є діючим державним підприємством, реорганізацію якого Державний департамент інтелектуальної власності планує здійснити на виконання протесту Генеральної прокуратури України на рішення Державного департаменту інтелектуальної власності про видачу ДП УААСП свідоцтв № 3/2203 від 22.08.03 та про ви-

знання ДП УААСП організацією колективного управління, уповноваженою на збір і розподіл між суб'єктами авторського права та суміжних прав коштів від відрахувань (відсотків) виробниками та імпортерами № 1/У від 15.09.03.

3. Ревізією фінансово-господарської діяльності ДП УААСП, проведеною у 2008 році ГоловКРУ України встановлено:

- ◆ Державним департаментом інтелектуальної власності порушено вимоги підпункту «д» пункту 4 Порядку обліку організацій колективного управління та здійснення нагляду за їх діяльністю, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 21.05.03 № 311 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04.06.03 за № 436/7757, при взятті ДП УААСП на облік організацій колективного управління, що призвело до появи формальних підстав для визначення ДП УААСП уповноваженою організацією, що здійснювала збирання та розподіл між суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав коштів від відрахувань (відсотків) виробниками та імпортерами;
- ◆ протягом II півріччя 2007 року з депозитних та поточних рахунків ДП УААСП в АКБ «Правекс-Банку», «Укресімбанку», «Альфа-Банку» було перераховано 10,5 млн грн та 290 тис. дол. США на депозитні та поточні рахунки ВАТ ЄБРЗ, у якого з 25.02.08 Національним банком України було відкликано банківську ліцензію та ініційовано процедуру його ліквідації. Станом на 01.04.08 залишки коштів ДП УААСП на рахунках в ЄБРЗ загалом становили 12,8 млн гривень. Ліквідатором ВАТ ЄБРЗ було включено ДП УААСП до 7 черги кредиторів, що не дає гарантії повернення вкладів;
- ◆ заходи впливу до директора ДП УААСП Пашковського Л. Б. з боку посадових осіб Державного департаменту інтелектуальної власності та МОН не вживались;
- ◆ за результатами ревізії матеріали передано до Генеральної прокуратури України.

4. Міністерство освіти і науки України у ході виконання доручень Кабінету Міністрів України від 30.08.08 № 43030/1/1-08 та від 08.09.08 № 43030/3/1-08, у порушення вимог статті 16 Закону України «Про статус народного депутата України» не повідомило народних депутатів України Полунеєва Ю. В. та Полохала В. І. у 10-денний термін щодо неможливості розгляду звернення у визначений строк з викладенням причин продовження строку розгляду.

5. Посадовими особами Міністерства освіти і науки України у порушення вимог підпункту 3.3.4 Примірної інструкції з діловодства у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади, за-

твердженої постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.97 № 1153, за одним номером (№ 1/10-1554 від 20.06.08) зареєстровано два листи до Кабінету Міністрів України та Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України, також зазначене порушення допущено під час реєстрації листів до Кабінету Міністрів України та Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України від 25.09.08 № 1/10-2475.

Пропозиції

1. Доручити Міністерству освіти і науки України вжити заходів щодо усунення виявлених порушень та притягнення до відповідальності осіб, причетних до їх скоєння та наступного інформування Кабінету Міністрів України.

2. Копію довідки за результатами перевірки надіслати до Генеральної прокуратури України для можливого реагування.

Керівник робочої групи,
начальник контрольно-інспекційного управління
Головдержслужби України
Ю. ЮРЧЕНКО

Заступник керівника робочої групи,
начальник відділу контролю за дотриманням законодавства
з питань державної служби контрольно-інспекційного управління
Головдержслужби України
О. БОРИС

Члени робочої групи,
перший заступник голови
Державного департаменту інтелектуальної власності
Міністерства освіти і науки України
В. ЖАРОВ

заступник директора департаменту науково-технологічного
розвитку Міністерства освіти і науки України
Ю. КАРЛАШ

старший оперуповноважений в особливо важливих справах
Департаменту Державної служби боротьби
з економічною злочинністю МВС України
П. МИКОЛЮК

директор Департаменту контролю у сфері освіти і культури
Головного контрольно-ревізійного управління України
О. КОЛОТ

головний державний податковий ревизор-інспектор
відділу супроводження податкового аудиту
великих податкових платників податків ДПА України
Л. САМОЙЛОВА

*З довідки на засідання Ради національної безпеки і оборони України
21.11.2008*

«Про право і захист інтелектуальної власності та посилення її ролі у формуванні інтелектуальної власності та посилення її ролі у формуванні національного багатства України»

Замість дій, спрямованих на підтримку винахідницької діяльності, Кабінетом Міністрів України приймаються рішення, які не враховують інтересів держави та творців інтелектуального продукту. Мотивуючи, що однією з перешкод вступу України до СОТ є існування різних умов для платників зборів за дії, пов'язані з охороною прав на ОПІВ, Кабінет Міністрів України постановою від 19.08.2007 № 1148 зрівняв ставки зборів, піднявши їх для українських винахідників від 25 до 800 грн або у 32 рази. При цьому в ході переговорного процесу щодо вступу України в СОТ не була використана можливість відстрочення уведення в дію зазначеної постанови.

Рішення Уряду суперечить цілям і принципам Угоди ТРІПС, визначених у ст. 7 та ст. 8, а також п. 2 ст. 41 Угоди, що «...вартість процедур не повинна бути високою або супроводжуватися значними матеріальними затратами». Витрати підприємств за новими ставками у 7 разів перевищують середню заробітну плату, в той час, як у США не перевищує 60 %, у Німеччині, Франції — 15–40 %.

Вказане рішення призведе до скорочення підприємствами на 80 % патентної діяльності, втрати значної частини винаходів, в тому числі створених за державні кошти, монополізації ринку України іноземними патентовласниками, гальмування технологічного розвитку держави.

Після набуття чинності у травні 2008 р. нових ставок зборів, підприємства ВАТ «ММК ім. Ілліча та ВАТ «Азовмаш» припинили сплачувати збір за підтримку відповідно 40 та 16 патентів.

Для бюджетних наукових установ різко зростають обсяги видатків на патентування, які не передбачені державним бюджетом, лише для НАН України: з 181,5 тис. грн до 2,7 млн грн на рік (майже у 15 разів).

В цьому контексті надання пільг фізичним особам у сплаті зборів, за відсутності коштів у підприємств та організацій, стимулюватиме процес переміщення потоку інтелектуальної власності до фізичних осіб та відсторонення державних підприємств, наукових організацій — юридичних осіб — від прав на інтелектуальну власність.

Основні чинники низької ролі інтелектуальної власності у формуванні національного багатства

Законодавчо-нормативна база сфери інтелектуальної власності, незважаючи на значну кількість актів та їх відповідність в основному міжнародному праву, має рамковий характер та суттєві неузгодженості, які стримують процес формування інтелектуального капіталу.

Низка спеціальних законів, що регулюють діяльність у сфері інтелектуальної власності не узгоджуються між собою та кодексами України: Цивільним, Бюджетним, що призводить до втрат державного бюджету.

Норми спеціальних законів «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на зазначення походження товарів», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» не узгоджуються із положеннями статті 50 Бюджетного кодексу України, щодо порядку спрямування коштів, отриманих від зборів за дії пов'язані з охороною прав на об'єкти права інтелектуальної власності, що призводить до суттєвих втрат державного бюджету та нецільового використання коштів.

Частина 5 ст. 5 Закону України «Про охорону прав на промисловий зразок» не узгоджується з част. 4 ст. 465 Цивільного кодексу України щодо строку дії патенту на промисловий зразок.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

15.10.2008 № 04-22/9-1269

Міністру освіти і науки України
ВАКАРЧУКУ І. О.

Згідно із статтями 14, 34 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» направляємо Вам для невідкладного реагування Довідку про результати перевірки, викладеної у листі Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України від 08.09.08 № 04-22/6-1074, здійсненої центральними органами виконавчої влади за дорученням Прем'єр-міністра України від 13.09.08.

З огляду на результати цієї перевірки, висновки і пропозиції робочої групи, а також на підставі п. 5(12) Положення про Міністерство освіти і науки України та ст. 22(5) Закону України «Про Кабінет Міністрів України» прошу Вас невідкладно внести в установленому порядку Прем'єр-міністра України подання про звільнення з посад Голови Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України Паладія М. В., його заступників Чеботарьова В. П., Дмитришина В. С., а також своїм наказом в межах Вашої компетенції — директора Державного підприємства «Українське агентство з авторських і суміжних прав» Пашковського Л. Б.

Звертаю також Вашу увагу на факти порушення вимог чинного законодавства з боку заступника Міністра Стріхи М. В. та директора Державного підприємства «Український інститут промислової власності» Жарінової А. Г., викладених у зазначеній Довідці та офіційних документах Рахункової палати України, Головного контрольно-ревізійного управління України, правоохоронних і судових органів, що містяться в Білій книзі «Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України.»

Додаток — на 11 арк.

З повагою,
Голова Комітету В. ПОЛОХАЛО

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

25.09.2008 № 1/13-572

Народним депутатам України

ПОЛОХАЛУ В. І.

ПОЛУНЄВУ Ю. В.

На виконання доручень Кабінету Міністрів України
№ 43030/1/1-08 від 30.08.08, № 43030/3/1-08 від 08.09.08

На виконання доручень Кабінету Міністрів України № 43030/1/1-08 від 30.08.2008 року та № 43030/3/1-08 від 08.09.2008 Міністерство освіти і науки України (далі — Міністерство) разом з Головним управлінням державної служби України, (Міністерство юстиції України, Міністерство економіки України та Міністерство фінансів України своїх пропозицій не надали) в межах компетенції розглянуло Ваші пропозиції щодо утворення Державного комітету (агентства) України з питань інтелектуальної власності та повідомляє наступне.

Відповідно до Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 грудня 2006 року № 1757, Міністерство є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності, зокрема, організовує в установленому порядку проведення експертизи об'єктів інтелектуальної власності, видає охоронні документи на об'єкти інтелектуальної власності.

Щодо пропозиції щодо утворення Державного комітету України з питань інтелектуальної власності як центрального органу виконавчої влади, безпосередньо підпорядкованого Кабінету Міністрів України, то позиція Міністерства з цього питання визначена листом № 1/10-1076 від 05.05.08. Водночас зазначаємо, що частиною четвертою статті 22 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» передбачено, що діяльність центральних органів виконавчої влади, керівники яких не входять до складу Кабінету Міністрів України, спрямовується і координується міністрами. Питання діяльності таких центральних органів виконавчої влади представляють відповідні міністри, до сфери спрямування яких належать ці органи.

Також вважаємо за доцільне зазначити, що перетворення урядових органів у державні комітети потребує узгодження із загальною політикою держави у сфері адміністративної реформи. Зокрема, проектом Концепції реформування публічної адміністрації в Україні, підготовленого робочою групою Національної комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права та робочою групою, утвореною розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 № 531, перед-

бачено, що всі наявні сьогодні «інші центральні органи виконавчої влади», тобто не міністерства, повинні бути реорганізовані в урядові органи в системі відповідних міністерств.

Пунктом 5 статті 22 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» передбачено, що Кабінет Міністрів України утворює у системі міністерств урядові органи, затверджує положення про них, призначає та звільняє їх керівників.

Що стосується питання здійснення Державним департаментом інтелектуальної власності управління державними підприємствами, які при цьому безпосередньо підпорядковані Міністерству, необхідно зазначити, що відповідно до Положення про Державний департамент інтелектуальної власності (далі — Держдепартамент), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 червня 2000 року № 997, Держдепартамент є урядовим органом управління, що діє у складі Міністерства освіти і науки і йому підпорядковується. Типовим положенням про урядовий орган державного управління, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2000 року № 386, передбачено, що урядовий орган «здійснює в установленому порядку управління окремими підгалуззями або сферами діяльності, зокрема, в межах, визначених центральним органом виконавчої влади, управління майном підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління центрального органу виконавчої влади».

Що стосується спроможності Держдепартаменту забезпечити виконання Закону України від 19.04.08 «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні» слід зазначити, що цим законом (стаття 6) передбачено, що центральний орган виконавчої влади з питань правової охорони інтелектуальної власності під час проведення чемпіонату забезпечує:

- ◆ проведення експертизи заявок на інтелектуальну власність УЄФА спеціалізованою групою експертів невідкладно та ефективно, з тим щоб державна реєстрація цієї власності здійснювалася протягом шести місяців з дня надходження відповідної заявки;
- ◆ швидке виявлення заявок, що суперечать будь-якій заявці або реєстрації УЄФА, розгляд спеціалізованою групою експертів у терміновому порядку заперечень проти зазначених заявок та невідкладне прийняття в установленому законом порядку відповідних рішень.

В Держдепартаменті створена спеціалізована група експертів, яка здійснює вказану в законі роботу, а також провадяться інші заходи, які передбачені Державною цільовою програмою підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу,

затвердженої постановок, Кабінету Міністрів України № 107 від 22 лютого 2008 року.

З повагою,
Заступник міністра
М. В. СТІХА

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

16.10.2008 № 04-22/8-1271

Заступнику
Генерального прокурора України
КОРНЯКОВІЙ Т. В.

Направляємо Вам для інформації та реагування Довідку про результати перевірки викладені у листі Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України від 08.09.2008 № 04-22/6-1074, здійсненої центральними органами виконавчої влади за дорученням Прем'єр-міністра України від 13.09.2008 р., а також копію листа на ім'я в. о. Голови Служби безпеки України Наливайченку В. О.

Додаток: на 17 арк.

З повагою,
Голова Комітету В. ПОЛОХАЛО

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

27.10.2008 № 04-22/8-1305

Міністру внутрішніх справ України
ЛУЦЕНКУ Ю. В.

Комітет з питань науки і освіти 23.10.2008 одержав відповідь (№ 18268/Кл від 17 жовтня 2008 р.), підписану заступником Міністра П. В. Колядою про розгляд звернення щодо порушень чинного законодавства з питань охорони інтелектуальної власності та зловживань з боку керівництва Державного департаменту інтелектуальної власності, що діє у складі Міністерства освіти і науки України. У листі зокрема повідомляється, що «за результатами перебірки Шевченківським РУ ГУ МВС України в м. Києві прийнято рішення про відмову в порушенні кримінальної справи на підставі п. 2 (за відсутністю в діянні складу злочину) ст. 6 Кримінально-процесуального кодексу України, яке на даний час органами прокуратури не скасовано. « За своїм змістом ця відповідь є недостовірною інформацією, по суті дезінформацією, що можна розцінювати як ухиляння окремих посадових осіб Міністерства від виконання своїх безпосередніх обов'язків.

Ставимо Вас до відома, що прокуратурою міста Києва за дорученням Генеральної прокуратури України перевірено законність прийнятого рішення. Встановлено, що внаслідок неналежного виконання службових обов'язків службовими особами Шевченківського РУ ГУ МВС України в м. Києві дослідчу перевірку проведено без всебічного, повного та об'єктивного встановлення всіх обставин події, а тому 13.10.2008 постанову про відмову в порушенні кримінальної справи скасовано для організації додаткової перевірки. За порушення вимог закону відносно службових осіб Шевченківського РУ ГУ МВС України р м. Києві порушено дисциплінарне провадження.

У зв'язку з цим просимо Вас повернутись до розгляду нашого звернення від 22.09.2008 304-19/8-2223 по суті, з урахуванням також матеріалів перевірки, здійсненою комісією за дорученням Прем'єр-міністра України. Прохання провести об'єктивну перевірку зловживань з боку керівництва Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України міститься також у листі Голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності В. Д. Швеця на ваше ім'я.

Додаток: копія листа Прокуратури м. Києва — на 1 арк.,

Довідка про результати перевірки, здійсненою комісією за дорученням Прем'єр-міністра України — на 11 арк.

З повагою,
Голова Комітету В. ПОЛОХАЛО

ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ
ПРОКУРАТУРА МІСТА КИЄВИ

14.10.2008 № 04/2-634 око.

Верховна Рада України
Голові Комітету з питань науки і освіти
ПОЛОХАЛУ В. І.

За дорученням Генеральної прокуратури України прокуратурою міста розглянуто Ваше звернення щодо з приводу зловживання службовим становищем з боку службових осіб Державного підприємства «Українське агентство авторських і суміжних прав Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України».

Встановлено, що органом дізнання Шевченківського РУ ГУ МВС України в м. Києві за попередньою заявою Полохала В. І., з аналогічних питань проведено дослідну перевірку. За результатами перевірки 07.08.2008 в порушенні кримінальної справи відмовлено на підставі п. 2 ст. 6 КПК України.

Прокуратурою міста перевірено законність прийнятого рішення. Встановлено, що внаслідок неналежного виконання службових обов'язків службовими особами Шевченківського РУ ГУ МВС України в м. Києві дослідчу перевірку проведено без всебічного, повного та об'єктивного встановлення всіх обставин події, а тому 13.10.2008 постанову про відмову в порушенні кримінальної справи скасовано для організації додаткової перевірки.

За порушення вимог закону відносно службових осіб Шевченківського РУ ГУ МВС України в м. Києві порушено дисциплінарне провадження.

З повагою,
Прокурор міста Києва
Є. БЛАЖІВСЬКИЙ

*З довідки на засідання Ради національної безпеки і оборони України
21.11.2008*

*«Про право і захист інтелектуальної власності та посилення
її ролі у формуванні інтелектуальної власності та посилення її ролі
у формуванні національного багатства України»*

Державним департаментом інтелектуальної власності, Міністерством культури і туризму України не створено систему дотримання і виконання нормативних актів держави у сфері авторського і суміжного права, через що втрачаються кошти для мистецького сегменту українського суспільства, не забезпечено справедливу і повну виплату винагороди авторам і виконавцям та, відповідно, отримання бюджетом доходів у вигляді податків на роялті.

За даними ГоловокРУ ДП «Українське агентство з авторських і суміжних прав», протягом II півріччя 2007 зібрану в Україні авторську винагороду для авторів і правовласників у сумі 10,5 млн грн та 290 тис. дол. США замість виплати авторам, виконавцям перерахувало на депозитні та поточні рахунки Європейського банку розвитку та заощаджень, у якого 25.02.08 Національним банком України було відкликано ліцензію та ініційовано процедуру ліквідації. Аналогічна ситуація мала місце у 2000 році, коли в результаті дій зазначеного підприємства зникло понад 400 тис. дол. США авторської винагороди.

Замість виправлення недоліків в системі управління, керівництвом Державного департаменту інтелектуальної власності витрачаються значні сили на спростування результатів перевірок та політизація діяльності структури.

*З листа Міністерства освіти і науки
від 20.10.2008 № 1/10-2759
до голови Комітету з питань науки і освіти
Верховної Ради України*

«...Вважаємо, що в Україні створена система охорони та захисту авторського права і суміжних прав».

Міністр І. О. ВАКАРЧУК

Розділ VI

Авторське право та суміжні права — поглиблення кризи

*З виступу на парламентських слуханнях у Верховній Раді України
21 березня 2007 року «Захист прав інтелектуальної власності в Україні:
проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування»*

«В Україні ж бачимо, як національна авторська еліта зведена до рівня жебраків. Неприховано піратські використовуються твори письменників, композиторів, художників, майстрів театру і кіно... Відкрито цинічно грабується держава. Бюджет обминають мільйони гривень податків, що їх повинні сплачувати гастролюючи виконавські колективи й окремі виконавці. Нехтуються норми закону, зухвало зневажаються інтереси культури ділками тіньової індустрії...»

П. КРАЙНЕВ,
директор Науково-дослідного центру
судової експертизи
з питань інтелектуальної власності,
професор

*Із звернення творчих спілок до Президента України Віктора Ющенка,
Прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко,
голови Верховної Ради України Арсенія Яценюка
26 травня 2008 р.*

«...Висловлюємо недовіру керівництву Державного департаменту інтелектуальної власності, державного підприємства «Українське агентство з авторських і суміжних прав», державного підприємства «Інтелзахист» у зв'язку з не створенням в Україні ефективної системи збору, розподілу та виплат винагороди авторам, виконавцям, виробникам фонограм, виробникам відеограм, недостатнім контролем за дотриманням авторського права і суміжних прав при видачі контрольних марок для примірників фонограм та відеограм.»

*З протесту Генеральної прокуратури України,
направленого листом від 21.02.2007 № 07/1/1-30вих-07
голови Державного Департаменту
інтелектуальної власності МОН України Паладію М. В.*

В И М А Г А Ю:

Рішення Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України про взяття Державного підприємства «Українське агентство з авторських та суміжних прав» на облік організацій колективного управління і видане свідоцтво № 3/2003 від 22.08.03 та рішення про визначення його уповноваженою організацією, яка здійснюватиме збір і розподіл між суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав коштів від відрахувань (відсотків) виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах і видане свідоцтво № 1/У від 15.09.03 скасувати.

Протест зупиняє дію опротестованого акту і підлягає обов'язковому розгляду у десятиденний строк після його надходження.

Про наслідки розгляду протесту в цей же строк повідомити Генеральну прокуратуру України.

**Заступник
Генерального прокурора України
Т. КОРНЯКОВА**

*З листа Національної спілки кінематографістів України
від 12.04.2008 № 430
Президенту України В. А. Ющенку*

Про стан захисту авторських прав в Україні

«Стан захисту авторських прав в Україні, за визначенням самих авторів, ганебний і, на превеликий жаль, таким є вже починаючи з виходу Закону України «Про авторське право та суміжні права». Особливо жакливий він в аудіовізуальній сфері — з самого початку його регулювання жоден з кінематографістів України не одержав аніякої авторської винагороди. Українська влада фактично дистанціювалась від цього питання, тим самим заохочуючи всіляких порушників до пограбування митців.

...кінематографісти залишають за собою право висловити свою непокору будь-яким ними самими обраним способом, (протестні демонстрації, голодовки, виступи на ТБ та в пресі, звернення до інших творчих спілок про приєднання до наших заходів).»

М. ІЛЛЕНКО, В. о. голови

*З листа об'єднання громадських організацій
від 08.05.2008 № 56/п
Голові Комітету з питань освіти і науки Верховної Ради України*

«...вочевидь повна профанація державного контролю за діяльністю організацій колективного управління. А відтак, зважаючи на те, що Положення про ДДІВ, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 20.06.2000 р. № 997, взагалі не передбачає будь-яких повноважень ДДІВ щодо питань з колективного управління майновими авторськими і суміжними правами, за усі недоліки у діяльності ДДІВ у цьому сегменті правовідносин, несе відповідальність перед суспільством і Урядом, у першу чергу, Міністерством освіти науки.»

**О. ЗЛОТНИК,
голова, народний артист України,
професор**

*З рекомендації парламентських слухань
21 березня 2007 року*

«...Неналежний контроль за чинним законодавством призводить до проблем у діяльності організацій колективного управління правами авторів, виконавців, виробників фонограм, які відповідно до світового досвіду мали б відігравати визначальну роль у забезпеченні захисту авторського права і суміжних прав.»

*З рішення від 16 квітня 2008 року
Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України*

«...В Україні не створено ефективної системи збору та виплати винагороди авторам, виконавцям, виробникам фонограм, що суттєво спотворює розвиток ринку авторського права та суміжних прав. Внаслідок недосконалого законодавства та відсутності належного контролю мають місце суттєві порушення у діяльності організацій колективного управління, які повинні відігравати визначальну роль в охороні авторського права і суміжних прав. За даними Рахункової палати України в державі щороку збирається лише близько 30 млн грн винагороди, що за оцінками експертів складає тільки 3 % потенційної суми надходжень. Тривалий час до Верховної Ради України не вносяться в цьому напрямку необхідні проекти законодавчих актів.»

*З листа Всеукраїнського об'єднання
громадських організацій авторів і виконавців
«Союз авторів і виконавців «Українські митці» від 09.04.2008 № 09/04/08-1
заступнику Міністра освіти і науки України М. В. Стриси*

«За роки існування Державного департаменту інтелектуальної власності, ситуація, що склалася в країні з реалізацією державної політики у сфері охорони авторського права і суміжних прав, виказала неспроможність держави виконувати зобов'язання перед митцями та ігнорування їх загальних людських прав...

До цього часу ДП «УААСП» протизаконно укладає договори з організаціями ефірного та кабельного телебачення та збирає справедливую винагороду за використання аудіовізуальних творів (за номерами — близько 113 договорів).»

*Із звіту про результати аудиту ефективності діяльності
Міністерства освіти і науки України
з охорони інтелектуальної власності.
Затверджено Постановою Колегії Рахункової палати
від 11.12.2007 № 30-2*

«Про невідповідність статутів «УМА» та «УЛМП» Закону України «Про авторське право та суміжні права» вказано Міністерством юстиції України у листі від 30.04.2003 № 30-9-3521, яке підготовлено на виконання доручення Уряду від 18.04.2003 № 24973 (надано Рахунковій палаті з опитувальниками).

Згідно опублікованих даних (журнал «Інтелектуальна власність», 2006, № 12, стор. 49), засновники «УМА» та «УЛМП» представляють інтереси виробників фонограм в США — Universal та ЕМІ, які одночасно є засновниками Міжнародної федерації фонографічної промисловості (або IFPI). Про лобювання окремими ОКУ своїх інтересів, за підтримки іноземних організацій, йшлося на Парламентських слуханнях (Капіца Ю. М., НАН України).

...Міністерство та ДДІВ власними розпорядчими актами унеможливили забезпечення прозорості діяльності ОКУ, як результату виконання своїх функцій державного нагляду.

...внаслідок незабезпечення МОН та Держдепартаментом узгодженості чинного законодавства та неналежного виконання покладених повноважень, не забезпечується охорона авторських і суміжних прав, втрачаються доходи бюджету та кошти для мистецького сегменту українського суспільства.»

З виступу на комітетських слуханнях 3 вересня 2008 року

«...при Департаменті інтелектуальної власності створено Консультативну раду з представників творчих спілок України та відомих творчих діячів України і також до неї включено асоціацію «Всеукраїнський альянс авторських суміжних прав». Насправді жодної консультативної ради з представників творчих спілок ніколи не існувало. В той же час зазначена асоціація існує де-юре і її засновниками є об'єднання підприємств «Український музичний альянс» («УМА») та об'єднання підприємств «Українська ліга музичних прав» («УЛМП»). Які функції в організаційній структурі правової охорони авторського права і суміжних прав покладено на цю асоціацію наведено, тому громадська складова зазначеної структури залишається не прозорою.»

К. СТЕЦЕНКО
зав. кафедрою менеджменту
Київського національного університету
культури і мистецтва,
заслужений артист України

*Українські артисти, автори і музичні продюсери
офіційно звернулися до Прем'єр-міністра України*

Прем'єр-міністру України Ю. ТИМОШЕНКО

Вельмишановна Юліє Володимирівно!

До Вас звертаються артисти, автори та музичні продюсери, результатами творчості яких щодня насолоджуються сотні тисяч українців. Музична культура нашої співочої нації є загально визнаним у світі феноменом, про що свідчать перемоги наших артистів у міжнародних музичних і пісенних конкурсах, зокрема конкурсі Євробачення.

Однак, на сьогоднішній день музична індустрія нашої країни знаходиться на межі економічного колапсу, адже музична культура може розвиватися лише за певного рівня захисту авторського права і суміжних прав, обов'язок забезпечення якого покладений на Державу, що передбачено Конституцією, законами України та міжнародними договорами, до яких приєдналася наша країна.

З огляду на це, просимо Вас про наступне:

1. Припинити цифрове музичне піратство в українському сегменті мережі Інтернет. На сьогоднішній день українські артисти і автори не-

суть колосальні втрати від незаконного розповсюдження їх музичної творчості у мережі Інтернет через сотні піратських сайтів. Для вирішення проблеми необхідне постійне здійснення комплексу заходів правоохоронних органів для забезпечення належного захисту авторського права і суміжних прав.

2. Навести лад у сфері колективного управління музичними правами:

- ◆ Припинити численні факти публічного використання музики без виплати належної винагороди авторам, виконавцям і музичним продюсерам. Аналіз ринку свідчить, що менше 10 % підприємств здійснюють використання з виплатою винагороди правовласникам. Решта — це десятки тисяч закладів торгівлі і громадського харчування, транспорту, тощо, які продовжують незаконно використовувати музику під час здійснення своєї комерційної діяльності. Необхідне посилення контролю за наявністю договорів щодо захисту прав інтелектуальної власності між цими підприємствами та організаціями колективного управління).
- ◆ Внести зміни у Кримінальний Кодекс України та Кодекс України про адміністративні правопорушення для забезпечення належного контролю правоохоронних органів у сфері публічного використання.
- ◆ Припинити діяльність організацій колективного управління музичними правами, які функціонують без отримання повноважень від українських артистів, творчість яких використовується бізнесом в процесі комерційної діяльності, а саме, Всеукраїнське об'єднання суб'єктів авторських і суміжних прав «Оберіг», Всеукраїнська громадська організація «Всеукраїнське Агентство з авторських та суміжних прав», Асоціація «Гільдія виробників відеограм і фонограм», Громадська організація «Агентство охорони прав виконавців», Всеукраїнська громадська організація «Автор». Такі організації протягом років здійснюють збір належної нам винагороди, прикриваючись папірцями-свідоцтвами від Держави, але реально не представляючи інтереси правовласників.
- ◆ Забезпечити сплату винагороди за використання музики державними телерадіоорганізаціями (у першу чергу НРКУ та НТКУ) відповідно до існуючого українського законодавства.
- ◆ Зобов'язати Державну митну службу України не пропускати через митний кордон товари, що всупереч чинному законодавству імпортуються без сплати відрахувань за так звану «приватну копію» відповідно до ст. 42 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

3. Забезпечити систематичну участь представників музичної індустрії у роботі всіх державних органів щодо всіх питань, які стосуються сфери авторського права і суміжних прав. При цьому, вимагаємо ігнорувати всі рекомендації державних органів, зокрема, Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, які були розроблені без нашої участі, більше того, якщо такі рекомендації розробляються функціонерами вищезазначених організацій колективного управління, які вже дискредитували себе як професіонали у цій сфері, протягом останніх п'яти років переслідували лише власні фінансові інтереси, експлуатуючи належні нам авторські та суміжні права для власного збагачення. Звертаємо Вашу увагу на те, що порушені вище питання потребують негайного вирішення. Наразі ситуація викликає справедливе обурення не лише представників творчих музичних кіл України, але й світової музичної індустрії. Загнана у кут, економічно зубожіла музична культура України не зможе інвестувати у творчість, у розвиток нових талантів, генерувати якісний конкурентоспроможний продукт. А це матиме глибокі негативні наслідки для соціально-економічного та культурного розвитку України.

З повагою

*Українські артисти і музичні продюсери
вимагають від держави захистити їхні права*

Київ, 7 жовтня 2008 року

На прес-конференції на тему «Українські артисти і музичні продюсери вимагають від держави захистити їхні права», що відбулася у столиці, українські митці оприлюднили відкритий лист, з яким вони звернулися до Прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко. Зокрема, у листі вони вимагають звернути увагу на гострі проблеми музичної індустрії заради подальшого розвитку української музичної культури, висловлюють обурення низьким рівнем захисту їхніх прав на отримання коштів за публічне використання результатів їхньої творчості. Лист підписали Руслана Лижичко, Андрій Данилко, Наталія Могилевська, Костянтин Меладзе, Олександр Пономарьов, Віталій Козловський, Гарик Кричевський, Потап, Настя Каменських, Гайтана, Росааа, гурти Скрыбін, Мандри, Танок на Майдані Конго, Плач Єремії, С. К. А. Й., Друга Ріка, Моторола, XS, Mad Heads XL, Табула Раса, L'amour і 4 Короля, з також продюсери Олександр Ксенофонов, Дмитро Костюк, Юрій Нікітін, Богдан Гловацький, Дмитро Прикордонний, керівники звукозаписуючих компаній і видавництв Андрій Дахоаський, Олег Долинський, Едуард Клім та інші. На фото: на прес-конференції Руслана Лижичко — Зйомка 7 жовтня 2008 року. Київ. (ЛН)

Українська співачка Руслана ініціює кампанію боротьби з «піратами» і захисту авторських прав

24 квітня 2008 року Руслана оприлюднила свій лист, в якому звинуватила державу в тому, що "на сьогоднішній день вона не створила жодного механізму захисту моїх авторських і виконавських прав у всесвітній мережі і відсторонилася від проблеми зухвало розкрадання власного інтелектуального ресурсу", цитує УНІАН.

За її словами, ситуація, що склалася в Україні, спонукає артиста або до повної бездіяльності, або до зміни громадянства.

Тепер співачка сама має намір розпочати антипіратську кампанію і боротися проти "розкрадання результатів праці останніх кількох років свого життя". Першим кроком Руслани буде відкриття 1 травня власного сайту для "скачування" її пісень.

"Мій останній альбом вже вкрадено, проте вже сьогодні існують повністю нові композиції, нові аранжування існуючих пісень. Все це вийде в оновленій версії альбому і буде доступне для завантаження на нашому сайті. Я готова дати кращу пропозицію, ніж дають пірати, і надати всі свої ексклюзивні матеріали відповідної якості на офіційному сайті за схемою, відомою як "візьми безкоштовно, або заплати скільки можеш", - повідомила співачка.

Паралельно вона, під час своїх концертів і поїздок країною, вестиме агітацію проти "піратів", робитиме заяви в ЗМІ і буде закликати інших виконавців її підтримати.

Другим кроком співачки буде лобювання внесення змін до законодавства України. Зокрема, це зміни до закону про авторське право і суміжні права і зміни до Кримінального кодексу України в частині відповідальності за "піратство".

Як повідомлялося, згідно з результатами дослідження, проведеного компанією IDC, в 2006 році рівень піратства в Україні склав 84%. В той же час середній світовий показник піратства складає 34%. Тільки у 2006 році втрати українських компаній-правовласників склали 337 млн доларів.

NEWSru.ua :: Україна, 25 квітня 2008 р.

*З листа МОН України від 20.10.08 № 1/10-2759
до Голови Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України*

«...Треба звернути особливу увагу на те, що організації колективного управління створюються тільки за бажанням правоволодарів, тому що авторське право і суміжні права це, перш за все, приватні права. І саме з метою управління цими правами створюються такі організації»

Міністр І. О. ВАКАРЧУК

*З листа Дмитру Володимировичу Табачнику
Віце-прем'єр-міністру України
3 листопада 2006 р.*

«...а право збирати винагороду для власників суміжних прав має бути затверджено за двома об'єднаннями, що представляють переважну частку міжнародного музичного каталогу - УМА і УЛМП.»

З повагою,
Стефан КРАВЧИК,
Уповноважений Регіональний Директор
Європа, Близький Схід, Північна Африка

*Прес-конференція на тему:
«Від кого уряд України має захищати національну культуру
в аспекті авторського права?»*

Прес-конференцію проводять:

Кирило Стеценко	— завідувач кафедрою менеджменту Київського національного університету культури і мистецтв, заслужений артист України;
Сергій Кулаков	— співголова ради авторів ВГО «Гільдія кінорежисерів 24/1»;
Олександр Злотник	— голова об'єднання громадських організацій «Всеукраїнське агентство авторів», народний артист України, професор;
Артур Лі	— президент Всеукраїнської спілки «Гільдія акторів кіно»
Петро Крайнев	— директор Науково-дослідного центру судових експертиз з питань інтелектуальної власності, судовий експерт, професор;
Сергій Ступак	— голова Всеукраїнського об'єднання суб'єктів авторських і суміжних прав «Оберіг»;
Петро Заїка	— перший заступник голови Національної музичної спілки;
Іван Тараненко	— секретар правління Національної спілки композиторів України.

За участю Голови Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України, професора Володимира Полохало.

Над творчою інтелігенцією країни свідомо знущається корупційно-бюрократична машина, що створена чиновниками від влади. Цілеспрямовано руйнується і розграбовується творчий та науковий потенціал України. Звернення громадських організацій, творчих спілок, науковців, товаровиробників, а також народних депутатів з цього приводу до органів влади та конкретних посадовців результату не надало, а пограбування інтелекту продовжується.

Отримані конкретні приголомшуючі факти зловживань і порушень у сфері інтелектуальної власності з боку відповідальних посадовців Державного департаменту інтелектуальної власності і Українського агентства з авторських і суміжних прав (УААСП). Оприлюднені конкретні суми

збитків нанесених творчій громадськості і державі, які вимірюються мільярдами гривень. Це стало відомо в результаті зробленого Комітетом з питань науки і освіти ВР України і особисто його головою Полохало В. І. ґрунтовного аналізу стану справ щодо системи регулювання і управління охорони інтелектуальної власності в Україні, а також результату аудиту Рахункової палати щодо ефективності діяльності Міністерства освіти і науки України з охорони інтелектуальної власності.

Держдепартамент витратив на ремонт своїх кабінетів 3,5 млн грн із зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, які за своїм цільовим призначенням мають спрямовуватись виключно на забезпечення розвитку та функціонування державної системи охорони інтелектуальної власності.

УААСП свідомо перерахувало авторську винагороду, зібрану для авторів і правовласників у сумі 10,5 млн грн та 290 тис. доларів США на депозитні та поточні рахунки Європейського банку розвитку та заощаджень, який невдовзі став банкрутом, а гроші зникли.

Тепер зрозуміло, що керівництво Держдепартаменту та УААСП на сьогодні де-факто є власниками крупного бізнесу, який побудований на вкрадених у держави та її громадян коштах і дає багатомільйонні прибутки ділкам тіньової індустрії.

Саме за рахунок цих коштів, які мають належати авторам, виконавцям, іншим творцям, існує можливість створювати будь які припони для наведення ладу в цій галузі і набивати власні кишені. Добровільно цей бізнес ніхто не віддасть, за нього борються. Як неодноразово повідомлялось у засобах масової інформації, має місце політичне «кришування» цієї сфери окремими народними депутатами (Толстоухов, Табачник, Шаров, Кармазін). Нажаль, це «кришування» є досить результативним.

Від кого уряд має захистити національну культуру?!

На чисельних нарадах, конференціях та круглих столах у багатьох регіонах України представники творчої інтелігенції з обуренням вказували на злочинні дії з боку керівництва Держдепартаменту, висловили їм недовіру, надавали конкретні факти та докази. На Парламентських слуханнях Р. Лижичко зазначила «.. За час своєї творчої діяльності я отримувала авторські відрахування з Європи, з різних куточків світу, тільки не з України». А співак і композитор С. Вакарчук прямо наголосив: «У сфері інтелектуальної власності повний хаос, і не побоюся цього слова, бандитизм».

Авторів та творців безкарно грабують, а влада не реагує. Інтелектуальний потенціал країни вже на межі знищення, звідки зворотного шляху не буде.

Міністерство освіти і науки разом з Держдепартаментом ігнорує доручення уряду щодо перевірки діяльності організацій колективного управління у сфері авторського права і суміжних прав. В Кабінет Міністрів надаються формальні відписки необ'єктивного характеру.

Генеральною прокуратурою України 21.02.2007 року винесено протест на рішення Держдепартаменту щодо незаконної реєстрації УААСП, як організації колективного управління, уповноваженою на збір і розподіл авторської винагороди, але до сьогоднішнього часу цей протест проігноровано. Більше того, створюється правове підґрунтя для рейдерського захоплення цієї організації.

Бездіяльність Держдепартаменту є нічим іншим, як саботажем щодо наведення ладу у сфері авторського права і суміжних прав. Проект закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань авторського права і суміжних прав», що був оприлюднений на веб-сайті Держдепартаменту 23.06.2008 року, свідчить про спробу з боку керівництва департаменту передусім досягти власних відомчих інтересів, як то максимум прав для себе при мінімумі обов'язків та відповідальності.

Дивує позиція Міністра науки і освіти І. Вакарчука, якому підпорядковані ці структури і який дистанціювався від вирішення зазначених проблем. Шановний пане Міністре, звільнить нас від цих горе керманців Держдепартаменту (Голова Паладій М. В., заступники Чеботарьов В. П. і Дмитришин В. С.) та Агентства (директор Пашковський В. С.).

Сьогодні все ще чиниться інтелектуаліцид української нації, країну грабують, руйнують її інтелектуальний потенціал і національну культуру.

У нещодавньому висновку компетентних органів, зробленого за дорученням Прем'єр-міністра України пропонується доручити Міністерству освіти і науки України притягнути до відповідальності осіб, причетних до скоєння виявлених порушень, а результати перевірки надіслати до Генеральної прокуратури України.

Яка доля чекає на це доручення?

Реформувати існуючу ганебну систему, що панує у цій царині вже 17 років, шляхом утворення центрального органу виконавчої влади з питань інтелектуальної власності на чолі якого будуть професіонали, вимагає вся творча спільнота.

Єжи Гофман звинувачує Держдепартамент інтелектуальної власності в порушенні авторських прав

Проблема авторського права, яку нещодавно порушували співаки на чолі з Русланою, днями вибухнула новими сенсаційними подробицями. Цього разу свій протест проти «махновщини», яка є визначальною у сфері мистецької інтелектуальної власності, озвучили кінематографісти. На відміну від представників вокального мистецтва, кінематографісти мають халепу міжнародного значення. Оскільки одним із учасників цього скандалу став польський режисер Єжи Гофман — українські суди не визнають того очевидного факту, що саме Гофман є автором фільмів «Знахар» і «Вогнем і мечем». «Це вперше відбулося в моєму житті. Легально суд незалежної та вільної держави позбавив мене авторського права на мої фільми», — обурення пана Гофмана межувало із щирим подивом. У схожій ситуації опинилися і його українські колеги Давид Черкаський (автор «Острова скарбів»), Віктор Гресь (режисер фільму «Чорна курка, або Підземні жителі») та інші. Вони чи їхні представники сумлінно ходили на засідання судів, де їм відмовляли у визнанні авторського права. Не важко здогадатися, що при такому ставленні митців дуже добре почуваються пірати, які штампують диски з тим же «Островом скарбів» і навіть не вказують у вихідних даних, що автором цього мультика є Давид Черкаський. А які претензії, які порушення? Якщо суд не визнав авторство Черкаського, то чому це мають робити пірати?

Метр польського кінематографа звинуватив українські владні структури, перш за все Державний департамент інтелектуальної власності та Міністерство культури й туризму, у тому, що вони ущемляють його авторські права, надаючи можливість різним телекомпаніям показувати кінофільми "Вогнем і мечем", "Знахар" та інші без сплати авторської винагороди. Про це Гофман сказав на зустрічі із журналістами в Одесі після прем'єрного показу свого нового чотирисерійного фільму "Україна. Становлення нації".

За словами голови Спілки кінематографістів Бориса Савченка, вони мають справу з цілою мафією ворогів, які або ж «відморожуються», не з'являючись на судові засідання, або йдуть на всілякі хитрощі, аби тільки не платити роялті (авторські відрахування). Серед таких, хто по той бік лінії фронту, Савченко називає і Міністерство культури, яке видає дозволи на продажі DVD-дисків без зазначення прізвищ авторів, і телеканали, які демонструють фільми, але, знову ж таки, не платять авторських відсотків, приватні фірми, які тиражують фільми і мультики за схемою, схожою на ситуацію з «Островом скарбів». За словами фахівця з інтелектуальної власності Сергія Кулакова, схожа доля спіт-

кала переважну більшість українських художніх та анімаційних фільмів, що були зняті за останні десятиріччя. Як розповів Кулаков, права на мультики «Доктор Айболит», «Капітошка», серії мультфільмів Володимира Дахна про козаків належать студії «Анімафільм». Розпоряджається цими фільмами студія на свій розсуд, але грошей авторам не перераховує. Розмірковуючи, мабуть, таким чином: якщо ми маємо права на цю продукцію, то чому маємо платити людям, які її створили?

Кінематографісти й надалі обіцяють штурмувати цю стіну абсурду та беззаконня. На чергове судове засідання у грудні збирається Давид Черкаський, а Єжи Гофман має намір відстоювати свої права у Європейському суді та вимагати компенсації за нанесену шкоду в розмірі 5 млн. євро за кожен фільм. «Річ не в грошах, а в законі, — каже польський режисер. — Адже у кожній моїй картині — частина моєї душі».

*За матеріалами:
«Україна молода», «ПіК України», Утро.іа, Тижневик «Міст»
жовтень 2008 р.*

*Міністру освіти і науки України
ВАКАРЧУКУ І. О.*

20.10.2008 р.

Шановний Іване Олександровичу!

Керівники дев'яти творчих спілок України разом з керівниками зацікавлених громадських і державних організацій направили 26 травня 2008 року Звернення до Президента України, Прем'єр-міністра України, Голови Верховної Ради України (опубліковано у Білій книзі на стор. 161-165), у якому, насамперед, було висловлено недовіру керівництву ДЦВ, УААСП, «Інтелзахист» у зв'язку з нестворенням в Україні ефективної системи збору, розподілу та виплати винагороди творцям, недостатнім контролем за дотриманням авторського права і суміжних прав при видачі контрольних марок.

З опублікованих документів відомо, що керівництво ДЦВ та УААСП вчиняло правопорушення, які не лише нанесли шкоду майновим інтересам творців, але й носять злочинний характер. Позиція творчої громадськості ще раз прозвучала на Комітетських слуханнях 3 вересня 2008 року у Верховній Раді: ситуація з забезпечення авторського права

в Україні є кричущою. Наше бачення цілком підтвердили результати міжвідомчої перевірки, здійсненої центральними органами виконавчої влади за дорученням Прем'єр-міністра України від 13 вересня 2008 року.

На цій підставі, 17 вересня 2008 року відбулося спільне засідання представників Спілки звукорежисерів України, Асоціації «Гільдія виробників відеограм і фонограм», Об'єднання «Оберіг», Національної спілки композиторів України, Національної всеукраїнської музичної спілки, ГО «Агентство охорони прав виконавців». Учасники засідання наполягають, шановний пане Міністре, на звільненні з посади директора УААСП Пашковського Л. Б. та невідкладному внесенні подання Прем'єр-міністру України про звільнення з посад голови ДДІВ Паладія М. В. та заступника голови ДДІВ Чеботарьова В. П.

Беручи до уваги важливість даного питання, ми висловлюємо готовність зустрітися з Вами, шановний Іване Олександровичу, у зручний для Вас час¹ та навести додаткові аргументи на підтвердження своєї позиції. Ми переконані, що подальше затягування цієї неприпустимої ситуації здатне повністю зруйнувати ті скромні здобутки, які на сьогодні ми маємо у сфері захисту прав інтелектуальної власності і тому залишаємо за собою право, на випадок необ'єктивних зволікань з боку МОН відстоювати власні інтереси у судовому порядку. На Ваше рішення ми чекаємо на адресу Національної всеукраїнської музичної спілки: 01004, м. Київ 004, вул. Пушкінська, 32, тел.: 235-2055.

З повагою та сподіваннями на порозуміння і взаємодію.

Зібров ПАВЛО
Злотник ОЛЕКСАНДР
та інші (десять підписів)

¹ Примітка: Часу для зустрічі у Міністра не знайшлося.

*Звернення учасників круглого столу
«Криза у сфері захисту авторських прав
на програмне забезпечення в Україні
та її негативний вплив на економіку держави»
до вищих органів державної влади України*

30 жовтня 2008 р. м. Київ

Ініціатор круглого столу:

Асоціація виробників програмного забезпечення Business Software Alliance (BSA)

Учасники:

Business Software Alliance

Асоціація підприємств інформаційних технологій України Асоціація учасників електронного бізнесу України

Українські та міжнародні виробники та продавці програмного забезпечення (1С, Abbyu, Adobe Systems, Autodesk, Microsoft, АМІ, Бакотек, Софтпром)

Проблема «комп'ютерного піратства» (незаконного відтворення та розповсюдження нелегальних копій комп'ютерних програм) залишається дуже гострою для України. Не зважаючи на зусилля, що були здійснені у цій сфері раніше, рівень використання неліцензійного програмного забезпечення в нашій країні залишається одним з найвищих у Європі та світі — за експертними оцінками на сьогодні він становить 83 відсотки, тобто більше ніж вісім з кожних десяти українських комп'ютерів містять «піратські» копії програмних продуктів.

Такий незадовільний стан справ із поширенням «комп'ютерного піратства» у державі зумовлений низкою причин.

По-перше, чинне законодавство у сфері захисту прав інтелектуальної власності загалом хоч і відповідає міжнародним стандартам, проте містить цілий ряд не узгодженостей і прогалин, що на практиці значно ускладнюють ефективний захист цих прав та переслідування правопорушників.

На жаль, чинні нормативно-правові акти, прийняті у переважній більшості з метою протидії виробництву в Україні так званих «піратських компакт-дисків», не враховують сучасні форми порушення авторських прав (наприклад, розповсюдження нелегальних комп'ютерних програм за допомогою мережі загального доступу Інтернет тощо), у зв'язку з чим такі дії на сьогодні є фактично безкарними.

Не проводиться модернізація застарілих норм, які регламентують питання захисту прав інтелектуальної власності та лише перебувають тривалий час в стадії обговорення різноманітних проектів.

По-друге, слід констатувати існуючі проблеми у правоохоронній і судовій системах на цих напрямках. Зокрема, мова йде про неналежне матеріально-технічне забезпечення діяльності органів внутрішніх справ та недостатню кількість персоналу відповідних підрозділів МВС України (лише близько 5 працівників на регіон), які займаються виявленням та документуванням усіх правопорушень в сфері інтелектуальної власності (у тому числі об'єктом яких є комп'ютерні програми).

Доволі суперечливою є судова практика з розгляду цивільних, адміністративних та кримінальних справ про порушення авторських прав на програмне забезпечення. Аналіз судових рішень, прийнятих у таких справах демонструє доволі різноманітні підходи судів до застосування матеріальних та процесуальних норм при їх розгляді. Нерідко різні судові органи України ухвалюють протилежні рішення в аналогічних справах, що призводить до звільнення порушників від юридичної відповідальності, а зрештою — до заохочення «комп'ютерного піратства».

Незважаючи на поширення фактів порушення прав інтелектуальної власності з використанням мережі Інтернет, на сьогодні в Україні відсутня практика провадження досудового слідства і розгляду кримінальних справ цієї категорії у судах.

По-третє, необхідно констатувати повільні темпи легалізації програмного забезпечення в самих органах державної влади. Не зважаючи на численні рішення уряду, кількість неліцензійних копій програм, встановлених на комп'ютерах різних владних структур залишається великою, що зумовлено відсутністю належного бюджетного фінансування відповідних витрат. Такий стан дотримання авторських прав на комп'ютерні програми у державному секторі надає негативний приклад як керівникам та персоналу суб'єктів господарювання, так і для пересічним громадянам.

Вважається, що така ситуація в Україні, у порівнянні з сусідніми державами, не є оптимістичною та по праву може бути визначеною як кризова. Ця криза призводить, перш за все, до зменшення надходжень податків та зборів у державний бюджет України, величезних збитків розробників та продавців легального програмного забезпечення, а також згортання ІТ-сектору національної економіки.

У той же час, за підрахунками міжнародних експертів зниження рівня комп'ютерного піратства в Україні лише на 10 відсотків протягом наступних трьох років призведе до появи більше ніж 2 600 додаткових робочих місць, збільшення обігу капіталу в національному секторі ви-

соких технологій на 4 мільярди 700 мільйонів гривень, зростання податкових надходжень до бюджету на 345 мільйонів гривень. Відповідно збільшаться і темпи росту української економіки.

У цьому зв'язку, лише скоординовані зусилля держави, виробників програмного забезпечення, інших бізнес-структур, громадських організацій та ЗМІ здатні знизити рівень комп'ютерного піратства та розпочати широкомасштабну роботу з формування поваги українського суспільства до інституту інтелектуальної власності.

Ураховуючи викладене, за результатами проведення круглого столу, учасники ринку легального програмного забезпечення України звертаються до вищих органів державної влади з проханням вжити невідкладних заходів щодо активізації діяльності з протидії комп'ютерному піратству та зниження рівня використання неліцензійного програмного забезпечення в Україні. Звернення спрямовані, зокрема

- до Верховної Ради України із проханням:

- затвердити рекомендації слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки та освіти «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права та суміжних прав» щодо вдосконалення законодавства у сфері авторського права»;

- внести зміни до Закону України «Про авторське право та суміжні права» щодо захисту прав на комп'ютерні програми з метою приведення цього Закону у відповідність до міжнародних угод, укладених Україною, а також до сучасних реалій у сфері поширення і використання програмного забезпечення;

- залучити до законодавчого процесу із вдосконалення відповідного законодавства зацікавлені громадські організації та об'єднання правовласників.

- до Кабінету Міністрів України із пропозиціями:

- створити координаційну раду з питань захисту авторських прав як урядовий консультативно-дорадчий орган при Кабінеті Міністрів України;

- затвердити програму легалізації програмного забезпечення в закладах освіти, а також ввести в програму навчання вивчення теорії права інтелектуальної власності;

- збільшити кількість особового складу підрозділів боротьби зі злочинами у сфері інтелектуальної власності Державного Департаменту боротьби з економічною злочинністю Міністерства внутрішніх справ України та покращити їх матеріально-технічне забезпечення;

- внести зміни до порядку виробництва, зберігання, видачі контрольних марок та маркування примірників комп'ютерних програм з метою запобігати отримання контрольних марок для «піратських» носіїв.

— передбачити в проекті Державного бюджету України на 2009 рік видатки, необхідні для повної легалізації програмного забезпечення, що використовується в органах державної влади;

— затвердити урядову програму роз'яснення суспільству цінностей легального програмного забезпечення.

- до Верховного Суду України із проханням здійснити узагальнення практики застосування судами України цивільного, адміністративного та кримінального законодавства у справах про порушення авторського права на програмне забезпечення та прийняти як результат постанову Пленуму Верховного Суду України.

ВСЕУКРАЇНЬСКА ПРОФЕСІЙНА СПІЛКА

*Народному депутату ВР України
ПОЛОХАЛУ В. І.*

ЩОДО НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Шановний Володимир Іванович!

Всеукраїнську професійну спілку «Гільдія Акторів Кіно» (далі Гільдія Акторів) турбують наслідки Комітетських слухань проведених Комітетом ВР з питань науки і освіти 3 вересня 2008 року «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав». Гільдія Акторів має відомості, що після цих комітетських слухань, за інформацією отриманою під час комітетських слухань, виконуючи свої обов'язки народного депутата України, у відповідності до закону, Ви спрямували звернення до Кабінету Міністрів України стосовно перевірки діяльності Державного департаменту інтелектуальної власності, щодо діяльності якого є дані про порушення цим органом законодавства України, які призвели до порушення прав і свобод і творців інтелектуальної власності, якими є члени нашої профспілки.

Згідно ст. 9 ЗУ «Про інформацію» Гільдія Акторів має право на отримання інформації, яка необхідна для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів виконавців-акторів, що є творцями інтелектуальної власності, для здійснення завдань і функцій встановлених статутними положеннями профспілки.

Про протиправну діяльність Державного департаменту інтелектуальної власності по відношенню до акторів-виконавців, Гільдія Акторів не одноразово зверталась до всіх органів державної влади.

Органи законодавчої та виконавчої влади зобов'язані здійснювати свої повноваження з метою утвердження і забезпечення прав і свобод людини. Просимо Вас для ознайомлення з результатами діяльності Державного департаменту інтелектуальної власності, які призвели до порушень прав і свобод, надати Гільдії Акторів відповідь Кабінету Міністрів України, стосовно діяльності цього органу, якщо в наданих документах міститься інформація, щодо порушення прав творців інтелектуальної власності.

Згідно ст. 7, ст. 14, ст. 15 Закону України «Про звернення громадян», ст. 28 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», очікуємо відповіді на наше звернення.

З повагою, і вірою у велике інтелектуальне майбутнє України,

**Президент ВПС «Гільдія Акторів Кіно»
Артур Лі**

*З виступу на парламентських слуханнях у Верховній Раді України
21 березня 2007 року*

«Оскільки питання авторського права... — це питання загальне, я звертаючись до авторів і вважаю, що ви як власники авторських прав зобов'язані вжити всіх заходів для того, щоб ваші права були захищені»

Є. КОРНІЙЧУК,
перший заступник голови Комітету
Верховної Ради України V скликання
з питань правової політики

**ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ АВТОРІВ І ВИКОНАВЦІВ
«СОЮЗ АВТОРІВ І ВИКОНАВЦІВ «УКРАЇНСЬКІ МИТЦІ»**

ВИТЯГ

з Протоколу від 8 жовтня 2008 р. засідання Вищої Ради САВ «УМ»

П Р И С У Т Н І:

Від Вищої Ради САВ «УМ»:

Голова Національної спілки кінематографістів України	— Б. Савченко;
Голова Національної спілки письменників України	— В. Яворівський;
Голова Національної спілки художників України	— В. Чепелик;
Голова Національної спілки композиторів України	— Є. Станкович;
Голова Національної музичної спілки України	— А. Авдієвській;
Голова Національної спілки театральних діячів України	— Л. Танюк;
Голова Національної спілки архітекторів України	— І. Шпара;
Директор ВГО «Гільдія кінорежисерів 24/1»	— С. Кулаков;
Директор ВГО «Автор»	— С. Загородній

П О С Т А Н О В И Л И:

Керуючись статтею 3 Конституції України митці констатують, що Держава ухиляється від відповідальності перед митцями за діяльність пов'язану з охороною їх авторського права і суміжних прав, що призвело до неотримання авторами і виконавцями належної їм авторської винагороди,

Усвідомлюючи відповідальність авторів за формування цивілізованої системи охорони авторського права в Україні, а також, що твори літератури і мистецтва є інтелектуальною приватною власністю їх творців,

Виходячи з необхідності об'єднання зусиль для забезпечення реалізації прав та законних інтересів авторів, пов'язаних зі створенням, збереженням, розвитком, пропагандою, розповсюдженням та будь-яким використанням об'єктів авторського права у всіх їх об'єктивних проявах, спрямованих на розвиток культури України,

Усвідомлюючи недоцільність існування Державного департаменту інтелектуальної власності як урядового органу, який своїми діями створив кризову ситуацію у сфері охорони прав авторів і виконавців, визначивши суб'єктів господарювання в якості організацій колективного управління (ОКУ), що призвело до штучного створення системи збору неналежними особами сум коштів справедливої винагороди (роялті) за використання творів і виконань суб'єктами господарювання, та унеможливило реалізацію державної політики щодо правової ієрархії реалізації прав авторів, виконавців та інших суб'єктів суміжних прав

Враховуючи світовий досвід формування та розвитку системи правової охорони авторського права і суміжних прав на твори та виконання, за кожною формою їх вираження, а саме, що існування ефективної системи громадського інституту колективного управління є невід'ємною частиною системи правової охорони прав інтелектуальної власності на об'єкти авторського права і суміжних прав у будь-якій державі, а також матеріали слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти, які відбулися 3 вересня 2008 р., які відзначили, що діяльність державних органів у сфері авторського права і суміжних прав в Україні є вкрай неефективною і перешкоджає формуванню цивілізованого ринку інтелектуальної власності,

для створення національної системи охорони прав авторів і виконавців

В И Р І Ш И Л И:

1. Звернутися до Президента України з пропозиціями:

а) ліквідувати Державний департамент інтелектуальної власності;

б) створити згідно ст. 4 Закону України «Про авторське право і суміжні права» центральний орган виконавчої влади із спеціальним статусом Національне агентство з авторського, права і суміжних прав (НААСП), як правонаступника зобов'язань, прав та обов'язків ліквідованого Державного агентства з авторських і суміжних прав (ДААСП);

в) створити Національну (державно-громадську) Раду з питань охорони прав авторів і виконавців на умовах паритетної чисельності представників митців та « посадових осіб всіх гілок органів державної влади.

2. Звернутися до Комітету ВР України з питань бюджету та до Міністерства фінансів України з пропозицією доповнення кодів бюджетної класифікації доходів бюджету 11010300 «Податок з доходів фізичних

осіб на дивіденди та роялті», шляхом визначення коду 11010310 — «Податок з роялті авторів» та коду 11010320 — «Податок з роялті виконавців» з включенням до дохідної частини бюджету додаткових надходжень податків у розмірі 200 млн грн та 100 млн грн відповідно до запропонованих кодів класифікації.

3. Підтримати проект Рекомендацій слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав», які відбулися 3 вересня 2008 р.

Голова засідання Б. САВЧЕНКО

Р о з д і л VII

**Система органів
колективного управління
як український феномен**

(аналітична довідка)

*З виступу на комітетських слуханнях 03.09.2008 р.
«Ефективність застосування законодавства України
у сфері авторського права і суміжних прав»*

«...всі нормативні відомчі акти у сфері авторського права і суміжних прав, видані Міністерством освіти і науки, Державним департаментом інтелектуальної власності не узгоджуються з вимогами Закону України.»

**Артур Лі,
президент
Всеукраїнської професійної спілки
«Гільдія акторів кіно»**

1. Вступ

На момент ліквідації Державного агентства України з авторських і суміжних прав (далі — ДААСП), в Україні було зареєстровано три організації колективного управління — Всеукраїнську громадську організацію «Гільдія кінорежисерів «24/1», Громадську організацію «Агентство охорони прав виконавців», Всеукраїнське об'єднання суб'єктів авторських і суміжних прав «Оберіг». Агентство та Об'єднання позиціонувалися у музичній сфері, а Гільдія — у аудіовізуальній. Через рік було зареєстровано Громадське об'єднання «Статус», як організацію колективного управління у образотворчій сфері. Важливу роль у суспільному процесі відіграло й продовжує відігравати створене згідно Указу Президента України № 940 Об'єднання громадських організацій «Всеукраїнське агентство авторів», метою діяльності якого є сприяння колективному управлінню правами суб'єктів авторського права і суміжних прав.

Слід зазначити, що, наприклад, у Франції національній системі колективного управління майновими правами авторів понад сто п'ятдесят років. Багато європейських країн, а також США у цій справі «переступили» столітній рубіж. Ось вибіркові показники діяльності організацій колективного управління різних країн:

№	Держава	ОКУ	Збори за 2003 р. (€)
1	Німеччина	GEMA	813.620.000
2	Франція	SACEM	708.510.448
3	Італія	SIAE	475.323.126
4	Велика Британія	PRS	400.414.281
5	Франція	SDRM	349.897.040
6	Велика Британія	MCPS	325.508.660
7	Іспанія	SGAE	300.760.000
8	Німеччина	GVL	147.701.000
9	Велика Британія	PPL	114.342.877
10	Нідерланди	BUMA	106.000.000
11.	Україна	УААСП	1.023.305 (6.037.500 грн)

Для порівняння, за період з 2004 року по 2007 рік включно, збір авторської винагороди в Україні збільшився в 5,5 разів, але, при цьому, 2007 року склав усього трохи більше 26 мільйонів гривень загалом.

У різних країнах практика з колективного управління може істотно між собою відрізняється. В Євросоюзі неодноразово робилася спроба прийняти Директиву ЄС з колективного управління, але набути спільного бачення даної проблеми членам ЄС поки що не вдається: на даний час маємо лише опубліковані у травні 2006 року рекомендації ЄС з колективного управління, у яких закладено лише окремі вибіркові (сто-

совно Інтернет) пропозиції. А це означає, що нам в Україні доводиться вивчати досвід різних країн і, врешті, розбудовувати власну національну систему колективного управління, попередньо заклавши необхідне законодавче підґрунтя щодо організацій колективного управління, якого поки що явно не вистачає.

На обліку в Державному департаменті інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України (далі — ДДІВ, МОН) зараз чотирнадцять організацій колективного управління (далі — ОКУ). За організаційно-правовою формою маємо підприємницькі утворення (Державне підприємство «Українське агентство з авторських і суміжних прав» (далі — УААСП), Об'єднання підприємств «Український музичний альянс», Об'єднання підприємств «Українська ліга музичних прав», Асоціацію «Дім авторів музики в Україні», Асоціацію «Гільдія виробників відеограм і фонограм»), громадські організації (Всеукраїнське об'єднання суб'єктів авторських і суміжних прав «Оберіг», Об'єднання «Статус», ВГО «Гільдія кінорежисерів «24/1», Агентство охорони прав виконавців, ВГО «Автор», ВГО «Українська авторська спілка», ВГО «Всеукраїнське агентство з авторських та суміжних прав», ВГО «Всеукраїнське агентство з авторських прав»), а також Приватну організацію «Українське агентство з авторських прав».

Процес створення недержавних організацій колективного управління з самого початку був приречений на поглиблення й без того існуючого конфлікту інтересів між первинними суб'єктами авторського права і суміжних прав, як-то, авторами, виконавцями, студіями звуко-, відеозапису та їх працівниками з однієї сторони та, з другої сторони, видавцями, продюсерами, ліцензіатами, тиражувальниками та продавцями аудіо-, відеопродукції, які часто ідентифікують себе через неіснуючий в українському законодавстві термін — «правовласник».

Вочевидь, необхідні зміни до законодавства. І от, що нам пропонується.

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань авторського права і суміжних прав», що був опублікований на веб-сайті ДДІВ 23.06.2008 р., свідчить про спробу з боку керівництва ДДІВ, передусім, досягти власних відомчих інтересів, як-то максимум прав для себе при мінімумі обов'язків та відповідальності, прискіплива процедура державної реєстрації авторського права, могутні повноваження держінспекторів інтелектуальної власності, підрозділ яких створено для боротьби з піратством у контексті Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм», право одноособово без дотримання процедур розправлятися з ОКУ, преференції для однієї обраної саме авторської ОКУ тощо.

Іншою важливою новелою законопроекту є та, що в ньому «немає місця» УААСП, оскільки все ж вводиться обмеження, що організації колективного управління мають створюватися виключно первинними суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав. Але схоже, що у ДДІВ вже є щодо майбутньої долі цього державного підприємства відповідний непрозорий план, про що буде йтися далі.

Отже, перспектива стати правонаступником УААСП та впровадження обмеження учасників збору винагороди, поза сумнівом, загострять боротьбу між ОКУ, в яку зацікавлені особи будуть намагатися втягнути не лише відомих авторів і виконавців, використовуючи скоріше їхню популярність і авторитет, ніж об'єктивне та професійне з їхнього боку розуміння предмету суперечки, але й владні структури, насамперед,— Кабмін. Фактично, цей небезпечний для нашого суспільства процес вже розпочався.

А небезпека ця, зокрема, у тому, що за українською ситуацією уважно пильнують та, навіть, вже беруть у ньому активну участь вагомими міжнародні інституції, що здатні суттєво вплинути на формування самого національного інституту колективного управління в Україні².

Немає сумніву, що, у будь-якому випадку, національна система колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав в Україні відбудеться, як недержавна та «набере обертів». Водночас, сьогодні важко передбачити, чи буде вона працювати безпосередньо на творців, чи результати її застосування буде спрямовано, передусім, на посередників-«правовласників», які розпоряджатимуться зібраною ОКУ винагородою, як це часто відбувається сьогодні.

Еклектичною та непередбачуваною є роль держави у питанні формування національної системи колективного управління в Україні. З однієї сторони, маємо недержавні самоврядні організації, які функціонують у площині приватного права і держава не повинна безпідставно втручатися у цей процес. Водночас, діяльність цих організацій повинна контролюватися на адекватність дотримання ними законодавства і договірних зобов'язань. І цей контроль зобов'язана вчиняти у першу чергу держава, чого поки що не відбувається.

Запровадження цивілізованого колективного управління здатне стати ефективною ланкою детінізації тих галузей, де безпосередньо чи опосередковано використовуються, музичні, аудіовізуальні та інші твори, фонограми, відеограми: йдеться про сферу громадського харчування, торгівлі, культурного дозвілля та відпочинку, інформаційних технологій, побутового, транспортного та готельного обслуговування тощо. Це, у

² Лист CISAC до Президента України від 01.06.2006р., лист IFPI до Віце-прем'єр-міністра України від 03.11.2006р.

свою чергу, допоможе податковій системі виявити реальну базу оподаткування. Натомість, поки що з колективним управлінням відбувається те, що, на превеликий жаль, вже відбулося з телерадіокомпаніями: останні у більшості випадків викуплено, переважно, нерезидентами України. Але ОКУ — це не телерадіокомпанія. Таку організацію неможливо викупити буквально, як звичайне підприємство, оскільки, за законом, вона має бути створена авторами чи іншими суб'єктами авторського права і суміжних прав, як неприбуткова організація, тому при її ліквідації наявні кошти мають дістатися належним особам, а не виключно засновникам. Адже, колективне управління — це не бізнес, а висока суспільна місія з репрезентації в країні майнових інтересів міжнародної спільноти авторів, виконавців, виробників відеогам і фонограм.

Лише культурні надбання, що мають свої витoki в минулому та здатні пустити паростки у майбутнє, є ідентифікатором нації. Невід'ємною умовою розвитку культури в сучасних умовах є наявність індустрії культури, як суспільно-господарського процесу, через який культурні здобутки доносяться до людей у вигляді відповідних товарів чи послуг, а творці від цього отримуватимуть матеріальні засоби для своєї подальшої творчої, інтелектуальної діяльності. Невід'ємною складовою такого процесу є інститут колективного управління майновими правами творців, як суб'єктів авторського чи суміжних прав. Існування та діяльність таких організацій в інтересах належних осіб є невід'ємною складовою сучасного цивілізованого державного устрою. Водночас, сьогodнішня державна система захисту авторського права і суміжних прав, фундаментом якої є МОН/ДДІВ, не виправдала покладеної на неї місії.

2. Невизначеність організаційної структури правової охорони авторського права і суміжних прав

Загальновідомо, що до державної складової структури правової охорони авторського права і суміжних прав, окрім МОН, як провідного центрального органу виконавчої влади, також відносяться ДДІВ та засновані МОН і віднесені до сфери управління ДДІВ наступні державні підприємства — «Український інститут промислової власності», «Українське агентство з авторських прав і суміжних прав», «Інтелзахист», «Державний Інститут інтелектуальної власності».

З матеріалів Парламентських слухань від 21.03.2007 р. випливає, що, окрім Громадської колегії та Апеляційної палати, при ДДІВ створено консультативну раду з представників усіх творчих спілок України та відомих творчих діячів України.

Водночас, згідно публікації «Популярно про інтелектуальну власність», ДДІВ, 2004, «громадську складову» державної системи охорони

інтелектуальної власності в частині авторського права і суміжних прав представляє лише Асоціація «Всеукраїнський альянс авторських і суміжних прав».

Якщо взяти до уваги, що Апеляційна палата і Громадська колегія є утвореннями останніх років, увагу привертає така розбіжність у наведених джерелах, як консультативна рада творчих спілок (згідно Парламентських слухань) та Асоціація «ВААСП» (згідно публікації).

Насправді, консультативної ради з представників усіх творчих спілок України ніколи не існувало. Був лише невдалий одноразовий намір ДДІВ приблизно 2002 року утворити таку раду. На цьому співпраця ДДІВ з творчими спілками припинилася, так і не почавшись. Навряд чи можна вважати співпрацею обговорення у березні 2008 року проекту змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права» за участю творчих спілок, якщо жодна їх пропозиція не увійшла до тексту проекту Закону.

Після прийняття постанови Кабінетом Міністрів України від 18.01.2003 р. № 71, перед ДДІВ постало складане завдання визначення уповноважених організацій колективного управління згідно статті 43 Закону, які б мали забезпечити в Україні збір винагороди за публічне виконання, публічну демонстрацію, публічне сповіщення опублікованих з комерційною метою фонограм і відеограм. Зацікавлені особи пам'ятають, яким складним був початковий етап цього визначення, до якого довелося залучитися і Кабміну, і Мін'юсту, і суду.

У цей непростий момент до ДДІВ звернулися голови Національної всеукраїнської музичної спілки та Національної спілки театральних діячів України з проханням залучити ці творчі спілки, що представляють зацікавлених осіб — виконавців, «до процесу прийняття остаточного рішення стосовно визначення уповноважених організацій (...)»³. У відповіді ДДІВ на це звернення, зокрема, зазначено, що положеннями Закону «не передбачено залучення громадських організацій у вирішення питання визначення уповноважених організацій колективного управління»⁴.

Таким чином, відхиливши не заборонену законом громадську ініціативу, ДДІВ свідомо узяв на себе всю правову й моральну відповідальність за сьогоднішній стан національного інституту колективного управління майновими правами авторів, виконавців, виробників фонограм, виробників відеограм.

У той самий час, Асоціація «ВААСП» існує де-юре і її засновниками є дві ОКУ — Об'єднання підприємств «Український музичний альянс»

³ Вхідний до ДДІВ №5548 від 08.09.2003 р.

⁴ Лист від 08.10.2003р. №16-07/3638.

(далі — УМА) та Об'єднання підприємств «Українська ліга музичних прав» (далі — УЛМП). Які функції в організаційній структурі правової охорони авторського права і суміжних прав покладено на цю Асоціацію — невідомо. Тому, громадська складова зазначеної структури залишається утаємниченою.

Зауважуємо, що в рекомендаціях Парламентських слухань від 21.03.2007 р., підкреслювалося, що «ефективність діяльності системи правової охорони захисту прав інтелектуальної власності значною мірою залежатиме від розвитку тих її компонентів, які (...) пов'язані з (...) розвитком недержавних установ регулювання діяльності у цій сфері. Саме такі установи мають відігравати значно вагомішу роль у вирішенні ключових питань у цій сфері (...)».

3. Проблемні питання стосовно організації та забезпечення функціонування системи правової охорони та забезпечення захисту авторського права і суміжних прав в Україні

До основних проблем організації та забезпечення функціонування системи правової охорони та забезпечення захисту авторського права і суміжних прав в Україні слід віднести такі:

- ◆ невиконання спільного наказу міністерств і відомств від 21.05.2003 р. № 310/527/193/240/7/1/2-103 вих. /271/62/343 щодо Програми скоординованих дій правоохоронних та контролюючих органів у сфері забезпечення захисту прав інтелектуальної власності;
- ◆ невиконання МОН, ДДІВ доручень КМУ, спрямованих на контроль за діяльністю ОКУ;
- ◆ відсутність центрального органу виконавчої влади, пріоритетним завданням якого було б забезпечення державної політики у сфері інтелектуальної власності, без сумісництва з іншими, не менш важливими сферами суспільного життя, як, наприклад, освіта і наука;
- ◆ відсутність організації змішаної державно-громадської природи як колегіального органу з питань створення та діяльності ОКУ у складі представників органів влади та заінтересованих організацій, що об'єднують суб'єктів авторського права і суміжних прав за пропозицією Рахункової палати України (висновок до звіту від 11.12.2007 р. № 76/30-2) та на виконання рішень керівних органів творчих спілок України. Так, рішення про доцільність створення через окремий закон Палати України з колективного управління правами на твори, виконання, фонограми, відеограми, на сьогодні прийняте Національною спілкою композиторів України, Національною спілкою театральних діячів України, Національною спіл-

кою архітекторів України, Національною спілкою художників України, Національною всеукраїнською музичною спілкою, Спілкою фотохудожників України, Спілкою дизайнерів України, Спілкою звукорежисерів України.

Після Парламентських слухань від 21.03.2007 р. не відбулося позитивних зрушень стосовно незадовільного порядку судового розгляду спорів щодо авторського права і суміжних прав.

4. Недобросовісне виконання або невиконання з боку ДДІВ наказів МОН від 08.02.2002 р. № 81, від 21.05.2003 р. № 311 та окремих доручень Кабінету Міністрів України

Згідно вимог Закону, МОН було видано наказ від 08.02.2002 р. № 81, яким затверджувався Порядок обліку організацій колективного управління. Цей Порядок було розроблено працівниками ДДІВ. Зацікавлені сторони звернули увагу на суперечність окремих положень Порядку як до самого наказу № 81, так і до Закону. Об'єднання громадських організацій «Всеукраїнське агентство авторів» вказало на цю невідповідність і МОН, і Кабінету Міністрів України. Зазначалося, що позиція ОГО «Всеукраїнське агентство авторів» поділяється також головою правового Комітету Верховної Ради Задорожнім О. В.⁵ та Міністерством юстиції. Всі означені сторони висловили думку, що державні організації не мають включатися до складу організацій колективного управління, тоді як вищезгаданий Порядок визначав «процедуру обліку організацій колективного управління, у тому числі державних організацій (...)».

Згодом, даний Порядок перероблявся двічі та затверджувався наказами МОН, відповідно, від 21.05.2003 р. № 311 та від 31.05.2005 р. № 524. Але, зазначене вище порушення не усунуте.

Однією з нових вимог наказу МОН № 311 (у оновленій редакції згідно наказу МОН № 524) була та, що від ОКУ вимагалось надати довідку про статус неприбуткової організації. На виконання цієї вимоги, виходячи зі змісту Порядку та інших вимог законодавства, надавався строк до 14.08.2003 р. На цей день лише дві організації («Оберіг» і «Статус») таку вимогу виконали, на відміну від інших п'яти ОКУ, що на той момент також знаходилися на обліку в ДДІВ. З цього приводу, ОГО «Всеукраїнське агентство авторів» направило запит до ДДІВ для з'ясування, який юридичний статус тих ОКУ, що вчасно не виконали вимог МОН. На цей запит ДДІВ дав еkleктичну відповідь, що в Порядку відсутнє положення про зняття з обліку організацій колективного управління у разі невиконання нею вимог відповідного пункту наказу і, водночас зазна-

⁵ Листи від 11.10.2002 р. № 0614/40 до МОН, №0614/41 до Мінюсту.

чено, що підставами для прийняття рішення про зняття організації з обліку є, зокрема, порушення вимог Порядку.

Інше положення Порядку, затвердженого наказом МОН № 311, передбачає застосування у встановлених випадках санкцій до організації колективного управління з боку ДДІВ, як-то: попередження, призупинення діяльності, зняття з обліку організації колективного управління.

На черговому засіданні 26.07.2006 р. Координаційної Ради з питань авторського права і суміжних прав, утвореної ОКУ при ДДІВ, шести організаціям було винесено попередження за ненадання ними належної звітності та інші недоліки у діяльності. ДДІВ встановив термін до 10.08.2006 р. для усунення зазначених недоліків. У протоколі засідання було зазначено, що «У разі подальшого ігнорування вимог законодавства буде застосоване санкції ...».

Згодом, 27.03.2007 р. дев'ять ОКУ отримали від ДДІВ висновки⁶ «про результати аналізу звіту та здійснення нагляду за діяльністю організації». Підсумкова частина висновків — семи ОКУ винести попередження з проханням до 27.04.2007 р. привести свої документи у відповідність до вимог законодавства у сфері авторського права і суміжних прав та надати документи ДДІВ. При цьому, трьом організаціям додатково запропоновано надати копії договорів, на підставі яких члени, у тому числі засновники цих ОКУ є суб'єктами авторського права або суміжних прав, а також договори, відповідно до яких передаються майнові права в колективне управління.

Отже, низка ОКУ неодноразово отримувала попередження у зв'язку з суттєвими недоліками, передусім, щодо стану їхньої документації. Ці недоліки не було усунуто, але наслідків, наприклад, передбаченого Порядком призупинення діяльності, до жодної ОКУ не було застосовано.

Відносно таких порушень, як довільне встановлення ставок винагороди та відсутність звітності платників, яка має вказувати на належність винагороди відповідним особам, ДДІВ також продовжує не реагувати.

В останні роки Кабінетом Міністрів України було видано низку доручень, спрямованих на вирішення проблем охорони авторського права і суміжних прав, у тому числі проблем колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав.

Доручення Кабінету Міністрів України⁷ було видано у результаті того, що на ім'я Президента України надійшла скарга від впливової міжнародної організації CISAC через невиконання, передусім, українськими телерадіоорганізаціями, а також іншими особами, що є користувачами

⁶ Листи за №16-14/1423.

⁷ Доручення КМУ від 19.07.2006 р. № 25250/7/1-06.

авторського права, вимог чинного законодавства, у тому числі міжнародних зобов'язань України у сфері інтелектуальної власності. За два роки, що минули, ситуація змінилася хіба що мінімально: зокрема, телеорганізації України масово ухиляються від сплати авторської винагороди. Фактично, МОН (за яким, зазначеним дорученням КМУ, було визначено скликання) не забезпечив процесу щоквартального з боку облдержадміністрацій інформування Кабміну з означеної проблеми, що передбачалося дорученням.

Два доручення Кабінету Міністрів України⁸, ⁹ також передбачали, що ДДІВ/МОН¹⁰ мають здійснити перевірку діяльності організації колективного управління, що знаходяться на обліку ДДІВ. Але, на сьогодні таких перевірок не було здійснено.

Подальша зацікавленість Уряду у налагодженні правомірної діяльності ОКУ проявилася у ще одному дорученні Кабінету Міністрів України¹¹. Останнє доручення передбачало, зокрема, опрацювання питання щодо правомірності дій, пов'язаних з збиранням та розподілом винагороди і правильності сплати податків з винагороди організаціями колективного управління, засновниками яких є юридичні особи. І знову МОН/ДДІВ фактично проігнорували й це доручення, оскільки не було ні перевірок практики виплати винагороди означеними ОКУ, ні надано в Уряд передбачених узгоджених пропозицій щодо удосконалення належних нормативно-правових актів¹².

5. Недоліки законодавчої бази у сфері авторського права і суміжних прав

Доводиться констатувати, що відмічені у рекомендаціях Парламентських слухань від 21.03.2007 р. недоліки законодавчої бази охорони та захисту інтелектуальної власності в Україні у частині, що стосується авторського права і суміжних прав, залишилася не усунутими за жодним з показників. Так, залишається не врегульованим належним чином питання взяття на бухгалтерський облік об'єктів авторського права і суміжних прав суб'єктами цих прав — юридичними особами. ДДІВ продовжує уникати проведення перевірок діяльності ОКУ. Конфлікти між окремими ОКУ лише загострюються замість передбаченого законодавством співробітництва в інтересах творців та інших осіб, що є суб'єктами авторського права і суміжних прав. Нічого не змінилося стосовно врегулювання «інтелектуальної спадщини» колишнього СРСР у сфері

⁸ Доручення КМУ №454554/3/1-06 від 25.12.2006 р.

⁹ Доручення КМУ №50383/0/1-06 від 06.12.2006 р.

¹⁰ Лист МОН від 18.12.2006 р. № 1/10-25-32.

¹¹ Доручення КМУ від 23.04.2007р. №14668/3/1-07.

¹² Лист МОН від 23.05.2007р. №1/10-1156.

кінематографії, архітектури, звуко-, відеозаписів (щодо записів з фондів Держкомітету СРСР по телебаченню і радіомовленню), монументально-го мистецтва, скульптури тощо.

Актуальними залишилися незадовільний стан виконання вимог законодавства у сфері авторського права і суміжних прав, високий рівень порушень зазначених прав, відсутність аналізу ефективності положень цього законодавства.

Залишається неврахованою пропозиція Рахункової палати України (висновок до звіту 11.12.2007 р. № 76/30-2) щодо урегулювання діяльності ОКУ окремим законодавчим актом.

Законодавство, що стосується авторського права суміжних прав, зокрема, Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних»; «Про кінематографію»; «Про телебачення і радіомовлення» та інше залишається (різною мірою) не узгодженим з Законом України «Про авторське право і суміжні права». У свою чергу, останній Закон не приведено у відповідність до норм ЄС, Цивільного кодексу України, він не врегулює договорів розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права і суміжних прав, які Цивільним кодексом не унормовано.

Відчутною вадою діючого Закону «Про авторське право і суміжні права» залишається відсутність або недосконалість норм щодо окремих способів використання об'єктів авторського права і суміжних прав, як-то репрографічне відтворення, право слідування, відтворення у домашніх умовах, ретрансляція, право доступу до об'єктів авторського права і суміжних прав.

Так, відтворення у домашніх умовах регулюється статтею 42 Закону та постановою КМУ від 27 червня 2003 р. № 992 «Про розмір відрахувань виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах». На перший погляд, проблеми немає. Але, якщо взяти до уваги, що в значній кількості країн ЄС цей вид використання об'єктів авторського права і суміжних прав забезпечує, у порівнянні з загальною сумою збору авторської винагороди, частку до 40 %, в Україні, за п'ять років дії постанови № 992, ця частина залишається з року в рік у межах 1 %. І це при тому, що загальна сума збору авторської винагороди в Україні у порів'язі до кількості населення в країні, є чи не найнижчою у Європі.

Неможливо припустити, що наші громадяни купують для особистого використання лазерних носіїв зчитування та звуко-, відеозаписуючого побутового обладнання у сорок разів менше, аніж громадяни інших європейських країн. А, якщо взяти до уваги, що в Україні ще багато сег-

ментів користувачів, передусім, такі основні користувачі, як телеорганізації, у тому числі, державні, масово не сплачують авторської винагороди, адекватне виконання вимог постанови КМУ № 992 в сьогоднішніх умовах України мало б забезпечувати вищий, ніж у Європі, відсоток збору винагороди, а не нижчий у сорок разів. Отже, вочевидь, такий перспективний спосіб використання об'єктів авторського права і суміжних прав потребує законодавчого перегляду, принаймні, в частині відповідальності платників за порушення законодавства.

До умовно врегульованих способів використання об'єктів авторського права і суміжних прав можна віднести ретрансляцію та право слідування.

Так, за ретрансляцію винагорода все ж частково збирається, хоча ОКУ постійно доводиться судитися з кабельними компаніями. Треба відмітити, що, насамперед, через законодавчі хиби, суди у даному випадку часто приймають рішення протилежного змісту, що надзвичайно ускладнює освоєння даного сегменту збору винагороди.

Стосовно права слідування, начебто, маємо й статтю 27 Закону, й статтю 448 Цивільного кодексу України, але, на практиці, через неврегульованість процедурних питань, відсутність норм щодо відповідальності, незрозумілість, хто (власник об'єкта продажу, посередник-продавець цього об'єкта або аукціон) має бути платником винагороди, призводять до того, що ця норма не діє взагалі.

Право доступу або Інтернет — використання є відносно новим способом використання об'єктів авторського права і суміжних прав: нагадаємо, що Україна приєдналася до Інтернет-Договорів ВОІВ Про авторське право та Про виконання і фонограми ще 2001 року, а самі Договори набули чинності 2002 року. З метою врегулювання даної проблеми в межах Євросоюзу, 2001 року було прийнято Директиву ЄС 2001/29.

Досвід Євросоюзу і, особливо, США показують, що використання об'єктів авторського права і суміжних прав через інтерактивні засоби, мобільні телефони та інші сучасні прилади зв'язку, розвивається значно динамічніше за інші способи використання і здатне утворити оборот цих об'єктів на значно більшу суму авторської винагороди, ніж будь-який інший спосіб використання.

В діючому Законі право доступу лише згадується, причому, у вельми суперечливих контекстах і тому, практично, є неврегульованим, через що маємо скромні, явно демпінгові збори винагороди з цього сегменту використання авторського права і суміжних прав.

Репрографічне відтворення об'єктів авторського права є самодостатнім підвидом відтворення, як такого. У законодавстві більшості країн репрографічне відтворення врегульовується окремими нормами.

В усіх національних законодавствах, де передбачено репрографічне відтворення, закладено збір винагороди за виготовлення факсимільних відбитків текстових, фотографічних, графічних та інших подібних творів. Додатково, в окремих країнах передбачено ще й збір за перший продаж виготовленого в країні або імпортованого копіювального обладнання для побутового репрографічного відтворення в публічних місцях — копії-центрах, магазинах, центрах побутового обслуговування тощо.

У статті 1 національного Закону дано визначення поняттю «репрографічне відтворення». Але цей підвид відтворення згадується лише у статтях 22, 23, в контексті вільного одноразового використання бібліотеками, архівами та навчальними закладами без комерційної мети. Зрозуміло, що за такого законодавчого забезпечення, даний спосіб збору винагороди в Україні об'єктивно відсутній.

6. Недосконалість практики видачі контрольних марок з боку ДДІВ

З прийняттям Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів і фонограм» та постанови Кабінету Міністрів України від 13.10.2000 р. № 1555 «Про затвердження положень з питань розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм», дуже швидко дали про себе знати три невирішені у цих нормативних актах проблеми: неможливість отримати зацікавленими творцями належної інформації про видачу підприємцям, що публікують (тиражують та продають) їхні твори і виконання, ігнорування права на винагороду авторів аудіовізуальних творів, а також повне нехтування правами виробника фонограм, інформація про якого при видачі контрольної марки навіть не запитувалася. Остання хиба законодавства на практиці призводила до ототожнення понять «виробник фонограми» та «отримувач контрольної марки» у свідомості переважної більшості осіб, що стикаються з даною проблемою.

Зацікавлені громадські кола направили численні запити з цих питань до ДП «Ітелзахист», ДДІВ, МОН, Уряду та Верховної Ради України. Показовими були звернення постійного представника Президента України у Верховній Раді України О. В. Задорожнього до Прем'єр-міністра України¹³ та відповідь Кабінету Міністрів України¹⁴. Так, народний депутат і, водночас, відомий юрист, зокрема зазначив, що запроваджена практика є порушенням статті 9 Закону України «Про інформацію» щодо можливості вільного одержання відомостей, необхідних всім громадянам України та юридичним особам для реалізації своїх прав, свобод і

¹³ Лист від 14.10.2002 р. № 06-14/42.

¹⁴ Лист від 14.11.2002 р. № 20-4531/4.

законних інтересів. У своїй відповіді Кабмін поінформував народного депутата, що «Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України розробляється проект нормативного документа, у якому будуть враховані Ваші пропозиції».

За останні шість років вносилися зміни і до постанови № 1555, і до Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних». Проте, й досі означена проблема у законодавстві не вирішена: лише 23.05.2008 р. ДДІВ на власному веб-сайті опублікував пропозиції щодо змін у цьому Законі, які передбачають урахування пропозицій О. В. Задорожного та багатьох громадських організацій.

Щодо авторів аудіовізуальних творів. Їхнє право на плату за використання таких творів навіть з дозволу продюсерів, як суб'єктів майнових прав на ці твори, закріплене, відповідно, у ст. 445 Цивільного кодексу України та частиною другою ст. 17 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Інакше кажучи, українське законодавство, на відміну від багатьох інших національних законодавств, передбачає, що користувач аудіовізуальних творів зобов'язаний отримати дозвіл за договором від належних суб'єктів майнових прав, і, водночас, виплачувати авторську винагороду по факту використання аудіовізуальних творів через організації колективного управління або іншим способом.

Але, з виплатою винагороди авторам, зокрема, за опублікування (відтворення і продаж) аудіовізуальних творів, маємо невирішену проблему. І вирішення її значно ускладнюється позицією Міністерства культури і туризму України, яке згідно статті 15 Закону України «Про кінематографію» та постанови Кабінету Міністрів України від 17.08.1998 р. № 1315, видаючи державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів (прокатне посвідчення), при цьому стверджує, що права авторів таким чином не можуть порушуватися.

Є очевидним, що передбачене Законом України «Про кінематографію» поняття «демонстрування фільмів», є ні чим іншим, як «публічною демонстрацією аудіовізуальних творів», визначеною прийнятим раніше Законом України «Про авторське право і суміжні права». Отже, впродовж десяти років, публічна демонстрація аудіовізуальних творів здійснюється з застосуванням додаткового адміністративного регулювання, що, на практиці, поширюється навіть на ті аудіовізуальні твори, строк захисту авторського права на які вже сплив.

Сьогодні Мінкультури намагається внести зміни до постанови КМУ № 1315 з метою поширення власного адміністративного регулювання на платній основі на всі можливі способи використання аудіовізуальних творів, не переймаючись правом авторів на плату. МОН разом з ДДІВ, фактично, сприяють цьому процесу, замість приведення практи-

ки використання аудіовізуальних творів до загальних стандартів використання творів.

Що стосується прав виробника фонограм (а, згодом, зі зміною Закону України «Про авторське право і суміжні права», й виробника відеограм), дотримання їхніх майнових прав при видачі контрольної марки ще й досі не передбачається ні Законом України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних», ні постановою КМУ № 1555. І хоч, під тиском зацікавленої громадськості, вдалося спромогтися затвердження нової форми заявки на отримання контрольних марок з додатковою інформацією, окрім авторів та виконавців, ще й стосовно виробників фонограм і відеограм (наказ МОН від 04.05.2005 р. № 273), на практиці, стосовно національних фонограм і відеограм, вказуються переважно неналежні особи. Дані, які надаються в ДДІВ з приводу викривлення інформації про виробників фонограм і виробників відеограм, останнім ігноруються. Тому, в дійсності, економічні інтереси національних виробників фонограм, виробників відеограм порушуються аналогічно інтересам національних авторів аудіовізуальних творів.

Як приклад, ДДІВ видає дозволи ліцензіатам Національної радіокомпанії України, яка позиціонує себе, як виробника фонограм з фондів Держкомітету УРСР по телебаченню і радіомовленню та володаря виключного майнового права виконавців, чиї виконання зафіксовано у цих фонограмах.

Нагадаємо, що 2003 року НРКУ через суд виборювала право визнання за нею виключного суміжного права виробника фонограм на фонограми з фондів Держкомітету УРСР, які сьогодні зберігаються в НРКУ. Рішенням господарського суду м. Києва від 28.08.2003 р. у справі № 12/383, НРКУ у позові було відмовлено. До розгляду цієї справи у Київському апеляційному господарському суді, який відбувся 13.11.2003 р., третьою особою було залучено ДДІВ, який у своєму відзиві на апеляційну скаргу проти задоволення цієї скарги заперечував та просив рішення першої судової інстанції залишити в силі. У результаті, суд постановив апеляційну скаргу НРКУ залишити без задоволення, а рішення господарського суду м. Києва № 12/383 — без змін. Але, як вже зазначалося, ДДІВ, всупереч власній пропозиції під час суду, визнає НРКУ суб'єктом майнових прав на фонограми радянського періоду і зафіксовані в них виконання та продовжує видавати ліцензіатам НРКУ контрольні марки на ці фонограми.

7. Невизначеність процесу реорганізації УААСП

Положення про ДДІВ, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 20.06.2000 р. № 997, зокрема передбачає, що Департамент

здійснює в межах, визначених МОН, управління майном підприємств, що належать до сфери управління Міністерства та забезпечує у межах своїх повноважень виконання актів законодавства, здійснює систематичний контроль за їх реалізацією.

Нам невідомо про існування наказу МОН, яким ДДІВ уповноважено управляти майном, наприклад, Державного підприємства «Українське агентство з авторських і суміжних прав». Об'єктом управління для ДДІВ є, переважно, гроші у розмірі 20 % комісійних від зборів з обсягу зібраної УААСП винагороди, адже, згідно пункту VI. 1 статуту УААСП, основним узагальнюючим показником діяльності підприємства є саме зазначені комісійні відрахування: за договорами з авторами, комісійні складають 20 %.

На відміну від діяльності ОКУ, створених згідно частини другої ст. 47 Закону авторами чи іншими суб'єктами авторського права і суміжних прав, Закон не врегулював діяльності такого підприємства, як УААСП. А, відтак, незрозуміло, хто (УААСП, ДДІВ, МОН) має затверджувати форму та умови договорів та інших документів на управління майновими правами, на виплату винагороди користувачами за використання авторського права, хто уповноважує директора УААСП збирати винагороду авторів, що таких повноважень підприємству не надали, а також розпоряджатися коштами авторів, наприклад, щодо депозитних операцій з цими коштами без договірних на це повноважень?

Розпочавши свою діяльність на базі ліквідованого ДААСП, далася ознаки правова несумісність збирати винагороду за договорами ДААСП, розподіляти цю винагороду за договорами ДААСП. А головне, з ліквідацією останнього, було втрачене членство в CISAC — міжнародній авторсько-правовій організації, що вже тоді об'єднувала ОКУ з близько ста країн світу та забезпечувала передумови для двосторонньої співпраці цих організацій. Інакше кажучи, без членства в CISAC увійти до загальносвітового процесу збору і розподілу авторської винагороди — годі сподіватися.

З ліквідацією зазначеного Державного агентства, МОН/ДДІВ, як система, що має забезпечити охорону авторського права, потрапила у скрутне становище. Фактично, через безвихідність, МОН видав наказ¹⁵, яким УААСП визначено правонаступником Державного агентства України з авторських і суміжних прав, що ліквідується.

Тривалий час про цей наказ МОН № 444 знало лише вузьке коло посадових осіб і це — не випадково. З однієї сторони, наказ дав змогу частково легітимізувати певні складові діяльності підприємства та зайняти йому в CISAC членське місце ДААСП. Водночас, наказ вочевидь супе-

¹⁵ Наказ МОН від 12.09.2000 р. № 444

речить Указам Президента України від 03.03.1999 р. № 250/99 та від 15.12.1999 р. № 1573/99, за якими ДААСП не лише було ліквідовано (перший з наведених Указів) без визначення правонаступника, але й створено МОН (другий Указ) на базі певних органів виконавчої влади, серед яких ДААСП вже не було й не могло бути.

Як вже зазначалося, наказ МОН № 444 лише частково вирішив проблеми правового забезпечення діяльності УААСП у якості ОКУ. У подальшому, МОН довелося також «притягувати за вуха» правову ситуацію в інтересах цього підприємства: мається на увазі наказ МОН від 08.02.2002 р. № 81, за яким УААСП всупереч Закону, включено до переліку ОКУ.

Така ситуація не могла залишитися непоміченою юристами, що обслуговують осіб, які за законом мають сплачувати авторську винагороду. Ринок користувачів майнового авторського права дедалі частіше став чинити результативний опір державному підприємству у його намаганнях зібрати авторську винагороду. Таким чином, державний статус УААСП, який ще декілька років тому надавав суттєву перевагу для здійснення діяльності, став для нього відчутним гальмом.

Оскільки дане підприємство було й залишається найпотужнішим збирачем авторської винагороди, його проблеми відчутно впливають на загальну негативну ситуацію, через яку в Україні суми щорічного збору авторської винагороди є однією з найменших у Європі.

Якщо взяти до уваги, що і Програма Євросоюзу «TACIS», і Всесвітня організація інтелектуальної власності рекомендували Україні врешті відмовитися від державної форми управління авторськими правами, з певного моменту ДДІВ довелося вчиняти дії з цього приводу. Першою з них стало розпорядження ДДІВ¹⁶, яким було доручено директору УААСП «до 01.04.05 р. підготувати алгоритм та необхідні проекти нормативно-правових актів про перетворення Державного підприємства «Українське агентство з авторських і суміжних прав» в громадську організацію по колективному управлінню авторськими і суміжними правами». Невідомо, чи виконано було це розпорядження, але, у подальшому, ДДІВ неодноразово підтверджував, що робота з реорганізації УААСП триває. Тому, проведення 21.12.2005 р. засідання Оргкомітету зі створення єдиної недержавної організації по управлінню правами авторів за участю представників ВГО «Автор», творчих спілок, УААСП та ДДІВ, було с прийняте, як логічний результат перебігу подій. Протокол цього засідання погоджено з керівництвом та належними управліннями ДДІВ, що засвідчено підписами відповідних керівників.

¹⁶ Розпорядження ДДІВ від 01.03.2005 р. №24

З'їзд авторів України відбувся 10.10.2006 р. В роботі з'їзду брали участь керівництво УААСП та понад 150 авторів — композиторів, письменників, драматургів, поетів. Учасники з'їзду, на якому в якості запрошених були представники преси, ДДІВ, Верховної Ради України, висловилися за утворення єдиної недержавної організації колективного управління та, з цього приводу, направили звернення до належних державних органів. Доручення Кабінету Міністрів України від 30.10.2006 р. № 40927/3/1-03 передбачало, що ДДІВ мав надати ВГО «Автор» роз'яснення щодо передбаченого законодавством порядку реалізації рішень з питань, що розглядалися на з'їзді. Таких роз'яснень ВГО «Автор» не отримала.

Відомо, що мала місце аналогічна ініціатива з реорганізації УААСП декількох інших авторів і на цю ініціативу також давалося доручення Кабінету Міністрів України. Але реорганізація так і не відбулася.

Тому, на особливу увагу заслуговує інформація, що опублікована у квітні 2007 р. на веб-сайті ДДІВ: «постала необхідність «роздержавлення» УААСП. На даний час Департаментом вживаються заходи щодо юридичного та організаційного впровадження діяльності УААСП».

Напередодні, 21.02.2007 р. на рішення ДДІВ щодо видачі УААСП свідоцтва організації колективного управління, Генеральною прокуратурою України було подано протест¹⁷. Протест передбачав, що впродовж десяти днів з моменту його отримання ДДІВ, свідоцтво УААСП як колективної організації мало бути анульовано, але цього не відбулося. Більше того, у травні 2007 р. в УААСП призначено нового директора, а у січні 2008 р., за обставин, які ще чекають на прискіпливе розслідування, з рахунку цього підприємства зникла «левова» частка суми зібраної впродовж тривалого часу авторської винагороди.

Через два тижні після призначення на посаду, новий директор УААСП видав наказ від 08.06.2007 р. № 29, згідно якого було утворено ще один консультативно-дорадчий орган — Авторсько-видавничу Раду. Попередньо, такі дорадчі органи при УААСП формально утворювалися неодноразово та, наскільки відомо, жодного разу не ліквідовувалися.

Установче засідання Авторсько-видавничої Ради було за цим наказом призначене на той самий день — 08.06.2007 р. Окрім членів цієї Ради, до складу якої увійшло вісім авторів та четверо аудіовидавців — господарюючих суб'єктів, на засіданні були присутні голова ДДІВ Паладій М. В., заступник голови ДДІВ Чеботарьов В. П., директор УААСП Пашковський Л. Б.: це засвідчено протоколом засідання.

¹⁷ Лист від 21.02.2007 р. № 07/1/1-30вих-07.

У своєму виступі М. Паладій, зокрема, зазначив, що основою державної політики у відносинах з організаціями колективного управління є невторчання у діяльність відповідних організацій. В цілому, ДДІВ висловив підтримку ініціативам Авторсько-видавничої Ради. У свою чергу, Рада вирішила виступити ініціативною групою щодо створення нової ОКУ у такій організаційно-правовій формі, як «приватна організація» та запропонувала членам Авторсько-видавничої Ради виступити засновниками цієї приватної організації.

Наступне засідання Ради відбулося 15.06.2007 р. На ньому було затверджено основні положення установчих документів Приватної організації «Українське агентство з авторських і суміжних прав». На сьогодні Приватну організацію «Українське агентство з авторських прав» зареєстровано Шевченківською райдержадміністрацією м. Києва та постановлено на облік ОКУ.

Якщо проаналізувати склад Авторсько-видавничої Ради при УААСП, а також склад засновників таких ОКУ як «Дім авторів музики в Україні», (щодо власників підприємств — засновників) «Українська Авторська Спілка», «Всеукраїнське агентство з авторських і суміжних прав», «Українське агентство з авторських прав», а також засновників та членів УМА та УЛМП (щодо власників підприємств), можна прийти до помилкового висновку, що колективне управління майновими правами в Україні цікавить лише шістьох її громадян, як осіб, які від трьох до п'яти разів кожний зустрічаються у переліку наведених колективних та дорадчому органів. Нажаль, не маємо інформації, хто є засновником останньої ОКУ — ВГО «Всеукраїнське агентство з авторських прав»

Одже, є підстави очікувати на гучні консолідовані заяви певних згаданих ОКУ. Але, чи будуть їхні ініціативи спрямовані в інтересах широкого соціуму творців, сьогодні важко передбачити.

Задекларовані ДДІВ процеси «Реорганізацій ДП УААСП» або «роздержавлення ДП УААСП» не спостерігаються. Натомість, аналіз окремих положень вищезгаданого проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань авторського права і суміжних прав», наводить на невтішні висновки. З однієї сторони, передбачене частиною першою статті 47 — 1 впровадження інституту уповноважених організацій колективного управління (УОКУ) на певних, визначених сегментах збору винагороди, нівелюється положенням абзацу другої частини другої статті 49, яке передбачає, що будь — які особи можуть заборонити УОКУ збирати їхню винагороду. Це означає, що до користувача зможуть пред'являти претензію різні особи, що суперечить самій ідеї запровадження УОКУ. З другої сторони, обмеження повноважень УОКУ з боку осіб, зацікавлених відкликати право на збір їхньої винагороди, згідно того ж абзацу другої частини другої статті 49, не по-

ширюється на єдину, передбачену частиною другою статті 47-1 саме авторську УОКУ, яка, до того ж, може бути додатково визначена МОН/ДДІВ уповноваженою на всіх без обмежень сегментах ринку використання авторських прав, включаючи права, передбачені частиною першою статті 47-1.

Диспозиція наведених норм проекту Закону передбачає суб'єктивне право МОН/ДДІВ створювати безумовну перевагу одній ОКУ перед усіма іншими аналогічними організаціями. Для тих, хто уважно пильнує за процесом становлення національного колективного управління, зрозуміло вже сьогодні, «на кого ДДІВ поставив». В цьому нормотворчому процесі реорганізація УААСП не проглядається. Скоріше — правове підґрунття для рейдерського захоплення зазначеного підприємства.

8. Невиконання ДДІВ своїх зобов'язань щодо вирішення спорів між ОКУ

Нагадаємо, що згідно Положення про ДДІВ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.06.2000 р. № 997, ДДІВ забезпечує у межах своїх повноважень виконання актів законодавства, здійснює систематичний контроль за їх реалізацією, здійснює інші функції, що випливають з покладених на нього завдань. Також ДДІВ має право здійснювати контроль, проводити перевірки та інспекції з питань, що належать до його компетенції, здійснювати інші повноваження згідно із законодавством України.

Стаття 4 Закону України «Про авторське право і суміжні права» передбачає, що до повноважень Установи (якою фактично є МОН, що делегувало свої повноваження ДДІВ) віднесено, зокрема, таку функцію, як здійснення посередництва у переговорах і при вирішенні конфліктів між органами колективного управління.

Таким чином, ДДІВ має достатні повноваження та зобов'язаний вирішувати проблемні ситуації, що виникають між ОКУ. Інструментом впливу на ОКУ є для ДДІВ право проводити перевірки та інспекції згідно Положення про ДДІВ. Додатково, пункт 10 наказу МОН від 21.05.2003 р. № 311, дає ДДІВ повноваження виносити такої організації попередження, застосовувати призупинення діяльності та позбавляти статусу ОКУ.

Насправді, ситуація є такою, що протистояння між певними ОКУ можна скоріше назвати боротьбою без правил, аніж конкуренцією. І, у першу чергу, ця боротьба точиться між організаціями «громадськими» з однієї сторони та, з другої сторони, «підприємницькими», включаючи УААСП. Проблема ця не нова, про що, зокрема, свідчить доповідна за-

писка на ім'я голови ДДІВ радника голови ДДІВ Ступака С. К.¹⁸ З цього документа видно, що вже п'ять років тому було зрозуміло й правові проблеми щодо УААСП, й порушення, на які пішов ДДІВ, беручи на облік ОКУ, що створені неналежними особами: йдеться про УМА та УЛМП.

Інша складова системного конфлікту між ОКУ полягає у тому, що різні організації по-різному підходять до принципів збору винагорода та визначенню осіб, яким ця винагорода належить. Так, одні організації для збору винагорода дотримуються лише критеріїв, передбачених частиною шостою статті 48 Закону стосовно звітності від користувачів та постановами КМУ від 18.01.2003 р. № 71, № 72, які визначають розмір винагорода до сплати користувачами об'єктів авторського права і суміжних прав, як певний відсоток від доходу, з урахуванням, визначених даними постановами показників використання таких об'єктів. Інші ж ОКУ довільно підходять до визначення розміру винагорода та звітності користувачів, фактично, ігноруючи умови такого визначення, передбачені як вищенаведеними постановами КМУ, так і Законом. Не буде зайвим нагадати, що у Рекомендаціях Парламентських слухань, затверджених постановою Верховної Ради України від 27.06.2007 р. № 1243-V, сказано, що «Деякими організаціями довільно визначаються ставки винагорода, що сплачуються користувачами об'єктів суміжних прав без витребування належної звітності всупереч вимогам зазначеного Закону та постанов Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 р. № 71, № 72».

Те, що такі ОКУ, як УМА, УЛМП, Асоціація «Дім авторів музики в Україні» розподіляють і виплачують винагороду виключно господарюючим суб'єктам — посередникам (у випадку УМА — також двом закордонним ОКУ), ДДІВ обізнаний, оскільки ця інформація надходить до нього з річними звітами від кожної організації. У випадку трьох вищенаведених організацій, кількість отримувачів винагорода не перевищує 12 осіб щодо кожної з них, тоді як в інших ОКУ таких отримувачів — сотні або, навіть, тисячі. При цьому, лише п'ять фізичних осіб є власниками чи співвласниками зазначених господарюючих суб'єктів, які є співзасновниками трьох згаданих ОКУ. Дехто з цих суб'єктів також став співзасновником нової ОКУ — Приватної організації «Українське агентство з авторських прав». Для повноти картини, неможна не відмітити, що й серед фізичних осіб — творців є аналогічні «універсали»: два відомих автора, окрім того, що є членами УААСП, водночас, є співзасновниками двох або трьох інших ОКУ. Та й директор УААСП є, водночас, головою іншої, фактично, конкурентної цьому підприємству авторської ОКУ.

¹⁸ Вх. № 2004 від 04.04.2003 р.

ДДІВ жодним чином не реагує не лише на вищенаведені тенденційні процеси, але й на такі відображені у звітах організацій факти, що в ОКУ, які функціонують на одному сегменті збору винагороди і, таким чином, повинні мати, принаймні, не дуже відмінні показники отримувачів винагороди, ці показники докорінно різні. Так, одна УОКУ сплатила в «Гільдію виробників відеограм і фонограм» за певний період більше 100 тис. грн, тоді як інша УОКУ, за, приблизно, такий самий період, сплатила 34 грн, а третя УОКУ — взагалі нічого не сплатила.

Не бентежить ДДІВ й той факт, що жодна УОКУ навіть не уклала належної кількості договорів на 2007 рік з іншими ОКУ, як того вимагають стаття 42, стаття 43 Закону. Або, що чотири ОКУ мають назви, які користувачеві авторських прав буде важко відрізнити, а саме, — «Українське агентство з авторських і суміжних прав», «Всеукраїнське агентство з авторських та суміжних прав», «Всеукраїнське агентство з авторських прав»), «Українське агентство з авторських прав».

За таких обставин, зрозуміло, що без глибоких змін у системі національного колективного управління суперечкам між ОКУ не буде кінця-краю.

За ці роки ДДІВ отримав сотні листів від ОКУ з взаємними претензіями. Але жодного разу він не втрутився у ситуацію. Винесення організаціям попереджень (в окремих випадках — й по декілька разів) не мали жодних наслідків. Натомість, за інформацією з веб-сайту ДДІВ, «Держдепартамент постійно наголошує, що організації колективного управління повинні домовлятися між собою». Водночас, «жорстка конкуренція заважає організаціям домовитися між собою». Позатим, «Держдепартамент і надалі приділятиме особливу увагу вирішенню проблемних питань авторського права і суміжних прав, вживатиме необхідні заходи щодо запровадження на законодавчому рівні дієвої системи колективного управління». Ці високопарні фрази с приймаються нами, як знущання над людьми творчих професій.

Спостерігаючи «хитання ДДІВ у різні боки» щодо реорганізації УААСП, видання ОКУ попереджень без будь-яких наслідків, «заплющування очей» на явні порушення окремих організацій, заклики до ОКУ домовлятися між собою замість примусу діяти їх за Законом, напрошується висновок, що у Держдепартаменті просто не знають, що робити з кризовою ситуацією, яка склалася у національному колективному управлінні. Тому, лист ДДІВ до Міністра культури і туризму України¹⁹ з пропозицією «розглянути питання щодо передачі Міністерством освіти і науки України Вашому Міністерству повноважень саме у сфері колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і

¹⁹ Лист від 14.12.2007 р. № 16-06/5362.

суміжних прав», з подальшою переконливою аргументацією, скоріше є логічним результатом розвитку ситуації, що склалася, аніж випадковістю чи помилкою. Хоча, дехто пов'язує дану пропозицію з тим фактом, що через декілька тижнів, у січні 2008 р., в УААСП пропали авторські гроші, про що йшлося вище. Але ця думка є лише гіпотетичною.

Насамкінець, наведемо цитату з виступу М. Паладія на Парламентських слуханнях 21.03.2007 р. «якщо Міністерство культури і туризму скаже, що воно готове займатися проблемами авторського права — ми будемо тільки вдячні, підставимо їм плече у цьому нелегкому, непросто, дуже важливому для нашої держави питанні».

На наше глибоке переконання, керівництво ДДІВ втратило моральне право займатися як сферою діяльності організацій колективного управління, так і авторським правом взагалі.

9. Висновки

Дії керівництва ДДІВ мають бути ретельно досліджені та отримати належну оцінку щодо шкоди, нанесеної інтересам суспільства і держави. У зв'язку з цим, пропонуємо:

1. Усунути Міністерство освіти і науки України, підпорядковані йому органи виконавчої влади та підприємства від повноважень, передбачених статтею 4 Закону України «Про авторське право і суміжні права» та іншими нормативними актами, пов'язаними з захистом та охороною авторського права і суміжних прав. Передати ці повноваження новоствореному центральному органу виконавчої влади у сфері інтелектуальної власності.

2. Утворити Верховній Раді України депутатську слідчу комісію з метою вивчення ситуації та надання належної оцінки діям посадових осіб ДДІВ.

3. Посилити контрольні функції Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти щодо здійснення аналізу практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, їх посадових осіб з питань правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності.

4. Невідкладно прийняти Закон України «Про колективне управління правами на твори, виконання, фонограми, відеограми», реєстраційний № 2451 від 07.05.2007 р. проекту Закону у Верховній Раді України.

5. Розробити у форматі консультативної ради з питань розвитку інтелектуальної власності при Верховній Раді України, запропонованої до створення Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти, рішення від 16.04.2008 р., нову редакцію Закону України «Про авторське право і суміжні права» з метою його приведення у відповідність до Директив ЄС, Цивільного кодексу України, Закону України «Про колективне управління правами на твори, виконання, фонограми, відеограми».

ми», визначення істотних умов для договорів у сфері розпорядження майновими правами на твори, виконання, фонограми, відеограми, програми мовлення.

6. Звернутися до голів обласних, міст Києва та Севастополя держадміністрацій, Ради Міністрів АР Крим з клопотанням:

- ◆ вжити заходів щодо включення до переліку документів для видачі торгових патентів або інших дозвільних документів суб'єктам господарювання, що здійснюють або мають наміри здійснювати публічне виконання музичних творів, виконань, фонограм, відеограм (дискотеки, кафе, бари, ресторани, готелі, магазини тощо) копії договорів з організаціями колективного управління на виплату винагороди за використання об'єктів авторського права і/або суміжних прав²⁰.
- ◆ поновити діяльність робочих груп (комісій) при головах обласних, міських держадміністраціях, Уряді АР Крим з координації дій з питань захисту прав інтелектуальної власності.

www.vaa.org.ua

²⁰ Лист МОН від 31.08.2005 р. № 1/10-2209.

Розділ VIII

Чому система охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності потребує негайного реформування?

*З прес-релізу, розповсюдженого на прес-конференції в агентстві
Інтерфакс 10 жовтня 2008 року*

«Реформувати існуючу ганебну систему, що панує у цій царині вже сімнадцять років, шляхом утворення центрального органу виконавчої влади з питань інтелектуальної власності на чолі якого будуть професіонали, вимагає вся творча спільнота.»

*З листа Національної всеукраїнської музичної спілки
від 12.05.2008 № 99
до Голови Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України*

«...Спілка сподівається, що Комітет й надалі докладатиме максимум зусиль задля сприяння активізації втілення в життя системи захисту інтелектуальної власності, авторських та суміжних прав...»

З повагою
**Голова Спілки, Герой України,
народний артист України,
лауреат Національної премії України
імені Тараса Шевченка, академік, професор
А. Т. АВДІЄВСЬКИЙ**

*З листа Національної спілки композиторів України
від 12.05.2008 № 73
до Кабінету Міністрів України*

«...Ми розділяємо позицію Комітету та підтримуємо окрему думку голови Комітету щодо нагальної необхідності нарешті навести лад у сфері інтелектуальної власності, як у організаційно-правовому, так і у фінансовому відношенні.»

З повагою
**Голова
Національної Спілки композиторів України,
народний артист України, академік АМУ
Є. Ф. СТАНКОВИЧ**

*З відкритого листа творчих спілок і організацій,
діяльність яких пов'язана з інтелектуальною власністю
до Президента України Віктора Ющенка,
Прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко,
голови Верховної Ради України Арсенія Яценюка
від 13 травня 2008 року*

«Підтримуємо звернення до Кабінету Міністрів України голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти В. Полохало та міністра освіти і науки України І. Вакарчука з пропозиціями щодо суттєвого поліпшення державного управління у сфері інтелектуальної власності — створення на базі Держдепартаменту інтелектуальної власності центрального органу виконавчої влади у сфері охорони інтелектуальної власності...

...створення центрального органу з питань охорони інтелектуальної власності є приведенням системи державного управління у сфері інтелектуальної власності у відповідність з вимогами законів України.»

*З листа Президента Національної академії наук України
від 15.05.2008 № 58/984-1
до Кабінету Міністрів України*

«Національна академія наук України... підтримує пропозиції Міністерства освіти і науки України, Міністерства економіки України та Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти щодо утворення центрального органу виконавчої влади у сфері правової охорони інтелектуальної власності.

Створення такого органу дозволить прискорити вирішення нагальних проблем охорони інтелектуальної власності, відповідатиме досвіду провідних європейських країн, а також надасть змогу привести систему державного управління у відповідність до законів України про охорону винаходів, корисних моделей, промислових зразків, авторського права і суміжних прав, за якими зобов'язання з реалізації державної політики у сфері охорони інтелектуальної власності покладено на центральний орган виконавчої влади з питань правової охорони інтелектуальної власності.»

**Президент Національної
академії наук України
академік НАН України
Б. Є. ПАТОН**

*З листа Міністерства економіки Автономної Республіки Крим
від 24.03.2008 № 070-1/325
до Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України*

«...Вважаємо за доцільне створити спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань... інтелектуальної власності...»

С. ВЕРБА, Міністр

*З листа Міністерства освіти і науки України
від 05.05.2008 № 1/10-1076
до Кабінету Міністрів України*

«...МОН України підтримує здійснення заходів, скерованих на підвищення іміджу державної системи правової охорони ІВ, зокрема, підвищення статусу ДДІВ шляхом утворення на його базі Державного відомства з питань охорони ІВ як центрального органу виконавчої влади, підпорядкованого Кабінету Міністрів України.»

Міністр І. О. ВАКАРЧУК

*З листа Міністерства економіки України
від 08.05.2008 № 57-24/149
до Міністерства юстиції України*

«Мінекономіки підтримує пропозицію Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти стосовно створення на базі Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України Державного патентного відомства України як єдиного центрального органу виконавчої влади з питань правової охорони інтелектуальної власності...»

**Заступник
Міністра економіки України
В. І. МУНТІАН**

*З листа Всеукраїнського об'єднання
громадських організацій авторів і виконавців
«Союз авторів і виконавців «Українські митці» від 09.04.2008 № 09/04/08-1
до заступника Міністра освіти і науки України М. В. Стриси*

«...пропонуємо ретельно розглянути питання доцільності діяльності та існування ДДІВ та підлеглих йому структур, які спричиняють шкоду суспільству та державі в цілому, та вирішити питання щодо підтримки звернення митців про притягнення до кримінальної відповідальності групи винних осіб за систематичні порушення права приватної власності авторів і виконавців.»

*З листа Спілки звукорежисерів України від 06.05.2008 № 02/05
до Президента України Ющенка В. А.*

«...Ми глибоко переконані, що державний механізм забезпечення прав інтелектуальної власності, у тому числі авторського права і суміжних прав, має бути докорінно реорганізований та передбачати не лише державний контроль за усім процесом забезпечення прав інтелектуальної власності, але й використання громадського ресурсу в особі зацікавлених громадських організацій та творчих спілок.

Зі свого боку, наша Спілка у будь-якому разі буде продовжувати сприяти захисту авторських і суміжних прав в Україні.»

З повагою,
**Президент Спілки звукорежисерів України
О. М. СТУПКА**

*Із звернення творчих спілок до Президента України Віктора Ющенка,
Прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко,
Голови Верховної Ради України Арсенія Яценюка
від 26 травня 2008 р.*

«...Учасники обговорення висловили спільну тему зору, що зазначена державна система не виправдала жодних сподівань творчої громадськості, завівши проблеми охорони авторського права в глухий кут.

Підтримуємо дії Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти та вимагаємо від Кабінету Міністрів України утворити центральний орган виконавчої влади з питань правової охорони авторського права, суміжних прав та промислової власності.»

*С рекомендаций XII Международной научно-практической конференции
«Защита прав интеллектуальной собственности»
16–20 июня 2008 г., Украина, г. Алушта*

«...Принять меры по укреплению системы государственного управления в сфере интеллектуальной собственности, привести её в соответствие с требованиями законов Украины «Об охране изобретений и полезных моделей», «Об охране прав на промышленные образцы», «Об охране прав на знаки для товаров и услуг», «Об авторском праве и смежных правах», которыми обязательства по охране интеллектуальной собственности возложены на центральный орган исполнительной власти по вопросам правовой охраны.»

*З рішення від 16 квітня 2008 року
Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України*

«Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

Вжити невідкладних заходів щодо реформування системи державного регулювання і управління у сфері... правової охорони і захисту інтелектуальної власності...»

*З листа Комітету з питань законодавчого забезпечення
правоохоронної діяльності
від 31.03.2008 № 04-36/16-95
Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України*

«На лист Комітету з питань науки і освіти за № 04-22/13-384 від 17 березня 2008 р. надаємо пропозиції щодо проекту рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти «Про стан державного регулювання і управління у сфері розвитку, правової охорони і захисту інтелектуальної власності та інноваційної діяльності в Україні»:

— заходи щодо удосконалення державного регулювання і управління у сфері розвитку, правової охорони і захисту інтелектуальної власності...»

В. КОЗАК, голова Комітету

*З листа Народного депутата України
Першому віце-прем'єр-міністру України Турчинову О. В.*

«...Причини гальмування інноваційних перевезень полягають в значній мірі у відсутності системного та послідовного підходу до Державного управління цими сферами».*

В. ПАВЛОВСЬКИЙ,
Народний депутат України

*З виступу на комітетських слуханнях
3 вересня 2008 р.*

«...Треба обов'язково підтримати ті пропозиції, що має бути ефективна система управління, а це означає — єдиний орган, центральний орган виконавчої влади. І цю ініціативу треба обов'язково підтримати.»

В. ПОЛУНЄВ,
Народний депутат України

*З виступів на парламентських слуханнях у Верховній Раді України
21 березня 2007 року*

«...я хотів би звернутися із запитаннями до присутніх у цьому залі представників Державного департаменту інтелектуальної власності. Ви існуєте (саме існуєте, а не працюєте) з 2000 року. Скажіть, будь ласка: що було зроблено за ці сім років? Де ваша єдина економічна, фінансова, науково-технічна, інвестиційна і соціальна політика для суспільства? Адже саме це згідно з положенням визначено вашим завданням. Особисто я на собі не відчув жодного вашого кроку і жодних позитивних змін...

...Шановні можновладці (не знаю, все-таки, до кого звертатися), вас дійсно цікавить інтелектуальна власність, чи насправді тільки майнова?»

С. ВАКАРЧУК,
громадський діяч, співак, композитор

* Від ред. Йдеться про сфери інтелектуальної власності та інноваційної діяльності.

*З виступів на парламентських слуханнях у Верховній Раді України
21 березня 2007 року*

«...Заслуговує на увагу пропозиція науковців щодо утворення на базі Державного департаменту інтелектуальної власності Державного комітету України з питань інтелектуальної власності, надавши йому на законодавчому рівні статус національного патентного відомства, відповідального за здійснення державної політики у сфері промислової власності, авторських і суміжних прав.»

С. ДОМБРОВСЬКИЙ,
начальник Головного управління
нагляду за додержанням законів
щодо прав і свобод
та захисту інтересів держави
Генеральної прокуратури України

*З виступів на парламентських слуханнях у Верховній Раді України
21 березня 2007 року*

«...необхідно створити центральний орган виконавчої влади з питань інтелектуальної власності...»

ЗУБЕЦЬ М. В.,
голова підкомітету з питань науки
Комітету Верховної Ради України
V скликання з питань науки і освіти

*З листа Національної спілки художників України від 03 вересня 2008 р.
№ 01-446-12*

Витяг з протоколу №19
засідання Секретаріату Національної Спілки
художників України

м. Київ

20 серпня 2008 р.

Національна спілка художників України підтримує ідею утворити центральний орган виконавчої влади з питань інтелектуальної влас-

ності і готова делегувати свого представника до палати, передбаченої даним законом.

В.А.Чепелик
Голова
Національної спілки художників
України

П.О.Зикунов
Заступник голови НСХУ
з організаційних питань

*З листа Міністерства юстиції України
від 20.05.2008 № 3880-0-4-08-19
до Кабінету Міністрів України*

«...Вирішення питання доцільності створення окремих центральних органів виконавчої влади у сфері інтелектуальної власності виходить за межі компетенції Міністерства юстиції, яке діє відповідно до Положення про нього, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2006 року № 1577.»

М. ОНИЦУК, Міністр

*З листа Секретаріату Президента України
від 18.04.2008 № 47-02/65
до голови Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України*

«...Підтримуємо Вашу позицію щодо необхідності комплексного розгляду питання регулювання у сфері інтелектуальної власності та інноваційної діяльності.»

**Заступник Глави
Секретаріату Президента України —
Представник Президента України
у Верховній Раді України
О. СЛЮСАРЕНКО**

*З довідки на засідання Ради національної безпеки і оборони України
21.11.2008*

«Про право і захист інтелектуальної власності та посилення її ролі у формуванні інтелектуальної власності та посилення її ролі у формуванні національного багатства України»

Нецивілізованого характеру набувають окремі сегменти ринку інтелектуальної власності.

Законодавчо врегульований ринок авторських і суміжних прав функціонує значною мірою за межами правового поля. Нездатність Державного департаменту інтелектуальної власності забезпечити діяльність організацій колективного управління призвела до того, що 14 зареєстрованих таких організацій не спроможні забезпечити виплату роялті авторам та виконавцям художніх творів, що спотворює ринок авторських і суміжних прав, змушує відомих авторів, виконавців звертатися до керівництва держави.

Сума авторської винагороди авторам творів, виконавцям, зібраної щорічно не перевищує 30 млн грн, в той час, як загалом сума виплат роялті з авторських і суміжних прав оцінюється в обсягах 1,0 млрд гривень. Орієнтовно, щорічно бюджет недоотримує, як податок на роялті, до 150 млн гривень.

Низька роль вітчизняного інтелектуального капіталу в системі суспільного виробництва обумовлюється невідповідністю рішень, що приймаються на рівні законодавчої та виконавчої влади задекларованим орієнтирам інноваційного розвитку.

Всупереч задекларованим принципам, впродовж останніх років урядами, із кола стратегічних економічних пріоритетів виведена сфера інноваційної діяльності та нерозривно пов'язана з нею інтелектуальна власність. Починаючи з 2004 року, призупинено дію стимулюючих статей 21 і 22 Закону України «Про інноваційну діяльність», припинена підтримка діяльності технологічних парків. Не визначені середньострокові пріоритети інноваційної діяльності та пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки. Впродовж останніх трьох років, на виконання рішення РНБОУ від 6.04.06 року «Про стан науково-технологічної сфери та заходи щодо забезпечення інноваційного розвитку України», Кабінет Міністрів України не зміг розробити та затвердити Концепцію формування Національної інноваційної системи України.

Україна поступово стала донором інтелектуальних ресурсів найрозвиненіших країн світу, які не можуть прирівнюватися за вартістю ні з якою наданою ними технічною допомогою. Зволікання зі створенням умов для утримання та повернення інтелектуальної еліти, надання процесам трудової міграції зворотного напрямку, посилюватиме відтік

інтелекту за кордон, знижуватиме науково-технологічний потенціал країни.

Головною причиною негативних процесів, явищ та тенденцій у сфері інтелектуальної власності є відсутність належної координації та регуляторного впливу в системі державного управління.

Міністерство освіти і науки України, яке є головним органом в системі центральних органів влади у сфері інтелектуальної власності, урядовий орган у його складі — Державний департамент інтелектуальної власності, створений 15.12.99 — відповідають за забезпечення охорони прав на ОШВ та здійснюють координацію діяльності щодо передачі прав на такі об'єкти, в тому числі створені повністю або частково за державні кошти.

Відповідальними органами влади не забезпечено належний контроль за обліком і використанням ОШВ, що належать державі або створені за рахунок бюджетних коштів в системі центральних органів виконавчої влади, НАН України та галузевих академіях наук, державних фондах тощо, внаслідок чого останні також не здійснюють відповідну роботу.

В системі управління інтелектуальною власністю не працює ланка, яка б мала поєднувати інтереси освіти, науки, держави і бізнесу в процесі створення і використання ОШВ.

Серед діючих центральних органів виконавчої влади, діяльність яких найбільш пов'язана із сферою інтелектуальної власності (Міністерство економіки України, Міністерство промислової політики України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство аграрної політики, Міністерство культури і туризму України, Державний департамент інтелектуальної власності, Державна служба з охорони прав на сорти рослин, Державне агентство з інвестицій та інновацій) Кабінетом Міністрів України, який затверджував відповідні положення про державні органи влади у 2007 році, не покладено завдань щодо забезпечення методологічного супроводу створення, обліку та використання об'єктів права інтелектуальної власності в системі виробничих відносин, створення умов для формування ринку інтелектуальної власності.

Міністерством освіти і науки України здійснено передачу значної частини державних функцій суб'єктам господарювання ДП «Український інститут промислової власності» (ДП «Укрпатент») та ДП «Українське агентство з авторських та суміжних прав» (ДП УААСП), статуту яких дублюють повноваження Державного департаменту інтелектуальної власності, а ДП «Укрпатент», частково виконує функції органу

державної влади, оскільки йому передано повноваження органу стягнення.

За ініціативою МОН України у 2002 році були внесені зміни до статті 36 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», які полягали в тому, що положення «Кошти, одержані від зборів та за надані послуги, зараховуються до Державного бюджету України...» замінено наступним: «Передбачені цим Законом збори сплачуються на поточні рахунки уповноважених Установою закладів...».

Після уведення в дію Бюджетного кодексу України Міністерством в порушення законодавства не здійснено заходів щодо приведення у відповідність спеціального законодавства у сфері інтелектуальної власності у відповідність із його положеннями. В результаті сформувалася непрозора фінансова схема, за якої кошти, які отримує ДП «Укрпатент» від зборів, виведені за межі правового поля державного бюджету та використовуються з порушеннями.

За даними Рахункової палати України зібрані ДП «Укрпатент» кошти у сумі 115,2 млн грн, від зборів за дії, пов'язані із забезпеченням охорони прав на об'єкти права інтелектуальної власності, які згідно з статтею 9 Бюджетного кодексу України відносяться до надходжень державного бюджету, в порушення статті 50 Бюджетного кодексу України, акумульовані на рахунках підприємства, 948,1 тис. грн з яких використані не за цільовим призначенням.

*З виступу на круглому столі на тему:
«Про виклики для вітчизняної науки та освіти
в контексті світової фінансової та економічної кризи»
від 10 листопада 2008 року*

«Шановні друзі, у контексті сьогоднішньої розмови хотів би торкнутися двох питань, що стосуються патентної справи.

Зрозуміло, що одна, навіть сама могутня країна чи монополія, яка володіє великими фінансовими і людськими ресурсами, не в змозі самостійно забезпечити повноцінні наукові дослідження і розробки одночасно із достатньою глибиною по всім напрямкам, тобто удосконалювати тільки своїми силами технологію всіх існуючих галузей промисловості.

Звідси виникає об'єктивна необхідність спрямовувати функції і задачі патентної системи на вирішення економічних питань.

Що мається на увазі. Монополії через такий інструмент, як патентування, блокують цілі галузі в країнах, тим самим гальмують їх розвиток, змушують витратити шалені кошти на так званій обхід патентів, отримують при цьому вигоду у часі в боротьбі за лідерство. І це природно.

Що треба робити в такій ситуації, ну, принаймні, що би могли зробити в такій ситуації? Скористатися резервом можливостей на основі патентної інформації і документації щодо прогнозування розвитку тієї чи іншої галузі, тим самим заощаджуючи державні кошти, і не стукати у зачинені двері. Інформаційні ресурси дозволяють моніторити патентну ситуацію по галузях промисловості, розробляти пропозиції для уряду щодо перспектив того чи іншого інноваційного проекту, в першу чергу з точки зору його конкурентоспроможності на світовому ринку.

Друге питання — це стосується стратегічної спрямованості патентної експертизи. Вона не повинна виконувати свої функції в абстрактному режимі, як це робиться зараз, а насамперед має захищати інтереси національної економіки.

Шановні, що треба робити? Відповідь є і на це питання. Пропонується, для підвищення якості рівня патентної експертизи і перетворення її на дієвий інструмент технічного прогресу, диференціювати цю патентну експертизу за галузями промисловості. І як вже було тут сказано, попередньо визначившись з пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки, для пріоритетних галузей запровадити підсилену, кваліфікаційну експертизу, а експертизу інших заявок проводити за спрощеною процедурою. Такі приклади у світі існують, наприклад, так працює Швейцарія.

Отже, пропонуємо професійно розглянути викладені пропозиції і спільно визначити концепцію розвитку подальшої розбудови управління патентної системи. При чому під патентною системою маються на увазі не тільки органи, а повноваження і процедури щодо набуття та здійснення прав на об'єкти інтелектуальної власності.»

П. КРАЙНІВ,
директор Науково-дослідного центра
судової експертизи
з питань інтелектуальної власності,
професор

*Интеллектуальную собственность в Украине
контролирует «широкая коалиция»?*

Пресс-релиз

В развитых странах наиболее прибыльный товар, как известно,— не земля, не сырье, не недвижимость, как в Украине, а — создание и торговля объектами интеллектуальной собственности (патенты, лицензии, товарные знаки т. п.). В США, например, доходы от лицензирования прав интеллектуальной собственности выросли за последние двадцать лет более чем в 30 раз и составили в 2007 году почти 500 миллиардов долларов.

Но если в цивилизованных странах интеллектуальная собственность является сегодня важнейшим источником доходов в бюджет и национального богатства, то диаметрально противоположная ситуация сложилась в Украине. Здесь, система государственного управления и регулирования интеллектуальной собственности отличается тем, что государственный бюджет и творцы — ученые, изобретатели, рационализаторы, не получают практически ничего. Продукты интеллектуальной деятельности ученых и авторов это источник обогащения лишь узкого круга лиц, «политиков-бизнесменов» и нечистоплотных чиновников. Иначе как объяснить, например, что скромный государственный служащий «средней руки», руководитель Государственного Департамента интеллектуальной собственности Министерства образования и науки Украины Николай Паладий за несколько лет смог купить сначала квартиру (перед этим получив государственную), затем доку-

пил целый этаж в доме по ул. Боженко, одновременно построив настоящий замок в Конча-Заспе, ныне заканчивает строительство роскошного офиса в Обухове, а также умудрился приобрести два дорогостоящих автомобиля, оплачивая при этом многочисленную прислугу: личного повара, двоих водителей и т. д. Любопытно, что это частное «интеллектуальное строительство» происходило синхронно со строительством здания для государственного предприятия «Украинский институт промышленной собственности», сокращенно «Укрпатента», подчиненного указанному Департаменту.

Что касается «Укрпатента», то эту структуру давно уже сопровождают постоянные скандалы. В частности, здесь выдают по ускоренной процедуре, «нужным людям», охранные документы на объекты интеллектуальной собственности, разумеется, не бесплатно, здесь можно получить даже «патент на сало», — как с горечью шутили авторы на одной из пресс-конференций в агентстве «Интерфакс-Украина». Да и какое качество охранных документов может выдать это дискредитировавшее себя в глазах научной общественности, гос-учреждение, когда более полугодом его возглавлял вместо формального директора А. Жариковой простой начальник службы охраны — некий С. Марченков, доверенное лицо Н. Паладия. Понятно, что исчезновение около 50 миллионов гривен из бюджетных средств не обошлось без помощи руководства Департамента, о чем сообщил общественности на одной из пресс-конференций глава Счетной Палаты данные факты были выявлены в ходе плановой проверки, а также фактическое воровство около 13 миллионов гривен собранного авторского вознаграждения, которые не получили авторы из-за злоупотреблений руководства Государственного предприятия «Украинское агентство по авторским и смежным правам», что подтверждается плановой ревизией проведенной Главным Контрольно-Ревизионным управлением Украины. Заслуживает особого внимания тот факт, что в 2007 году Генеральной прокуратурой Украины был внесен протест о незаконности деятельности данного предприятия. Протест был принят Департаментом и в своем ответе ведомство уведомило Генпрокуратуру о том что в течении полугодом данное несоответствие закона будет устранено. Но воз и ныне там. ГП «УААСП» работает, собирает незаконно авторское вознаграждение и благополучно его ворует. Другие злоупотребления деятельности руководителей Департамента давно уже должны быть уголовного и судебного разбирательств. Генеральная прокуратура, почему-то затягивает передачу этих дел в суд. Но даже если, она под давлением общественности и выполнит свои функции, то где гарантия того, что зло будет наказано? Ведь некоторые судьи, а также работники правоохранительных органов, Министерства юстиции, Министерства

образования, Народные депутаты, с удовольствием принимают участие за счет Департамента и грантов, выделяемых Украине Всемирной организацией интеллектуальной собственности, различных конференциях во Франции, Германии, Швейцарии, Крыму. Вот и в начале сентября, в разгар «бархатного сезона» такая конференция состоится в Ялте, на которой традиционно можно будет увидеть известных политиков и высокопоставленных чиновников.

Если внимательно проанализировать материалы сайта Департамента, изучить его защитников из числа народных избранников, просмотреть «отписки» для научной общественности и творцов, которые высказывает недоверие этому учреждению, то увидим, что идея «широкой коалиции» уже давно материализовалась в сфере охраны интеллектуальной собственности, а на самом деле охраны руководителей Департамента. Ведь последний не скупился на различные преференции для политической «крыши» в т. ч. и на щедрые дотации на проведение избирательной компании для конкретных политических сил. В такую коалицию вошли весьма влиятельные личности: от Партии регионов — Толстоухов, Табачник; бывший бютовец Един; от блока Литвина — Шаров; от Нашей Украины — Кармазин; практически все депутаты — «единоцентристы»; от СНБО — Гавриш; от Секретариата Президента — Бессмертный; от Кабмина министр Онищук, заместители министров различных министерств (Стриха, Павленко, Пятницкий), руководитель одного из департаментов Кабмина — Редько и другие.

Как шутят знающие люди, эта «ширка» просуществует в сфере интеллектуальной собственности максимум два-три года — ведь вскоре уже нечего будет охранять...

*Агентство Інтерфакс
10 жовтня 2008 р.*

Композитор Євген Станкович: «Захист інтелектуальної власності на папері є, а реально — не спрацьовує»

— Ви самі реєструєте офіційно власні твори?

— У принципі, так. Я особисто цим не займаюся. Але якщо твір виконується, то його заведено реєструвати. Проте відсотки за виконання — це теж дуже малі суми. Наприклад, у Штатах за п'ять-шість виконань на рік, сплативши всі податки, можна отримати досить пристойні гроші.

— Ви самі могли б прожити на авторські відсотки від творів?

— В Україні? Абсолютно ні! Це абсурд! На пару копійок жити не можна. Проте навіть у сусідній Росії ця система працює дуже добре. Ось я раніше багато працював у кіно і тепер якісь гроші можу отримувати з Росії, коли там показують фільми з моєю музикою. Там існує захист композиторів: композитор реєструється, реєструється кожен його фільм, і навіть таким іноземцям, як я, там виплачують винагороду. Все влаштовано дуже чітко, все під контролем. І це дуже правильно, що люди отримують гроші за свою роботу.

У нас же поки що на цю тему — самі розмови. Ніяк не можуть реформувати сферу. Одночасно діє десять «ваапів», і жоден із них нормально не працює.

...Захист інтелектуальної власності на папері є, а реально — не спрацьовує.

*«Дзеркало тижня»
№ 32 (711) 30 серпня — 5 вересня 2008*

*З відкритого листа учасників науково-практичної конференції
«НОВАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»
(травень 2008 р., м. Одеса),
що проводилася Науково-дослідним інститутом
інтелектуальної власності Академії правових наук України
та науково-практичним журналом «Інтелектуальна власність»*

«Учасники конференції вважають, що успішність роботи державної системи охорони інтелектуальної власності залежить.. виключно від рівня кваліфікації кадрів...»

З виступу на комітетських слуханнях 3 вересня 2008 року:

«Другою помилкою, на моє переконання, стало те, що на керівні посади системи було призначено людей, які тільки з розмов чули про інтелектуальну власність...»

П. КРАЙНЄВ,
директор Науково-дослідного центру
судової експертизи
з питань інтелектуальної власності,
професор

*С газети «Экономические известия»
от 6 октября 2004 г. № 62 Всепобеждающие плоды разума.*

З 4 по 6 жовтня 2004 року у Києві в рамках проекту TASIC проходив семінар, присвячений питанням використання і комерціалізації інтелектуальної власності. В рамках семінару представники Державного департаменту інтелектуальної власності зробили декілька цікавих заяв.

Зі слів голови Державного департаменту інтелектуальної власності Миколи Паладія:

«Очень часто у разработчиков ноу-хау возникает вопрос, когда «защищаться»? Как преждевременно не раскрыть патентное открытие*.. Следует патентовать свои «придумки» непосредственно перед выходом на рынок товара.. В противном случае существует угроза, что за период, пока это ноу-хау выйдет на рынок, кто-нибудь более шустрый зарегистрирует похожую торговую марку**.., это даст возможность воспользоваться преимущественным правом (для судебной защиты), которое получает «изобретатель» сразу после подачи заявления на свое ноу-хау***.»

Від ред.

* Понятия «патентное открытие» нигде в мире не существует.

** Торговая марка — это обозначение, а ноу-хау — информация (совокупность знаний). Поэтому они никак не могут конкурировать на рынке.

*** Изобретатель заявление на ноу-хау не подает. Заявление на ноу-хау вообще не подается. Наоборот, такая информация держится в секрете.

З книги Цибульова П. М., Чеботарьова В. П. Популярно про інтелектуальну власність: абетка/Заред. к. е. н. М. В. Паладія.— К: ТОВ «Альфа-ПК», 2004.— 56 с.

Назви розділів книги:

«4.2. Управління об'єктом права інтелектуальної власності на етапі його створення».

«4.3. Управління об'єктом права інтелектуальної власності на етапі набуття прав» (стор. 37, стор. 40)

Від ред. Управляти правами на стадіях створення і набуття — це дурниця, тому, що ніяких прав ще не існує. А на стадії створення немає і самого об'єкта.

**ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ
засідання Лабораторії права промислової власності
та Лабораторії авторського права та суміжних прав
Науково-дослідного центру судової експертизи
з питань інтелектуальної власності**

від 4 жовтня 2008 р.

ПРИСУТНІ: наукові співробітники лабораторій: права промислової власності і авторського права та суміжних прав.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення підручника для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів, за загальною редакцією голови Державного департаменту інтелектуальної власності М. В. Паладія, затвердженого Міністерством освіти і науки України:

Основи інтелектуальної власності: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. В. Паладій, Н. А. Побірченко, О. П. Сергеєнкова, та ін.— К.: Прок-бізнес, 2008.— 208 с.

ВИСТУПИЛИ:

Завідувач лабораторії права промислової власності Стародубов І. В.

Звернув увагу присутніх, що підручник неможливо використовувати у навчальному процесі, так як багато наведених в ньому положень не відповідають дійсності та є викривленням понять основ інтелектуальної власності.

Так у підручнику:

На сторінці 141 — з'явився «новий» об'єкт права інтелектуальної власності — географічне зазначення походження матеріалу.

«До комерційних позначень належать... комерційна таємниця» (стор. 151).

«Усі елементи інтегральної мікросхеми (конденсатори, діоди, тріоди й інші радіоелементи) об'єднані між собою для пропуску електричних зарядів» (стор. 149).

Фахівцю у сфері інтелектуальної власності незрозуміло, чому: *«...держава надає дозвіл на діяльність, пов'язану з випуском товарів, процес виготовлення яких містить комерційну таємницю» (стор. 153).*

Навпаки, держава не втручається у господарську діяльність підприємств. Комерційна таємниця підприємства це те, що надає йому переваги у конкурентній боротьбі. Вона не може і не повинна контролюватися державою.

Питання для самоаналізу і самоконтролю учнів (стор. 153–155).

«Чи є Інтернет інтелектуальною власністю? Чи належить телебачення до інтелектуальної власності? Чи достатньо творчості для створення інтелектуальної власності? Які об'єкти інтелектуальної власності порівнюються до промислової власності? Для чого необхідно надавати товарам комерційні позначення?», і багато інших подібних питань, сприймаються як безглузді.

Завідувач сектору технічної творчості лабораторії права промислової власності Охромєєв Ю. Г.

Як відомо, в загальноосвітніх навчальних закладах закладаються основи знань, тому недопустимо, щоб основи з даної навчальної дисципліни були закладені з помилками. У підтвердження своїх слів він привів наступні приклади.

У підручнику на сторінці 148 зазначено:

«...якщо замінити металевий корпус приладу на пластмасовий без зміни конструкції, як самого приладу, так і корпусу, то в цьому буде полегати новизна винаходу» (стор. 148).

Ніде, у тому числі в Україні, проста заміна матеріалу не може бути винаходом. Нажаль, аналогічних «винаходів» в Україні, за час керування Паладієм М. В., видано десятки тисяч. Так про яку інноваційну економіку в Україні може йти мова?

«Патент видається на промисловий зразок, що є новим, оригінальним і промислово придатним» (стор 148).

Такої умови патентоздатності промислового зразка як «оригінальність», Законом України «Про охорону прав на промислові зразки» не передбачено.

Завідувач лабораторією авторського права та суміжних прав
Саміров К. О.

Зазначив, що в даному підручнику міститься низка тверджень, які суперечать чинному законодавству України. Окрім цього в тексті підручнику є багато незрозумілих класифікацій, тверджень, висновків. Даний підручник не можливо використовувати для вивчення школярами предмету «Основи інтелектуальної власності».

У підтвердження своїх слів він привів наступні приклади.

У підручнику на сторінці 140 зазначено:

«Твір стає об'єктом права інтелектуальної власності, якщо він відповідає вимогам закону».

Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права», авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення.

У підручнику на сторінці 144 зазначено:

«Охоронний документ — свідоцтво на надання авторського права, яке надає державне підприємство — «Українське агентство з авторських та суміжних прав».

Для виникнення, здійснення й охорони авторського права не потрібна реєстрація твору чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виникнення будь-яких інших формальностей. Реєстрація авторського права здійснюється за бажанням автора. Свідоцтво, яке видає Українське агентство з авторських та суміжних прав не є і не може бути охоронним документом.

У підручнику на сторінці 140 зазначено:

«До об'єктів авторського права належать передачі організацій мовлення».

Передачі організацій мовлення належать до суміжних прав.

У підручнику на сторінці 142 зазначено:

«За законом, твір має бути ще невідомим суспільству...».

Такого критерію щодо творів в законодавстві України не існує.

У підручнику на сторінці 142 зазначено:

«До літературних творів належать..

твори живопису, архітектури, скульптури та графіки;

фотографічні твори;

твори ужиткового мистецтва;

ілюстрації, карти, плани, ескізи».

Жодний з наданих в переліку видів творів не належить до літературних творів.

«Автори наукового відкриття мають право на ... присвоєння почесних звань: ...народного артиста України, заслуженого вчителя України...» (стор. 133).

Окрім вищенаведених фактів в підручнику міститься величезна кількість тверджень, які суперечать як чинному законодавству, так і здоровому глузду освіченої людини.

ВИРІШИЛИ:

Звернутися до голови Комітету з питань науки і освіти Верховної ради України з пропозицією щодо заборони використання підручника «Основи інтелектуальної власності» для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів, за загальною редакцією голови Державного департаменту інтелектуальної власності М. В. Паладія, затвердженого Міністерством освіти і науки України.

**Завідувач лабораторії права
промислової власності
І. В. СТАРОДУБОВ**

**Завідувач лабораторії
авторського права та суміжних прав
К. О. САМІРОВ**

Секретар І. Б. БАЙДОШВІЛІ

*З інформаційного листа, розповсюдженого прес-службою МОН України
24 листопада 2008 року:*

«Відповідально заявляю: інститут промислової власності (більш відомий як «Укрпатент») є в певному сенсі унікальною за українськими мірками установою, де заявник може простежити всі етапи проходження своєї заявки на екрані власного комп'ютера. і якби інші ланки державного апарату діяли так, як наша патентна система, то проблем у державі було б справді менше.»

**Заступник Міністра МОН України
СТРІХА М. В.**

*С рекомендацией XII Международной научно-практической конференции
16–20 июня 2008 г., Украина, г. Алушта*

«...в Украине широкое распространение получило использование охранных документов на промышленные образцы и полезные модели, которые выдаются без проведения экспертизы на новизну, что приводит к интеллектуальному рейдерству и препятствует в работе предприятиям, имеющим права на указанные объекты...»

Від редакції

Дійсно, будівля Укрпатенту як зовні, так і її приміщення виглядають пристойно. В діловодстві заявок на об'єкти промислової власності застосовуються сучасні технології та технічні засоби. Але, на превеликій жаль, зовнішня якість не стала якістю роботи цього закладу, де проводиться науково-технічна (патентна) експертиза.

Тисячі винаходів, корисних моделей, промислових зразків, знаків для товарів і послуг видано охоронні документи в Україні, не відповідають умовам надання правової охорони. Про це йшлося на чисельних конференціях, семінарах і круглих столах.

Наведемо лише декілька прикладів.

1. Патент на винахід № 45298 «Спосіб проведення торгу», автори: Яценко Антон Володимирович, Врублевський Володимир Станіславович.

Насправді ніякого винаходу тут немає. Немає ні технічного рішення, ні винахідницького рівня, ні новизни. Зауважимо, що цей патент з терміном дії 20 років і відповідно до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» Укрпатентом мала проводитись кваліфікаційна експертиза.

По суті цим патентом надано право контролювати проведення тендерів всіма державними підприємствами і установами, що в свою чергу передбачає відрахування коштів при проведенні тендерів громадській організації «Центр тендерних процедур та бізнес планування». І щоб закріпити свої «права» Укрпатент дав позитивні висновки, а Держдепартамент інтелектуальної власності ще видав аналогічні патенти на:

- ◆ деклараційний патент на винахід № 50704 «Спосіб оцінки тендерних пропозицій», автори: Яценко Антон Володимирович, Врублевський Володимир Станіславович;
- ◆ деклараційний патент на винахід № 61042 «Спосіб автоматизованого здійснення державних закупівель товарів, робіт та послуг»,

автори: Яценко Антон Володимирович, Врублевський Володимир Станіславович, Курзін Олександр Анатолійович;

- ◆ деклараційний патент на винахід № 61043 «Спосіб обробки інформації при проведенні торгів», автори: Яценко Антон Володимирович, Врублевський Володимир Станіславович;
- ◆ деклараційний патент на винахід № 62907 «Спосіб здійснення електронних державних закупівель» автори: Яценко Антон Володимирович, Врублевський Володимир Станіславович, Курзін Олександр Анатолійович.

2. Деклараційний патент на винахід № 53973 «Спосіб продажу товарів та надання послуг через мережу Інтернет з кур'єрською доставкою замовлення клієнту».

Автори: Шаров Ігор Федорович, Паладій Євгенія Миколаївна.

Суть способу полягає у наступному:

Спосіб включає в себе етапи, згідно з якими:

— Користувачі за допомогою комп'ютера здійснюють підключення через мережу інтернет до веб-сайту продавця.

— Проводять ідентифікацію клієнтів у випадку, якщо користувачі були раніше зареєстровані на веб-сайті надають доступ до ресурсів, в протилежному випадку — пропонують їм зареєструватися.

— Незареєстровані відвідувачі веб-сайту матимуть обмежений доступ до інформації, що міститься на веб-сайті, як то: ознайомлення з каталогом, перегляд новин, ознайомлення з порядком та правилами електронного магазину тощо, та не матимуть можливості робити замовлення.

— В процесі реєстрації користувачам пропонують заповнити форму, яка містить дані про клієнта: найменування, фізична адреса, засоби зв'язку (електронна адреса або телефон).

— інформацію про клієнта зберігають у базі даних в захищеному вигляді, наприклад на захищеному комп'ютері, що підключений до серверу, на якому розміщено веб-сайт.

— Зареєстровані покупці ознайомлюються з переліком товарів та послуг, що пропонуються, їх вартістю, наявністю на даний час та роблять необхідні замовлення.

— Після замовлення кожному з покупців ставлять у відповідність перелік замовлених товарів або послуг.

— Після оформлення замовлення для його підтвердження зв'язуються з клієнтом засобами електронної пошти (за наявності електронної адреси) або телефонним зв'язком.

— За наявності підтвердження з боку покупців, обумовлюються способи оплати. Це може бути банківський чи поштовий переказ, оплата

платіжною картою, оплата готівкою тощо. Також домовляються про спосіб та час доставки замовлення. При відсутності підтвердження з боку замовників на протязі визначеного часу, замовлення анулюють.

— Доводять до кур'єрів наступну інформацію: фізичні адреси замовників, об'єми замовлень, способи оплати, час доставки.

— Доставляють кур'єрами замовлення безпосередньо на фізичні адреси клієнтів.

— Під час відвідування веб-сайту клієнтом проводять опитування останнього щодо: якості послуг, що надаються асортименту товарів, бажаних нових послуг, видів оплати.

— За результатами опитування проводять коректування методів надання або переліку платних послуг згідно побажанням користувачів.

Результатом здійснення способу є отримання товарів чи послуг, замовлених клієнтами, які не залишають свого фізичного місцезнаходження.

Навіть неосвіченій людині в патентній справі зрозуміло, що немає тут ніякого винаходу. Це є ніщо іншим як інструкція замовлення товарів через мережу Інтернет з подальшою доставкою його замовнику. Цим способом людство у світі користується давно, навіть не підозрюючи, що в Україні це є "винахід" XXI сторіччя.

3. Патент на винахід № 53603 "Спосіб маркетингових та соціологічних досліджень", автор: Савицький Нікіта Олексійович.

Не вдаючись у словоблуддя формули винаходу, суть винаходу полягає у тому, що дослідження проводять за допомогою комп'ютера.

Щодо позначень

Десятки зазначень походження товарів зареєстровано як словесні або комбіновані товарні знаки. Серед них, зокрема, назви мінеральних вод — «Трускавецька», «Нафтуса», «Миргородська», «Моршинська», «Нарзан». Деякі з них навіть внесені до відповідних Державних стандартів України.

Товарних знаків «Нафтуса» зареєстровано вже декілька, причому на ім'я виробників, які не мають жодного відношення до трускавецької «Нафтусі». Неконтрольоване використання цих позначень призводить до їх розмивання, втрати репутації, довіри до цього унікального надбання. Адже географічні зазначення слугують захисту нематеріальних цінностей, таких як ринкова диференціація, репутація і стандарти якості. Вони є також носіями культурної ідентичності нації, регіону.

На жаль, в Україні контроль відсутній. Тому і з'являються вітчизняні CAMPARI TEQUILA, коньяк Марсель, горілка HELSINKI (щоб обійти за-

кон, були зареєстровані два товарних знаки HEL і SINKI), вина ТОКАЙ, КРИМ, ХВАНЧКАРА, КИНЗМАРАУЛИ.

Характерно, наприклад, що на сьогодні до Державного реєстру знаків для товарів і послуг занесено 17 знаків, які містять словесне позначення «Трускавецька» і призначені, серед іншого, для води. Нараховується 10 різних власників вказаних знаків, а самі знаки різняться такими прикметниками як: «заповідна», «джерельна», «курортна», «кришталева», «оригінальна», «природна», «особлива», «класична», «справжня».

Геннадій АНДРОЦУК,
головний консультант Комітету
з питань науки і освіти Верховної Ради України,
канд. екон. наук
Географічні зазначення:
характер прав, існуючі системи охорони та захист,
Інтелектуальна власність № 11-2005

*З інформаційного листа,
розповсюдженого прес-службою МОН України
24 листопада 2008 року:*

«Загалом може тільки тішити, що проблеми, які існують в сфері інтелектуальної власності, почали обговорюватися на найвищих рівнях — і залах комітету Верховної Ради України, і на засіданнях РНБО.

Вважаю, що, попри наявні недоліки й недопрацювання, в цілому національна система функціонує на прийнятному рівні і загалом відповідає сучасним нормам і стандартам, що діють в економічно розвинених країнах світу. І цьому є документальні підтвердження від впливових міжнародних інституцій...»

**Заступник Міністра МОН України
Стріха М. В.**

*З проекту рішення Ради Національної безпеки і оборони України
від 21 листопада 2008 року*

**«Про право і захист інтелектуальної власності та посилення її ролі
у формуванні національного багатства»**

Розглянувши комплекс проблем, пов'язаних із використанням інтелектуального потенціалу у формуванні національного багатства, вплив результатів інтелектуальної діяльності на рівень зростання валового внутрішнього продукту та конкурентоспроможність вітчизняної економіки, Рада національної безпеки і оборони України відзначає наявність негативних процесів та явищ у зазначеній сфері, спричинених довготривалою недооцінкою органами державної влади значимості інтелектуального ресурсу у вирішенні стратегічних завдань розвитку українського суспільства.

Враховуючи, що неефективне використання інтелектуальної власності, як фактора формування національного багатства, створює загрози національній безпеці України у науково-технологічній, економічній та соціальній сферах, визначені статтею 7 Закону України «Про основи національної безпеки України», Рада національної безпеки і оборони України вирішила:

1. Визнати стан охорони, захисту та використання інтелектуальної власності таким, що не відповідає пріоритетам національної безпеки щодо збереження та зміцнення науково-технологічного потенціалу, розвитку інтелектуального потенціалу українського народу, утвердження інноваційної моделі розвитку країни.

Д о д а т о к

Статус та структурна підпорядкованість інституцій, які займаються правовою охороною інтелектуальної власності у зарубіжних країнах

Національні патентні відомства

№	Організація	Адреса	
1	Государственное агентство по Стандартизации, Метрологии и Патентам Азербайджанской Республики	Г-н Гасанов Рамиз Айваз оглы Генеральный директор Государственного агентства по Стандартизации, Метрологии и Патентам Азербайджанской Республики 370087 г. Баку, ул. Братьев Мардановых 124 Азербайджанская Республика тел. (99412)4406032, (99412)4406431	Разом з метрологією та стандартизацією
2	Агентство интеллектуальной собственности Республики Армения	Г-н Армен Азизян Начальник Агентства интеллектуальной собственности Республики Армения Республика Армения 375010, г. Ереван, Главный проспект, Дом Правительства 3 тел. (37410)520673 факс. 3741543467	Самостійне
3	Национальный центр интеллектуальной собственности Республики Беларусь	Г-н Воронецкий Л. И. Генеральный директор Национального центра интеллектуальной собственности Комитета по науке и технологиям при Совете Министров Республики Беларусь ул. Козлова, 20 г. Минск, 220034 Республика Белоруссия тел. (37517)2943656 Факс. 375172852605	У складі Комітету по науці та технологіям
4	Национальный центр интеллектуальной собственности «Сакпатенты» Грузия	Г-н Давит Габуня Генеральный директор Национального центра интеллектуальной собственности «Сакпатенты» Грузия, 0179, г. Тбилиси, пр. Чавчавадзе, 1, пер. 6 тел. (99532)988419, Факс. 99532988426	Самостійне
5	Государственное агентство по науке и интеллектуальной собственности при Правительстве Кыргызской Республики	Г-н Н. Турганбаев Директор Государственное агентство по науке и интеллектуальной собственности при Правительстве Кыргызской Республики (Кыргызпатент) ул. Московская, 62 г. Бишкек, 720021 Кыргызская Республика тел. (996312)680819, Факс. 996312681703	Разом з наукою
6	Государственное агентство по интеллектуальной собственности Республики Молдова	Г-н Д. Киروشка Генеральный директор Государственного агентства по интеллектуальной собственности Республики Молдова ул. А. Дога, 24/1, г. Кишинев, MD-2024, Республика Молдова, тел. (373 2) 44 32 53	Самостійне

№	Організація	Адреса	
7	Российское агенство патентам и торговым знакам России	Г-н Симонов Б. П. Генеральный директор Российского агенства по патентам и торговым знакам Россия Г-59, ГПС-5, 123995, Бережковская наб, 30, корп. 1 тел. (7495)9568109 (International Cooperation Department) тел. (7499)2406579, Факс. 7095243337	Самостійне
8	Патентное управление Министерства экономики и финансов Туркменистана	Г-н Пайзуллаев Р. А. Начальник Патентное управление Министерство экономики и финансов Туркменистана ул. Н. Помма, 4 г. Ашхабад, 74400 Туркменистан тел. (99312)395093 / 350412 / 350320 Факс. 99312511823	У складі Мінеко- номіки
9	Патентное ведомство Республики Узбекистан	Г-н Азимов А. А. Директор Государственного Патентного ведомства Республики Узбекистан Республика Узбекистан, 700047 г. Ташкент, ул. Туйтепа, 2-а тел. (99871)2320013, Факс. 998711334556	Самостійне
10	Патентне відомство Болгарії	Mr. Kostadin Manev President Patent Office of the Republic of Bulgaria 52b, Dr. G. M. Dimitrov Blvd. 1040 Sofia Bulgaria Fax. 81035928325/8735178	Самостійне
11	Патентне відомство Польщі	Dr. Alicja Adamczak President Patent Office of the Republic of Poland Al. Niepodległości 188 PL 00-950 Warszawa, P.O. Box 203 Poland Fax. 81048225790376/0437/0378	Самостійне
12	Патентне відомство Литви	Mr. Rimvydas Naujokas Director State Patent Bureau of Republic of Lithuania Kalvariju g. 3, LT-09310 Vilnius Lithuania Fax. 81037052750723	Самостійне
13	Патентне відомство Латвії	Mr. Zigrīds Aumeisters Director Patent Office of the Republic of Latvia Citadeles street 7/70, Riga, LV-1010 Latvia Fax. 81037167099650	Самостійне

№	Організація	Адреса	
14	Патентне відомство Естони	Mr. Matti Pääs Director General The Estonian Patent Office Toompuiestee 7 Tallinn, 15041 Estonia Fax. 8103726451342	Самостійне
15	Патентне відомство Фінляндії	Mr. Martti J. J. Enäjärvi President National Board of Patents and Registration of Finland Arkadiankatu 6A, Helsinki P.O.Box 1140, FIN-00101 Finland Fax. 810358969395323	Самостійне
16	Патентне відомство КНР	Mr. Tian Lipu Commissioner State Intellectual Property Office of the People's Republic of China Haidian District P.O. Box 8020100088 Beijing China Fax. 810861062019615	Самостійне
17	Патентне відомство Нідерландів	Mr. Harry Geijzers President Netherlands Industrial Property Office 2 Patentlaan, P.O. Box 5820 2280 HV Rijswijk The Netherlands, Fax. 81031703900190	Самостійне
18	Патентне відомство Хорвати	Mr. Zeljko Topic, M.B.A. Director General State Intellectual Property Office of the Republic of Croatia Ulica grada Vukovara 78 10000 Zagreb Croatia Fax. 81038516112017	Самостійне
19	Патентне відомство Сербії	Mrs. Branka Totic Acting Director Intellectual Property Office Ministry for Internal Economic Affairs Zmaj Jovina 21 11000 Belgrade, Serbia Fax. 810381113112377	У складі Мінеко- номіки
20	Патентне відомство Словенії	Dr. Biserka Strel Director Slovenian Intellectual Property Office (SIPO) Ministry of Economy Kotnikova 6 1000 Ljubljana, Slovenia Fax. 81038614783110	Самостійне
21	Патентне відомство Македонії	Mr. Bajram Ameti Director State Office of Industrial Property (SOIP) Ministry of the Economy 11, Veljko Vlahovic 1000 Skopje, Macedonia Fax. 81038923137149	У складі Мінеко- номіки

№	Організація	Адреса	
22	Патентне відомство Словаччини	Ms. Darina Kyliánová President Industrial Property Office of the Slovak Republic ul. Jána Švermu 43 97404 Banska Bystrica 4 Slovak Republic Fax. 810421484300402	Самостійне
23	Патентне відомство Румунії	Mr. Gábor Varga Director General State Office for Inventions and Trademarks 5, Ion Ghica Street, Sect. 3 PO Box 52, 70018 Bucharest, Romania Fax. 81040213123819	Самостійне
24	Патентне відомство Боснії та Герцеговини	Ms. Lidija Vignjević Director Institute for Intellectual Property of Bosnia and Herzegovina Hamdije Cemerlica 2/7 (Energoinvest Building) 71000 Sarajevo, BiH Fax. 81038733652757	Самостійне
25	Патентне відомство Чехії	Mr. Karel Čada President Industrial Property Office of the Czech Republic Antonína Čermáka 2a 16068 Praha. 6 — Bubeneč Fax. 810420224324718	Самостійне
26	Патентне відомство Туреччини	Dr. Yuksel Birinci Acting President, Department of International Affairs Turkish Patent Institute Necatibey Cad. No. 49, 06440 Kizilay Ankara, Turkey Fax. 810903123031450/1080	Самостійне
27	Патентне відомство Німеччини	Dr. Jürgen Schade President German Patent and Trade Mark Office 80297 München Germany Fax: (4989) 699 37 200	Самостійне
28	Патентне відомство Італії	Mrs. Maria Ludovica Agro Director Italian Patent and Trademark Office 19, via Molise 00187 Rome Fax: (3906)47055635	Самостійне

№	Організація	Адреса	
29	Патентне відомство Швеції	Mr. Lars Björklund Acting Director General Swedish Patent and Registration Office P. O. Box 5055, SE-102 42 Stockholm Sweden Fax. 8104627017351	Самостійне
30	Патентне відомство Швейцарії	Mr. Roland Grossenbacher Director Swiss Federal Institute of Intellectual Property Einsteinstrasse 2 CH 3003 Bern Switzerland Fax: (4131)3252526	Самостійне
31	Патентне відомство Франції	Mr. Benoît Battistelli Directeur General Institut National de la Propriété Industrielle 26 bis, rue de St.-Petersbourg F-75800 Paris Cedex 08 France Fax. 81033143877468	Самостійне
32	Патентне відомство Австрії	Dr. Friedrich Roedler President Federal Ministry for Transport, Innovation and Technology Austrian Patent Office P.O.B 95 Dresdner Str. 87 A-1200 Wien Fax: (431)53424520	У складі Мініс- терства транспорту, іновацій і технології
33	Патентне відомство Великої Британії	Mr. Ian Fletcher Comptroller-General and Chief Executive The Patent Office, Concept House, Cardiff Road, Newport, South Wales NP10 8QQ United Kingdom Fax. 810441633814444/814527	Самостійне
34	Патентне відомство Індії	Mr. H. D. Thakur Controller-General of Patents, Designs and Trade Marks Office of the Controller-General of Patents, Designs and Trademarks Central Government Building 101 Maharshi Karve Road Mumbai 400 020 Fax: (9122) 2053372	Самостійне